

HRVATSKA NARODNA BANKA

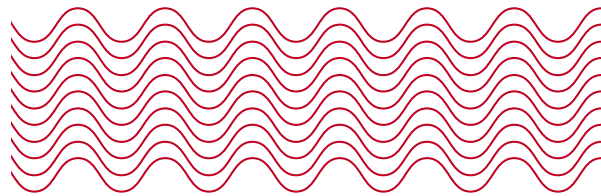
EUROSUSTAV

2023

GODIŠNJE IZVJEŠĆE

2023

23

ZAGREB, LIPANJ 2024.

Godišnje izvješće **2023.**

koje uključuje Klimatsko izvješće i Financijske izvještaje

Uvodna riječ

Uvođenjem eura 1. siječnja 2023. Hrvatska je postala dvadesetom državom članicom europodručja i danas možemo ustvrditi da je euro donio sve koristi koje smo najavljevali i očekivali. To je osobito važno kada se uzmu u obzir okolnosti u kojima je Hrvatska prošla formalni postupak uvođenja eura, te da je u završnoj fazi bila pogođena snažnim šokovima – pandemijom, potresima i globalnom inflacijom – koji su put prema euru učinili još zahtjevnijim. Prelazak na euro u operativnom je smislu proveden vrlo uspješno, bez poremećaja u platnom prometu, manjka gotovine u trgovinama, bez redova u bankama ili pred bankomatima. Članstvo u europodručju osiguralo je Hrvatskoj manju izloženost rizicima, povoljnije uvjete financiranja, smanjenje transakcijskih troškova i znatno veću otpornost na krize i vanjske šokove, a sve to nastaviti će podupirati rast i stabilnost hrvatskoga gospodarstva.

Pridruživanje europodručju smanjilo je premiju za rizik države, te je u takvim uvjetima Hrvatska prvi put u povijesti zabilježila niže kamatne stope na kredite nego, primjerice, Njemačka. Osim toga, uvođenjem eura uklonjen je valutni rizik, pa sada dug svih sektora u inozemnoj valuti iznosi manje od 1% ukupnog duga, a prije je iznosio 70-ak posto. Nadalje, s eurom su bitno smanjeni transakcijski troškovi, što pomaže svima koji posluju s inozemstvom i pospješuje trgovinsku i financijsku integraciju Hrvatske s ostatkom europodručja te olakšava investiranje u Hrvatsku.

Uvođenje eura imalo je vrlo blag učinak na cijene. Naše analize, kao i analize Europske središnje banke, pokazuju da je euro imao učinak od 0,4 postotna boda na cijene, dok je Eurostatova analiza utvrdila da je učinak eura na cijene iznosio najviše 0,2 postotna boda. To je u granicama očekivanoga i u skladu s ocijenjenim učincima na inflaciju drugih zemalja koje su uvodile euro, iako su njihove okolnosti bile puno povoljnije, ponajprije zbog globalno niske inflacije.

Rezultati upravljanja našom financijskom imovinom također su vrlo dobri, riječ je o cjelokupnoj imovini koja je prije ulaska u europodručje imala funkciju neto međunarodnih pričuva, a kojom Hrvatska narodna banka nastavlja upravljati i nakon pristupanja Eurosustavu. Financijska imovina kojom upravlja HNB iznosi

Boris Vujčić,
guverner Hrvatske
narodne banke

gotovo 22 milijarde eura, a hrvatska središnja banka sudjeluje također u upravljanju dijelom nekadašnjih međunarodnih pričuva koje su početkom 2023. prenesene Europskoj središnjoj banci. U okružju izrazito promjenjivih uvjeta na financijskim tržištima prihod od upravljanja financijskom imovinom u 2023. iznosio je dosad najviših 611,2 milijuna eura, što je porast od 447,0 milijuna eura u usporedbi s 2022. U ovom Godišnjem izvješću po drugi put objavljujemo klimatske pokazatelje za nemonetarne portfelje HNB-a i tako širimo saznanja o potencijalnim klimatskim rizicima i usklađenosti klimatskih pokazatelja na razini Eurosustava.

Interes hrvatskih građana za rad HNB-a sve je veći, a u skladu s time svake godine pojačavamo naše aktivnosti u informiranju i educiranju hrvatske javnosti. Otvorili smo HNB zainteresiranim građanima, učenicima, studentima i njihovim nastavnicima. Drago mi je da su teme iz središnjeg bankarstva, osobnih financija, numizmatike i druge privukle više od 10.000 polaznika u 2023. te da je posjećenost Dana otvorenih vrata u listopadu 2023. bila iznad očekivanja: u samo jednom danu sjedište HNB-a posjetilo je više od 1100 građana.

Očito i veliko zanimanje građana za izravnu komunikaciju s HNB-om, kao i činjenica da je HNB jedina središnja banka europodručja koja nema odgovarajući prostor u kojem bi građani mogli od nacionalne središnje banke saznati što je novac, kako se vodi monetarna politika, tko i kako nadzire banke i što građani trebaju znati da bi donosili što bolje osobne financijske odluke, bili su poticaj za osnivanje Moneterre – Muzeja novca Hrvatske narodne banke, koji će u velikoj mjeri biti digitalan i interaktivan, kako bi komunikacija s mladima bila što uspješnija. Djelatnost Moneterre bit će, uz osvrt na povijest novca, bankarstva i središnjeg bankarstva, osobito usmjerena na suvremene teme i na one koje očekujemo u budućnosti – od daljnje dematerijalizacije novca i razvoja digitalnog novca središnjih banaka do primjene digitalnih tehnologija u bankarstvu i vođenja monetarne politike u uvjetima tehnoloških, klimatskih i demografskih promjena te promjenjivih geopolitičkih okolnosti.

Sadržaj

1. Prva godina u europodručju 6
2. Monetarna politika i gospodarska kretanja 11
3. Financijska stabilnost i makrobonitetna politika 28
4. Upravljanje financijskom imovinom 36
- Okvir 1. Osnivanje Moneterre – Muzeja novca Hrvatske narodne banke 41
5. Supervizija 44
- Okvir 2. Aktivnosti na uspostavi Ureda za nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita 54
6. Sanacija 57
7. Poslovanje kreditnih institucija 62
8. Statistika 66
9. Istraživanja 71
10. Zaštita potrošača financijskih usluga 76
11. Platni promet 83
- Okvir 3. FinTech i centralnobankarski digitalni novac 91
12. Poslovanje trezora 94
13. Poslovanje ovlaštenih mjenjača 99
14. HNB u EU-u i međunarodnom okružju 101
- Okvir 4. Klimatska strategija Hrvatske narodne banke 110
15. Javnost rada 114
16. Aktivnosti Centra za posjetitelje 118
17. Ljudski resursi i organizacija 121
- Okvir 5. Etika i integritet 127
18. Članovi Savjeta i osobe na rukovodećim zanimanjima u Hrvatskoj narodnoj banci 132
19. Organizacijska shema 134
- KLIMATSKO IZVJEŠĆE 137**
- FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI 151**
- Kratice i znakovi 211

1.

Prva godina u europodručju

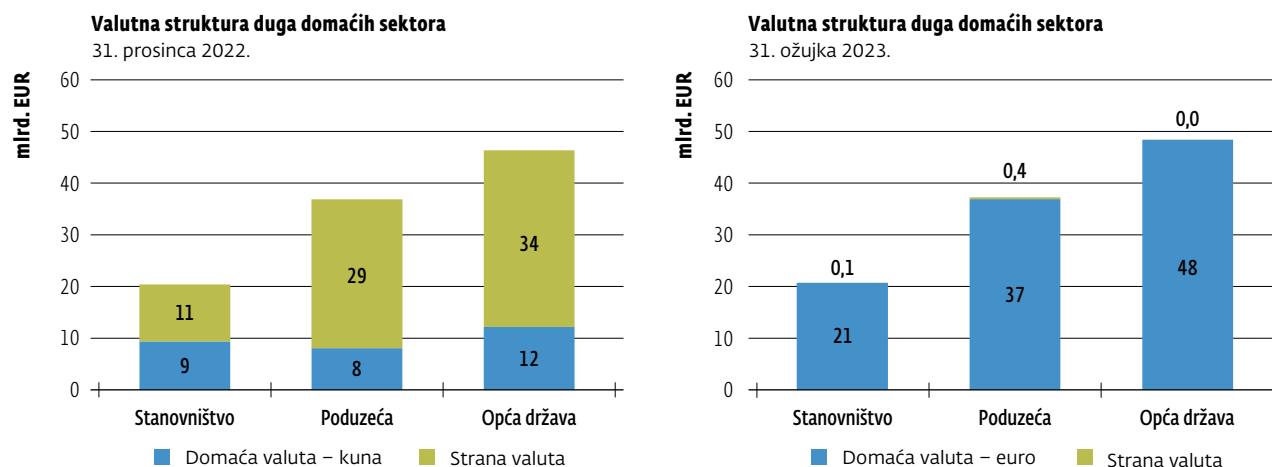
Uvođenjem eura 1. siječnja 2023. Hrvatska je postala dvadesetom državom članicom europodručja. To je ostvarenje osobito važno kada se uzme u obzir da je Hrvatska prošla teži formalni postupak uvođenja eura nego članice koje su euro uvele ranije te da je u završnoj fazi postupka bila pogođena snažnim šokovima – pandemijom, potresima i globalnom inflacijom – koji su put prema euru učinili još zahtjevnijim. Prelazak na euro u operativnom je smislu proveden uspješno, bez poremećaja u platnom prometu ili zastoja gospodarske aktivnosti. Članstvo u europodručju Hrvatskoj je donijelo znatne i trajne koristi – u obliku manje izloženosti rizicima, povoljnijih uvjeta financiranja, smanjenja transakcijskih troškova i znatno veće otpornosti na krize i vanjske šokove – koje će nastaviti podupirati rast i stabilnost hrvatskoga gospodarstva.

Uvođenjem eura kao službene valute 1. siječnja 2023. Hrvatska je uspješno dovršila složen višegodišnji postupak započet 2017. izradom i kasnije objavom **Strategije za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj** **1**. Prelazak na euro velik je uspjeh ekonomske politike i potvrda stabilnosti i otpornosti hrvatskoga gospodarstva. Naime, da bi mogla pokrenuti postupak uvođenja eura, a potom ga i dovršiti u najkraćem mogućem roku, Hrvatska je trebala dosegnuti visok stupanj makroekonomske stabilnosti te odgovornim vođenjem ekonomske politike zadovoljiti brojne preduvjete i kriterije koji proizlaze iz tog postupka. Pritom treba napomenuti da je Hrvatska prva država članica koja je postupak uvođenja eura u cijelosti provela nakon svjetske financijske krize 2008./2009. i važnih reformi institucionalnog okvira EU-a koje su provedene kao odgovor na tu krizu. Jedan od učinaka institucionalnih promjena u EU-u jest to što je postupak uvođenja eura danas znatno složeniji nego što je bio prije, pa je tako Hrvatska morala zadovoljiti niz preduvjeta, posebice povezanih s pristupanjem tečajnom mehanizmu ERM II, koje druge države u prošlosti nisu bile dužne ispuniti. Osim toga, Hrvatska se za uvođenje eura pripremala u izazovnom razdoblju obilježenom nepredviđenim šokovima – pandemijskom krizom, potresima i globalnom inflacijom – koji su put prema euru učinili još zahtjevnijim.

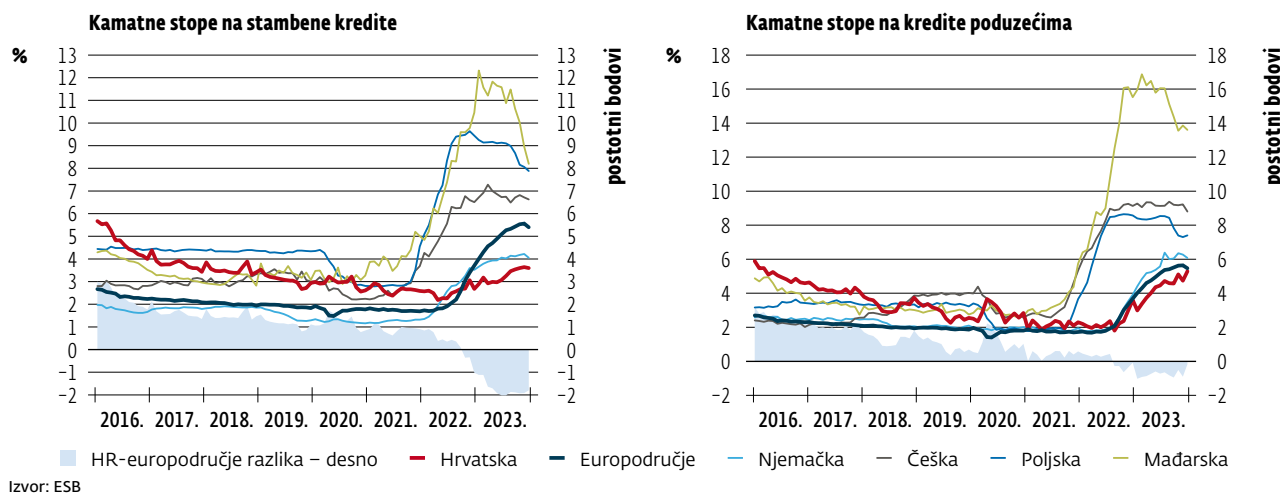
Članstvo u europodručju Hrvatskoj donosi znatne ekonomske koristi koje će trajno podupirati rast i stabilnost hrvatskoga gospodarstva. Uvođenjem eura uklonjen je valutni rizik jer su sada financijske obveze hrvatskih kućanstava, poduzeća i države gotovo isključivo u domaćoj valuti – euru (**Slika 1.1.**). Smanjili su se i rizici za stabilnost bankovnog sustava jer je glavnina plasmana i obveza banaka sada u domaćoj valuti, zbog čega su one gotovo potpuno zaštićene od valutnog rizika, kao i od valutno induciranoga kreditnog rizika. Usto, smanjio se i rizik likvidnosnih poremećaja u bankovnom sustavu zahvaljujući tome što HNB kao dio Eurosustava može bankama plasirati likvidnost u eurima, što dosad nije bilo

POVEZNICA BR. **1**

SLIKA 1.1. Uklanjanje valutnog rizika

Izvor: HNB

SLIKA 1.2. Kamatne stope na novoodobrene kredite

moguće. Kada je riječ o troškovima zaduživanja, iako su kamatne stope u 2023. u apsolutnom iznosu porasle pod utjecajem stezanja monetarne politike, one su bile niže nego što bi bile u slučaju da Hrvatska nije uvela euro. Naime, pridruživanje europodručju smanjilo je premiju za rizik države te je dovelo do otpuštanja dodatne likvidnosti u domaći bankovni sustav, čime je prijenos rasta kamatnih stopa u europodručju na kamatne stope u Hrvatskoj ublažen. U takvim uvjetima Hrvatska je prvi put u povijesti zabilježila niže kamatne stope na kredite nego Njemačka. Primjerice, u prosincu 2023. prosječna kamatna stopa na novoodobrene stambene kredite u Hrvatskoj iznosila je 3,6%, a u Njemačkoj 4,1%, dok je kamatna stopa na kredite poduzećima u iznosu do 1 milijun eura u Hrvatskoj iznosila 5,3%, a u Njemačkoj 6,1%. U usporedivim državama članicama EU-a koje nisu uvele euro kamatne stope na stambene kredite i kredite poduzećima bile su i za nekoliko postotnih bodova više nego u Hrvatskoj (Slika 1.2.). Naposljetku, uvođenjem eura nestala je potreba za zamjenom valute pri međunarodnoj razmjeni s najvažnijim partnerima iz EU-a, što je smanjilo troškove i povećalo konkurentnost hrvatskih poduzeća.

Iako je Hrvatska uvela euro u uvjetima povijesno visoke inflacije, utjecaj uvođenja eura na cijene bio je zanemariv kao i u državama koje su euro uvodile u razdoblju niske inflacije. Prema procjeni Eurostata, učinak uvođenja eura na stopu inflacije u Hrvatskoj iznosio je 0,2 postotna boda, što je u skladu s iskustvima država poput Slovenije, Letonije i Litve, koje su europodručju pristupile u okruženju niske inflacije. Osim toga, stopa inflacije u Hrvatskoj u 2023. bila je znatno niža nego u usporedivim državama članicama EU-a koje nisu uvele euro, što također govori u prilog tvrdnji da učinak eura na cijene nije bio znatan.

POVEZNICA BR. 1

Prelazak na novu službenu valutu u operativnom je smislu proveden vrlo uspješno, što je u svom izvješću 1 potvrdila i Europska komisija. Uspješan ishod ovoga zahtjevnog projekta može se pripisati pravodobnom i iscrpnom planiranju,

intenzivnoj koordinaciji i predanom radu svih ključnih dionika postupka. Glavne odrednice operativnog prelaska na euro bile su poznate još krajem 2020., kada su Vlada RH i HNB predstavili **Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom** ①, a donošenjem **Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj** ② u svibnju 2022. svi aspekti prelaska na euro bili su i pobliže definirani. U takvim uvjetima ključni dionici bili su na vrijeme upoznati s promjenama koje će stupiti na snagu preuzimanjem nove službene valute. Zahvaljujući tome prelazak na euro protekao je bez poremećaja u platnom prometu ili zastoja gospodarske aktivnosti. Već u prvim satima 1. siječnja nesmetano su se obavljale bezgotovinske platne transakcije, svi računi, depoziti i krediti ispravno su preračunati iz kune u euro, a više od dvije trećine bankomata isplaćivalo je novčanice eura. Poslovni subjekti bili su u dovoljnoj mjeri opskrbljeni novčanicama i kovanicama eura te su uspješno podnijeli povećano opterećenje tijekom razdoblja dvojnog optjecaja u prvoj polovini siječnja.

Zamjena gotovog novca provodila se bez većih poteškoća tijekom cijele 2023. u poslovnica banaka, Fine i Hrvatske pošte d.d. Ovu logistički zahtjevnu aktivnost uvelike je olakšala činjenica da su građani, postupajući u skladu s preporukama Vlade RH i HNB-a, unaprijed položili viškove gotovog novca kuna na svoje račune u bankama, pa se iznos gotovog novca kuna u optjecaju u drugoj polovini 2022. smanjio za 60%. Aktivnosti zamjene gotovog novca bile su osobito intenzivne u siječnju i u prvoj polovini veljače, nakon čega se intenzitet zamjene smanjio. Tijekom dvotjednog razdoblja dvojnog optjecaja početkom siječnja važnu ulogu u zamjeni novca imali su i trgovci, koji su u gotovinskim transakcijama s građanima – u kojima su prihvaćali plaćanja i u kunama i u eurima, a ostatak novca uzvraćali uglavnom u eurima – zamijenili dio gotovog novca kuna. Krajem prosinca 2023. u optjecaju su se nalazile novčanice i kovanice kuna u ukupnoj vrijednosti od 4,5 milijardi kuna. Od 1. siječnja 2024. zamjena gotovog novca kuna za eure provodi se isključivo u HNB-u, pri čemu će se novčanice moći zamijeniti trajno, bez vremenskog ograničenja, a kovanice najkasnije do kraja 2025. godine.

Ulazak Hrvatske u europodručje, odnosno članstvo HNB-a u Eurosustavu, donio je važne promjene u način funkcioniranja središnje banke. Pritom se najvažnija promjena odnosi na uključivanje HNB-a u utvrđivanje i operativno provođenje zajedničke monetarne politike europodručja. Naime, guverner HNB-a postao je 1. siječnja 2023. član Upravnog vijeća ESB-a koje utvrđuje zajedničku monetarnu politiku, dok HNB kao nacionalna središnja banka tu politiku provodi unutar hrvatskoga financijskog sustava. Uoči svakog sastanka Upravnog vijeća guverner održava pripremne sastanke sa stručnjacima HNB-a na kojima se raspravlja o analitičkim podlogama za sastanak i utvrđuju stajališta o temama o kojima će se raspravljati i odlučivati na sastanku Upravnog vijeća. Prva godina sudjelovanja HNB-a u provođenju zajedničke monetarne politike bila je obilježena nastavkom stezanja monetarne politike, čime je ESB nastojao obuzdati inflacijske pritiske. Restriktivna monetarna politika, podržana stabilizacijom cijena sirovina na svjetskom tržištu, rezultirala je zamjetnim usporavanjem rasta cijena – stopa inflacije u europodručju smanjila se s 8,6% u siječnju na 2,9% u prosincu. U Hrvatskoj se u

POVEZNICA BR. ①

POVEZNICA BR. ②

istom razdoblju stopa inflacije mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HIPC) smanjila s 12,5% na 5,4%.

Kada je riječ o drugim nadležnostima središnje banke, uvođenjem eura nije došlo do znatnijih promjena u vrsti i obujmu aktivnosti. HNB je i nadalje nadležan za makroprudencijalnu politiku, u suradnji s ESB-om provodi superviziju kreditnih institucija, u okviru jedinstvenoga sanacijskog mehanizma provodi sanaciju kreditnih institucija, osigurava neometano funkcioniranje platnog sustava, opskrbljuje gospodarstvo gotovim novcem, sudjeluje u proizvodnji službene statistike te nadzire provedbu mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma u institucijama pod svojom nadležnošću. U izvršavanju navedenih aktivnosti stručnjaci HNB-a kontinuirano surađuju – u okviru različitih odbora i radnih tijela pri Europskoj središnjoj banci – s relevantnim stručnjacima ESB-a i drugih nacionalnih središnjih banaka Eurosustava te također pridonose pripremama za guvernerovo sudjelovanje u odlučivanju u okviru Upravnog vijeća ESB-a.

2. Monetarna politika i gospodarska kretanja

Prošlu su godinu obilježili ulazak Hrvatske u europodručje i Schengen, nastavak relativno snažnoga gospodarskog rasta unatoč slaboj inozemnoj potražnji te postupno smanjivanje inflacije. U rujnu je završio najsnažniji ciklus pooštavanja monetarne politike od uvođenja eura kao valute. Porast ključnih kamatnih stopa ESB-a prelio se na kamatne stope na novčanom tržištu, što je povećalo trošak zaduživanja za poduzeća i stanovništvo. Unatoč takvim okolnostima hrvatsko je gospodarstvo nastavilo rasti zamjetno brže od prosjeka zemalja europodručja. U tome su važnu ulogu imali snažna potražnja za turističkim uslugama i ekspanzivna fiskalna politika, povezana i s rekordnim korištenjem sredstava fondova EU-a, što se sve povoljno odrazilo na dohotke i potaklo rast potrošnje. Istodobno se primjetno smanjila godišnja stopa inflacije u 2023. godini, što je također pridonijelo rastu realnih dohodaka i jačanju potrošačkog optimizma.

EUROPODRUČJE

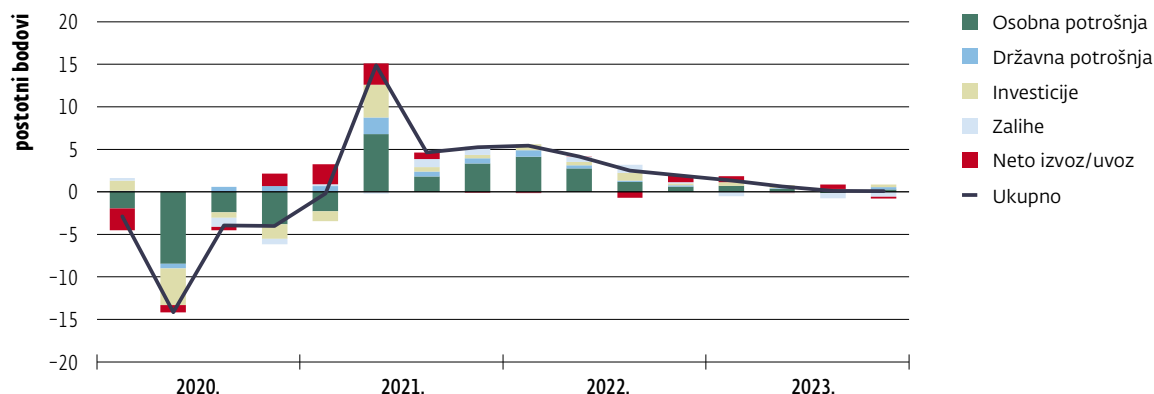
Realna i cjenovna kretanja

Rast gospodarske aktivnosti u europodručju primjetno se usporio tijekom 2023. godine te je iznosio 0,4%, što je zamjetno usporavanje u odnosu na 3,4% zabilježeni u 2022. godini. Porast BDP-a europodručja u cijeloj 2023. ostvaren je zahvaljujući visokoj razini gospodarske aktivnosti u prvoj polovini godine, nadograđenoj na prenesenu razinu iz prethodne godine, a prema kraju godine ekonomske su se prilike pogoršavale. Unatoč zadržavanju povoljnih prilika na tržištu rada, odnosno visokoj zaposlenosti tijekom 2023., s pogoršanjem uvjeta financiranja zbog pooštavanja monetarne politike doprinos osobne potrošnje prema kraju godine gotovo je potpuno iščeznuo. U odnosu na prethodnu godinu podbacile su i ostale komponente BDP-a. Tako se rast investicijske i državne potrošnje primjetno usporio u okolnostima rastućih troškova financiranja i energetske krize izazvane ruskom invazijom na Ukrajinu. Oporavak inozemne potražnje bio je također slabiji od očekivanog, što se posebice odnosilo na potražnju iz Kine. Na gospodarstva europodručja istodobno su djelovala dva šoka, odnosno rast cijena energenata i promjene u obrascima potrošnje koji su različito utjecali na pojedine zemlje članice i pojedine gospodarske sektore. S jedne je strane prerađivačka industrija, pogođena visokim troškovima energenata, dodatno oslabjela, kao i realna aktivnost nekih zemalja kod kojih ona ima važniju ulogu u gospodarstvu. S druge strane uslužni sektor, potpomognut snažnom potražnjom nakon pandemije i promjenom sklonosti potrošača, pridonio je malo izraženijem rastu zemalja koje se na njega više oslanjaju.

Nakon vrhunca dosegnutog u listopadu 2022., inflacija u europodručju tijekom 2023. znatno se usporila. Prosječna godišnja inflacija potrošačkih cijena u 2023. iznosila je 5,4% te je bila znatno niža u odnosu na 8,4% zabilježenih u 2022. Kratkoročni pokazatelji ukupne i temeljne inflacije još su se snažnije smanjili te su se potkraj godine približili uobičajenim razinama. Tijekom 2023. inflacija se

SLIKA 2.1. Realni rast BDP-a europodručja

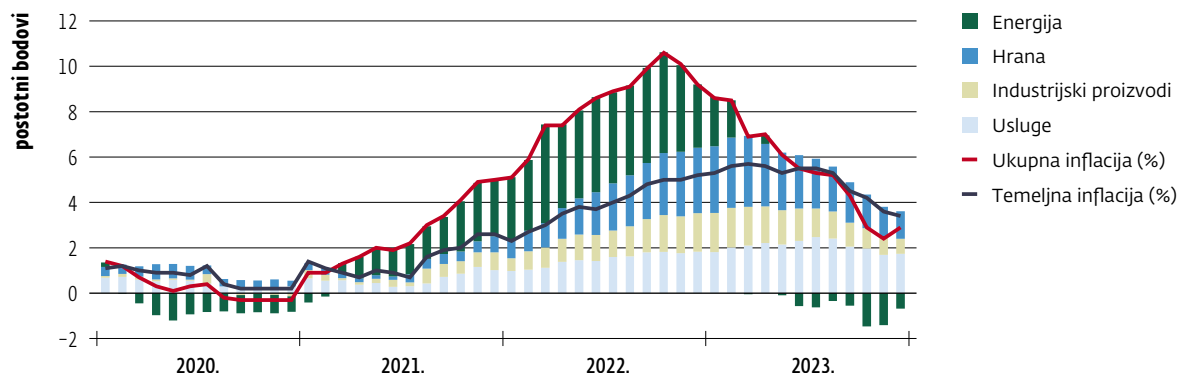
doprinosi komponentata

Izvor: Eurostat

SLIKA 2.2. Pokazatelji inflacije u europodručju

doprinosi komponentata

Napomena: Temeljna inflacija mjerena je harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena koji isključuje cijene energije, hrane, alkohola i duhana.
Izvor: Eurostat

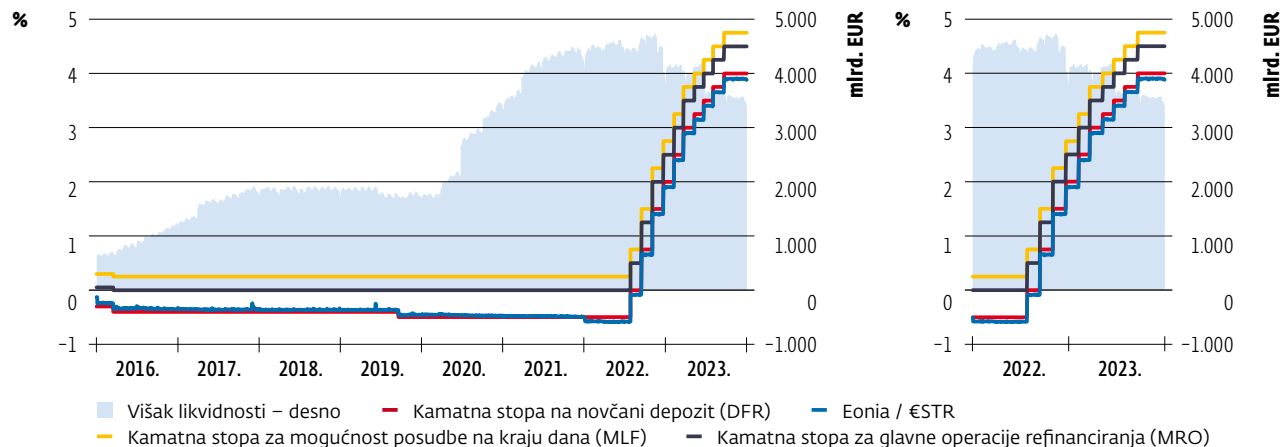
usporavala zahvaljujući smanjenju cijena energije i drugih sirovina na svjetskom tržištu, popuštanju pritisaka u prethodnim fazama cjenovnog lanca (što se, prije svega, odnosi na uvozne cijene te proizvođačke cijene intermedijarnih proizvoda i proizvoda za široku potrošnju), normalizaciji lanaca opskrbe kao i utjecaju pooštrenje monetarne politike na ublažavanje rasta potražnje. Nasuprot tome, domaći inflatorni pritisci s troškovne strane u europodručju bili su povišeni u uvjetima sve snažnijeg rasta plaća i slabljenja proizvodnosti rada. Doprinos jediničnih profita domaćim inflacijskim pritiscima zamjetno se smanjio u drugoj polovini 2023., što upućuje na to da su profiti ublažili pritiske koji su proizlazili iz rastućih troškova rada.

Monetarna politika i financijska tržišta

U rujnu 2023. završio je najsnažniji ciklus pooštrevanja monetarne politike od uvođenja eura kao valute. Nakon deset uzastopnih povećanja ključnih kamatnih stopa sastanak Upravnog vijeća ESB-a u listopadu 2023. bio je prvi na kojemu se ključne kamatne stope nisu promijenile, a isti je ishod imao i sastanak u prosincu. Pritom je u oba navrata Upravno vijeće naglasilo da su ključne kamatne stope na razinama na kojima će, zadržane dovoljno dugo, znatno pridonijeti skorom povratku inflacije na ciljanu razinu. Nadalje, buduće odluke Upravnog vijeća osigurati će da ključne kamatne stope ESB-a budu na dovoljno restriktivnim razinama koliko god bude potrebno, pri čemu će se odluke i nadalje zasnivati na pristiglim podacima.

Porast ključnih kamatnih stopa ESB-a započeo je u srpnju 2022. Do kraja te godine porasle su za 250 baznih bodova¹, a tijekom 2023. za još 200 baznih bodova. Odlukama Upravnog vijeća ESB-a kamatna stopa na novčani depozit (engl. *deposit facility rate*, DFR), koja je u trenutačnim uvjetima visokih viškova likvidnosti relevantan

¹ Jedan bazni bod jest stoti dio jednoga postotnog boda.

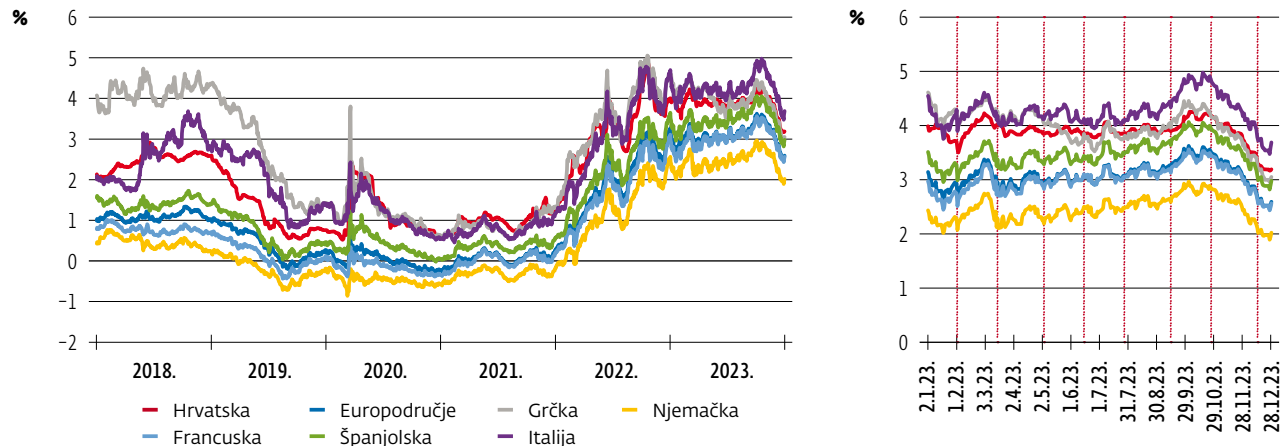
SLIKA 2.3. Ključne kamatne stope ESB-a

Napomena: Kamatna stopa na novčani depozit (engl. *deposit facility rate*, DFR); mogućnost posudbe na kraju dana (engl. *marginal lending facility*, MLF); glavne operacije refinanciranja (engl. *main refinancing operations*, MRO). Od početka 2022. EONIA se zamjenjuje stopom €STR.

Izvor: ESB

instrument monetarne politike Eurosustava, povećana je s -0,50% na 4,00%, kamatna stopa na glavne operacije financiranja (engl. *main refinancing operations*, MRO) s 0% na 4,50%, a kamatna stopa na mogućnost posudbe na kraju dana (engl. *marginal lending facility*, MLF) s 0,25% na 4,75%.

Podizanje ključnih kamatnih stopa ESB-a brzo se prelilo na kamatne stope na novčanom tržištu. Nakon posljednjeg povećanja ključnih kamatnih stopa ESB-a u rujnu 2023. za 0,25 postotnih bodova, stopa €STR porasla je na 3,9%, a nakon toga

SLIKA 2.4. Prinosi na dugoročne državne obveznice s preostalim dospijanjem od oko 10 godina

Napomena: Prinosi za europodručje ponderirani su udjelom u BDP-u uključenih zemalja. Europodručje ne uključuje podatke za Estoniju, Letoniju, Luksemburg i Maltu. Crvenim isprekidanim okomitim linijama označeni su sastanci Upravnog vijeća ESB-a u veljači, ožujku, svibnju, lipnju, srpnju, rujnu, listopadu i prosincu.

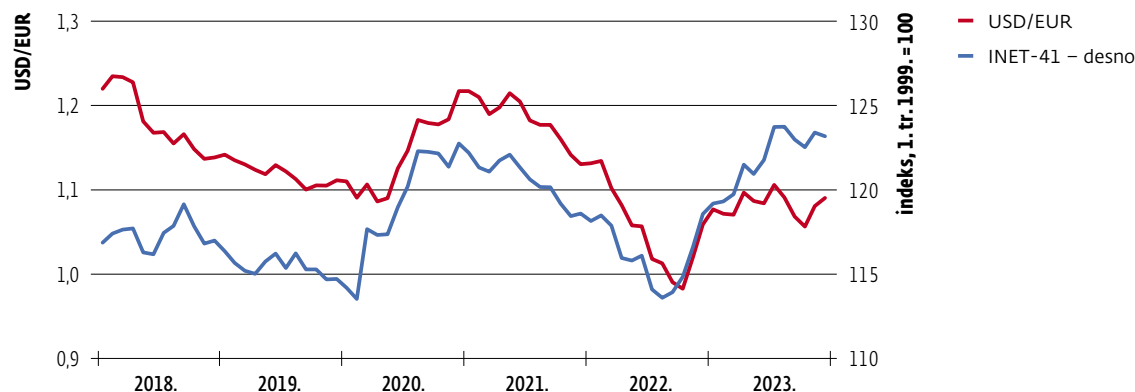
Izvor: Bloomberg; Eurostat; izračun HNB-a

ostala je na približno istoj razini. EURIBOR, koji predstavlja kamatne stope različite ročnosti (do 1 godine) po kojima se najveće banke u europodručju međusobno financiraju, odražavao je očekivanja o kretanju ključnih kamatnih stopa ESB-a. Tako su postojani inflatorni pritisci i nastavak monetarnog pooštavanja djelovali na porast tromjesečnog EURIBOR-a na razinu od 3,9% u rujnu. Nakon toga, tržišta su počela očekivati da ključne kamatne stope ESB-a neće više rasti, pa se tromjesečni EURIBOR stabilizirao i do kraja godine nije se bitno promijenio. Na kraju prosinca bio je za 1,8 postotnih bodova viši nego na kraju prethodne godine.

Prinosi na državne obveznice imali su relativno široku amplitudu oscilacija tijekom godine, a u posljednjem su se tromjesečju spustili ispod razina s kraja prethodne godine. Prosječan prinos na dugoročne državne obveznice europodručja ponderiran BDP-om na kraju prosinca tako je iznosio 2,6%, što je za 68 baznih bodova niže nego na kraju 2022.

Na svjetskom deviznom tržištu euro je prema američkom dolaru blago aprecirao u 2023. Tečaj eura prema američkom dolaru počeo se oporavljati već potkraj 2022., pa je do srpnja 2023. vratio većinu vrijednosti izgubljene u 2022. Tome su najviše pridonijela očekivanja da bi se tempo povećavanja ključnih kamatnih stopa Feda mogao usporiti i da bi monetarna politika u SAD-u mogla promijeniti smjer ranije od očekivanja. S druge strane, podršku euru dala su i očekivanja o nastavku pooštavanja monetarne politike ESB-a. Nakon srpnja, sve do studenoga, euro je kontinuirano slabio prema američkom dolaru, ponajviše zbog očekivanja da bi se ključne kamatne stope u SAD-u mogle zadržati duže na povišenoj razini, s obzirom na to da se gospodarstvo SAD-a pokazalo otpornijim nego što se očekivalo. Slabiji gospodarski izgledi europodručja stvorili su dodatni pritisak na slabljenje eura. U studenome su porasla očekivanja da je zbog popuštanja inflacijskih

SLIKA 2.5. Tečaj USD/EUR i nominalni efektivni tečaj eura

Napomena: INET-41 jest indeks nominalnoga efektivnog tečaja eura prema 41 najvažnijemu trgovinskom partneru europodručja. Rast tečaja označuje aprecijaciju eura.
Izvor: ESB

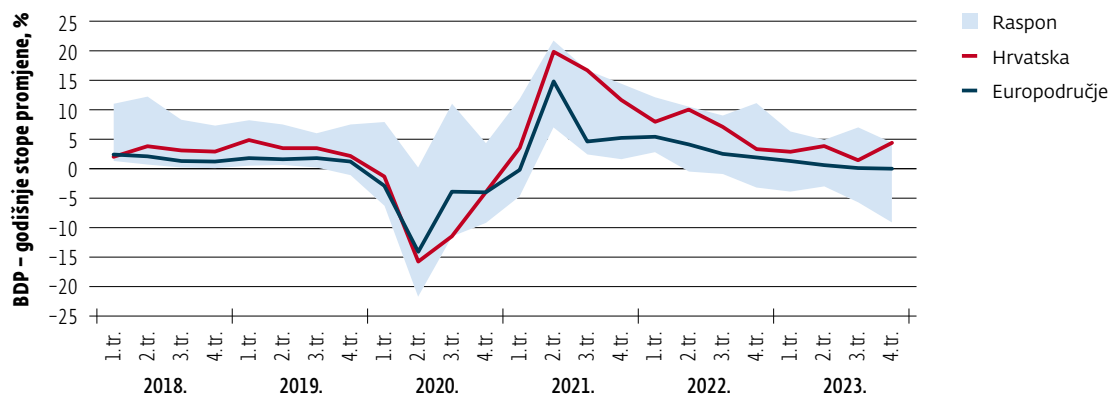
pritisaka u SAD-u Fed blizu kraja ciklusa podizanja ključnih kamatnih stopa, što je preokrenulo trend, pa je tečaj USD/EUR aprecirao sve do kraja godine. Tečaj eura prema američkom dolaru kretao se u prosincu 2023. oko prosječne vrijednosti od 1,09 USD/EUR, što je aprecijacija od 3% u odnosu na razinu iz prosinca 2022. U istom razdoblju nominalni efektivni tečaj eura prema košarici valuta glavnih trgovinskih partnera europodručja aprecirao je za oko 4%.

Trošak zaduživanja za poduzeća i stanovništvo u europodručju nastavio je rasti u 2023., odražavajući povećanje ključnih kamatnih stopa ESB-a, dok je kreditna aktivnost oslabjela. Na razini europodručja, prosječna kamatna stopa na prvi put ugovorene kredite nefinancijskim poduzećima i stambene kredite stanovništvu porasla je u prosincu na 5,12%, odnosno 4,06%, što je povećanje od 167, odnosno 110 baznih bodova u odnosu na kraj 2022. Porast kamatnih stopa pratilo je slabljenje kreditne aktivnosti, pri čemu je intenzitet kreditiranja osjetnije oslabio u segmentu kreditiranja nefinancijskih poduzeća nego kod stanovništva. Ta je razlika povezana i s baznim učincima vrlo snažnoga kreditiranja poduzeća u prethodnoj godini zbog pojačanih potreba za financiranjem obrtnoga kapitala u uvjetima poskupljenja energenata i sirovina. Ukupno gledajući, kreditna aktivnost bila je prigušena na znatno nižoj razini nego u 2022.

HRVATSKA

Realna kretanja

Nakon snažnog rasta u 2021. i 2022., povoljna gospodarska kretanja obilježila su i 2023. godinu, što je od posebne važnosti ako se rast sagleda u svjetlu nepovoljnih kretanja u vanjskom okružju i pojedinim glavnim vanjsko-trgovinskim partnerima. Brži rast hrvatskoga gospodarstva od prosjeka europodručja i Europske unije ujedno upućuje na nastavak ekonomske konvergencije, nakon što je u 2022. godini BDP po stanovniku (prilagođen za razlike u cijenama) dosegnuo 73% prosjeka EU-a. Na nastavak ekspanzije gospodarske aktivnosti utjecala je i nadalje visoka potražnja za uslugama povezanim s turizmom, ekspanzivna fiskalna politika, povećano korištenje sredstava iz fondova EU-a te posljedično snažna građevinska aktivnost i živo tržište nekretnina. Navedeno je rezultiralo nastavkom povoljnih kretanja na tržištu rada, što je uz pad inflacije rezultiralo jačanjem realnih dohodaka i potrošačkog optimizma te posljedično osobne potrošnje. Pritom je prvu polovinu godine obilježio relativno snažan rast ekonomske aktivnosti, čemu su pridonijele sve sastavnice osim izvoza robe, koji je zamjetno smanjen. Tijekom ljetnih mjeseci gospodarska je aktivnost oslabjela, zbog usporavanja rasta domaće potražnje te pada izvoza usluga na godišnjoj razini, a krajem godine ekonomska je aktivnost ponovo osnažila na tromjesečnoj razini, poglavito zbog jačanja osobne i državne potrošnje te postupnog oporavka izvoza robe i nastavka rasta izvoza usluga. Tako je krajem prošle godine godišnja stopa rasta BDP-a dosegla 4,4%, a na razini cijele 2023. realni BDP prosječno je povećan za 3,1%.

SLIKA 2.6. Kretanje gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj i europodručju

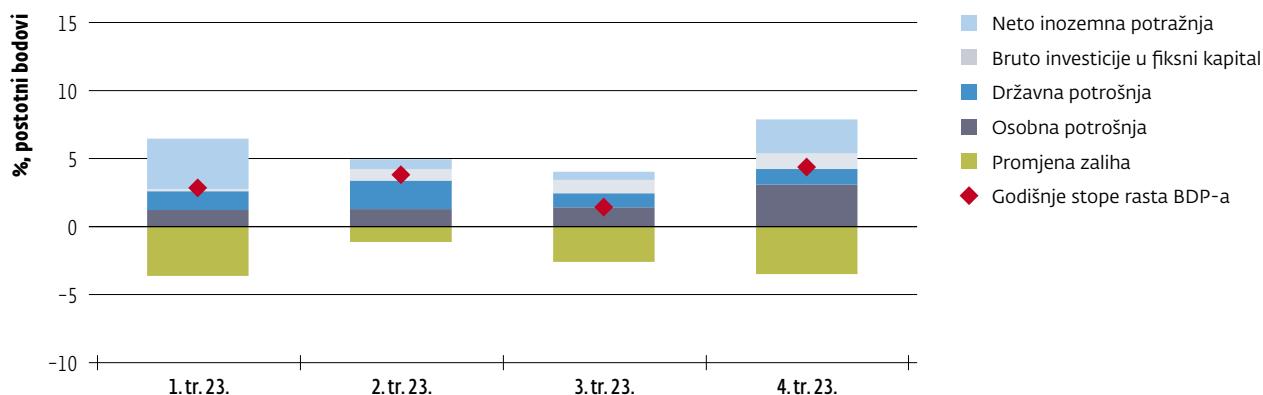
Napomena: Slika prikazuje raspon ostvarenja rasta realnog BDP-a pojedinih zemalja članica europodručja.

Izvori: DZS; Eurostat

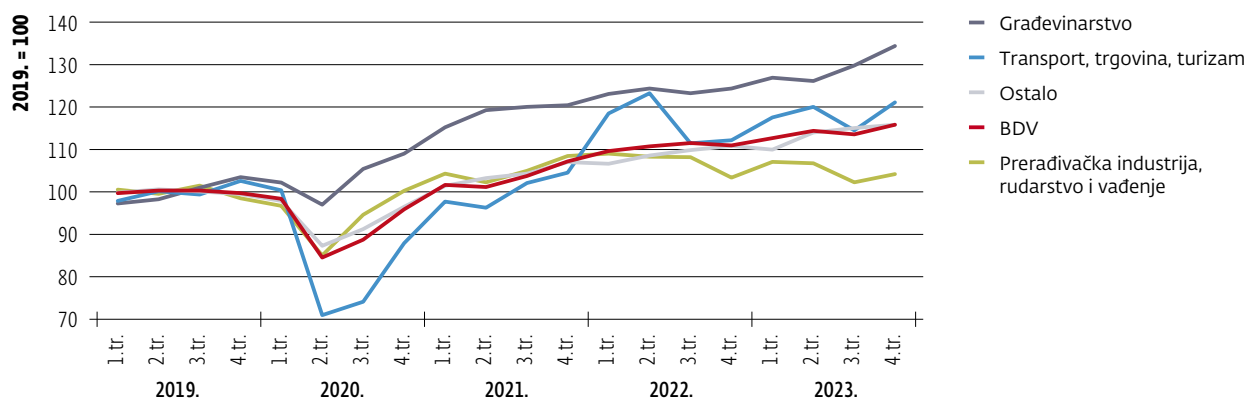
Realni godišnji rast u 2023. uglavnom je posljedica snažne domaće potražnje, i to poglavito osobne potrošnje. Povoljna kretanja osobne potrošnje mogu se povezati s kontinuiranim rastom zaposlenosti te oporavkom realnih plaća i potrošačkog optimizma. Osim toga, snažno su se povećale državna potrošnja i investicije, pri čemu je rast državnih investicija dijelom bio povezan uz projekte sufinancirane iz fondova EU-a. Osim domaće potražnje, rastu je znatno pridonio i izvoz usluga, velikim dijelom zbog nastavka povoljnih kretanja u turizmu, dok je robni izvoz smanjen na godišnjoj razini zbog slabe inozemne potražnje, pa je ukupni izvoz robe i usluga smanjen u odnosu na prethodnu godinu. Osim od izvoza robe, negativan doprinos rastu došao je i od pada ranije nagomilanih zaliha, što se, čini se, odrazilo na manje potrebe za uvozom, pa je unatoč padu izvoza, doprinos neto izvoza rastu u 2023. bio pozitivan.¹

Ako se promatra kretanje gospodarske aktivnosti prema glavnim djelatnostima, rast je u najvećoj mjeri bio podržan rastom uslužnog sektora, koji je pritom bio relativno široko rasprostranjen. Tako je vidljiv rast djelatnosti povezanih s trgovinom i turizmom, tržištem nekretnina, informacijskim i komunikacijskim aktivnostima te javnim uslugama. Osim toga, primjetan je i porast građevinske aktivnosti, što je u skladu s relativno snažnim rastom investicijske aktivnosti i stanogradnje. S druge strane, poljoprivredna je proizvodnja gotovo stagnerala, dok je aktivnost u prerađivačkoj industriji smanjena, što se pak može povezati sa slabom vanjskom potražnjom i izvozom robe. Valja pritom spomenuti kako je godišnji rast ukupne bruto dodane vrijednosti (BDV) u 2023. bio sporiji od rasta BDP-a te je iznosio 2,3%, što odražava znatan pozitivan doprinos neto indirektnih poreza (porezi na proizvode umanjani za subvencije na proizvode) rastu BDP-a.

¹ Treba napomenuti kako serija zaliha uključuje statističku diskrepanciju u obračunu rashodne i proizvodne strane BDP-a, pa je treba tumačiti s oprezom.

SLIKA 2.7. Doprinosi promjeni realne gospodarske aktivnosti

Izvor: DZS

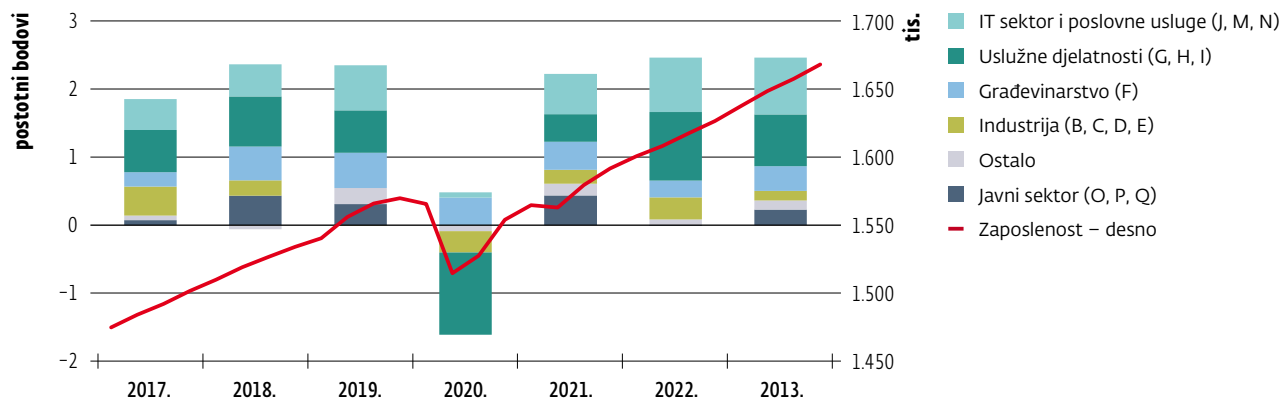
SLIKA 2.8. Bruto dodana vrijednost u Hrvatskoj po djelatnostima

Izvor: DZS

Tržište rada

Na tržištu rada u 2023. godini nastavio se rast zaposlenosti uz daljnji pad nezaposlenosti te snažan rast nominalnih bruto plaća. U 2023. godini broj zaposlenih osoba povećao se za 2,5%. Gledano po djelatnostima NKD-a najveći doprinos rastu zaposlenosti generirale su poslovne usluge i IT, trgovina, smještaj i prijevoz te građevinarstvo. Pritom je pojačano zapošljavanje radnika iz trećih zemalja (izvan EU-a) i umirovljenika na pola radnog vremena znatno pridonijelo rastu zaposlenosti. U 2023. godini nezaposlenost se nastavila smanjivati te se tako administrativna stopa nezaposlenosti spustila na 6,2% radne snage (sa 6,7% u 2022.). Istodobno je anketna stopa nezaposlenosti prosječno iznosila 6,1% u odnosu na 7% u 2022. godini. Plaće su tijekom 2023. godine snažno porasle kao odraz naglašene potražnje za radom te nastojanja radnika da nadoknade gubitak kupovne moći akumuliran zbog povišene inflacije. Tako je u 2023. prosječna nominalna bruto plaća porasla na godišnjoj razini za 14,4%, pri čemu je rast plaća bio podjednako snažan u javnom i

SLIKA 2.9. Zaposlenost po područjima NKD-a, sezonski prilagođeni podaci, doprinosi godišnjoj stopi promjene i ukupna zaposlenost

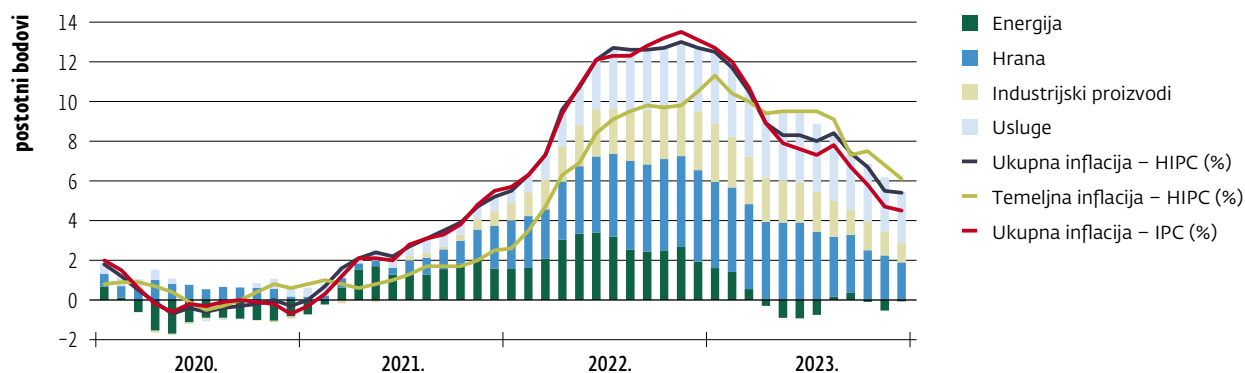
Napomena: NKD je nacionalna klasifikacija djelatnosti.
Izvor: HZMO (sezonska prilagodba HNB-a)

privatnom sektoru. Istodobno je nominalna neto plaća porasla za 12,6% (7% u 2022.), dok su realne neto plaće porasle za 4,2% (nakon smanjenja od 3,4% u 2022.).

Cjenovna kretanja

Inflacija se u 2023. primjetno usporila, nakon što je u 2022. ostvarena najviša inflacija u posljednjih 29 godina. Prosječna godišnja stopa inflacije u Hrvatskoj mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena usporila se u 2023. na 8,4%, s 10,7% u 2022. godini. Intenzitet usporavanja inflacije još je izraženiji usporede li se ostvarenja na kraju godine, pa se tako inflacija smanjila s 12,7% u prosincu 2022. na 5,4% u prosincu 2023. godine. Na usporavanje inflacije djelovalo je postupno iščezavanje

SLIKA 2.10. Pokazatelji inflacije u Hrvatskoj
doprinosi komponenata

Napomena: Temeljna inflacija mjerena je harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena koji isključuje cijene energije, hrane, alkohola i duhana.
Izvori: Eurostat; DZS; izračun HNB-a

učinka znatnog poskupljenja velikog broja dobara i usluga tijekom 2022. (učinci baznog razdoblja) u uvjetima znatno nižega tekućeg porasta cijena. Pritom je popuštanje tekućih inflacijskih pritisaka bilo osobito izraženo nakon završetka glavnog dijela turističke sezone u uvjetima slabljenja učinaka prošlih šokova (rast cijena energenata, prehrambenih i drugih sirovina, poremećaji u dobavnim lancima, povećana potražnja zbog ponovnog otvaranja gospodarstva nakon pandemije). Unatoč ulasku u europodručje u vrijeme povišene inflacije, uvođenje eura, u skladu s očekivanjima, imalo je relativno blag i jednokratni učinak na ukupnu inflaciju, koncentriran u dijelu uslužnih djelatnosti.

Tijekom 2023. usporio se rast cijena svih glavnih komponenata inflacije. Tako se inflacija cijena energije smanjila s 14,7% u prosincu 2022. na -0,5% u prosincu 2023. zahvaljujući pojeftinjenju naftnih derivata, dok su administrativno regulirane cijene električne energije i plina za kućanstva ostale nepromijenjene. Inflacija cijena hrane (uključujući pića i duhan) usporila se na 6,5% u prosincu 2023. (sa 16% u prosincu 2022.), čemu su, među ostalim, pridonijeli prelijevanje nižih cijena energenata, gnojiva i prehrambenih sirovina na svjetskom tržištu te usporavanje rasta cijena hrane u glavnim vanjskotrgovinskim partnerima. Osim toga, niže cijene sirovina na svjetskom tržištu, normalizacija globalnih lanaca opskrbe i usporavanje godišnjeg rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda na domaćem tržištu činitelji su zbog kojih se inflacija cijena industrijskih proizvoda uglavnom kontinuirano usporavala tijekom prošle godine. Nakon dosegnutih 11,2% u prosincu 2022., inflacija cijena industrijskih proizvoda tako se smanjila na 3,7% u prosincu 2023. godine. Istodobno se inflacija cijena usluga samo blago usporila, s 9,9% u prosincu 2022. na 8,1% u prosincu 2023., što je ponajviše bilo izraženo nakon završetka glavnog dijela turističke sezone. Na inflaciju cijena usluga najviše je djelovao znatan rast cijena ugostiteljskih usluga i usluga smještaja pod utjecajem prelijevanja prijašnjeg povećanja troškova, osobito energije i prehrambenih sirovina, rasta plaća, snažne potražnje za spomenutim uslugama te konvergencije tih cijena prema prosječnoj razini u europodručju.

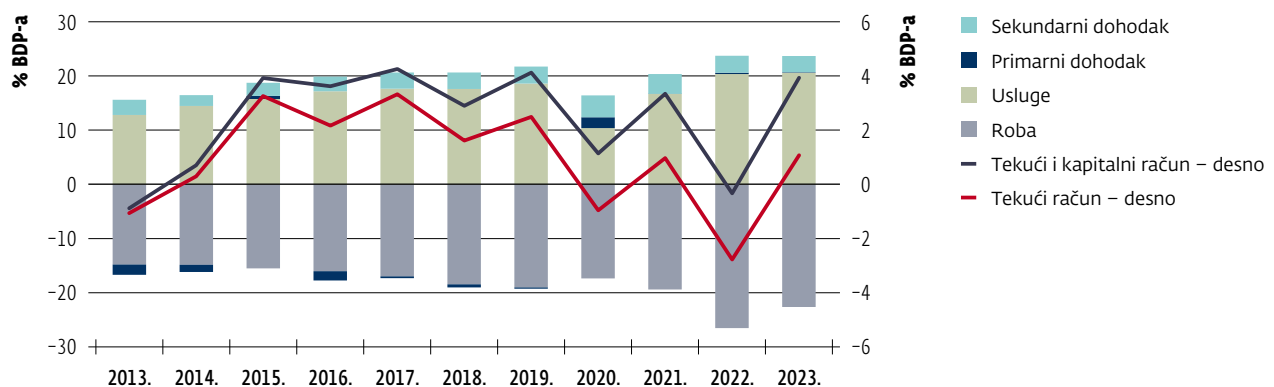
Unatoč usporavanju, temeljna inflacija i nadalje je ostala relativno visoka. Usporavanje temeljne inflacije (ne uključuje cijene energije i hrane), koja se smanjila s 10,5% u prosincu 2022. na 6,1% u prosincu 2023. godine, bilo je znatno slabijeg intenziteta od usporavanja ukupne inflacije. Ostali pokazatelji temeljne inflacije, koji isključuju određene kolebljive komponente, također su se smanjili tijekom 2023., ali se i nadalje nalaze na povišenim razinama u odnosu na dugoročne prosjeke. Relativno visoke razine temeljne inflacije uglavnom odražavaju domaće inflacijske pritiske koji proizlaze iz snažnog tržišta rada, odnosno rasta plaća (kako bi se nadoknadio pad kupovne moći zbog prijašnjih poskupljenja) i solidne domaće potražnje, kao i snažnu potražnju stranih gostiju za uslugama povezanim s putovanjima. Istodobno se doprinos jediničnih profita domaćim inflacijskim pritiscima, nakon što je u prvom tromjesečju 2023. dosegno svoj vrhunac, kontinuirano smanjivao u nastavku godine, što upućuje na djelovanje profita kao amortizera inflacijskih pritisaka na osnovi rasta troškova rada.

Smanjila su se kratkoročna inflacijska očekivanja potrošača i poduzeća. Iako je percepcija potrošača o inflaciji u prethodnih dvanaest mjeseci bila i nadalje visoka, inflacijska očekivanja potrošača za sljedećih dvanaest mjeseci smanjila su se na primjetno nižu razinu u usporedbi s vrhuncem zabilježenim sredinom 2022. godine. Osim toga, smanjila su se očekivanja poduzeća o kretanju cijena u sljedeća tri mjeseca. Pritom su se kratkoročna inflacijska očekivanja poduzeća u industriji u drugoj polovini 2023. vratila otprilike na prosječnu razinu iz razdoblja od 2017. do 2019., a očekivanja poduzeća iz uslužnog sektora i nadalje su povišena u odnosu na pretpandemijsko razdoblje.

Ekonomski odnosi s inozemstvom

Pad cijena energije i rast prihoda od turizma, kao i rast neto priljeva sredstava iz proračuna EU-a, pozitivno su se odrazili na platnobilančni saldo Hrvatske u 2023. godini. Tako je ukupan saldo tekućega i kapitalnog računa platne bilance u 2023. dosegnuo 3,9% BDP-a, što je znatno poboljšanje u odnosu na blago negativan saldo u prethodnoj godini i ujedno jedno od najboljih povijesnih ostvarenja. Samo je na tekućem računu u 2023. ostvaren višak od 1,1% BDP-a zbog primjetnog smanjenja manjka u robnoj razmjeni s inozemstvom, odnosno smanjenja vrijednosti neto uvoza energenata zbog pada njihovih cijena na svjetskom tržištu. Ipak, isključujući li se trgovina energentima, u 2023. zabilježen je slabiji godišnji rast robnog izvoza nego uvoza (3,9% naprama 6,2%), pa se vanjskotrgovinski manjak povećao za 10,1%. Poboljšanju salda pridonijelo je i povećanje neto izvoza usluga, ponajprije prihoda od turističke potrošnje stranih gostiju, koji su uz godišnji rast od 11,3% dosegli rekordnih 14,6 mlrd. EUR. Iznimno povoljni rezultati u turizmu odraz su rasta broja dolazaka i noćenja stranih gostiju, posebice u predsezoni i sezoni, ali u još većoj mjeri rasta cijena u djelatnostima ugostiteljstva i smještaja. Povećao se i višak na računu sekundarnog dohotka zbog snažnih priljeva osobnih transfera, a istodobno je zabilježen vrhunac neto priljeva iz fondova EU-a (u iznosu od 3,9% BDP-a). S druge strane, zamjetno je smanjen višak na računu primarnog dohotka

SLIKA 2.11. Tekući i kapitalni račun platne bilance

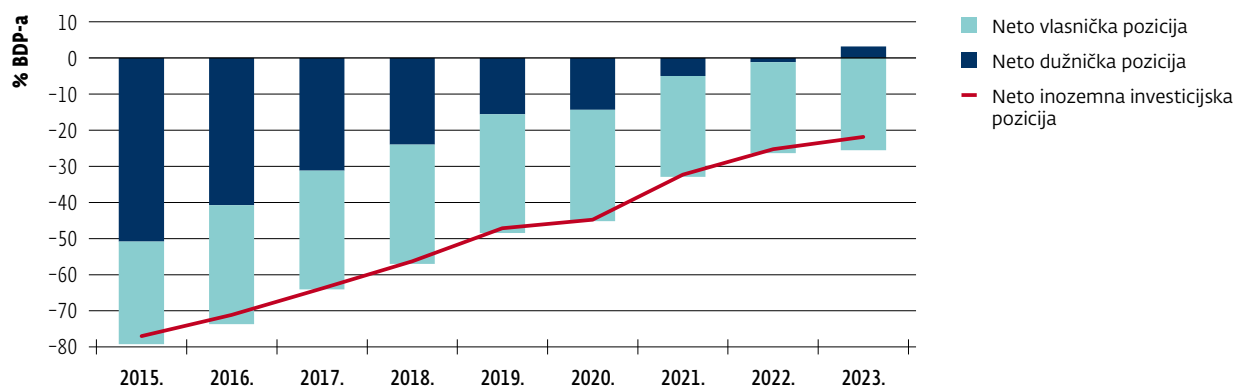
Izvori: HNB; DZS

zbog rasta odljeva sredstava u inozemstvo s osnove naknada nerezidentima zaposlenima u Hrvatskoj te rasta rashoda od vlasničkih ulaganja u Hrvatsku, ponajprije zbog povećane profitabilnosti banaka u inozemnom vlasništvu.

Na financijskom računu platne bilance u 2023. godini zabilježen je neto odljev kapitala, što poglavito odražava nastavak razduživanja domaćih sektora. Neto odljev od 5,5 mlrd. EUR zabilježen je isključivo na računu ostalih ulaganja, a odraz je nastavka razduživanja domaćih sektora prema inozemstvu. Na računu portfeljnih ulaganja ostvaren je neto priljev sredstava zbog promjene strategije ulaganja nemonetarne financijske imovine središnje banke nakon ulaska u europodručje. Priljev izravnih ulaganja u Hrvatsku bio je znatno skromniji nego prethodne godine, kada su ostvarena iznimno velika ulaganja u jedno holding društvo, a u njihovoj strukturi prevladavala su ulaganja u nekretnine, informacijsko-komunikacijsku djelatnost, energetiku i trgovinu. Istodobno su ulaganja domaćih poduzeća u inozemstvo zamjetno povećana, posebice u farmaceutskoj industriji.

Višak na tekućem i kapitalnom računu omogućio je razduživanje domaćih sektora, a to je pridonijelo zamjetnom poboljšanju neto inozemne investicijske pozicije. Stanje bruto inozemnog duga iznosilo je na kraju 2023. godine 63,9 mlrd. EUR ili 83,7% BDP-a, što je za 14,2 mlrd. EUR (10,8 postotnih bodova BDP-a) više nego na kraju 2022. Rast bruto inozemnog duga uglavnom je odraz porasta obveza središnje banke, dok je kod ostalih domaćih sektora zabilježeno smanjenje bruto inozemne zaduženosti. Rast bruto obveza središnje banke posljedica je primjene knjigovodstvenih pravila vezanih uz evidenciju potraživanja i obveza za izdane euronovčanice unutar Eurosustava te nema utjecaja na neto inozemnu poziciju središnje banke. Stoga se neto inozemni dug Hrvatske, koji uzima u obzir i promjene inozemne imovine domaćih sektora, smanjio za 3,4 mlrd. EUR (4,6 postotnih bodova BDP-a) na -3,4% BDP-a na kraju 2023. i tako pridonio poboljšanju ukupne neto inozemne investicijske pozicije s -25,3% BDP-a na kraju 2022. na -21,9% na kraju 2023. Neto vlasnička pozicija ostala je tijekom 2023. relativno stabilna na razini od -25,5% BDP-a.

SLIKA 2.12. Inozemna investicijska pozicija

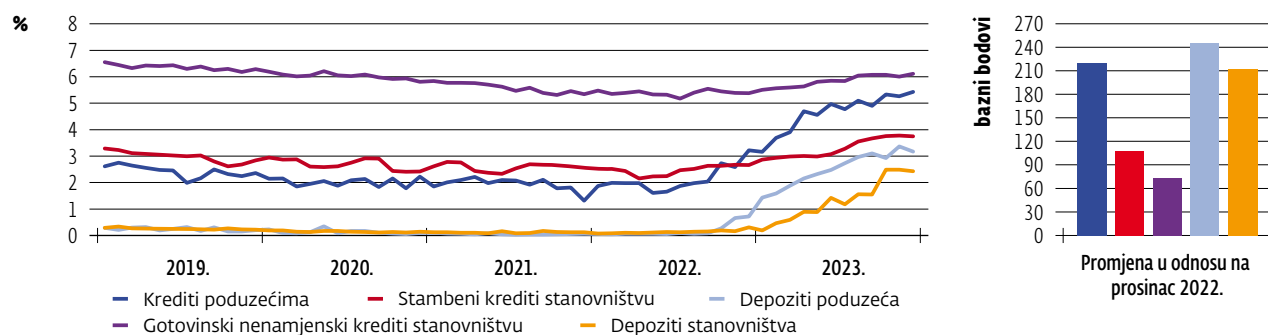
Izvori: HNB, DZS

Bankovni sustav

Poošttravanje monetarne politike ESB-a nastavilo se odražavati na rast troškova financiranja poduzeća i stanovništva u bankama koje posluju u Hrvatskoj. Prosječna kamatna stopa na prvi put ugovorene kredite nefinancijskim poduzećima porasla je relativno snažno (za 220 baznih bodova) u odnosu na kraj 2022. i dosegla u prosincu 2023. razinu od 5,4%. Znatno blažim intenzitetom porastao je trošak financiranja stanovništva, pri čemu je prosječna kamatna stopa na prvi put ugovorene stambene i gotovinske nenamjenske kredite dosegla u prosincu 3,7% odnosno 6,1%, što je za 108 odnosno 73 bazna boda više u odnosu na prethodnu godinu. Usto, rezultati Anketе o kreditnoj aktivnosti banaka upućuju na poošttravanje standarda odobravanja kredita poduzećima i stanovništvu tijekom 2023. Pritom su kao glavne uzroke poošttravanja banke istaknule negativnu percepciju rizika vezanu uz izgledе industrije ili pojedinog poduzeća kao i uz očekivanja u vezi s općim gospodarskim kretanjima, potom nižu razinu tolerancije rizika banaka te troškove izvora sredstava i bilančna ograničenja.

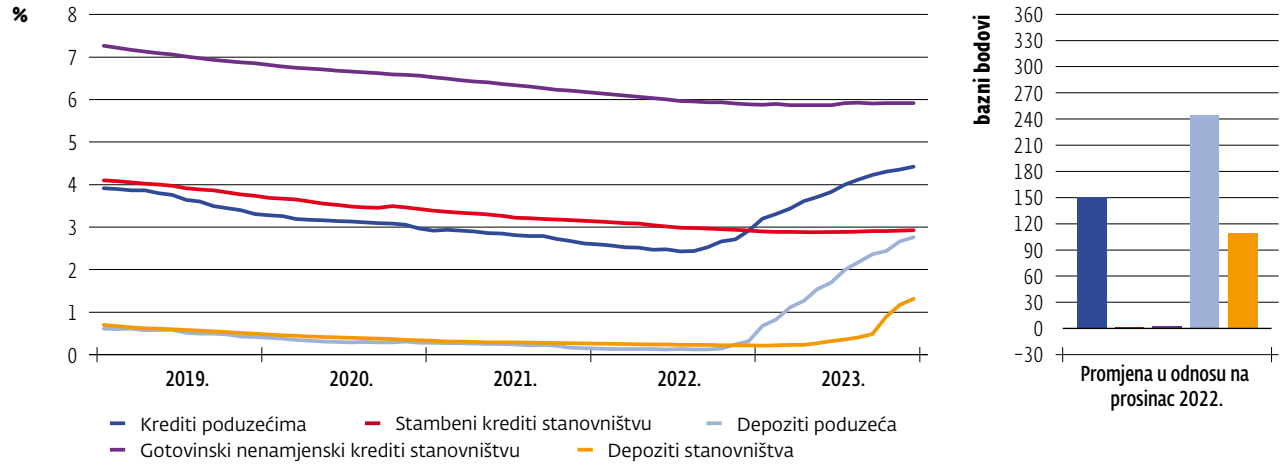
Porasli su i troškovi izvora financiranja banaka, i to uglavnom kao odraz rasta kamatnih stopa na oročene depozite poduzeća i stanovništva. Banke su krajem 2022. počele povećavati kamatne stope na oročene depozite poduzeća, što se nastavilo tijekom 2023., posebice na samom početku godine, čime su nastojale povećati atraktivnost polaganja sredstava u obliku depozita u odnosu na alternativne oblike ulaganja. S druge strane, znatnije povećanje prosječne kamatne stope na oročene depozite stanovništva zabilježeno je početkom posljednjeg tromjesečja 2023. pod utjecajem ponuda pojedinih banaka koje su nastojale privući depozite iz drugih banaka. No, već u studenome i prosincu klijenti banaka, umjesto prebacivanja sredstava u banke koje nude bolje uvjete oročavanja, u većem su broju prihvaćali nižu kamatnu stopu u banci s kojom posluju. Tako je prosječna kamatna stopa na prvi put oročene depozite stanovništva na kraju 2023. dosegla 2,4%, što je bilo za 212 baznih bodova više u odnosu na kraj prethodne godine, čime se približila porastu kamatne stope na oročene depozite poduzeća, koji je u istom razdoblju iznosio 246 baznih bodova.

SLIKA 2.13. Kamatne stope na prvi put ugovorene kredite te oročene depozite poduzeća i stanovništva

Napomena: Podaci do prosinca 2022. odnose se na kredite odnosno depozite u kunama i valutama indeksiranim uz kunu te eurima i valutama indeksiranim uz euro, a od siječnja 2023. na kredite i depozite u eurima i valutama indeksiranim uz euro. Podaci se odnose na prvi put ugovorene kredite odnosno prvi put oročene depozite, pri čemu su kod depozita isključena oročenja do jednog mjeseca.

Izvor: HNB

SLIKA 2.14. Kamatne stope na postojeće kredite te oročene depozite poduzeća i stanovništva

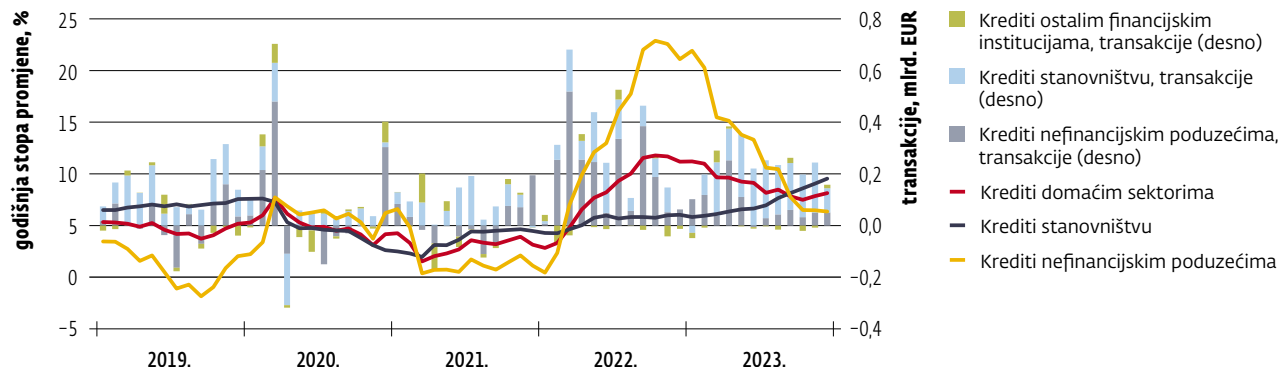
Izvor: HNB

Povećanje kamatnih stopa na nove kredite i depozite postupno se prelijevalo i na postojeće kredite i depozite. Posebno je bio izražen rast kamatnih stopa na postojeće kredite poduzećima, i to uglavnom zbog zastupljenosti EURIBOR-a kao referentnog parametra u kreditima ugovorenima uz promjenjive kamatne stope (53% kredita poduzećima ugovoreno je uz promjenjive kamatne stope, a 80% tih kredita vezano je uz EURIBOR). S druge strane, kamatne stope na postojeće kredite stanovništvu još nisu počele rasti s obzirom na dužu prosječnu ročnost kredita, znatnu zastupljenost fiksnih kamatnih stopa (krajem 2022. oko 70% imalo je ugovorenu fiksnu kamatnu stopu kroz razdoblje dulje od godinu dana, pri čemu oko 40% kredita ima fiksnu kamatnu stopu na razdoblje dulje od deset godina ili čak od dospijeća), dominaciju nacionalne referentne stope (NRS) među referentnim parametrima s udjelom od oko dvije trećine te zakonskog ograničenja kamatnih stopa na kredite ugovorene uz promjenjive kamatne stope.

Viši troškovi zaduživanja i pooštavanje kreditnih standarda pridonijeli su prigušenom kreditiranju poduzeća, dok su krediti stanovništvu nastavili relativno snažno rasti. Tijekom 2023. godine krediti poduzećima porasli su za 0,9 mlrd. EUR (na osnovi transakcija), što je malo više od trećine prirasta zabilježenoga godinu prije. Pritom su ponajviše rasli krediti za obrtna sredstva i investicije energetske sektoru te investicijski krediti građevinarstvu. Promatrano na godišnjoj razini, rast kredita poduzećima usporio se s visokih 21,1% u prosincu 2022. na 6,4% (na osnovi transakcija) u prosincu 2023. godine. S druge strane, krediti stanovništvu porasli su u 2023. za 1,9 mlrd. EUR, pri čemu se samo malo više od polovine tog rasta odnosi na stambene kredite (1,0 mlrd. EUR), koji su ponajviše rasli tijekom ljetnih mjeseci zahvaljujući državnom programu subvencioniranja stambenih kredita. Usto, gotovinski nenamjenski krediti snažno su se povećali, za 0,8 mlrd. EUR, što je, prema rezultatima Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka, potaknuto povećanom potražnjom za trajnim potrošnim dobrima u uvjetima jačanja potrošačkog optimizma i povoljnih kretanja na tržištu rada. Na godišnjoj se razini rast

SLIKA 2.15. Krediti

transakcije i godišnje stope promjene na osnovi transakcija

Napomena: Krediti domaćim sektorima isključuju kredite općoj državi.

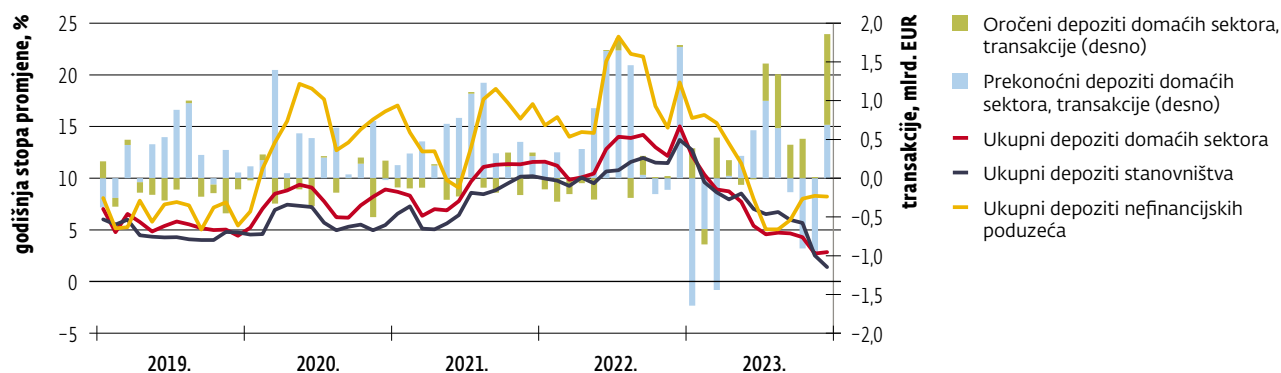
Izvor: HNB

ukupnih kredita stanovništvu ubrzao sa 6,0% u prosincu 2022. na 9,5% u prosincu 2023., zahvaljujući snažnom ubrzavanju rasta gotovinskih nenamjenskih kredita (s 3,5% na 11,1%), dok se rast stambenih kredita blago usporio s 10,5% na 9,9%.

Rast depozita znatno se ublažio u 2023. godini pod utjecajem ponovne opskrbe gotovinom nakon uvođenja eura, dok je porast kamatnih stopa preokrenuo dugogodišnji pad udjela oročenih u ukupnim depozitima. Ukupni depoziti domaćih sektora (bez opće države) porasli su u 2023. za 1,6 mlrd. EUR, što je samo petina prirasta iz 2022. godine. Na sporije povećanje depozita utjecala je opskrba domaćih sektora eurskom gotovinom početkom godine nakon što su u 2022., osobito tijekom posljednjih mjeseci te godine, depoziti porasli kao rezultat prelijevanja kunske gotovine u banke uoči pristupanja europodručju. Potaknuti rastom kamatnih stopa,

SLIKA 2.16. Depoziti

transakcije i godišnje stope promjene na osnovi transakcija

Napomena: Depoziti domaćih sektora isključuju kredite općoj državi.

Izvor: HNB

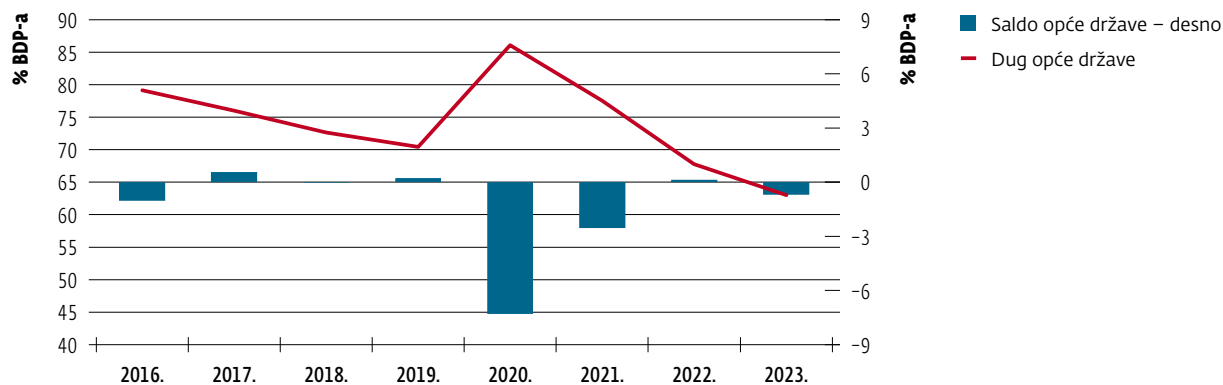
u strukturi ukupnih depozita povećali su se oročeni depoziti (za 4,1 mlrd. EUR), a smanjili prekonocni (za 2,5 mlrd. EUR). Kod poduzeća znatnije oročavanje sredstava bilježi se od kraja 2022. te se nastavlja i tijekom 2023., kada su oročeni depoziti porasli za 2,6 mlrd. EUR, a prekonocni se smanjili za 1,3 mlrd. EUR. Do promjene u strukturi depozita stanovništva došlo je početkom posljednjeg tromjesečja prošle godine, kada je započeto intenzivnije oročavanje depozita. Tako su, nakon povećanja prekonocnih depozita od 1,1 mlrd. EUR i smanjenja oročenih depozita od 0,5 mlrd. EUR tijekom prvih devet mjeseci prošle godine, u posljednjem tromjesečju oročeni depoziti porasli za 1,4 mlrd. EUR, a prekonocni se smanjili za gotovo jednak iznos.

U 2023. GODINI ZABILJEŽEN JE MANJAK PRORAČUNA OPĆE DRŽAVE, ALI I NASTAVAK SMANJIVANJA UDJELA JAVNOGA DUGA U BDP-U

Prema međunarodno usporedivoj metodologiji Europskog sustava nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010), u 2023. godini u Hrvatskoj je ostvaren manjak proračuna opće države od 0,7% BDP-a, što je pogoršanje u odnosu na višak ostvaren u 2022. godini (0,1% BDP-a). Istodobno je, unatoč povećanju razine duga opće države, u uvjetima realnog rasta i nadalje prisutnih inflacijskih pritisaka, smanjen omjer duga opće države i BDP-a na godišnjoj razini.

Blago pogoršanje salda opće države u 2023. odražava snažniji godišnji porast proračunskih rashoda (19,4%) od porasta proračunskih prihoda (17,4%). Na rashodnoj strani primjetan je snažan doprinos državnih investicija, što je u velikoj mjeri povezano s povoljnim učinkom priljeva sredstava iz fondova EU-a, pri čemu ova kategorija rashoda ima neutralan utjecaj na saldo proračuna. Porastu ukupnih rashoda također su znatno pridonijele i socijalne naknade, što ponajviše odražava kretanje rashoda za mirovine, na koje je utjecala njihova indeksacija, te isplate dodatka za zaštitu životnog standarda umirovljenika. Pozitivan doprinos godišnjem

SLIKA 2.17. Fiskalni pokazatelji

Izvori: DZS i HNB

povećanju rashodne strane došao je i od rashoda za zaposlene. Na prihodnoj strani primjetan je snažan doprinos prihoda od neizravnih poreza, što zrcali povoljan učinak osobne i turističke potrošnje, dok su u malo manjoj mjeri godišnjem porastu prihoda pridonijeli i prihodi od izravnih poreza, kao odraz povoljnih učinaka poslovanja poduzeća. Povoljna kretanja na tržištu rada pozitivno su djelovala na godišnji porast socijalnih doprinosa.

Unatoč blagom pogoršanju salda opće države, porast realne ekonomske aktivnosti i deflatora BDP-a rezultirali su znatnim smanjenjem omjera javnog duga i BDP-a na godišnjoj razini. Relativni pokazatelj javnog duga na kraju 2023. godine tako je iznosio 63,0% BDP-a, što odgovara godišnjem smanjenju od 4,8 postotnih bodova.

3. Financijska stabilnost i makrobonitetna politika

Rizici za financijsku stabilnost u 2023. godini bili su povezani s i nadalje povišenom inflacijom, slabljenjem ekonomske aktivnosti u okružju, pooštavanjem financijskih uvjeta te globalnim geopolitičkim napetostima. No, robustan ekonomski rast u Hrvatskoj i popuštanje inflacijskih pritisaka prema kraju godine te su rizike malo ublažili. Porast kamatnih stopa u Hrvatskoj bio je manji nego u drugim članicama europodručja, što je ograničilo rizike povezane s povećanjem tereta otplate za dužnike. Kreditiranje poduzeća bilo je prigušeno, dok se potrošačko kreditiranje snažno ubrzalo. Nastavio se pad broja kupoprodajnih transakcija stambenih nekretnina, a sredinom godine postale su vidljive i prve naznake stabilizacije cijena unatoč kontinuiranom rastu stambenih kredita. Snažan rast neto kamatnih prihoda uz i nadalje nizak kreditni rizik povećao je profitabilnost banaka. HNB je nastavio voditi makrobonitetnu politiku usmjerenu na jačanje kapitalnih zahtjeva kako bi dodatno ojačao otpornost banaka na šokove.

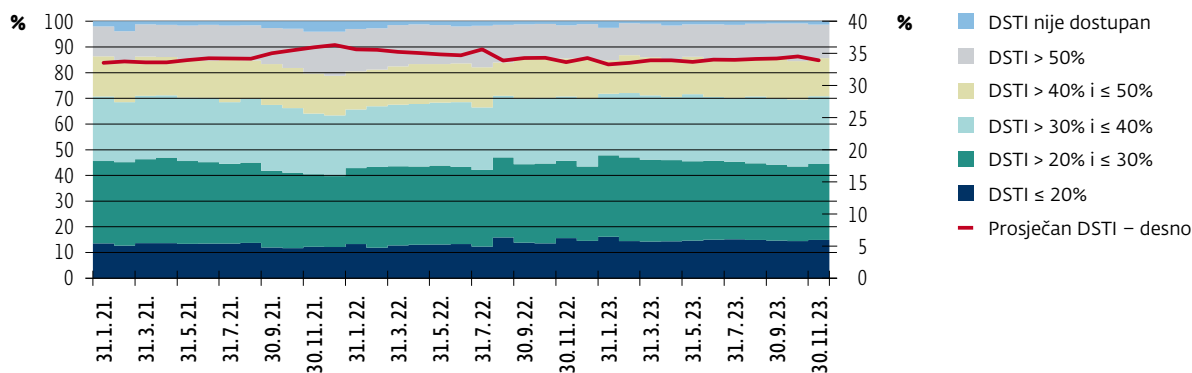
OPĆA OCJENA GLAVNIH RIZIKA I IZAZOVA ZA FINACIJSKU STABILNOST

Glavni rizici za financijsku stabilnost u 2023. godini odražavali su visoku inflaciju, slabljenje ekonomske aktivnosti u okružju, pooštavanje financijskih uvjeta te globalne geopolitičke napetosti, a prema kraju godine ti su rizici blago sniženi pod utjecajem poboljšanja domaćih makroekonomskih izgleda. Naime, snažna domaća potražnja očuvala je zamah gospodarske aktivnosti, pa se rast ubrzao i nadmašio prethodna očekivanja. Inflacija se znatno smanjila usporedno s postupnim iščezavanjem nepovoljnih učinaka energetske šoka iz 2022., smanjenjem cijena sirovina te normalizacijom opskrbnih lanaca, kao i smanjenjem uvoznih inflacijskih pritisaka.

Snažno tržište rada i potrošački optimizam potakli su potražnju za gotovinskim nenamjenskim kreditima, pa je nakon nekoliko godina relativnog zastoja u 2023. njihov rast opet dosegao dvoznamenkastu razinu. Uz nastavak stabilnog rasta stambenih kredita, taj je zamah pridonio snažnom rastu ukupnih kredita kućanstvima, koji je ostvaren u okružju porasta kamatnih stopa na kredite ovom sektoru. Rast gotovinskih kredita ubrzavao se tijekom 2023. u uvjetima stabilnih kreditnih uvjeta, pa se prosječan omjer otplata ukupnog duga potrošača i dohotka zadržao na razinama od otprilike jedne trećine. Udio kredita odobrenih ranjivim klijentima, čiji troškovi servisiranja duga znatno opterećuju njihov dohodak (premašuju dvije petine dohotka), također se zadržao na približno 30% (Slika 3.1.).

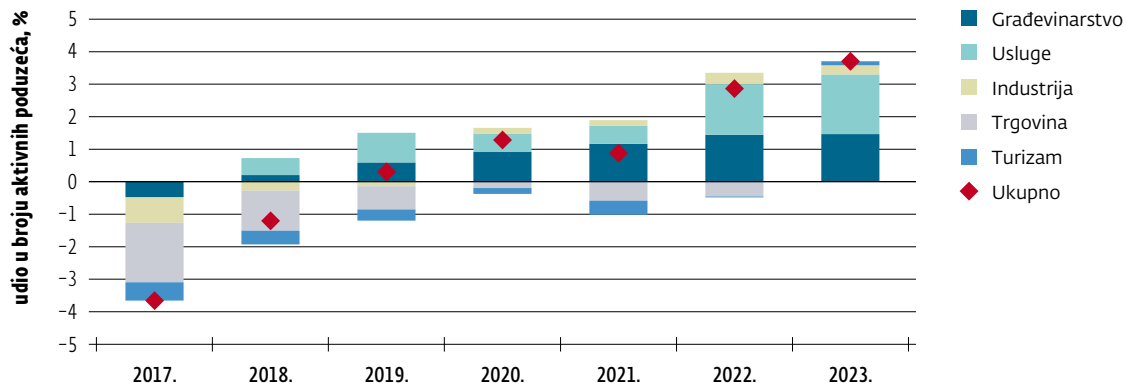
U uvjetima robusnoga gospodarskog rasta, rast profita dodatno je ojačao kapitalnu snagu poduzeća odnosno njihovu otpornost na pogoršanje uvjeta financiranja i potencijalno pogoršanje gospodarskih izgleda. Porast kamatnih stopa, ali i manja potreba za financiranjem obrtnoga kapitala, u uvjetima smanjenja cijena sirovina i energenata, smanjili su potražnju poduzeća za kreditima, pa se stopa rasta kredita poduzećima usporila, s visokih 19,5% u 2022. na umjerenih 5,8% u 2023.

SLIKA 3.1. Uvjeti kreditiranja za nove gotovinske kredite stabilni su

Napomena: DSTI je pokrivenost otplata duga prihodima (engl. *debt-service-to-income*).

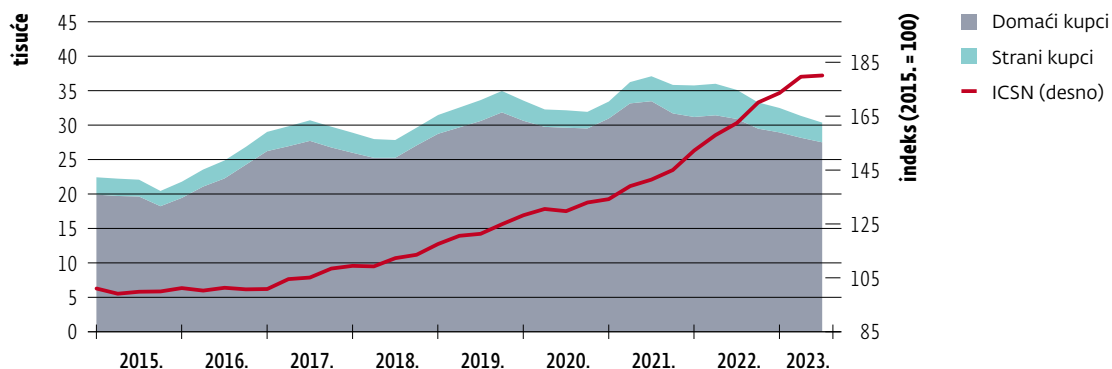
Izvor: HNB

SLIKA 3.2. Povoljno makroekonomsko okruženje podržava ulazak novih poduzeća na tržište

Izvor: Sudski registar

Povoljno poslovno okruženje ogledalo se i porastu broja aktivnih poduzeća u odnosu na prethodnu godinu zahvaljujući većem priljevu novoosnovanih poduzeća, ponajviše u djelatnosti građevinarstva (Slika 3.2.), što se odrazilo i na znatan porast broja aktivnih poduzeća u 2023. godini.

Aktivnost na tržištu stambenih nekretnina nastavila se u 2023. godini usporevati. Broj kupoprodajnih transakcija smanjio se u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu se snažnije smanjila potražnja nerezidenata (Slika 3.3.) u uvjetima usporevanja europskoga gospodarstva i pooštavanja uvjeta financiranja. Cijene stambenih nekretnina porasle su u 2023. za 11,9%, što je blago usporevanje u odnosu na 2022., ali i snažniji rast nego u ostalim zemljama EU-a. Rast cijena, unatoč relativno blagom porastu kamatnih stopa na nove stambene kredite, podržavalo je snažno tržište rada, a sredinom godine i program državnog subvencioniranja stambenih kredita. Snažan rast zaposlenosti i plaća i široko rasprostranjena praksa fiksiranja

SLIKA 3.3. Nastavljen trend smanjivanja kupoprodajnih aktivnosti na tržištu stambenih nekretnina

Napomena: Iznos transakcija odnosi se na broj kupoprodaja u posljednjih 12 mjeseci. ICSN je indeks cijena stambenih nekretnina.

Izvori: DZS; Porezna uprava

kamatnih stopa ublažavaju sistemske rizike povezane s tržištem stambenih nekretnina.

Tijekom 2023. godine pooštavanje monetarne politike u europodručju postupno je povećavalo troškove financiranja, vidljivo različitim intenzitetom za kućanstva u odnosu na poduzeća. Kamatne stope na kredite snažnije su porasle u poslovanju s poduzećima nego s kućanstvima. No, s obzirom na povoljne poslovne rezultate i relativno visok udio kredita s fiksnom kamatnom stopom, simulacije učinaka porasta troška servisiranja pokazale su kako bi troškovi otplate kamata mogli ozbiljnije narušiti profitabilnost samo maloga broja visokozaduženih nefinancijskih poduzeća. Kod kućanstava taj je rizik još umjereniji, s obzirom na to da uz visok udio kredita s fiksnom kamatnom stopom dužnike štiti i zakonsko ograničenje porasta promjenjivih kamatnih stopa na kredite. Navedeno je ograničenje za stambene kredite i nadalje na vrlo niskoj razini s obzirom na to da se tek postupno prilagođuje promjeni tržišnih uvjeta. U svjetlu spomenute niske osjetljivosti privatnoga nefinancijskog sektora na porast kamatnih stopa i povoljnih domaćih makroekonomskih pokazatelja, kvaliteta kreditnog portfelja banaka nastavila se poboljšavati, što se odrazilo i na povijesno nizak udio neprihodonosnih kredita, koji se na kraju godine spustio na 2,6%.

Smanjivanje stope minimalnih pričuva s 9 na 1% radi usklađivanja monetarnog instrumentarija s onim u europodručju omogućilo je zadržavanje likvidnosti kreditnih institucija na visokim razinama i visoku otpornost sustava na potencijalne likvidnosne rizike. Visoka razina kratkoročne likvidne imovine, koja uključuje pričuve kod središnje banke zajedno sa samo postupnim rastom kamatnih stopa na depozite, pridonijela je znatnom povećanju neto kamatnih prihoda banaka. Uz veće prihode od deponiranja kratkoročnih sredstava kod središnje banke, primjetan je i porast neto kamatnih prihoda banaka u poslovanju s državom i poduzećima, dok su neto kamatni prihodi u poslovanju sa stanovništvom stagnirali ili se u pojedinim bankama čak i malo smanjili.

Profitabilnost banaka tako se tijekom 2023. godine snažno povećala, odražavajući snažan porast neto kamatne marže i niske troškove rezervacija za rizične kredite, ali i smanjenje prosječnih troškova poslovanja. Ipak, s intenziviranjem rasta kamatnih stopa na oročene depozite stanovništva krajem protekle godine povećao se i udio oročenih depozita u ukupnim obvezama, što je zajedno pridonijelo rastu kamatnih rashoda i usporilo porast dobiti. Unatoč tome, banke su u 2023. ostvarile visoku stopu povrata na kapital (engl. *return on equity*, ROE) od 15,5%. Istodobno, kapitaliziranost bankarskog sektora ostala je visoka te je iznosila 23,6% na kraju 2023., znatno iznad prosjeka EU-a. Visoka kapitaliziranost banaka uz dobre kratkoročne makroekonomske izgleda ojačava otpornost na moguće šokove u obliku naglog pooštavanja geopolitičkih tenzija s nepovoljnim učincima na gospodarsku aktivnost i inflaciju.

MAKROBONITETNE AKTIVNOSTI HNB-a U 2023.

Uz nastavak snažnog rasta bankovnoga kreditiranja, ali i vidljive prve naznake stabilizacije cijena stambenih nekretnina na visokim razinama, domaći financijski ciklus u 2023. ušao je u zrelu fazu ekspanzije, obilježenu povišenom razinom akumuliranih sistemskih ranjivosti. HNB je stoga nastavio provoditi makrobonitetnu politiku usmjerenu na povećanje otpornosti banaka, dodatno povećavajući kapitalne zahtjeve. Viši zaštitni slojevi kapitala ujedno povećavaju i prostor za djelovanje HNB-a u slučaju materijalizacije sistemskih rizika s ciljem očuvanja kontinuiteta kreditne aktivnosti banaka.

a) Zaštitni slojevi kapitala

HNB je u 2023. nastavio jačati protuciklički zaštitni sloj kapitala, odnosno varijabilni kapitalni zahtjev namijenjen ublažavanju cikličkih rizika koji mogu proizaći iz prekomjernoga kreditiranja. Nakon dva uzastopna podizanja stope protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala u ožujku i prosincu 2022. (na 0,5% te na 1% ❶), koja su stupila u primjenu tijekom 2023., HNB je bankama zbog nastavka rasta cikličkih sistemskih rizika u lipnju 2023. povisio stopu toga zaštitnog sloja na 1,5% ❷. Nova, viša stopa počet će se primjenjivati od kraja lipnja 2024.

POVEZNICA BR. ❶

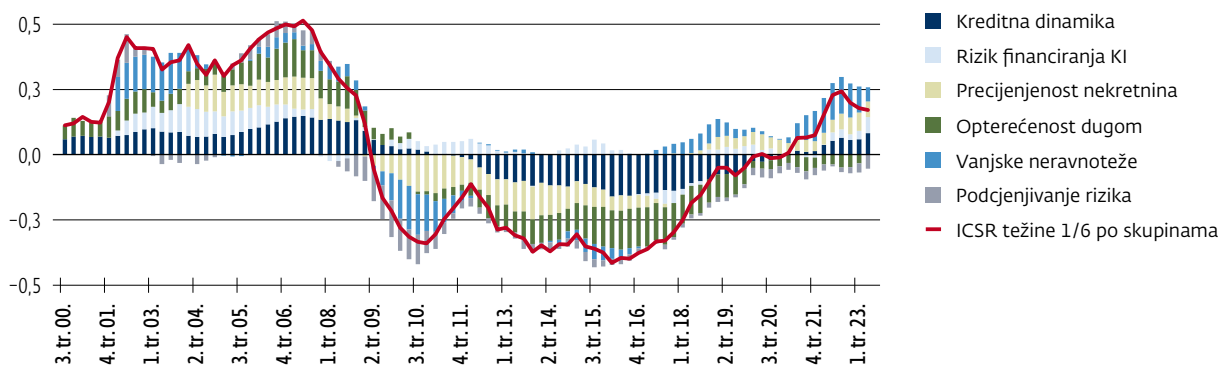

POVEZNICA BR. ❷

Krajem 2023. pojavile su se naznake stabilizacije financijskog ciklusa u zreloj fazi. Uz nastavak smanjivanja aktivnosti na tržištu stambenih nekretnina krajem godine zaustavio se rast njihovih cijena. Prigušeno kreditiranje poduzeća odrazilo se na usporavanje rasta ukupnih kredita privatnom nefinancijskom sektoru na godišnjoj razini. Stambeni krediti nastavili su stabilno rasti, a u uvjetima snažnog povećanja zaposlenosti i plaća te rastućega potrošačkog optimizma, rast gotovinskih kredita znatno se ubrzao. Budući da su ciklički rizici ostali na povišenim razinama, najavljeno povećanje stope protucikličkoga zaštitnog sloja ostalo je na snazi i na kraju 2023. godine. HNB će nastaviti redovito pratiti razvoj cikličkih

SLIKA 3.4. Kompozitni indikator cikličkoga sistemskog rizika (ICSR)

Napomena: Kratica KI odnosi se na kreditne institucije, a ICSR na kompozitni indikator cikličkoga sistemskog rizika (engl. *index of composite financial stress*).

Izvor: HNB

TABLICA 3.1. Pregled odluka o visini stope protucikličkoga zaštitnog sloja

Datum donošenja odluke	Datum početka primjene	Visina stope
19. 1. 2015.	1. 1. 2016.	0%
28. 3. 2022.	31. 3. 2023.	0,5%
15. 12. 2022.	31. 12. 2023.	1,0%
30. 6. 2023.	30. 6. 2024.	1,5%

Izvor: HNB

systemskih rizika u svjetlu domaćih i globalnih gospodarskih i financijskih kretanja, kako bi po potrebi pravodobno prilagodio visinu protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala, koji se u slučaju znatnog pogoršanja makroekonomskih ili financijskih uvjeta može trenutačno otpustiti.

Osim za cikličke rizike, domaće kreditne institucije obvezne su održavati i dva zaštitna sloja za sistemske rizike strukturne prirode. Tako su sve kreditne institucije u 2023. i nadalje bile obvezne održavati zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik (SSR) u visini od 1,5% ¹ ukupnog iznosa izloženosti riziku. Njime se pokrivaju rizici koji proizlaze iz strukturnih ranjivosti domaćega gospodarstva, koje je kao malo i otvoreno gospodarstvo izrazito podložno prelijevanju nepovoljnih utjecaja iz međunarodnog okružja. Među tim se ranjivostima ističu relativno visoka razina javnog duga u odnosu na usporedive zemlje EU-a, visoka izloženost bankarskog sektora državi te neravnoteže na tržištu rada u obliku vrlo niske stope participacije radne snage i nepovoljnih demografskih i migracijskih trendova, koji ograničavaju potencijal gospodarskog rasta. Sistemski važne kreditne institucije povrh toga obvezne su održavati i dodatni zaštitni sloj kapitala, koji služi kao zaštita za potencijalni rizik za financijsku stabilnost koji proizlazi iz veličine same institucije, njezina položaja u bankovnom sustavu Hrvatske i EU-a, opsega njezinih prekograničnih aktivnosti te njezine povezanosti s ostatkom financijskog sustava.

HNB je krajem 2023. u redovitom preispitivanju **potvrdio status** ² sedam već otprije utvrđenih ostalih sistemski važnih (u nastavku: OSV) kreditnih institucija te je na razini sustava povećao zaštitni sloj kapitala koji su te institucije obvezne održavati u 2024. godini. Prilagodba stopa zaštitnog sloja za OSV kreditne institucije odraz je promjene njihova tržišnog položaja, kao i nastojanja da se bolje poveže razina zaštitnog sloja sa sistemskom važnosti svake pojedine OSV kreditne institucije. Pritom se raspon stopa povećao: dok su prethodnih godina utvrđene stope iznosile između 0,5% i 2%, sada se kreću od 0,25% ukupnog iznosa izloženosti riziku za najmanju do 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku za najveću OSV kreditnu instituciju. Utvrđene stope i nadalje zadovoljavaju i **metodologiju** ³ Europske središnje banke, koja propisuje minimalnu visinu ovoga zaštitnog sloja s obzirom na bodove sistemske važnosti izračunate za svaku pojedinu OSV kreditnu instituciju unutar europodručja, a koja se u revidiranom obliku počela primjenjivati od 1. siječnja 2024.

POVEZNICA BR. ¹POVEZNICA BR. ²POVEZNICA BR. ³

Na početku 2024. tako je **kombinirani zaštitni sloj kapitala** ❶ u primjeni za sve kreditne institucije, ovisno o njihovoj sistemskoj važnosti, ukupno iznosio između 5% i 7,5%, odnosno, za 0,25 do 1 postotni bod više nego početkom 2023. Sastojao se od zaštitnog sloja za očuvanje kapitala u visini od 2,5%, dva zaštitna sloja za strukturne rizike (SSR u visini od 1,5% i OSV u visini od 0,25% do 2,5%) i protucikličkoga zaštitnog sloja koji se od 31. 12. 2023. primjenjuje sa stopom od 1%. Najavljeno podizanje stope protucikličkoga zaštitnog sloja u lipnju 2024. povećat će kombinirani zaštitni sloj za sve kreditne institucije za još 0,5 postotnih bodova. Kako je domaći bankovni sektor izrazito stabilan i profitabilan te na razini sustava održava znatne viškove kapitala, jačanje zaštitnih slojeva kapitala nije imalo nepovoljnih utjecaja na trošak i dostupnost bankovnog financiranja.

HNB je u drugom tromjesečju 2023. analizirao značajnost trećih zemalja za bankovni sustav RH. Provedena analiza je, kao i prethodnih godina, kao materijalno značajne treće zemlje izdvojila Bosnu i Hercegovinu te Crnu Goru, ponajviše zbog kreditne aktivnosti društava kćeri domaćih kreditnih institucija. Na osnovi analize cikličkih sistemskih rizika u navedenim zemljama te s obzirom na i nadalje neizvjesna geopolitička kretanja i izgleda za svjetsko gospodarstvo, utvrđeno je da trenutačno ne postoji rizik prekomjernoga kreditnog rasta koji bi zahtijevao poduzimanje regulatornih mjera za hrvatske banke izložene tim tržištima.

b) Ostale makrobonitetne aktivnosti

Redovita godišnja procjena primjerenosti važećih strožih pondera rizika na izloženosti osigurane stambenim i poslovnim nekretninama pokazala je kako su oni prikladni i nastavljaju se primjenjivati. U Hrvatskoj je u primjeni odluka kojom je postrožena definicija stambene nekretnine iz harmonizirane europske regulative na koju se može primijeniti povlašteni ponder rizika od 35% te se odnosi samo na nekretnine čiji je vlasnik fizička osoba s najviše dvije nekretnine u vlasništvu, a nekretnine su namijenjene stanovanju ili davanju u najam za potrebe stanovanja. Kod izloženosti u cijelosti i potpuno osiguranih poslovnim nekretninama, umjesto pondera od 50%, propisan je viši ponder rizika od 100%.

HNB je u 2023. postupao i po preporuci Europskog odbora za sistemske rizike (engl. *European Systemic Risk Board*, ESRB) o uzajamnom priznavanju makrobonitetnih mjera drugih zemalja članica EU-a. Međutim, kako su izloženosti domaćih kreditnih institucija prema zemljama koje su propisale takve mjere vrlo niske, HNB trenutno ne primjenjuje niti jednu od preporučenih nacionalnih mjera za uzajamno priznavanje (za više informacija vidjeti <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/financij-ska-stabilnost/makrobonitetne-mjere/uzajamno-priznavanje-mjera> ❷).

POVEZNICA BR. ❶

POVEZNICA BR. ❷

SURADNJA NA PODRUČJU MAKROBONITETNE POLITIKE

HNB je član **Vijeća za financijsku stabilnost** , u kojemu uz HNB sudjeluju i predstavnici Hanfe, Ministarstva financija RH i Hrvatske agencije za osiguranje depozita i čiji je cilj suradnja i razmjena informacija među institucijama članicama. Vijeće je u 2023. pod predsjedanjem guvernera HNB-a održalo **dvije sjednice** , na kojima se raspravljalo o kretanjima i sistemskim rizicima u financijskom sektoru uključujući utjecaj pooštavanja uvjeta financiranja i jačanja geopolitičkih neizvjesnosti.

Predstavnici HNB-a sudjelovali su i u radu odbora i skupina ESRB-a, čiji je rad u 2023. bio usmjeren na analizu sistemskih rizika u europskom gospodarskom prostoru povezanih s ranjivostima na tržištu nekretnina i povišenom inflacijom te razvojem okvira i pokazatelja za praćenje sistemskog rizika likvidnosti. HNB je oblikovanje i provođenje makrobonitetnih mjera temeljenih na kapitalu provodio u suradnji i koordinaciji s Europskom središnjom bankom, koja je mjere HNB-a ocijenila primjerenima. Predstavnici HNB-a sudjelovali su u radu Odbora za financijsku stabilnost (engl. *Financial Stability Committee*) u sastavu zemalja jedinstvenoga nadzornog mehanizma te Europskog sustava središnjih banaka i njegovih stalnih radnih skupina, u kojima se raspravlja o rizicima za financijsku stabilnost te mjerama i instrumentima makrobonitetne politike koje razmatraju ili primjenjuju zemlje članice.

POVEZNICA BR.

POVEZNICA BR.

4. Upravljanje financijskom imovinom

Hrvatska narodna banka nastavila je i nakon pristupanja Eurosustavu upravljati vlastitom financijskom imovinom, koju čini gotovo sva imovina koja je prije ulaska u europodručje imala funkciju neto međunarodnih pričuva. Također, sudjeluje u upravljanju dijelom nekadašnjih međunarodnih pričuva, koje je početkom 2023. prenijela Europskoj središnjoj banci.

FINANCIJSKA IMOVINA U 2023.

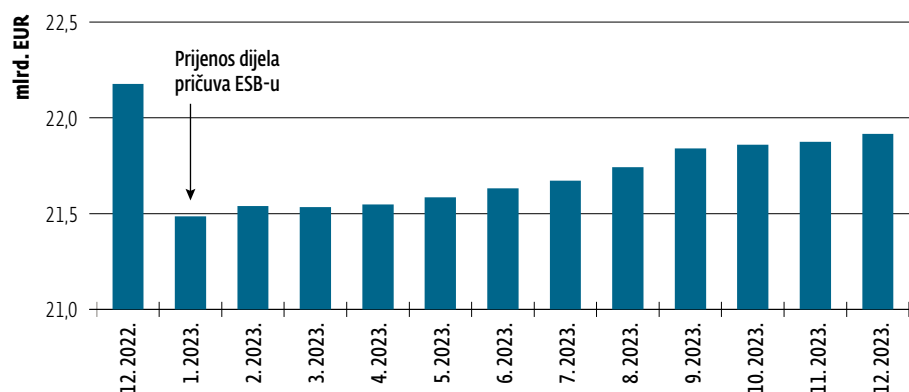
Financijska imovina na dan 31. prosinca 2023. iznosila je 21.915,7 mil. EUR¹, a obuhvatila je imovinu u eurima u iznosu od 19.435,9 mil. EUR (88,1%) i imovinu u američkim dolarima i ostalim valutama u iznosu od 2.479,7 mil. EUR (11,3%). Navedenu financijsku imovinu čini gotovo cjelokupna imovina Hrvatske narodne banke koja je prije ulaska u europodručje imala funkciju neto međunarodnih pričuva.

U 2023. zabilježen je blagi pad financijske imovine, za 261,4 mil. EUR ili za 1,2%, ponajviše zbog prijenosa manjeg dijela međunarodnih pričuva Europskoj središnjoj banci. Na početku godine HNB je u skladu s preuzetim obvezama prenio dio pričuva ESB-u u iznosu od 639,9 mil. EUR. Prema odredbama ESB-a 85% prijenosa bilo je u američkim dolarima, a preostalih 15% u zlatu. Za prijenos zlata, koji je iznosio 96 mil. EUR, odnosno 56.256,29 unca zlata, u prosincu 2022. od Banke za međunarodne namire pribavljeno je tzv. nealocirano monetarno zlato. U aktivnostima oko upravljanja prenesenim dijelom pričuva ESB-u sudjeluju sve nacionalne središnje banke Eurosustava, pa tako i HNB. Također, po prenesenim međunarodnim pričuvama HNB je u svojoj bilanci na strani imovine zadržao istovjetan iznos potraživanja od ESB-a.

Uz obvezu prijenosa manjeg dijela pričuva ESB-u, ulaskom u europodručje HNB je započeo primjenjivati okvir upravljanja financijskom imovinom Eurosustava za preostalu financijsku imovinu HNB-a, što se prije svega odnosi na ispunjavanje Sporazuma o neto financijskoj imovini (engl. *Agreement on Net Financial Assets*, ANFA). ANFA-om se određuje gornja granica veličine neto financijske imovine

SLIKA 4.1. Kretanje financijske imovine HNB-a u 2023.

na kraju razdoblja

Izvor: HNB

¹ Navedeni iznos ne uključuje hrvatske obveznice kupljene za vrijeme pandemije bolesti uzrokovane virusom COVID-19 u sklopu monetarnog Programa otkupa obveznica, a koji ulaskom u europodručje više nije dio monetarne imovine HNB-a. Nominalna vrijednost tog portfelja na dan 31. prosinca 2023. iznosila je 1.836,3 mil. EUR.

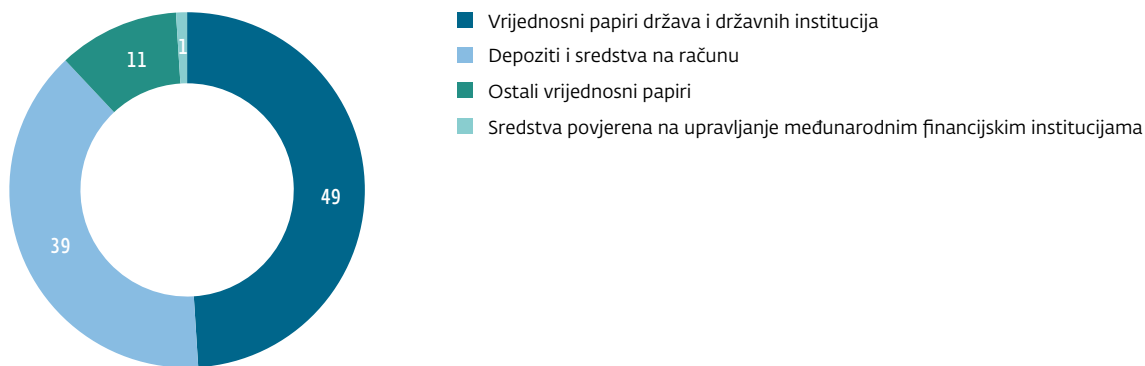
kojom središnja banka ima pravo upravljati, a da time ne remeti provedbu monetarne politike. Osim toga, HNB mora voditi računa i o Smjernici ESB-a o domaćim operacijama upravljanja imovinom i obvezama (engl. *Domestic Asset and Liability Management*, DALM), dok se odredbe o zabrani monetarnog financiranja čiju primjenu nadzire ESB, a koje su propisane člankom 123. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, primjenjuju od dana pristupanja EU-u.

STRUKTURA ULAGANJA FINANCIJSKE IMOVINE

U strukturi ulaganja financijske imovine najveći udio na kraju 2023. činila su ulaganja u vrijednosne papire država i državnih institucija, a potom su slijedila ulaganja u depozite i sredstva na računu te ostale vrijednosne papire (Slika 4.2.). Dio financijske imovine odnosio se i na održiva tzv. ESG ulaganja (engl. *environmental, social, governance*), što uključuje zelene obveznice (engl. *green bonds*), socijalne obveznice (engl. *social bonds*) i održive obveznice (engl. *sustainability bonds*). Udio ESG ulaganja u ukupnoj financijskoj imovini krajem 2023. iznosio je 7,5%¹.

HNB financijsku imovinu ulaže u instrumente investicijskoga kreditnog rejtinga, s tim da su ulaganja kod pojedinih financijskih institucija, država ili u pojedine financijske instrumente ograničena, čime se kreditni rizik diversificira. Na kraju 2023. u najsigurnija ulaganja – instrumente izdavatelja unutar dva najviša ranga kreditnog rejtinga, instrumente BIS-a ili sredstva na računu – bilo je uloženo oko 74% financijske imovine.

SLIKA 4.2. U strukturi ulaganja financijske imovine najveći je udio ulaganja u najsigurnije instrumente udjeli u postocima, na kraju 2023.

Napomena: Udjeli instrumenata u strukturi zaokruženi su na cijeli broj.
Izvor: HNB

¹ U prilogu [Klimatsko izvješće](#) nalazi se klimatska objava povezana s financijskom imovinom HNB-a.

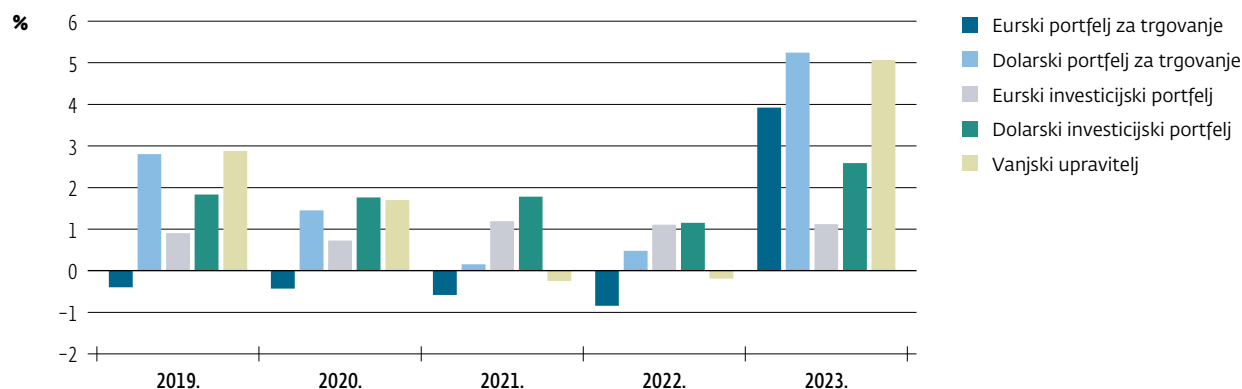
FINANCIJSKA TRŽIŠTA I REZULTAT UPRAVLJANJA FINANCIJSKOM IMOVINOM U 2023.

Financijska tržišta u 2023. obilježio je nastavak ciklusa podizanja ključnih kamatnih stopa vodećih središnjih banaka koji je završio krajem godine te stalne promjene očekivanja ulagača koje su dovodile do velikih tržišnih kolebanja. Na kraju godine ESB-ove ključne stope bile su za 450 baznih bodova više nego prije pooštavanja monetarne politike koje je započelo u 2022., dok je Fed svoje ključne stope u istom razdoblju povećao za 525 baznih bodova. Time je završeno desetogodišnje razdoblje povijesno najnižih kamatnih stopa, koje su u slučaju eurskih stopa bile i negativne. U cijelom tom razdoblju HNB je nizom strateških i taktičkih odluka uspio održavati pozitivnu zaradu od upravljanja financijskom imovinom odnosno prijašnjim međunarodnim pričuvama, a istodobno je ojačavao zaštitne slojeve za financijske rizike.

Iako su prinosi u 2023. u jednom trenutku dosegli najviše razine još od 2007., do kraja godine korigirali su se naniže, a dodatna otegotna okolnost na tržištu obveznica bila je invertirana krivulja prinosa, prema kojoj ulaganja uz duže rokove nose niže prinose nego ona kratkoročna. Velik stres i kolebljivost na tržištu u prvom dijelu godine izazvala je i bankarska kriza u SAD-u, na što se nadovezalo i spašavanje švicarske banke Credit Suisse, no oboje je naposljetku prošlo bez trajnih posljedica za tržišta. Geopolitički rizici zbog postojećih i novih svjetskih sukoba također su tijekom 2023. imali važan utjecaj na kolebljivost cijena financijskih instrumenata i robe. Dionička tržišta, predvođena tehnološkim sektorom, imala su u 2023. odličan učinak, dok je američki dolar blago oslabio prema euru.

U okružju opisanih izrazito promjenjivih uvjeta na financijskim tržištima, u 2023. godini ostvareni prihod od upravljanja financijskom imovinom iznosio je povijesno najviših 611,2 mil. EUR, što je porast za 447,0 mil. EUR u odnosu na prethodnu

SLIKA 4.3. Portfelji financijske imovine osiguravaju adekvatne stope povrata godišnje stope povrata, u postocima

Izvor: HNB

godinu. U skladu s tim, u 2023. zabilježen je i porast stopa povrata na ulaganja portfelja financijske imovine u odnosu na prethodne godine (Slika 4.3.). Pritom su se sve investicijske odluke donosile uvažavajući cjelokupan okvir upravljanja financijskom imovinom Eurosustava jer se pojedina pravila, obveze i smjernice odražavaju i na mogućnost i isplativost pojedinih ulaganja.

1. Osnivanje Moneterre – Muzeja novca Hrvatske narodne banke

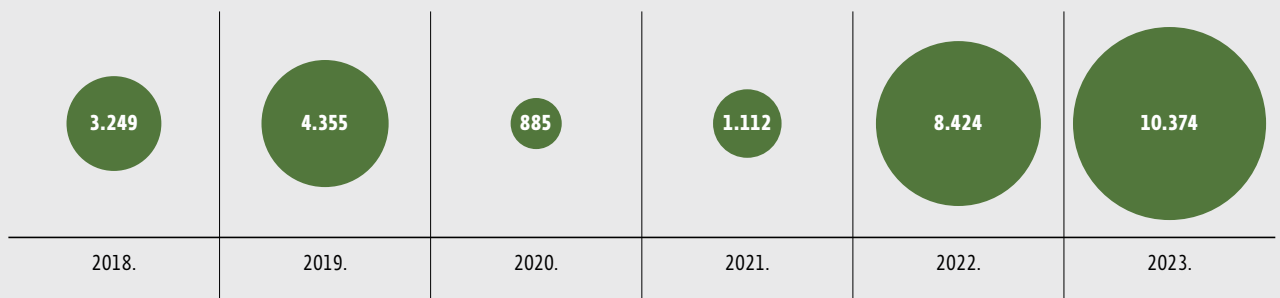
U 2023. započele su pripreme za uspostavljanje informativno-edukacijskog centra HNB-a. Centar je u međuvremenu dobio i svoje ime: Monetera – Muzej novca Hrvatske narodne banke. Monetera bi građanima bez obzira na dob i stupanj obrazovanja trebala omogućiti da se na jednostavan i zabavan način upoznaju s pojmom i poviješću novca, monetarnom politikom i središnjim bankarstvom, bankama i njihovim razvojem, financijskim krizama i raznim temama od važnosti za osobne financije.

Hrvatska narodna banka jedina je središnja banka europodručja koja nema prostor u kojemu bi zainteresirani građani mogli od nacionalne središnje banke saznati što je novac, kako se vodi monetarna politika, tko i kako nadzire banke i što građani trebaju znati kako bi donosili što bolje osobne financijske odluke. To je bio jak motiv da se nađe i na suvremen način oblikuje, opremi i osmisli takav prostor. Dodatan motiv bilo je očito zanimanje građana za izravnu komunikaciju s HNB-om. O tome zanimanju govori rekordan broj učenika, studenata i ostalih zainteresiranih koji su tijekom 2023. posjetili HNB, kao i izvanredna posjećenost Dana otvorenih vrata u listopadu prošle godine, kada je u samo jednom danu sjedište HNB-a posjetilo više od 1100 građana.

Uspostava Moneterre planirana je već duže vrijeme, a osnivanje organizacijske jedinice Centra za posjetitelje bio je prvi korak prema njezinu osnivanju. Nakon ulaska u europodručje i uspješnog uključivanja u Eurosustav, početkom lipnja 2023. godine guverner Boris Vujčić ocijenio je da je pravi trenutak za početak priprema za uspostavljanje ovoga informacijsko-edukacijskog centra.

Monetera će se otvoriti u najužem centru Zagreba, na Europskom trgu. Fokus ovog centra bit će, uz osvrt na povijest novca, bankarstva i središnjeg bankarstva, na suvremenim temama i na onima koje očekujemo u budućnosti – od daljnje dematerijalizacije novca i razvoja digitalnog novca središnjih banaka do primjene

SLIKA 1. Kontinuirani rast broja korisnika edukacijskih programa HNB-a

Izvor: HNB

tehnologija u bankarstvu i vođenja monetarne politike u uvjetima tehnoloških, klimatskih i demografskih promjena te promjenjivih geostrateških okolnosti.

Uz stalni izložbeni postav i tematske izložbe, predavanja i radionice, u Moneterri će se moći održavati i tribine uz sudjelovanje šire javnosti. Najveći dio sadržaja bit će dostupan i na engleskom jeziku te će biti prisutan i u virtualnom prostoru, na internetskoj stranici.

Nakon istraživanja praksi drugih središnjih banaka u otvaranju i vođenju ovakvih centara, kao najbolji uzori uzeti su Muzej novca Deutsche Bundesbank, Muzej štednje u Torinu, Švicarski muzej financija te Mađarski muzej novca / Centar za posjetitelje. Tijekom otvorenog postupka javne nabave provedeno je i kvalitativno istraživanje metodom *design thinking* sa sedam grupa u fokusu, zahvaljujući kojemu su dobivene i povratne informacije o opisanom konceptu sadržaja izložbe i načinu njegove prezentacije iz perspektive različitih ciljnih skupina.

Moneterra ima za cilj građanima prije svega pokazati da i oni mogu razumjeti ekonomiju i financije te da već puno znaju iz svoga životnog iskustva, iako se možda ne znaju izraziti jezikom ekonomske struke. Osim što će ih ohrabriti u otkrivanju svijeta financija, Moneterra će im, neovisno o njihovoj dobi i predznanju, na jednostavan, razumljiv i poticajan način prenijeti znanja o novcu, bankarstvu i središnjem bankarstvu, omogućiti da im svijet financija ne bude dalek, nedokučiv i odbojan te pomoći u donošenju boljih odluka o vlastitom novcu i financijama. Bolje razumijevanje ekonomije i financija može donijeti i druge osobne i šire koristi – lakše praćenje ekonomskih vijesti koje prenose mediji, razvoj interesa za ekonomiju i financije kod djece i mladih te jačanje samopouzdanja i spremnosti građana za uključivanje u gospodarski život i život zajednice.

5. Supervizija

Aktivnosti supervizije Hrvatske narodne banke bile su usmjerene na upravljanje banaka kamatnim rizikom kao odgovor na financijsku krizu u SAD-u u prvoj polovini 2023., upravljanje kreditnim rizikom, aktivnosti digitalne transformacije i kibernetičke sigurnosti te upravljanje klimatskim rizicima. Bankovni sustav posluje u transparentnom okružju primjenjujući jedinstvene supervizorske alate nakon ulaska Hrvatske u europodručje, a glavna obilježja bankovnog sustava i nadalje su visoka kapitaliziranost i likvidnost te izražena otpornost na negativne šokove.

BONITETNA REGULATIVA

Tijekom 2023. izmijenjena su četiri zakona koja utječu na poslovanje kreditnih institucija: dva su zakona izmijenjena radi uvođenja eura kao službene valute u Hrvatskoj¹ i jedan zbog ulaska HNB-a u puno članstvo u jedinstvenome nadzornom mehanizmu², a donesen je i Zakon o načinu, uvjetima i postupku servisiranja i kupoprodaje potraživanja. Ovim zakonom utvrđuju se zajednički okvir i zahtjevi u smislu prava i obveza vjerovnika iz ugovora o neprihodnosnom kreditu, o čemu se može više pročitati u **Okviru 2**. Aktivnosti na uspostavi Ureda za nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita. Sva regulativa iz područja supervizije, pa tako i o načinu, uvjetima i postupku servisiranja i kupoprodaje potraživanja, dostupna je na poveznici <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/regulativa> ①.

Iz područja bonitetne regulative promijenjeno je i dopunjeno šest podzakonskih propisa te je donesen jedan novi podzakonski propis vezan uz primjenu Zakona o pokrivenim obveznicama.

Nastavljeno je usklađivanje s procedurama Europske središnje banke u provedbi supervizije nad kreditnim institucijama i sudjelovanje u radnim skupinama i aktivnostima Europske komisije i Vijeća EU-a. Predstavnici HNB-a pri Europskom nadzornom tijelu za bankarstvo (engl. *European Banking Authority*, EBA) sudjelovali su na sastancima radnih skupina u izradama izvještaja, smjernica i nacrtu tehničkih standarda iz područja EBA-e.

S pomoću izdanih okružnica HNB je u skladu sa Smjernicama EBA-e kreditnim institucijama izrazio svoja supervizorska očekivanja o područjima planova oporavka i kamatnog rizika.

Tijekom 2023. provedene su i četiri horizontalne analize o praksama u poslovanju kreditnih institucija:

- Analiza rezultata upitnika o praksama raznolikosti, politikama raznolikosti i rodno uvjetovanim razlikama u plaćama na razini upravljačkog tijela – zasnovana na upitniku EBA-e i provedena na uzorku od 12 kreditnih institucija. Cilj EBA-ina istraživanja bilo je dobivanje informacija za utvrđivanje referentnih trendova i praksi kreditnih institucija vezanih uz raznolikost uprave i nadzornog odbora, usporedbu politike raznolikosti i rodne razlike u plaćama te praćenje razvoja primjene kriterija raznolikosti od objave posljednjeg **EBA-ina benchmarking izvješća o raznolikosti u veljači 2020** ②. Prema podacima objavljenima u tom izvješću, kreditne institucije iz Hrvatske bile su u vrhu po udjelu institucija koje su donijele smjernice za upravljanje politikama rodne raznoli-

1 Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2017/2402 i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2016/1011.

2 Zakon o izmjenama i dopunama zakona o financijskim konglomeratima.

POVEZNICA BR. ①

POVEZNICA BR. ②

- kosti, ali ispod europskog prosjeka po udjelu žena na rukovodećim položajima.
- Analiza koeficijenta likvidnosti – potaknuta raspravom u EBA-i napravljena za sve kreditne institucije u Hrvatskoj, na osnovi podataka koje banke dostavljaju u okviru izvješća o likvidnosnoj pokrivenosti (engl. *liquidity coverage ratio*, LCR) i neto stabilnim izvorima financiranja (engl. *net stable funding ratio*, NSFR). Analizirane su sastavnice koeficijenta likvidnosne pokrivenosti, zaštitni sloj likvidnosti, priljevi i odljevi te iznosi koeficijenata.
 - Analiza izvještaja o upravljanju kamatnim rizikom u knjizi pozicija kojima se ne trguje – sagledava način na koji kreditne institucije izvještavaju i upravljaju kamatnim rizikom u knjizi pozicija kojima se ne trguje.
 - Analiza zelenih kredita – dio istraživanja povezan s definiranjem i iznosima zelenih kredita koje je provela EBA na poticaj Europske komisije, u sklopu inicijative uvođenja dobrovoljne oznake EU-a za zelene kredite. U istraživanju su sudjelovale tri kreditne institucije iz Hrvatske, a EBA-ino mišljenje o zelenim kreditima, rezultati istraživanja i dodatak s podacima dostupni su [ovdje](#) .

Kao članovi EBA-ine radne skupine, zaposlenici bonitetne regulative sudjeluju i u obveznoj vježbi Basel III, koja se provodi u suradnji s Bankom za međunarodne namire (engl. *Bank for International Settlements*, BIS), radi procjene učinka primjene okvira Basel III na banke.

HNB je također sudjelovao i u procesu definiranja regulatornih stajališta Republike Hrvatske u izmjenama regulatornog okvira za poslovanje kreditnih institucija.

U 2023. redizajniran je izračun naknade za superviziju kreditnih institucija. U novi koncept izračuna i raspodjele ugrađene su dobre prakse koje primjenjuje ESB, a koncept je detaljnije uređen i transparentniji zbog objave strukture osnovice za naknadu te referentnih podataka o bankovnom sustavu.

Provedene su izmjene i dopune Odluke o statističkom i nadzornom izvješćivanju te Odluke o izvještajima za potrebe supervizije kreditnih institucija. Osim tehničkog održavanja izvještajnog okvira, u ove su izmjene ugrađeni i rezultati redovnog preispitivanja nacionalnih izvještajnih obveza: ukinuto je izvješćivanje o mjerama zbog epidemije i obveza dostave dodatnih informacija u sklopu planova financiranja kreditnih institucija.

BONITETNO MODELIRANJE RIZIKA

Bonitetno modeliranje rizika u prošloj je godini bilo usredotočeno na provođenje aktivnosti vezanih uz upravljanje i ublažavanje kreditnog rizika te otpornost kreditnih institucija na stres. Provjera internih modela upravljanja kreditnim rizicima provedena je u četiri neposredna nadzora. Jedan nadzor bio je povezan s važnim izmjenama internog modela za izračun kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik u kreditnoj instituciji koja primjenjuje pristup zasnovan na internim rejting-sustavima (engl. *Internal Ratings Based Approach*, IRB). Ostala tri bila su povezana s

POVEZNICA BR.

korištenjem modela za izračun očekivanih kreditnih gubitaka (engl. *Expected Credit Loss, ECL*) u manje značajnim kreditnim institucijama. U sklopu godišnje supervizorske ocjene provedene su i analize modela kojima se značajne kreditne institucije koriste za potrebe izračuna internoga kapitala.

U prošloj godini provedeno je i prvo nadzorno testiranje otpornosti na stres za manje značajne kreditne institucije. Prvi je put na sveobuhvatan i konzistentan način sagledana njihova solventnost u uvjetima nepovoljnih gospodarskih kretanja i nepovoljnih kretanja na financijskim tržištima. Provođenje same vježbe zasnovano je na metodologiji Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo (engl. *European Banking Authority, EBA*) koja je dodatno pojednostavljena kako bi se odrazili priroda, vrsta i složenost poslova manje značajnih kreditnih institucija u Hrvatskoj. Zaključeno je da manje značajne kreditne institucije trenutno imaju odgovarajuću razinu kapitala koja omogućuje apsorpiranje čak i snažnih negativnih šokova. U odnosu na njihovu kapitaliziranost, mjerenu stopom redovnoga osnovnoga kapitala na kraju 2022. od oko 17%, makroekonomski scenariji na trogodišnjem horizontu rezultiraju povećanjem kapitaliziranosti na 19,7% (u temeljnom scenariju) odnosno smanjenjem na 14,5% (u stresnom scenariju).

Stručnjaci za modeliranje rizika aktivno su sudjelovali na sastancima radnih skupina ESB-a i EBA-e u izradi izvještaja, smjernica i nacрта tehničkih standarda iz područja internih modela, u supervizorskom testiranju otpornosti na stres koje je proveo ESB, kao i izravnim nadzorima primjene IRB pristupa u pojedinim europskim bankama za koje je nadležan ESB.

BONITETNI SUPERVIZORSKI TIMOVI

Bliskom suradnjom između HNB-a i Europske središnje banke, započetom u 2020., supervizorska je poslovna praksa u potpunosti usklađena u obje institucije. Uključivanjem HNB-a u Eurosustav u 2023. nastavljen je intenzivan angažman u radu zajedničkih nadzornih timova koje čine djelatnici ESB-a i nacionalnih tijela nadležnih za superviziju značajnih kreditnih institucija.

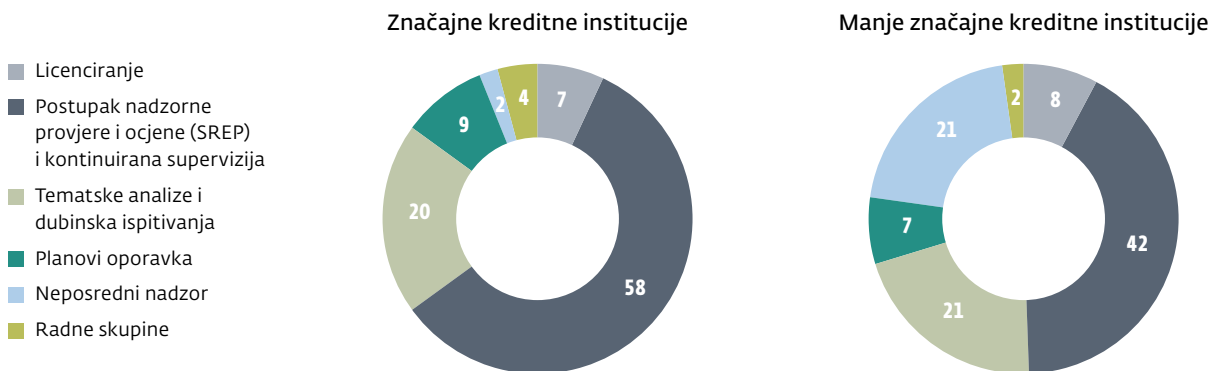
Nastavljena je i suradnja s timovima ESB-a zaduženima za nadzor provedbe supervizije za manje značajne kreditne institucije, koji imaju za cilj osigurati učinkovit i dosljedan nadzor nad tim institucijama u svim državama članicama jedinstvenoga nadzornog mehanizma.

Nadalje, naponi bonitetne supervizije u prethodnoj godini bili su usmjereni na jačanje otpornosti kreditnih institucija na makroekonomske i geopolitičke šokove, izazove digitalizacije te usmjeravanje kreditnih institucija na poduzimanje aktivnosti za upravljanje rizikom klimatskih promjena. Provedene su dubinske analize prilagodbe upravljanja kreditnim rizikom na razini sektorskih i uzorkovanih pojedinačnih izloženosti u kontekstu adekvatnog utvrđivanja poslovnih trendova, kreditne sposobnosti i prepoznavanja negativnih elemenata koji bi mogli utjecati

na ukupnost kreditnog rizika. Okružje rastućih kamatnih stopa zahtijevalo je pojačano praćenje kamatonosnih pozicija i utjecaja na profitabilnost kreditnih institucija.

Na razini manje značajnih institucija provedena je detaljna analiza aktivnosti koje su kreditne institucije poduzele u vezi s klimatskim rizicima te su na temelju utvrđenih područja za unaprjeđenje kreditnim institucijama izdane pojedinačne preporuke. Na osnovi redovitoga mjesečnoga i tromjesečnog praćenja ključnih pokazatelja poslovanja, postupka nadzorne provjere i ocjene (engl. *Supervisory Review and Evaluation Process*, SREP), provedenih dodatnih tematskih analiza, procjene primjerenosti sustava upravljanja, uključujući i klimatski rizik kao jedan od novijih rizika, te provedenih neposrednih nadzora, u 2023. inicirano je poduzimanje 127 supervizorskih mjera i preporuka prema kreditnim institucijama s ciljem otklanjanja utvrđenih nedostataka te u pojedinim slučajevima i nezakonitosti u poslovanju. Sve kreditne institucije bile su obuhvaćene najmanje jednom od šest standardnih supervizorskih aktivnosti u 2023. (Slika 5.1.).

SLIKA 5.1. Aktivnosti bonitetne supervizije u 2023. prema značajnosti kreditne institucije

Napomena: SREP je postupak nadzorne provjere i ocjene (engl. *Supervisory Review and Evaluation Process*)
Izvor: HNB

Godišnja supervizorska procjena rizičnosti kreditnih institucija bila je središnja i najopsežnija supervizorska aktivnost te je rezultirala utvrđivanjem potrebnih kapitalnih zahtjeva koje su kreditne institucije obvezne održavati u 2024. radi pokrivanja rizika kojima su izložene ili bi mogle biti izložene. Bonitetna je supervizija SREP procesom u 2023. pokrila svih 20 kreditnih institucija. Na razini sustava u cjelini nisu utvrđene bitne zabrinutosti, a razina kapitalnih zahtjeva utvrđenih SREP procjenom ostala je stabilna promatrajući prethodnu godinu. Razina kapitala koju kreditne institucije održavaju na razini sustava zadovoljavajuća je i iznad utvrđenih kapitalnih zahtjeva.

I u ovu su godišnju supervizorsku procjenu uključeni rezultati provedenih dubinskih i tematskih analiza koji su, osim dobivanja informacija o trendovima

na razini cijeloga bankovnog sustava, iskorišteni za formiranje supervizorskih zahtjeva za unaprjeđenja prema kreditnim institucijama kod kojih su utvrđena velika odstupanja, odnosno koje su prepoznate kao tzv. outlieri.

Kontinuirano se pratilo upravljanje kreditnim rizikom analizom kvalitete kreditnog portfelja i aktivnosti na rješavanju neprihodonosnih izloženosti u kontekstu strategija koje su kreditne institucije implementirale kako bi smanjile razine tih izloženosti. Dodatno se pratilo kretanje izloženosti kamatnom riziku te su provedene polugodišnje tematske analize. Za sve manje značajne kreditne institucije provedena je druga faza analize segmenata internog upravljanja i analiza usklađenosti sa supervizorskim preporukama u dijelu upravljanja klimatskim rizicima te je utvrđena potreba daljnjeg unaprjeđivanja. Praćena je i dinamika razvoja digitalnih kanala kreditnih institucija i prijelaz na digitalni način poslovanja te su utvrđene intenzivnije aktivnosti koje poduzimaju značajne kreditne institucije. Pratio se i utjecaj potencijalnih tužbi korisnika kredita u švicarskim francima na poslovanje kreditnih institucija i primjerenost sustava upravljanja tim rizikom.

Zaposlenici bonitetne supervizije u suradnji s ESB-om sudjelovali su u zajedničkom neposrednom nadzoru u jednoj značajnoj kreditnoj instituciji, a samostalni nadzor ciljanih segmenata rizika i kvalitete upravljanja proveden je za četiri manje značajne kreditne institucije.

U 2023. zaprimljeno je 45 zahtjeva za licenciranje, od čega se većina odnosila na licenciranje članova uprava i članova nadzornih odbora, i to većinom za manje značajne kreditne institucije.

U prošloj godini za jednu je kreditnu uniju pokrenut stečajni postupak, a za svih preostalih 16 kreditnih unija provedeno je redovito tromjesečno praćenje zakonskih ograničenja na temelju dostavljenih podataka i detaljnije bonitetne analize u okviru licenciranja članova uprava, s naglaskom na upravljanju kreditnim rizikom. Na razini sustava kreditnih unija, zbog unaprjeđenja postojećega zakonodavnog okvira, posebna je pozornost usmjerena na analizu koncentracije depozita.

SPECIJALISTIČKI NADZOR SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

HNB provjerava provode li subjekti pod njegovim nadzorom mjere koje su obvezni provoditi na osnovi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma¹, a s ciljem sprječavanja iskorištavanja financijskog sustava za pranje novca i financiranje terorizma (PNFT). Uz navedeno, HNB nadzire primjenjuju li subjekti nadzora međunarodne mjere ograničavanja.

¹ Za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma uvriježena je kratica SPNFT.

Tijekom 2023. provedeno je ukupno šest nadzora, pri čemu je posebna pozornost bila usmjerena na primjerenost upravljanja rizicima povezanim s kaznenim djelima s visokom prijetnjom od PNFT-a identificiranim u Nacionalnoj procjeni rizika od pranja novca i financiranja terorizma u RH. Slijedom nadzorom utvrđenih nepravilnosti i nezakonitosti, HNB je u 2023. inicirao devet nadzornih mjera prema subjektima nadzora. Rizici od PNFT-a razmatrani su i u okviru postupaka licenciranja.

U središtu nadzornih aktivnosti bila je i procjena primjerenosti sustava i kontrola koje subjekti nadzora poduzimaju radi primjene međunarodnih mjera ograničavanja. Na nadzorne aktivnosti u 2023. kao i u 2022. uvelike je utjecalo i uvođenje sankcija protiv Rusije i Bjelorusije od strane Europske unije.

HNB je u 2023. poduzeo važne aktivnosti za daljnje promicanje razumijevanja rizika od PNFT-a unutar nadziranih sektora. Održane su tematske edukacije kojima su obuhvaćeni svi subjekti nadzora, redoviti godišnji razgovori s odabranim subjektima i tematski razgovori s više uključenih subjekata te su izdane smjernice u vezi s primjenom pojedinačnih odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma.

Nastavljena je suradnja s drugim nacionalnim i međunarodnim nadležnim tijelima te sudjelovanje na raznim forumima nadzornika i u radnim skupinama za koordinaciju aktivnosti sprječavanja PNFT-a. HNB je tijekom 2023. aktivno sudjelovao u radu sedam uspostavljenih kolegija za sprječavanje PNFT-a za financijske institucije koje posluju na prekograničnoj osnovi.

SPECIJALISTIČKA SUPERVIZIJA IKT RIZIKA

Rizik narušavanja kibernetičke sigurnosti kontinuirano raste te je digitalna operativna otpornost kreditnih institucija među nadzornim prioritetima jedinstvenoga nadzornog mehanizma. Stoga je IKT¹ supervizija u 2023. bila usredotočena na navedeno područje kroz razvoj novoga regulatornog okvira te provođenje posrednih i neposrednih nadzora. Provedeni su neposredni nadzori upravljanja IKT rizicima u tri banke, fokusirani na područja kibernetičke sigurnosti, upravljanja kontinuitetom poslovanja te upravljanja informacijskim sustavom i eksternalizacijama. Nadzorima je ocjenjivana i usklađenost poslovanja banaka s Odlukom o primjerenom upravljanju informacijskim sustavom, koja je stupila na snagu 1. travnja 2023. U sklopu postupka nadzorne provjere i ocjene (engl. *Supervisory Review and Evaluation Process*, SREP) supervizori su procijenili IKT rizik (tzv. IT SREP) u osam banaka, koje čine više od 90% bankovnog sustava.

HNB je sudjelovao u izradi detaljnih tehničkih standarda Uredbe o digitalnoj operativnoj otpornosti za financijski sektor (engl. *Digital Operational Resilience Act*, DORA) koja će se primjenjivati od početka 2025., a kojom se uređuju zahtjevi za upravljanje

1 Informacijsko-komunikacijska tehnologija

IKT rizicima, IKT incidentima, odnosima s pružateljima usluga i testiranje digitalne otpornosti. Uz sudjelovanje u radu jedinstvenoga nadzornog mehanizma, HNB je sudjelovao i u radu više europskih i hrvatskih radnih skupina i odbora vezanih uz IKT rizike, incidente i krize.

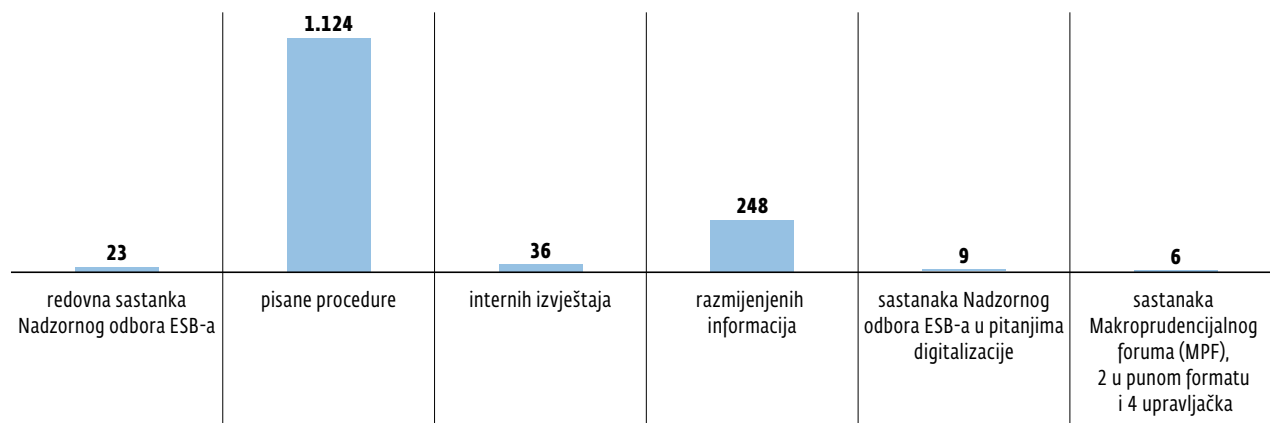
U protekloj godini nisu registrirani incidenti narušavanja sigurnosti informacijskih sustava kreditnih institucija niti je bilo većih prekida u pružanju ključnih usluga, što svjedoči o učinkovitosti postojećega regulatornoga i nadzornog okvira te o pripremljenosti institucija na moguće neželjene događaje.

BONITETNA KOORDINACIJA

Uvođenjem eura došlo je do promjene načina funkcioniranja HNB-a u jedinstvenome nadzornom mehanizmu. Odluke ESB-a postale su direktno obvezujuće za značajne kreditne institucije u Hrvatskoj, a ESB je preuzeo i poslove notifikacije tih odluka bankama. Time je omogućeno da Ured za koordinaciju poslova bonitetne supervizije, nadzora i upravljanja rizicima u 2023. usmjeri svoje aktivnosti na ključna područja koja obuhvaćaju pripreme za sudjelovanje viceguvernera u Nadzornom odboru i tijelima Nadzornog odbora ESB-a, koordinaciju poslova supervizije i nadzora te izradu smjernica za supervizorski trening u okviru radnih skupina jedinstvenoga nadzornog mehanizma.

Osim navedenog Ured je preuzeo nove poslove u vezi sa sudjelovanjem guvernera u aktivnostima Upravnog vijeća u pitanjima iz područja supervizije i Makroprudencijalnog foruma te monitoring i razmjenu informacija o pisanim procedurama Upravnog vijeća iz područja supervizije. HNB je u 2023. tako prvi put sudjelovao na Makroprudencijalnom forumu, koji spaja mikroprudencijalne i makroprudencijalne teme uz sudjelovanje svih članova Nadzornog odbora i Upravnog vijeća, te u

SLIKA 5.2. Poslovi tajništva za Nadzorni odbor ESB-a koje je obavio Ured za koordinaciju HNB-a

Izvor: HNB

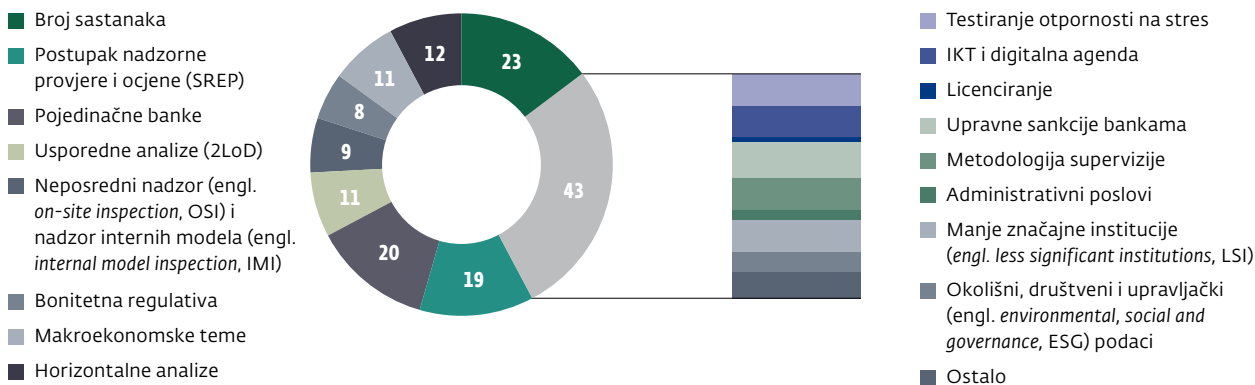
radu Upravljačkog odbora koji daje ton i smjernice radu Nadzornog odbora ESB-a.

Zahvaljujući povjerenju stečenom u kratkome vremenu od ulaska u blisku suradnju s ESB-om, Uredu je povjereno vođenje multidisciplinarnog tima HNB-a i ESB-a koji je uspješno organizirao sjednicu Nadzornog odbora ESB-a u Hrvatskoj. Kao dio mreže koordinatora jedinstvenoga nadzornog mehanizma, Ured je održao veći broj bilateralnih sastanaka te prvi put, nakon pandemije bolesti izazvane virusom COVID-19, organizirao sastanak svih koordinatora jedinstvenoga nadzornog mehanizma u Hrvatskoj. Na sastancima se raspravljalo o aktualnim temama relevantnima za superviziju, kao što su rezultati i preporuke eksterne analize postupka nadzorne provjere i ocjene (engl. *Supervisory Review and Evaluation Process, SREP*), nalazi testa otpornosti na stres koji su provele Europska središnja banka i Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo, supervizorska suradnja i proces odlučivanja te horizontalna pitanja.

Tijekom 2023. godine održana su 23 sastanka Nadzornog odbora ESB-a, na kojima se raspravljalo o 133 pojedinačne teme, od kojih su najvažnije rasprave o posljedicama krize na američkome bankarskom tržištu u proljeće 2023. i naučenim lekcijama, unaprjeđenje SREP metodologije, krizno upravljanje, kretanje na tržištu nekretnina, klimatski rizici, digitalizacija, a važnu su ulogu imale usporedne analize tzv. druge linije obrane (engl. *Second line of defense, 2LoD*), horizontalne funkcije koja provodi jedan oblik kontrole kvalitete procesa i metodologije.

Standardne operativne aktivnosti Ureda za koordinaciju obuhvaćale su organizaciju sastanaka visoke razine između organizacijskih jedinica supervizije i ESB-a, pružanje podrške u pitanjima funkcioniranja SSM-a, hodogramima i procesima odlučivanja, ulogu ambasadora za strateško povezivanje supervizora (engl. *Supervisors Connect program*) te sudjelovanje u godišnjem postupku utvrđivanja značajnih kreditnih institucija.

SLIKA 5.3. Teme sastanaka Nadzornog odbora ESB-a

Izvor: HNB

Dio resursa Ureda usmjeren je na strateška pitanja edukacije supervizora i integracije unutar jedinstvenoga nadzornog mehanizma. Uspostavljeni su novi programi edukacije za sve supervizore i HNB se uključio u šest ekspertnih grupa te u multidisciplinarni program edukacije jedinstvenoga nadzornog mehanizma – engl. *SSM Foundation*. Osim navedenog, uspostavljeni su i odobreni planovi obilježavanja deset godina jedinstvenoga nadzornog mehanizma za 2024. godinu, kroz program “2024 Integraton Year”. Ured je bio nositelj aktivnosti za kombiniranu edukaciju iz područja klimatskih promjena i bioraznolikosti, koja je uspješno održana za sve djelatnike supervizije u prvom tromjesečju 2023.

Tijekom godine Ured je kontinuirano surađivao s drugim nadzornim tijelima unutar Hrvatske i iz regije, koordinirao razmjenu supervizorskih informacija, bilateralne sastanke, tehničku pomoć iz aktualnih područja supervizije te ažuriranje međusobnih sporazuma o suradnji. Ostvarena je suradnja s ESB-ovim timom nadležnim za pitanja neposrednog pružanja usluga i notifikacije podružnica, razmijenjena su iskustva, a zaprimljeno je i obrađeno 49 notifikacija jedinstvene putovnice za pružanje usluga drugih banaka u Hrvatskoj te tri notifikacije hrvatskih banaka za pružanje usluga unutar drugih država članica.

2. Aktivnosti na uspostavi Ureda za nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita

HNB je intenzivno radio na uspostavljanju novog Ureda unutar portfelja supervizije kako bi bio spreman na primjenu novog Zakona o načinu, uvjetima i postupku servisiranja i kupoprodaje potraživanja (u nastavku teksta: Zakon) kojim HNB preuzima ulogu regulatora pružatelja usluge servisiranja kredita. Ovime HNB štiti interese dužnika koje ovaj Zakon obuhvaća te doprinosi povjerenju na financijskom tržištu.

REGULATORNI OKVIR NEPRIHODONOSNIH KREDITA I PLAN RADA UREDA

Tijekom 2023. godine HNB je sudjelovao u izradi Zakona o načinu, uvjetima i postupku servisiranja i kupoprodaje potraživanja, kojim se trebaju urediti kupoprodaja i servisiranje potraživanja dužnika, a koja se prodaju agencijama za naplatu potraživanja. Navedenim je zakonom transponirana Direktiva (EU) 2021/2167 o pružateljima usluge servisiranja kredita i kupcima kredita. Zakon je na snagu stupio 30. prosinca 2023., a njegov je primarni cilj zaštita dužnika i uspostavljanje međusobno poštujućega i uvažavajućeg odnosa između pružatelja usluge servisiranja kredita i dužnika. Zakon pružatelje usluge servisiranja kredita obvezuje na primjenu načela ravnopravnosti, poštenoga i profesionalnog postupanja te zabrane nepoštenih poslovnih prakse i neprimjerene komunikacije s dužnikom i drugima te će prema tome, a u okviru svoje nadležnosti, HNB nadzirati njegovu primjenu.

Paralelno sa sudjelovanjem u radnoj skupini za izradu Zakona, HNB je intenzivno radio na organizacijskim i operativnim pripremama kako bi se osiguralo da s trenutkom stupanja Zakona na snagu HNB može početi aktivno raditi na svim poslovima u svojoj nadležnosti koji su propisani Zakonom. Unutar portfelja supervizije osnovana je nova organizacijska jedinica, Ured za nadzor subjekata u kupoprodaji neprihodonosnih kredita, čiji je strateški cilj očuvanje financijske stabilnosti. Prvi zadaci novoosnovanog ureda jesu donošenje podzakonskih akata propisanih Zakonom, i to Odluke o provođenju nadzora i izricanju nadzornih mjera u vezi s pružanjem usluga servisiranja kredita, Odluke o odobrenju za rad pružatelju usluge servisiranja kredita, Odluke o sadržaju i načinu obavještanja HNB-a u slučaju kupoprodaje neprihodonosnoga kredita, Odluke o sadržaju procedura za rješavanje prigovora dužnika i Odluke o registru ovlaštenih pružatelja usluga servisiranja kredita i načinu podnošenja obavijesti o prekograničnom poslovanju. Sve navedene odluke donesene su početkom 2024. godine.

U okviru svoje nadležnosti Ured će provoditi aktivnosti koje se odnose na prikupljanje i obradu pritužbi dužnika, izdavanje odobrenja za rad pružateljima usluge servisiranja kredita i uspostavljanje i vođenje nacionalnog registra pružatelja usluge servisiranja kredita.

Na temelju strategijskog cilja ureda donesen je operativni Plan rada Ureda koji obuhvaća širok spektar aktivnosti koje su usmjerene na dužnike u obliku njihove Zakonom propisane zaštite, nadzor nad poslovanjem pružatelja usluga servisiranja kredita te suradnju s drugim nadležnim tijelima.

6. Sanacija

Sudjelovanje Hrvatske narodne banke u jedinstvenome sanacijskom mehanizmu u 2023. godini obilježeno je pripremama za procjenu provedivosti sanacijskih planova banaka i radom na novoj višegodišnjoj strategiji poslovanja Jedinstvenoga sanacijskog odbora. Kao rezultat navedenih aktivnosti ocijenjeno je da je provedivost sanacijskih planova naših banaka zadovoljavajuća, pri čemu se najveći napredak vidi na području izgradnje vlastitoga kapaciteta za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju. Aktivnosti na regulatornom području obilježila su dva događaja – objava prijedloga zakonskog okvira za krizno upravljanje i osiguranje depozita (engl. *crisis management and deposit insurance*, CMDI) u travnju te izmjene Zakona o sanaciji u drugoj polovini godine.

DJELOVANJE U JEDINSTVENOME SANACIJSKOM MECHANIZMU

Treću godinu djelovanja Hrvatske narodne banke u jedinstvenome sanacijskom mehanizmu (engl. *Single Resolution Mechanism*) obilježile su pripreme za kraj godine, odnosno za 31. prosinca 2023., kada su nacionalna sanacijska tijela na čelu s Jedinstvenim sanacijskim odborom (engl. *Single Resolution Board*) trebala provesti procjenu provedivosti sanacijskih planova za sve banke.

Naime, Jedinstveni sanacijski odbor donio je krajem 2020. godine Višegodišnji program rada za razdoblje 2021. – 2023. (engl. *SRB Multi-Annual Programme 2021 – 2023*), kojim je, među ostalim, postavio pred sva nacionalna sanacijska tijela i sve banke u svojoj izravnoj nadležnosti važan cilj, provedivost sanacijskih planova do 1. siječnja 2024. (“*All banks must be resolvable.*”). S namjerom ostvarenja navedenog cilja banke su bile dužne ispuniti cijeli niz aktivnosti usmjerenih na ostvarivanje jedne od sedam dimenzija provedivosti sanacije¹ koje je Jedinstveni sanacijski odbor u tu svrhu zadao, a krajnji rok za ispunjavanje svih tih aktivnosti bio je 31. prosinca 2023.

U navedenom razdoblju hrvatske banke uložile su goleme napore u ispunjavanje svih naloženih aktivnosti te su krajem 2023. godine postigle zadovoljavajuću razinu provedivosti sanacije, pa su i Jedinstveni sanacijski odbor i Hrvatska narodna banka kao nacionalno sanacijsko tijelo bili zadovoljni njihovim napretkom.

Nadalje, budući da je razdoblje važenja *Višegodišnjeg programa rada za razdoblje 2021. – 2023.* isteklo krajem 2023. godine, Jedinstveni sanacijski odbor i nacionalna sanacijska tijela tijekom 2023. godine radili su na razvoju svoje nove višegodišnje strategije poslovanja. Kao rezultat tih napora Jedinstveni sanacijski odbor objavio je početkom 2024. godine novu strategiju poslovanja za sljedeće četiri godine pod nazivom *SRM Vision 2028.*

Na osnovi nove strategije Jedinstveni sanacijski odbor i nacionalna sanacijska tijela prebacuju fokus svoga djelovanja s ključnih elemenata planiranja i pripreme sanacijâ na njihovu operacionalizaciju i testiranje. Time će se osigurati provedba svakoga sanacijskog plana i njima predviđenih sanacijskih strategija u kratkom roku, što će cjelokupni jedinstveni sanacijski mehanizam učiniti još spremnijim za krizu i otpornijim.

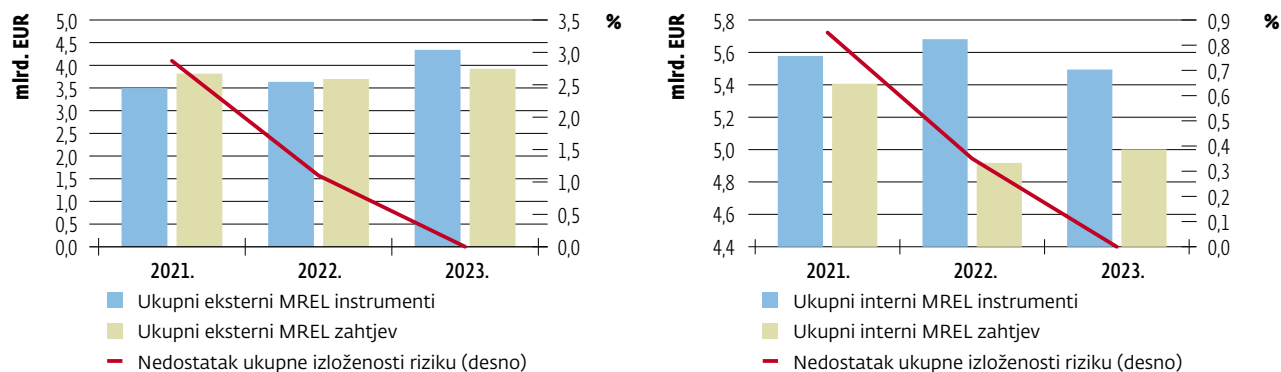
Unatoč cjelogodišnjem fokusu na strateškim aktivnostima, redovni postupak ažuriranja sanacijskih planova za hrvatske banke uspješno je završen u suradnji s kolegama iz Jedinstvenoga sanacijskog odbora i ostalih nacionalnih sanacijskih tijela.

¹ Te dimenzije su: 1) Upravljanje, 2) Kapacitet za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju, 3) Likvidnost i financiranje u sanaciji, 4) Kontinuitet poslovanja u sanaciji i pristup infrastrukturi financijskog tržišta, 5) Informacijski sustavi i zahtjevi za podacima, 6) Komunikacije i 7) Odvojivost i restrukturiranje.

IZGRADNJA KAPACITETA ZA POKRIĆE GUBITAKA I DOKAPITALIZACIJU

Izgradnja kapaciteta za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju jedna je od važnijih dimenzija provedivosti sanacije odnosno osiguranja kontinuiteta poslovanja institucije koja zapadne u ozbiljne financijske poteškoće. Hrvatskim bankama za koje se njihovim sanacijskim planovima u takvim situacijama planira sanacija odnosno osiguranje nastavka poslovanja, zahtjevi za izgradnju kapaciteta za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju odnosno tzv. MREL zahtjevi (engl. *minimum requirement for own funds and eligible liabilities*) prvi put formalno su nametnuti tijekom 2021. godine. Banke su imale obvezu u prijelaznom razdoblju koje je trajalo do kraja 2023. godine postupno izgraditi dostatni MREL kapacitet kako bi ispunile konačni MREL zahtjev 1. siječnja 2024.¹ I dok su neke banke već u početku imale dovoljno instrumenata koji su zadovoljavali uvjete da bi bili priznati kao MREL instrumenti, nekim je bankama novi regulatorni zahtjev nametnuo potrebu za pojačavanjem aktivnosti na tržištima kapitala. Neke su se banke prvi put uspješno pojavile kao izdavaitelji i na međunarodnom tržištu, za što su prethodno morale pribaviti i procjene vlastitoga kreditnog rejtinga od međunarodno priznatih rejting agencija. Napredak prema ispunjavanju konačnog MREL zahtjeva, od nametanja prvoga službenoga obvezujućeg MREL zahtjeva pa do kraja prijelaznog razdoblja, prikazan je na sljedećoj slici.

SLIKA 6.1. Napredak prema ispunjavanju konačnoga eksternoga i internog MREL zahtjeva

Napomena; MREL je minimalni zahtjev za regulatorni kapital i prihvatljive obveze (engl. *minimum requirement for own funds and eligible liabilities*).

Izvor: HNB

Po isteku prijelaznog razdoblja hrvatske banke za koje sanacijski plan predviđa sanaciju odnosno osiguranje kontinuiteta poslovanja u slučaju ozbiljnih financijskih problema izgradile su dostatni kapacitet za pokriće gubitaka i dokapitalizaciju te ispunjavaju svoje MREL zahtjeve sa stanjem 1. siječnja 2024. Banke su, usto, dužne kontinuirano osiguravati dovoljan MREL kapacitet u skladu s utvrđenim MREL zahtjevom koji se ponovno procjenjuje i službeno nameće svake godine.

¹ Razlikuju se banke koje su kao sanacijski subjekti morale prikupiti dostatni MREL izravno na tržištu (tzv. eksterni MREL) od banaka koje su članice grupa i nisu sanacijski subjekti, a koje su MREL kapacitet dobile od svojih matrica sanacijskih subjekata (tzv. interni MREL).

IZMJENE ZAKONODAVNOG OKVIRA

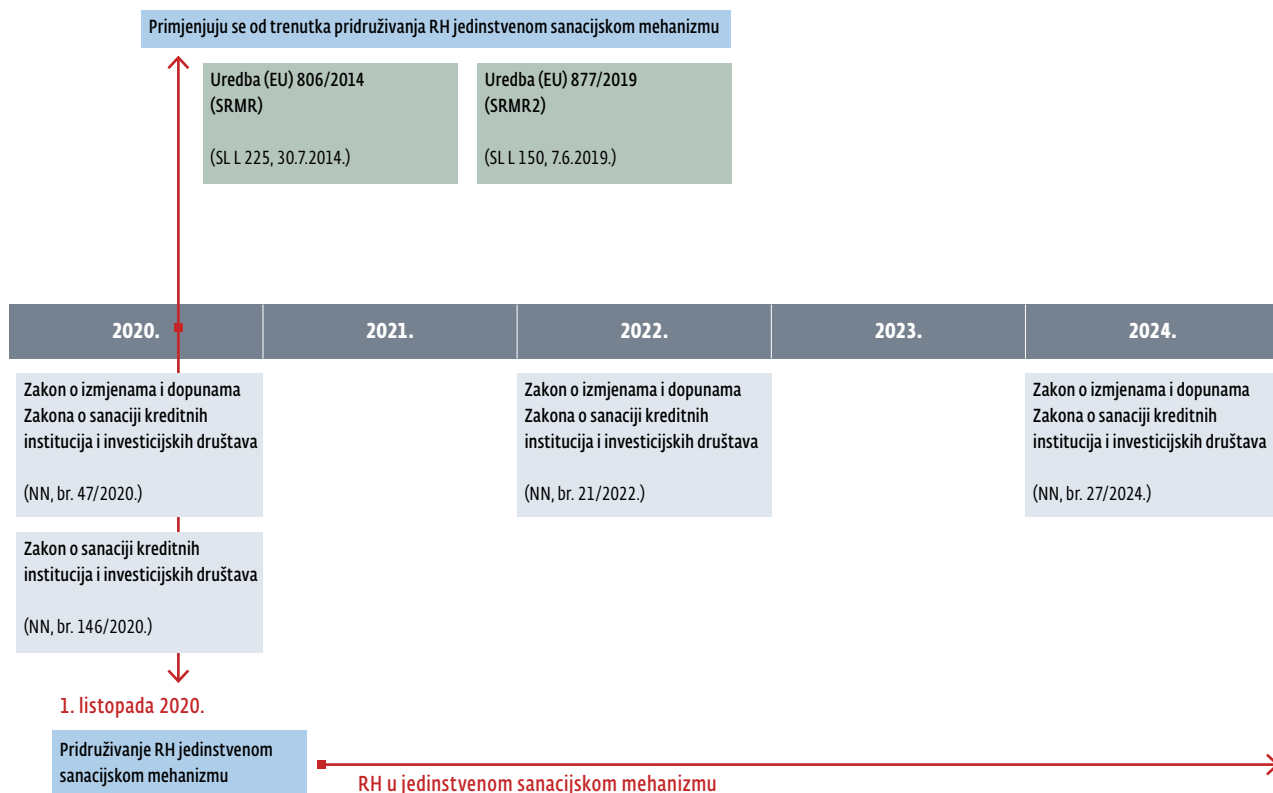
Na europskom i svjetskom bankovnom tržištu 2023. godinu obilježilo je propadanje niza banaka poput europskog Credit Suissea ili američke Silicon Valley Bank, što je potaknulo regulatorna tijela te cijelu bankovnu industriju na preispitivanje primjenjivosti postojećeg okvira za sanaciju banaka. Kao posljedicu navedenog preispitivanja Europska komisija 18. travnja 2023. objavila je prijedlog izmjena u regulatornom okviru Europske unije za krizno upravljanje i osiguranje depozita, poznatiji pod nazivom CMDI prijedlog (engl. *crisis management and deposit insurance*), koji obuhvaća izmjene Direktive 2014/59/EU¹ (Direktiva o okviru za oporavak i sanaciju banaka, BRRD), Uredbe (EU) br. 806/2014² (Uredba o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu, engl. *Single Resolution Mechanism Regulation*, SRMR), Direktive 2014/59/EU³ (Direktiva o sustavima osiguranja depozita, engl. *Deposit Guarantee Schemes Directive*, DGSD) i Uredbe (EU) 2022/2036 (Uredba o tzv. “lančanim strukturama”, odnosno strukturama neizravnog upisa).

Reformom okvira za krizno upravljanje i osiguranje depozita Europska komisija nastoji uvesti dosljedniji pristup sanaciji kako bi svaka banka u krizi mogla uredno izaći s tržišta, a da se pritom očuvaju financijska stabilnost, novac poreznih obveznika i povjerenje deponenata. Glavna svrha predviđenih izmjena jest poboljšanje financiranja sanacije (ponajprije uz korištenje sredstava Jedinstvenoga sanacijskog fonda i po potrebi sustava osiguranja depozita) s ciljem zaštite deponenata, uz naglasak da unutarnji kapaciteti institucija za pokriće gubitaka trebaju ostati prva linija obrane. Prijedlogom se želi osigurati da se alati za krizno upravljanje također mogu primijeniti na posrnule manje i srednje banke ako to može biti učinkovitije u postizanju ciljeva očuvanja financijske stabilnosti i zaštite novca poreznih obveznika.

U razdoblju nakon objave CMDI prijedloga održan je niz sastanaka na nacionalnoj i europskoj razini na kojima su sudjelovali stručnjaci iz Hrvatske narodne banke, a trenutno se, u vezi s prijedlogom, provodi zakonodavni postupak u Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije, uz izuzetak dijela prijedloga vezanog uz izmjene Uredbe o tzv. “lančanim strukturama”, o kojemu je u prosincu 2023. godine postignut dogovor Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije.

- ¹ Direktiva 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uspostavi okvira za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava te o izmjeni Direktive Vijeća 82/891/EEZ i direktiva 2001/24/EZ, 2002/47/EZ, 2004/25/EZ, 2005/56/EZ, 2007/36/EZ, 2011/35/EU, 2012/30/EU i 2013/36/EU te uredbi (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 173, 12. 6. 2014.)
- ² Uredba (EU) br. 806/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2014. o utvrđivanju jedinstvenih pravila i jedinstvenog postupka za sanaciju kreditnih institucija i određenih investicijskih društava u okviru jedinstvenog sanacijskog mehanizma i jedinstvenog fonda za sanaciju te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1093/2010 (SL L 225, 30. 7. 2014.)
- ³ Direktiva 2014/49/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o sustavima osiguranja depozita (SL L 173, 12. 6. 2014.)

SLIKA 6.2. Razvoj regulatornog okvira za sanaciju od pridruživanja jedinstvenome sanacijskom mehanizmu

Izvor: HNB

U skladu s obvezom kontinuiranog usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije, tijekom 2023. godine pristupilo se izmjenama i dopunama Zakona o sanaciji kreditnih institucija i investicijskih društava (“Narodne novine”, br. 146/2020. i 21/2022.) radi njegova usklađivanja s izmjenama BRRD-a u skladu s Uredbom o tzv. “lančanim strukturama” i Direktivom (EU) 2022/2556 o digitalnoj operativnoj otpornosti (engl. *Digital Operational Resilience Act*, DORA).

Hrvatski sabor na sjednici 28. veljače 2024. donio je **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sanaciji kreditnih institucija i investicijskih društava** (”Narodne novine”, br. 27/2024.).

POVEZNICA BR. 1

7. Poslovanje kreditnih institucija

Visoke razine kapitaliziranosti i likvidnosti bankovnog sustava u RH praćene su 2023. godine snažnim rastom profitabilnosti.

STRUKTURA SUSTAVA

Na kraju 2023. u Hrvatskoj je poslovalo 20 kreditnih institucija (19 banaka i jedna stambena štedionica), a tijekom godine Hrvatska poštanska banka pripojila je Novu hrvatsku banku.¹ Poslovala je također jedna podružnica kreditne institucije iz EU-a (BKS Bank AG, Glavna podružnica Hrvatska), dok je više od 250 institucija iz EU-a i Europskoga gospodarskog prostora prijavilo HNB-u namjeru **neposrednog pružanja uzajamno priznatih usluga na području RH** .

Navedeno pripajanje utjecalo je na strukturalna obilježja vlasništva. Premda se navedenim pripajanjem broj kreditnih institucija u većinskom državnom vlasništvu smanjio s tri na dvije, udio njihove imovine u ukupnoj imovini svih banaka znatnije je porastao – s 8,0% na 9,3%. Također, udio kreditnih institucija u većinskom vlasništvu inozemnih dioničara blago se smanjio, no još uvijek je dominantan (87,4% ukupne imovine bankovnog sustava).

POKAZATELJI POSLOVANJA KREDITNIH INSTITUCIJA

U 2023. godini ukupna se imovina bankovnog sustava povećala za 2,6 mlrd. eura (3,5%) i iznosila je rekordnih 78,6 mlrd. eura.²

Na strani izvora financiranja povećanje je ostvareno primanjem depozita, iako su bili pod pritiskom odljeva nakon konverzije kuna u euro početkom godine i zbog ulaganja u državne vrijednosne papire (osobito kućanstava). Pritom su porast ostvarili svi sektori osim financijskog. Za razliku od proteklih godina, depoziti na tekućim računima ostvarili su smanjenje, a najveći dio povećanja depozita odnosi se na depozite s ugovorenim dospeljem – oba kretanja rezultat su rasta kamatnih stopa banaka na oročene depozite (ponajprije za depozite nefinancijskih društava, a krajem godine i za kućanstva), čime su deponenti bili motiviraniji na oročavanje.

Na strani imovine krediti su porasli za 2,8 mlrd. eura (6,6%), što je više od rasta ukupne imovine, a razlika se odnosi na smanjenje novčanih sredstava kreditnih institucija. Najveći dio kreditne aktivnosti usmjeren je kućanstvima, i to praktički u cijelosti na osnovi stambenoga kreditiranja, ali i gotovinskoga nenamjenskoga kreditiranja (za koje se nakon pandemijskih godina ponovno bilježe znatnije stope rasta). Ostatak rasta kreditnog portfelja odnosio se na financijske institucije i nefinancijska društva, a domaću državu banke su financirale ulaganjem u državne obveznice.

Kvaliteta imovine kreditnih institucija i nadalje se poboljšava. Nastavak smanjenja neprihodujućih kredita (engl. *Non-performing loans*, NPL-ovi) praćen povećanjem ukupnih kredita doveo je do daljnjeg pada udjela NPL-ova u ukupnim kreditima, na 2,6%,

¹ Pripajanje je izvršeno 3. srpnja 2023.

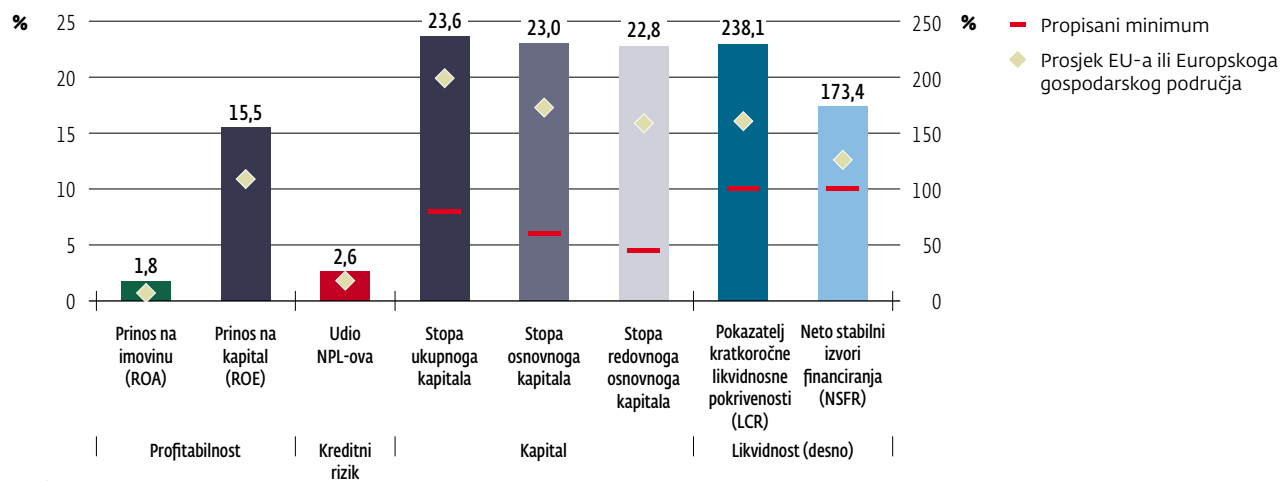
² Riječ je o najnižoj stopi rasta u posljednjih pet godina, no potrebno je uzeti u obzir da je u 2022. godini došlo do iznimnog rasta bilance, povezanog s pripremama za uvođenje eura. Vidi poglavlje 7. HNB-ova **Godišnjeg izvješća za 2022. godinu** .

POVEZNICA BR. 1

POVEZNICA BR. 2

SLIKA 7.1. Ključni pokazatelji bankovnog sustava, na dan 31. prosinca 2023.

što je još uvijek nepovoljnije od prosjeka EU-a (1,8%). Na smanjenje NPL-ova i dalje najviše utječe njihovo smanjenje u portfelju kredita nefinancijskim društvima, a nešto sporijom dinamikom i u portfelju kredita kućanstvima, pa se i udjeli NPL-ova u tim sektorima nastavljaju poboljšavati (na visini su od 5,1% odnosno 4,2%).

Suprotna pozitivnom razvoju u neprihodujućem dijelu kreditnog portfelja jest situacija u prihodujućem dijelu kreditnog portfelja koji još nije u statusu neispunjenja obveza. Razina kreditnog rizika u tom dijelu portfelja još uvijek je povećana u odnosu na razdoblje prije pandemije bolesti COVID-19 te je čak i porasla tijekom 2023. godine. Na to najviše utječe procijenjena povećana rizičnost u portfelju kredita nefinancijskim društvima, i to osobito kod djelatnosti opskrbe energijom.

Spomenuto smanjenje novčanih sredstava, ostvareno ponajprije smanjenjem sredstava na računima za namiru kod HNB-a, tek je blago narušilo likvidnosne pokazatelje sustava te su oni još uvijek na vrlo visokim razinama. Pokazatelj kratkoročne likvidnosne pokrivenosti (engl. *Liquidity Coverage Ratio*, LCR) na razini je od 238,1%, višestruko iznad propisanog minimuma od 100%. Strukturna likvidnost mjerena pokazateljem neto stabilnih izvora financiranja (engl. *Net Stable Funding Ratio*, NSFR) iznosi prosječnih 173,4% budući da su zahtjevi za stabilnim izvorima financiranja u svjetlu rasta kredita uglavnom osigurani spomenutim povećanjem depozita kućanstava i nefinancijskih društava.

Mnogo važniji učinak od smanjenja novčanih sredstava imala je promjena načina na koji se taj višak likvidnosti upotrebljava. Naime, tijekom 2023. godine banke su se kontinuirano koristile mogućnošću polaganja sredstava s računa za namiru

¹ Podaci o prosjeku banaka u Europskoj uniji i Europskom gospodarskom prostoru odnose se na kraj rujna 2023.

na prekonočni depozit kod HNB-a.¹ Na kraju godine na prekonočni je depozit bio položen gotovo cjelokupan iznos sredstava na računu kod HNB-a, što odgovara visini od 21% ukupne imovine kreditnih institucija i što je imalo ključan utjecaj na profitabilnost sustava.

Dobit bankovnog sustava gotovo je udvostručena u odnosu na 2022. godinu – kreditne su institucije ostvarile rekordnih 1,4 mlrd. eura, što je godišnji porast od 91,7%. To je pokazatelj profitabilnosti dovelo na vrlo visoke razine: prinos na imovinu (engl. *Return on assets*, ROA) iznosio je 1,8%, a prinos na kapital (engl. *Return on equity*, ROE) iznosio je 15,5%. Na povećanje dobiti najviše je utjecao snažan rast kamatnih prihoda, nakon više od desetljeća njihova gotovo kontinuiranog smanjivanja. Najveći pojedinačni utjecaj na rast kamatnih prihoda imali su kamatni prihodi od spomenutih prekonočnih depozita kod HNB-a, ali kreditne institucije uspjele su kamatne prihode povećati i iz drugih sektora. Rast pasivnih kamatnih stopa i privlačenje oročenih depozita doveli su do rasta kamatnih troškova, ali on je znatno zaostajao za rastom kamatnih prihoda, tako da je naposljetku ostvaren visok rast neto kamatnog prihoda (63,3%).

Ostale vrste prihoda nisu bitno utjecale na poslovni rezultat: neto prihod od naknada i provizija tek je blago porastao, a ostali nekamatni prihodi smanjeni su ponajviše kao posljedica uvođenja eura te time manjih dobitaka od trgovanja devizama. Opći troškovi poslovanja također su porasli, ali znatno sporije od rasta ukupnih prihoda iz poslovanja, zbog čega je poboljšana i troškovna efikasnost bankovnog sustava.

Kapitaliziranost bankovnog sustava još je uvijek visoka, iako je stopa ukupnoga kapitala smanjena s 24,8% na 23,6%. Taj je pad ponajviše rezultat isplate dividenda iz zadržane dobiti (što je smanjilo regulatorni kapital) i spomenute kreditne aktivnosti (što je povećalo izloženost rizicima). Na smanjenje kapitala koji je dostupan za pokriće neočekivanih gubitaka dodatno utječe i činjenica da su kreditne institucije počele izdvajati kapital radi pokrivanja protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala.² No, spomenuta stopa kapitala i nadalje je među najvišima u usporedbi s ostalim državama članicama EU-a, a devet je kreditnih institucija, na koje su se odnosile tri četvrtine ukupne imovine sustava, imalo stopu ukupnoga kapitala veću od 20%.

- ¹ *Prekonočni depozit* kategorija je operacija stalno raspoloživih mogućnosti monetarne politike Eurosustava, kojima pristup omogućuje HNB u skladu s ciljevima i općim stajalištima monetarne politike ESB-a. Na prekonočni depozit primjenjuje se prethodno utvrđena kamatna stopa o kojoj redovno odlučuje Upravno vijeće ESB-a. Na kraju prosinca 2023. primjenjivala se stopa od 4,00%. (Izvor: ESB 📍)
- ² Od ožujka 2023. u primjeni je stopa protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala za područje RH u visini od 0,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku, koja je dotad iznosila 0%.

POVEZNICA BR. 1

8. Statistika

U 2023. godini uspostavljeno je redovno izvještavanje Europske središnje banke o novim skupovima statističkih pokazatelja razvijenih u proteklih nekoliko godina s ciljem pune integracije statističke funkcije HNB-a u Eurosustav. Osim toga, povijesni nizovi statističkih pokazatelja, sada iskazani u novoj izvještajnoj valuti, euru, javno su objavljeni na internetskoj stranici HNB-a te su dostavljeni Europskoj središnjoj banci i Statističkom uredu Europske unije (Eurostatu). Krajem godine proširen je i skup redovnih statističkih priopćenja s komentarima kretanja odabranih statističkih pokazatelja i sada ta priopćenja pokrivaju sve glavne skupove statističkih pokazatelja koje HNB redovito objavljuje.

STATISTIČKA FUNKCIJA HNB-A

Hrvatska narodna banka drugi je najvažniji nositelj službene statistike Hrvatske, uz Državni zavod za statistiku, te kontinuirano unaprjeđuje metode prikupljanja i obrade podataka te izračunavanja i prikazivanja statističkih pokazatelja na osnovi tih podataka. Sve aktivnosti u 2023. godini bile su usmjerene na dovršetak potpune integracije statistike HNB-a u statistiku Eurosustava. Taj se proces uglavnom odvijao tijekom prve polovine 2023. preko nacionalne objave i dostave ESB-u i Eurostatu potpuno novih kao i proširenih i revidiranih postojećih skupova statističkih pokazatelja, sada prvi put iskazanih u novoj izvještajnoj valuti, euru, uz uključivanje Hrvatske u geografskom smislu u europodručje.

NOVI I UNAPRIJEĐENI STATISTIČKI POKAZATELJI I IZVJEŠĆA

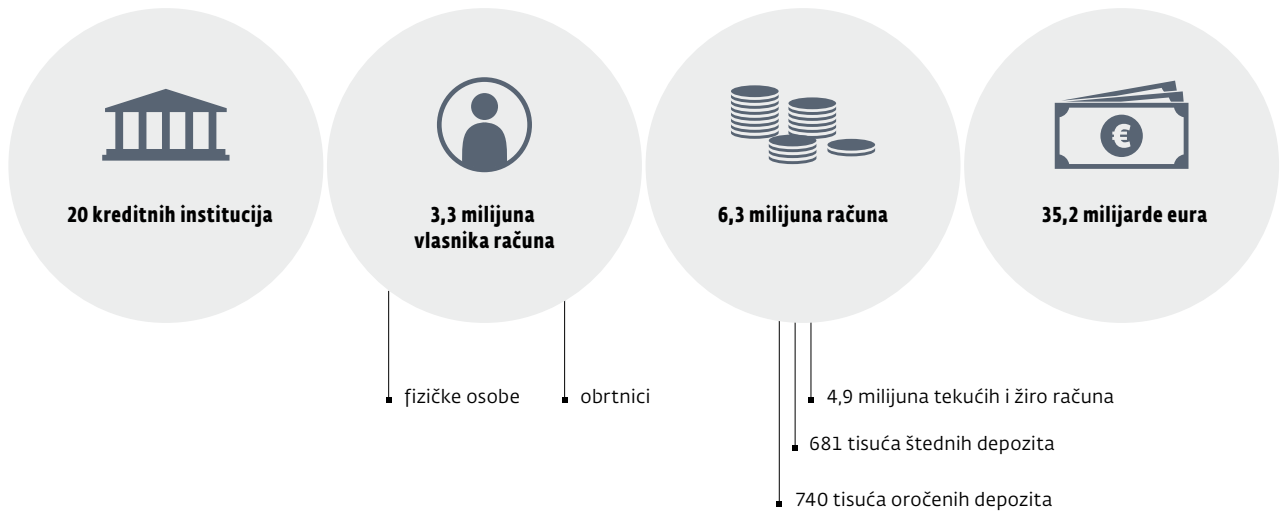
U siječnju 2023. godine HNB je započeo s objavom statističkih pokazatelja i izvješća u valuti euru. Pri prvoj takvoj objavi nekog skupa pokazatelja HNB je preračunao sve dotad objavljene povijesne vrijednosti pokazatelja iz tog skupa iz valute kune u valutu euro primjenom fiksnoga konverzijskog tečaja od 7,53450 kuna za 1 euro. U prvoj polovini 2023. istodobno su objavljivani statistički pokazatelji u obje valute za datume i razdoblja prije 1. siječnja 2023. Čim su objavljeni i posljednji podaci koji se odnose na datume i razdoblja prije 2023. za određeni skup pokazatelja, taj skup povijesnih pokazatelja **arhiviran** je i trajno dostupan stručnoj i općoj javnosti u svrhu ekonomskih analiza povijesnih događaja.

AnaCredit, detaljan registar o pojedinačnim kreditima i kreditnom riziku, dovršen je i stavljen u funkciju. U registar se prikupljaju detalji kreditnih odnosa koje kreditne institucije održavaju sa svojim klijentima pravnim osobama, a sadržava i informacije o pojedinačnim kreditima i kreditnom riziku. Posebno je važno da su sadržaj i oblik usklađeni u svim državama članicama europodručja. Započelo je i prikupljanje dodatnih detaljnih podataka u skladu s Preporukom Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB/2016/14) za otklanjanje nedostataka u podacima povezanim sa sektorom nekretnina. Ti se podaci odnose na podskup kredita iz izvještaja *AnaCredit* koji su povezani s financiranjem stjecanja poslovnih nekretnina ili je za njih vjerovnik primio zaštitu u obliku nekretnine.

Uključivanjem statističkih pokazatelja o poslovnim aktivnostima društava za osiguranje i mirovinskih fondova bitno je unaprijeđena postojeća statistika financijskog sektora, koja je dosad bila orijentirana samo na kreditne institucije. Ti pokazatelji povezani su s drugim statističkim podacima iz djelokruga rada HNB-a, odnosno statistike ESSB-a, čime je postignuta veća usporedivost povezanih skupova podataka. Istodobno, smanjen je teret izvještavanja jer ukinuti su određeni nacionalni izvještajni zahtjevi.

Započelo je i prikupljanje pojedinačnih podataka o depozitima sektora kućanstava (fizičkih osoba i obrtnika) kod kreditnih institucija. Podsjetimo, dosadašnja

POVEZNICA BR.

SLIKA 8.1. Izazovi prikupljanja pojedinačnih podataka o depozitima građana

Napomena: Stanje depozita građana kod kreditnih institucija u Hrvatskoj na dan 30. lipnja 2023.
Izvor: HNB

monetarna statistika prikupljala je podatke o depozitima građana samo skupno te je bilo potrebno ustrojiti novi sustav, koji istodobno štiti osobne podatke građana i omogućuje ispunjenje sljedećih važnih zadataka: 1) praćenje financijskih kretanja i procjene sistemskih rizika za financijsku stabilnost te donošenja odluka o mjerama makrobonitetne politike, 2) sudjelovanje u definiranju i provođenju monetarne politike Europske unije te 3) izračun statističkih pokazatelja razdiobe financijskog bogatstva za institucionalni sektor kućanstava. HNB je objavio preliminarno priopćenje koje se odnosi upravo na izračun prvih **pokazatelja razdiobe financijskog bogatstva** ¹ za institucionalni sektor kućanstava na osnovi tih podataka.

Nakon višegodišnjih napora usmjerenih usklađivanju pokazatelja statistike odnosa s inozemstvom s pokazateljima statistike državnih financija i statistike financijskih računa, razlika među usporedivim vrijednostima u ova tri tematski odvojena skupa pokazatelja svedena je na najmanju moguću mjeru.

RAZVOJ NOVIH STATISTIČKIH POKAZATELJA I PRIOPĆENJA

Nastavljeno je s praksom objave statističkih priopćenja s komentarima kretanja odabranih statističkih pokazatelja. Statistička priopćenja donose tromjesečnu analizu aktualnih kretanja duga opće države, financijske imovine i obveze institucionalnih sektora hrvatskoga gospodarstva te kamatnih stopa kreditnih institucija. No, od posljednjeg tromjesečja 2023. taj je skup proširen s dva nova statistička priopćenja: priopćenjem uz objavu statističkih pokazatelja monetarnih kretanja (kredita i depozita kreditnih institucija u Hrvatskoj) i priopćenjem uz objavu statističkih pokazatelja platne bilance (međunarodne razmjene) i stanja inozemnih

POVEZNICA BR. ¹

ulaganja. Tako sada statistička **priopćenja** ❶ pokrivaju sve glavne skupove statističkih pokazatelja koje HNB redovito objavljuje.

Razvijena je metoda za procjenu ulaganja nerezidenata u nekretnine u Hrvatskoj, u sklopu statistike međunarodnih ulaganja. Ta se procjena zasniva na podacima Porezne uprave o kupoprodajama nekretnina na teritoriju Hrvatske u kojima sudjeluju nerezidenti i na službenom indeksu rasta cijena nekretnina Državnog zavoda za statistiku.

HNB se tijekom 2023. uključio u provedbu zajedničkog projekta na razini Europske unije pod nazivom IReF (engl. *Integrated Reporting Framework*) s ciljem pripreme u kratkom roku i realizacije u srednjem roku usklađenog i integriranog sustava za prikupljanje statističkih, bonitetnih i sanacijskih podataka kreditnih institucija sa sjedištem u EU-u. Cilj projekta u prvoj fazi jest integriranje već postojećih statističkih zahtjeva ESB-a prema kreditnim institucijama, dakle onih izvještajnih zahtjeva koji su povezani s njihovom bilancom, kamatnim stopama, ulaganjima u vrijednosne papire i kreditima odobrenima pravnim osobama. Osnovne koristi koje bi mogle proizići iz te inicijative jesu standardiziranje izvještajnih obveza, izbjegavanje redundancija, smanjivanje opterećenja izvještajnih institucija i povećavanje kvalitete prikupljenih podataka.

Vežano uz strategijski cilj HNB-a “Usmjerenost prema održivom razvoju” tijekom 2024. predviđa se provedba intenzivnih aktivnosti za razvoj statistike klimatskih promjena na razini Europskog sustava središnjih banaka, konkretno izračun novih klimatskih statističkih pokazatelja kao i sve aktivnije uključivanje u razvoj klimatskih pokazatelja u sklopu ESSB-ovih radnih skupina. S obzirom na iznimnu aktualnost teme klimatskih promjena i u općoj javnosti i u sklopu središnjeg banкарства, razvija se znatno širi obuhvat pokazatelja klimatskih promjena za javnu objavu i interne potrebe ESSB-a, pri čemu će donošenje novih i izmjene postojećih regulativa ESB-a biti nužan preduvjet za postizanje tog cilja.

NASTAVAK PROVOĐENJA ANKETNIH ISTRAŽIVANJA

HNB je tijekom 2023. započeo s provođenjem **Ankete o financijama i potrošnji kućanstava** ❷, u sklopu tzv. petog vala tog istraživanja na razini Europske unije. Ova anketa nositeljima ekonomskih politika i akademskoj zajednici omogućuje bolje razumijevanje utjecaja financijskih šokova i učinaka ekonomskih i drugih politika na pojedine skupine kućanstava i u pojedinim zemljama i na razini cijelog europodručja i EU-a. Ovo je treći put da HNB provodi anketu, koja se zbog svoje metodološke i tehničke zahtjevnosti u pravilu provodi tek svake tri godine. **Rezultati anketa provedenih 2017. i 2020. godine** ❸ objavljeni su na internetskoj stranici HNB-a.

HNB je započeo i s provođenjem **Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka za europodručje** ❹ (engl. *The euro area bank lending survey*). Anketa se provodi u svim članicama europodručja na uzorku banaka i u skladu s ujednačenom metodologijom ESB-a.

POVEZNICA BR. ❶

POVEZNICA BR. ❷

POVEZNICA BR. ❸

POVEZNICA BR. ❹

Iako postoje određene metodološke razlike, ovo novo anketno istraživanje sadržajno se nastavlja na Anketu o kreditnoj aktivnosti banaka koju je HNB provodio do ulaska Hrvatske u europodručje. Cilj je provođenja ankete stjecanje uvida u promjene standarda i uvjeta kreditiranja poslovnih banaka i u promjene potražnje za kreditima u Hrvatskoj tijekom vremena. Rezultati ankete služe kao potpora za donošenje odluka u području monetarne politike, ali objavljivanjem se stavljaju na raspolaganje i poslovnoj zajednici i široj javnosti.

9. Istraživanja

Ulaskom u Eurosustav porasla je važnost pripreme analitičkih podloga za vođenje zajedničke monetarne politike, makroprudencijalne politike i ostalih zadaća središnje banke. Tako su istraživačke i analitičke aktivnosti HNB-a u 2023. godini bile usmjerene na analizu uzroka i posljedica visoke inflacije, prijenos zajedničke monetarne politike te analizu financijske stabilnosti i kreditne politike banaka.

CILJEVI ISTRAŽIVANJA HNB-a

Hrvatska narodna banka provodi istraživanja ponajprije radi podrške ostvarivanju svojih ciljeva i zadataka. Glavnina istraživanja usmjerena je na provođenje monetarne politike, održavanje financijske stabilnosti, superviziju i obavljanje platnog prometa. Rezultati istraživanja objavljuju se u analitičkim prilogima u redovnim publikacijama, povremenim publikacijama HNB-a, znanstvenim časopisima te drugim stručnim i znanstvenim publikacijama, na HNBlogu te kao izlaganja na stručnim skupovima i konferencijama. Dobiveni zaključci ugrađeni su u izlaganja članova rukovodstva HNB-a, službena priopćenja i redovne publikacije.

PODRUČJA ISTRAŽIVANJA U 2023. GODINI

Ulaskom u Eurosustav i sudjelovanjem u zajedničkom vođenju monetarne politike porasla je važnost kvalitetnih istraživačkih i analitičkih podloga. Istodobno je promjena okvira monetarne politike preusmjerila prioritetna istraživačka pitanja s razmatranja vanjskih činitelja poput tečaja i tokova kapitala na izravni prijenos zajedničke monetarne politike na gospodarsku aktivnost i cijene. S druge strane, visoka inflacija zabilježena u prethodnoj godini usmjerila je analitičke napore prema boljem razumijevanju uzroka i posljedica visoke inflacije u Hrvatskoj. HNB je nastavio istraživati i druga područja, posebice pitanja vezana uz financijsku stabilnost i bankarski sektor, realni sektor, javne financije, a sve se više u fokusu istraživanja nalaze i teme povezane s klimatskim promjenama.

POVEZNICA BR. 1

Razumijevanje uzroka visoke inflacije bilo je prioritetna tema istraživačkih aktivnosti HNB-a. Iako je porast cijena bio prije svega potaknut vanjskim šokovima, kao važno pitanje nametnuli su se mogući domaći uzroci inflacije. Prije svega, bilo je potrebno istražiti je li uvođenje eura pridonijelo rastu cijena. Provedene analize koje se temelje na mikropodacima o cijenama pojedinih proizvoda pokazale su kako je **učinak uvođenja eura na cijene bio relativno blag** 1, pri čemu je prelazak na euro u Hrvatskoj bio praćen padom potrošačke percepcije i očekivanja inflacije. Također, vidljivo povećanje udjela profita poduzeća u ukupnom domaćem dohotku postavilo je pitanje koliko tržišne strukture utječu na cijene. Provedeno istraživanje pokazalo je da **profiti snažno rastu i uz stabilne marže** 2 u uvjetima rasta cijena energenata, sirovina i intermedijarnih proizvoda. Konačno, istraživanje **učinaka administrativnog ograničenja cijena na primjeru mliječnih proizvoda** 3 otkriva da je zamrzavanje cijena smanjilo cijene bez stvaranja nestašica, s minimalnim učinkom na ukupnu inflaciju, no s većim povoljnim učinkom na kućanstva s nižim dohotkom.

POVEZNICA BR. 2

POVEZNICA BR. 3

POVEZNICA BR. 4

Analizirani su i učinci visoke inflacije na financijsku stabilnost i javne financije. Analiza **utjecaja inflacije na kućanstva i njihovu sposobnost otplate duga** 4 pokazala je da su osobito porasle cijene hrane, što je više pogodilo kućanstva u donjem dijelu distribucije dohotka koja na hranu troše veći dio dohotka. No, zadužena su uglavnom kućanstva u višem dijelu dohodovne distribucije koja su bila nešto

manje pogođena rastom cijena hrane, tako da nije bilo većeg utjecaja na financijsku stabilnost. Istodobno je **utjecaj inflacije na javne financije 1** složeniji. Porast inflacije dovodi do poboljšanja javnih financija u kratkom roku zbog rasta porezne baze i odgođenog prilagođavanja javne potrošnje inflaciji, dok je srednjoročni učinak vjerojatno negativan zbog naknadnog većeg rasta državnih rashoda od poreznih prihoda.

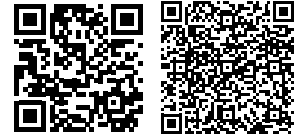
Druga prioritetna tema bila je vezana uz članstvo u Eurosustavu koje postavlja nove izazove za HNB u boljem razumijevanju izravnog utjecaja zajedničke monetarne politike na hrvatsko gospodarstvo. Istraživanja pokazuju da **porast ključnih kamatnih stopa ESB-a dovodi do rasta kamatnih stopa 2** na kredite i depozite u Hrvatskoj, ali s relativno slabim prijenosom u usporedbi s drugim zemljama europskog područja, što se može pripisati jednokratnim i strukturnim faktorima, kao što su pad premije za rizik i rast viška likvidnosti zbog uvođenja eura. Dodatna analiza regionalnih učinaka monetarne politike upućuje na dominantni utjecaj simetričnih šokova i regionalnu heterogenost u odgovorima na politike ESB-a.

Osim prijenosa kamatnih stopa, važni učinci na gospodarsku aktivnost i cijene proizlaze i iz šokova ponude kredita od strane poslovnih banaka. Istraživanje izoliranog **učinka šokova ponude kredita 3** pokazuje da nepovoljni šokovi ponude kredita dovode do povećanja cijena na razini poduzeća zbog viših troškova financiranja. Ipak, agregatni učinci pooštavanja monetarne politike dovode do smanjenja cijena zbog dominantnog učinka rasta kamatnih stopa na pad agregatne potražnje.

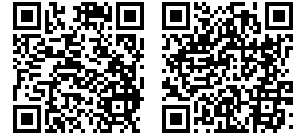
HNB kontinuirano analizira i razvija sustav ocjene rizika za financijsku stabilnost, na koje su u protekloj godini snažno utjecali rast cijena i pooštavanje uvjeta financiranja. Osim toga, analizirana su i druga specifična pitanja usko povezana s financijskom stabilnosti. Kako bi se dobio uvid u moguće učinke pogoršanih makrofinancijskih uvjeta na banke, analizirana su kretanja izloženosti financijskog sustava prema potencijalno rizičnim poduzećima kao i onima **u stečaju 4**. Također, započeto je istraživanje tranzicijskoga klimatskog rizika kojem su hrvatske banke izložene kreditiranjem energetski intenzivnih poduzeća, a analizirane su i ključne odrednice koje omogućuju **praćenje rizika pada cijena na tržištu stambenih nekretnina 5**. Konačno, u praćenju rizika za banke analizirani su i učinci promjena u njihovu okruženju, poput **uvođenja eura 6**, pooštavanja monetarne politike, jednokratne primjene poreza na izvanrednu dobit, **utjecaj regulatornih promjena na prinose banaka 7**, **kapitalni zahtjevi u prudencijalnom i sanacijskom regulatornom okviru 8** te **sustav sanacije banaka u Hrvatskoj 9**. Osim toga, **razvijen je sustav ocjene karaktera makrobonitetne politike 10**, a u povodu ulaska Hrvatske u europsko područje **revidiran je hrvatski indeks financijskog stresa 11**.

Uz navedena, HNB provodi i niz drugih istraživanja važnih za razumijevanje hrvatskoga gospodarstva. Provedena je **analiza održivosti javnog duga 12**, na kojoj se temelji novi sustav ekonomskog upravljanja u EU-u. Analizirani su **učinci dolaska stranih radnika na potencijalni BDP 13**. Konačno, HNB pojačano istražuje pitanja

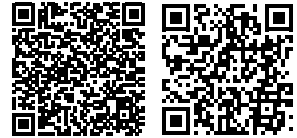
POVEZNICA BR. 1 POVEZNICA BR. 2

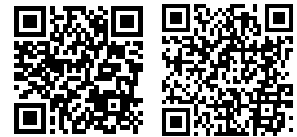
POVEZNICA BR. 3 POVEZNICA BR. 4

POVEZNICA BR. 5 POVEZNICA BR. 6

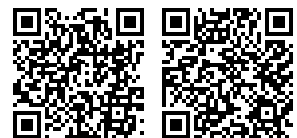
POVEZNICA BR. 7 POVEZNICA BR. 8

POVEZNICA BR. 9 POVEZNICA BR. 10

POVEZNICA BR. 11 POVEZNICA BR. 12

POVEZNICA BR. 13

SLIKA 9.1. Područja istraživanja HNB-a

Izvor: Ciljevi i prioriteti istraživanja Hrvatske narodne banke ❶

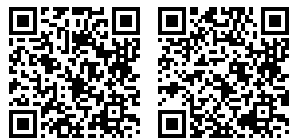
povezana s klimatskim promjenama te je provedeno **istraživanje učinaka ekstremnih vremenskih događaja na hrvatsko gospodarstvo** ❷.

POVEZNICA BR. ❶ POVEZNICA BR. ❷

Navedena istraživanja HNB provodi samostalno i u sklopu međunarodne suradnje te suradnje s akademskom zajednicom i drugim središnjim bankama unutar Eurosustava. Zaposlenici HNB-a sudjelovali su i u istraživačkim skupinama Euroskog sustava središnjih banaka iz područja monetarne i fiskalne politike, produktivnosti, kretanja cijena, strojnog učenja, poslovnih ciklusa, makrobonitetne politike, testiranja otpornosti na stres i klimatskih promjena.

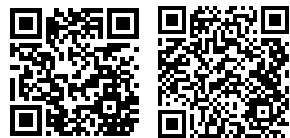
POVEZNICA BR. ❸ POVEZNICA BR. ❹

KONFERENCIJE I PUBLIKACIJE

Rezultate istraživanja zaposlenika i vanjskih suradnika HNB objavljuje u različitim formatima – od analitičkih priloga u **redovnim publikacijama** ❸, preko **povremenih publikacija** ❹ u kojima se objavljuju prvi rezultati istraživanja, izdanja Euroške središnje banke i drugih središnjih banaka, znanstvenih časopisa i drugih znanstvenih publikacija do **autorskog bloga** ❺ na internetskoj stranici središnje banke. Tijekom 2023. objavljene su četiri povremene publikacije, četiri priloga na HNBlogu te desetak radova zaposlenika HNB-a u znanstvenim časopisima i drugim vrstama znanstvenih publikacija.

POVEZNICA BR. ❺ POVEZNICA BR. ❻

POVEZNICA BR. ❼

U 2023. HNB je intenzivirao organizaciju znanstvenih konferencija i skupova. Organizirao je tradicionalnu **29. Dubrovačku ekonomsku konferenciju** ❻, na kojoj je glavna tema bila monetarna politika u razdoblju visoke inflacije i neizvjesnosti. HNB je organizirao i posebne sesije o inflaciji, monetarnoj politici i financijskoj stabilnosti u sklopu konferencije **Challenges of Europe: Design for the Next Generation** ❼ u organizaciji Ekonomskog fakulteta u Splitu na kojima je predstavljeno

dvadesetak radova autora iz središnjih banaka. HNB je bio i domaćin 9. istraživačke radionice stručne skupine Eurosustava za analizu veze između bankovnog sustava i monetarne politike (*9th Research Workshop of Task Force on Banking Analysis for Monetary Policy*). Održano je i šest ekonomskih radionica otvorenih stručnoj javnosti na kojima su prikazani radovi zaposlenika HNB-a i gostujućih predavača.

10. Zaštita potrošača financijskih usluga

Uloga je HNB-a u zaštiti potrošača da nadzire i utvrđuje jesu li potrošači adekvatno informirani prije ugovaranja bankovnih usluga, je li im omogućena usporedba srodnih usluga, na koji su način zaštićeni od nastanka štete te primjenjuju li pritom pružatelji usluga dobre poslovne prakse. Tržište i razvoj tehnologije ubrzano mijenjaju financijske usluge, a u takvom okružju mijenjaju se i navike i potrebe potrošača. Posljednje istraživanje financijske pismenosti pokazuje napredak u znanju potrošača, iako postoji prostor za poboljšanje digitalne financijske pismenosti koja je postala neophodna za korištenje financijskih usluga. Također, potrebna je briga da se i oni segmenti klijenata – u prvom redu ranjiva skupina starije dobi – koji se teže prilagođavaju ubrzanim tehnološkim promjenama mogu samostalno koristiti temeljnim financijskim uslugama.

FINANCIJSKA EDUKACIJA

HNB se kontinuirano bavi unaprjeđenjem financijske i ekonomske pismenosti. Te se aktivnosti odvijaju putem predavanja, objavljivanja edukacijskih materijala, suradnje s medijima te obilježavanjem relevantnih domaćih i međunarodnih događanja. U sklopu tih aktivnosti HNB je u suradnji s Hanfom proveo **treći ciklus istraživanja financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj** ¹ prema metodologiji OECD-a. Rezultati pokazuju kontinuirano poboljšanje ukupne financijske pismenosti građana, čemu pridonose aktivnosti svih dionika – članova operativne skupine koji su uključeni u provođenje **Nacionalnoga strateškog okvira financijske pismenosti potrošača** ² pod okriljem Ministarstva financija, među kojima je i HNB.

HNB svoje aktivnosti usmjerava prema različitim dobnim skupinama, a posebice prema djeci i mladima. U obrazovnim programima za njih¹ sudjelovalo je 2718 učenika osnovnih i srednjih škola te 411 studenata. U sklopu obilježavanja Svjetskog i Europskog tjedna novca održane su edukacijske radionice “Više znamo, bolje razumijemo” u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom, zatim velika učenička debata u HNB-u s temom “Brine li se o našoj financijskoj budućnosti sustav ili to moramo činiti sami?” u suradnji s Hrvatskim debatnim društvom te studentska rasprava “Održive financije i generacija Z” u suradnji s Hanfom.

Ciljane aktivnosti prema osobama radne dobi činile su edukacije za nastavnike kojima je obuhvaćeno 646 profesora i nastavnika.

Predstavnici HNB-a sudjeluju u radijskoj emisiji Hrvatskoga katoličkog radija “Financijska abeceda” i rubrici “Financijska pismenost” u sklopu emisije “Dobro jutro, Hrvatska” na Hrvatskoj televiziji, čiji su sadržaji namijenjeni pripadnicima svih dobnih skupina.

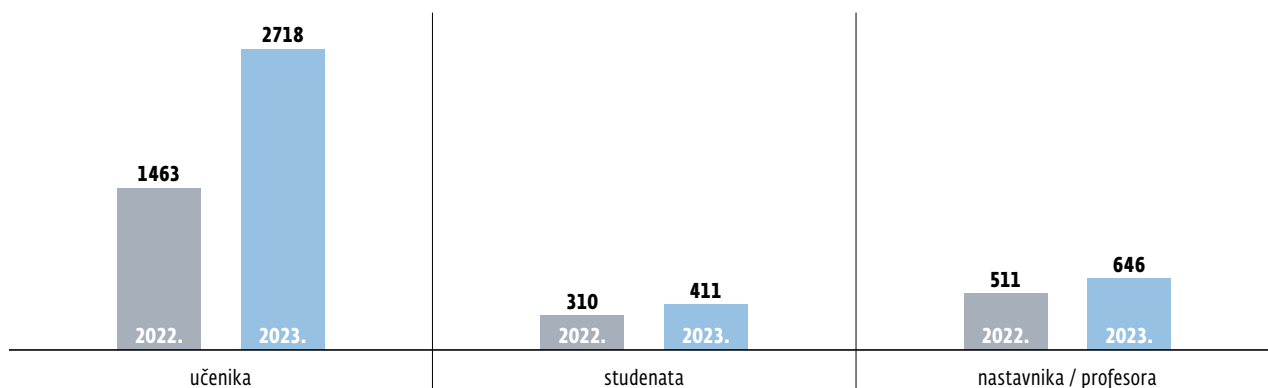
POVEZNICA BR. ¹

POVEZNICA BR. ²

SLIKA 10.1. Polaznici edukacija u HNB-u u 2023.

Izvor: HNB

¹ Više informacija o edukacijama i ostalim programima za posjetitelje može se naći u poglavlju 16. **Aktivnosti centra za posjetitelje.**

INFORMIRANJE POTROŠAČA

Na svojoj web-stranici HNB pruža **bitne informacije** ❶ o proizvodima i uslugama koje nude kreditne institucije kao i **aktualne informacije** ❷ o događanjima na tržištu, dobrim poslovnim praksama u odnosima s potrošačima i aktivnostima iz svoje nadležnosti usmjerenima na kvalitetniju zaštitu potrošača. Objavljena su i dva informativna letka: **Ulaganja, krediti, osiguranje ili mirovine s naglaskom na održivosti: što trebate znati?** ❸ i **Kako inflacija i povećanje kamatnih stopa utječu na moj novac?** ❹, koji su kreirani na razini europskih tijela nadležnih za nadzor financijskih institucija¹ te objavljeni i na njihovim internetskim stranicama.

HNB je započeo s objavom **informativne liste ponude banaka za depozite potrošača** ❺. Objavljeni podaci obuhvaćaju aktualnu ponudu nenamjenske štednje u euri-ma, američkim dolarima i švicarskim francima. Lista se redovito ažurira na temelju podataka koji pristižu od banaka, a dostupna je i na mobilnoj aplikaciji mHNB.

Informativna lista ponude za depozite, uz **listu ponude kredita potrošačima** ❻ i **usporedbu naknada za najčešće korištene platne usluge** ❼, koje su dostupne otprije, daje potrošačima više osnovnih informacija koje im mogu pomoći u istraživanju ponude banaka i donošenju odluke o odabiru određenoga financijskog proizvoda.

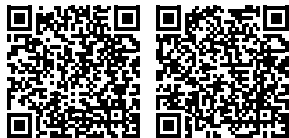
POVEZNICA BR. ❶ POVEZNICA BR. ❷

POVEZNICA BR. ❸ POVEZNICA BR. ❹

POVEZNICA BR. ❺ POVEZNICA BR. ❻

POVEZNICA BR. ❼

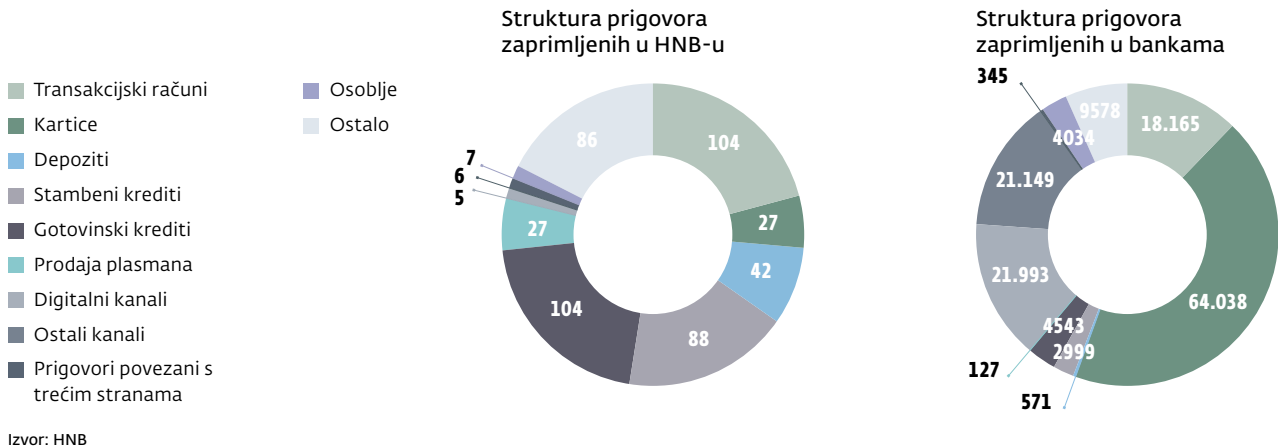

PRIGOVORI POTROŠAČA

HNB postupa po obavijestima potrošača o uloženom prigovoru, koje zaprima u slučajevima kada potrošači nisu dobili odgovor kreditne institucije ili kada njime nisu zadovoljni. HNB također prikuplja i analizira informacije o broju i vrsti prigovora koje potrošači upućuju kreditnim institucijama čiji su klijenti. U 2023. godini HNB je izmijenio metodologiju praćenja obavijesti o prigovorima koje zaprima kako bi se omogućila usporedivost sa strukturom prigovora zaprimljenih u kreditnim institucijama, a na temelju odredbi Zakona o zaštiti potrošača od drugog polugodišta 2023. od kreditnih institucija prikuplja informacije i o broju prigovora koje su procijenile osnovanima. Ti su izvještaji izvor informacija za nadzore koje HNB provodi u području zaštite potrošača nad kreditnim institucijama.

Najveći broj prigovora zaprimljenih u HNB-u odnosno 42% od ukupno zaprimljenog broja prigovora odnosi se na gotovinske kredite (21%) i transakcijske račune (21%). U slučaju gotovinskih kredita prigovori potrošača najčešće su se odnosili na neodobranje ili refinanciranje kredita, izdavanje potvrda ili zahtjeve banaka za dostavu različitih informacija. Prigovori po transakcijskim računima najčešće su

¹ Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (engl. *European Banking Authority*, EBA), Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (engl. *European Securities and Markets Authority*, ESMA) i Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (engl. *European Insurance and Occupational Pension Authority*, EIOPA)

SLIKA 10.2. Struktura prigovora potrošača u 2023.

bili vezani uz način ili uvjete ugovaranja računa, prekoračenja po računu, blokade računa ili obveze ažuriranja podataka.

Broj prigovora zaprimljenih u HNB-u i u bankama smanjio se u odnosu na 2022. Navedeno govori u prilog bolje informiranosti potrošača pri ugovaranju bankovnih proizvoda i usluga kao i veće transparentnosti kreditnih institucija pri ponudi proizvoda i usluga.

U strukturi prigovora zaprimljenih u kreditnim institucijama već se tradicionalno ističu prigovori povezani s karticama (kreditne, debitne, revolving, charge), koji čine 43% ukupnog broja svih prigovora u bankarskom sektoru. Drugu grupu najzastupljenijih prigovora (29%) čine prigovori povezani s kanalima pružanja usluga (digitalni i ostali kanali). Iako u strukturi prigovora zaprimljenih u HNB-u čine najbrojniju skupinu, prigovori povezani s transakcijskim računima čine tek 12%, a prigovori po gotovinskim kreditima 3% ukupne strukture prigovora zaprimljenih u bankama. Slična struktura prigovora u bankarskom sektoru bila je prisutna i u prethodnoj godini, s iznimkom porasta prigovora povezanih s digitalnim kanalima u 2023. godini za 19%. Klijenti su se bankama u 2023. najčešće žalili na funkcionalnost ugovorene usluge, uvjete ugovaranja i cijenu proizvoda ili usluge. Već petu godinu zaredom bilježi se pad prigovora vezanih uz gotovinske kredite, prodaju plasmana i oglašavanje. Pritom treba uzeti u obzir da su banke samo 46% od ukupno zaprimljenih prigovora u drugom polugodištu 2023. ocijenile osnovanima.

HNB prati i prigovore koje kreditnim unijama i kreditnim posrednicima dostavljaju njihovi klijenti, a kod kojih nije zabilježen znatniji broj zaprimljenih prigovora.

NADZORNE AKTIVNOSTI

HNB nadzire i procjenjuje rizike koje banke i druge institucije iz njegove nadležnosti stavljaju pred potrošače vezano uz ponudu i prodaju njihovih proizvoda i usluga kao i tržišno ponašanje tih institucija.

Svoje nadzorne aktivnosti u odnosu na kreditne institucije HNB je proveo putem neposrednih nadzora (dvije banke), posrednih nadzora (pet banaka) i pet tematskih nadzora (sve banke). U fokusu tematskih nadzora bilo je, između ostalog, formiranje kamatnih stopa na potrošačke kredite, primjena ograničenja maksimalno dopuštenih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa, prakse banaka pri izdavanju predugovornih informacija te prakse pružanja savjetodavnih usluga u stambenom potrošačkom kreditiranju.

U odnosu na kreditne posrednike HNB je proveo dva posredna nadzora: jedan pojedinačni i jedan horizontalni nadzor cijelog tržišta kojim je izvršena provjera ažurnosti informacija o osoblju koje pruža usluge kreditnog poslovanja.

Radi utvrđenih nezakonitosti ili nedostataka u poslovanju, HNB je izdao šest zapisnika i jedno rješenje te 13 rješenja za pružanje usluga kreditnog posredovanja i devet rješenja o ukidanju rješenja o izdavanju odobrenja za pružanje usluga kreditnog posredovanja.

Nastavljeno je praćenje provođenja preporuka i očekivanja HNB-a na osnovi nadzornih aktivnosti provedenih u prethodnoj godini. Posebna pozornost posvećena je praćenju provedbe Memoranduma o razumijevanju u vezi s prekoračenjem po tekućem računu sklopljenom u srpnju 2022. između Vlade RH, HNB-a i 13 banaka.

Na temelju rezultata provedenih nadzora izdano je pet okružnica. Četiri su okružnice upućene svim kreditnim institucijama i njima je HNB, između ostalog, iznio svoja očekivanja vezano uz izdavanje predugovornih informacija potrošačima u kreditnom i depozitnom poslovanju te ažuriranje referentnih parametara koji se koriste pri formiranju kamatnih stopa na potrošačke kredite. Jedna okružnica upućena je istodobno svim kreditnim institucijama i kreditnim posrednicima, a u njoj je HNB iznio svoja očekivanja u vezi s razmjenom informacija koje se pružaju potrošačima pri posredovanju.

Jedna od zadaća HNB-a jest i briga o dostupnosti financijskih proizvoda i usluga svim građanima. Stoga je, nakon najave pojedinih banaka o prestanku mogućnosti korištenja fizičkih tokena, HNB ukazao na to da fizičke tokene uglavnom preferiraju stariji korisnici, zatim oni koji nisu skloni ili imaju ograničenu mogućnost korištenja digitalnih uređaja, korisnici koji si ne mogu priuštiti pametni telefon ili ga jednostavno ne žele imati. HNB je upozorio banke da bi potpunim ukidanjem fizičkih tokena mogle ugroziti navedenim korisnicima pristup platnim uslugama i zatražio da, za sada, zadrže fizičke tokene.

REGULATORNE AKTIVNOSTI

Postojeća **regulativa u području zaštite potrošača** ❶ izmijenjena je u dijelu zakona kojima se regulira potrošačko i stambeno potrošačko kreditiranje. Izmjene su uglavnom posljedica prenošenja u pravni poredak Republike Hrvatske odredbi Direktive (EU) 2021/2167 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2021. o pružateljima usluge servisiranja kredita i kupcima kredita. Novi zahtjevi prema kreditnim institucijama vezani su uz uspostavu odnosa s potrošačima koji imaju poteškoće u plaćanju svojih obveza kao i mjere za postizanje dogovora odnosno olakšavanje otplate kredita, koje su kreditne institucije dužne poduzeti prema tim potrošačima. HNB je aktivno surađivao s Ministarstvom financija u pripremi prijedloga izmjena **Zakona o potrošačkom kreditiranju** ❷ i **Zakona o stambenom potrošačkom kreditiranju** ❸.

HNB također poduzima preventivne aktivnosti s ciljem sprječavanja nastanka nezakonitosti ili nedostataka u poslovanju subjekata iz njegove nadležnosti. U tu je svrhu na osnovi upita kreditnih institucija izdao sedam mišljenja u sklopu svoje nadležnosti vezano uz primjenu određenih odredbi iz zakona kojima se regulira potrošačko i stambeno potrošačko kreditiranje.

MEĐUINSTITUCIJSKA SURADNJA

Važan element u provođenju politike zaštite potrošača HNB-a jest i suradnja s drugim nacionalnim i europskim dionicima.

HNB među ostalim sudjeluje u radu Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo (engl. *European banking authority*, EBA) putem članstva u **Stalnom odboru za zaštitu potrošača i financijske inovacije** ❹. Jedna od ključnih tema oko kojih se raspravljalo vezana je uz provođenje Uredbe o tržištima kriptoinovine (engl. *Markets in Crypto-Assets Regulation*, MiCA) i buduće obveze nacionalnih nadležnih tijela u području

POVEZNICA BR. ❶

POVEZNICA BR. ❷

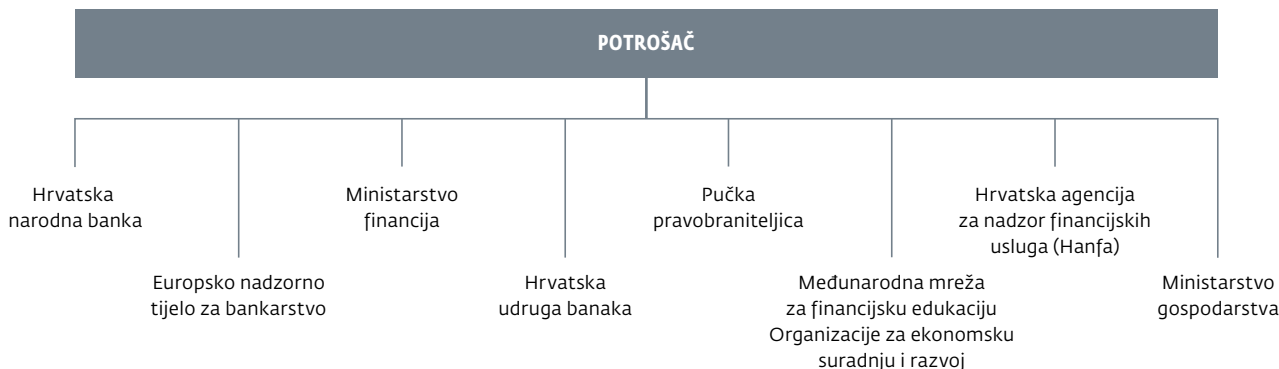
POVEZNICA BR. ❸

POVEZNICA BR. ❹

SLIKA 10.3. Suradnja kao temelj za djelotvornu zaštitu potrošača

Izvor: HNB

zaštite potrošača na tržištu kriptovaluta¹. Također se raspravljalo o financijskim inovacijama i digitalizaciji na financijskom tržištu, o utjecaju umjetne inteligencije (UI), tehnologiji kojom se institucije koriste u svrhu upravljanja svojim obvezama za usklađivanje s propisima (RegTech) te upotrebi tehnologije u procesima nadzora (SupTech). Raspravljalo se i o izmjenama direktive o potrošačkim kreditima (engl. *Consumer credit directive*, CCD) te njihovu utjecaju na poslovanje subjekata nadzora, o *mystery shopping* aktivnostima nacionalnih nadležnih tijela za nadzor i praksama nebankovnih vjeronika u području procjene kreditne sposobnosti potrošača.

¹ Više informacija o Uredbi o tržištima kriptovaluta i Uredbi o digitalnoj operativnoj otpornosti može se naći u Okviru 3. [FinTech i centralnobankarski digitalni novac](#).

11. Platni promet

Jedna od osnovnih zadaća Hrvatske narodne banke jest osigurati nesmetano funkcioniranje sustava platnog prometa. HNB ima središnju ulogu u osiguranju primjene propisa, osobito glede zaštite prava korisnika platnih usluga, obavlja funkciju upravitelja i nadzornika sistemski važnih platnih sustava te olakšava sigurne i učinkovite tokove plaćanja. Sustav platnog prometa, pa tako i tržište plaćanja malih vrijednosti, pod utjecajem je promjena vođenih regulatornim izmjenama, inovacijama i procesom digitalizacije. Uloga je HNB-a u skladu s time dvojaka; u svojoj ulozi katalizatora treba poticati integriranje inovacija, ali istodobno promicati sigurnost plaćanja.

PROPISI KOJIMA SE UREĐUJE PLATNI PROMET

Funkcioniranje platnog prometa, koji čine pružatelji platnih usluga, platna infrastruktura, korisnici platnih usluga i propisi kojima se uređuje platni promet, u Republici Hrvatskoj uređeno je nizom propisa, a najvažniji su **Zakon o platnom prometu** ❶ i **Zakon o elektroničkom novcu** ❷.

POVEZNICA BR. ❶

Navedenim zakonima u nacionalno zakonodavstvo transponirane su **Direktiva o platnim uslugama** ❸ (engl. *Payment Services Directive*, PSD2) i **Direktiva o osnivanju, obavljanju djelatnosti i bonitetnom nadzoru poslovanja institucija za elektronički novac** ❹ (engl. *The second Electronic Money Directive*, EMD2) koje su u primjeni u svim državama članicama Europske unije.

POVEZNICA BR. ❷

Regulatorne aktivnosti HNB-a iz područja platnog prometa u 2023. najvećim dijelom obuhvaćaju aktivnosti na pripremi izmjena postojećih i pripremi donošenja novih propisa Europske unije, i to **SEPA** ❺ (engl. *Single Euro Payments Area*), Uredbe o instant plaćanjima, Direktive o platnim uslugama i uslugama elektroničkog novca (engl. *The third Payment Services Directive*, PSD3), Uredbe o platnim uslugama (engl. *Payment Services Regulation*, PSR) te Uredbe o uvođenju digitalnog eura.

POVEZNICA BR. ❸

Tako je tijekom 2023. godine nastavljen rad na prijedlogu Uredbe o instant plaćanjima. Uredba propisuje bankama obvezu pružanja usluge instant kreditnih transfera u eurima (nacionalnih i prekograničnih) u državama članicama EU-a i europskoga gospodarskog prostora (engl. *European Economic Area*, EEA), čime se korisnicima platnih usluga omogućuje izvršenje instant plaćanja 24/7/365 u roku od najviše deset sekunda. Ujedno se njome za pružatelje platnih usluga uvode i neke nove obveze kojima se njihovim klijentima unaprjeđuje korisničko iskustvo i umanjuje mogućnost pogreške pri zadavanju naloga, kao što je provjera podudarnosti između IBAN-a i imena primatelja plaćanja za sve kreditne transfere. Pritom naknade za slanje i primanje instant kreditnih transfera u eurima ne smiju biti više od naknada za realizaciju običnih kreditnih transfera u eurima.

POVEZNICA BR. ❹

U lipnju 2023. donesen je prijedlog nove Direktive o platnim uslugama i uslugama elektroničkog novca (PSD3) te Uredbe o platnim uslugama (PSR) s ciljem daljnjeg povećanja učinkovitosti, transparentnosti i efikasnosti kod pružanja platnih usluga. Neke su od promjena omogućivanje pružateljima platnih usluga koji nisu banke sudjelovanje u platnim sustavima i uvođenje mehanizma za praćenje transakcija radi primjene pouzdane autentifikacije klijenta i efikasnijeg sprječavanja i otkrivanja prijevernih transakcija. Donošenje tih propisa očekuje se krajem 2024. ili početkom 2025. godine.

POVEZNICA BR. ❺

BOLJA NACIONALNA KOORDINACIJA ZAHVALJUJUĆI NOVOM NACIONALNOM ODBORU ZA PLATNI PROMET

Novi Nacionalni odbor za platni promet¹ osnovan je 14. lipnja 2023. zbog dinamičnog razvoja platnoprmetnog tržišta Europske unije, pojave novih dionika i trendova na tom tržištu te potrebe za intenzivnijim provođenjem uloge HNB-a kao katalizatora promjena, koji Odborom i upravlja. Cilj je odbora utvrđivanje i unaprjeđivanje standarda stabilnoga i sigurnog obavljanja usluga platnog prometa poticanjem uravnoteženoga i održivog razvoja sigurnoga, učinkovitoga, inovativnoga i konkurentnog tržišta platnih usluga u Hrvatskoj.

Novi Nacionalni odbor za platni promet omogućit će različitim dionicima na tržištu platnih usluga na dobrovoljnoj osnovi uspostavu suradnje, razmjenu mišljenja i postizanje dogovora o aktivnostima koje pridonose kvalitetnijem obavljanju platnog prometa u Hrvatskoj, kao dijelu jedinstvenog područja plaćanja u eurima i europodručja te njegovu kontinuiranom razvoju i unaprjeđivanju. Područje rada Odbora zasniva se na strategijama Europske komisije – “**Strategija za plaćanja malih vrijednosti za EU 1**” i Europske središnje banke – “**Strategija za plaćanja malih vrijednosti Eurosustava 2**”.

NOVI PRUŽATELJI PLATNIH USLUGA I IZDAVATELJI ELEKTRONIČKOG NOVCA

Tržište pružatelja platnih usluga u 2023. godini dodatno se proširilo. Izdana su dva odobrenja za institucije za platni promet za pružanje usluge prihvaćanja platnih transakcija. Tri institucije za platni promet proširile su svoje poslovanje na druge države članice. Trenutačno u Hrvatskoj posluje pet institucija za platni promet, pet institucija za elektronički novac, tri registrirana pružatelja usluge informiranja o računu i jedna mala institucija za elektronički novac.

Popis svih pružatelja platnih usluga i izdavatelja elektroničkog novca, vrste usluga koje pružaju te države članice EU-a u kojima djeluju javno se objavljuju u **registru pružatelja platnih usluga i izdavatelja elektroničkog novca 3** na internetskim stranicama HNB-a i u **središnjem registru EBA-e 4**.

INTEGRACIJA NACIONALNE S EUROPSKOM PLATNOPROMETNOM INFRASTRUKTUROM

Najznačajniju platnoprmetnu infrastrukturu u Hrvatskoj predstavljaju platni sustavi. Platni sustavi omogućuju nesmetano i pouzdano funkcioniranje financijskog sustava, dostupnost usluga platnog prometa te provođenje nacionalnih i prekograničnih platnih transakcija. Zahvaljujući njima građani i poslovni subjekti

1 Nacionalni odbor za platni promet osnovan 24. veljače 2003. prestao je s radom 16. svibnja 2023. godine.

POVEZNICA BR. 1

POVEZNICA BR. 2

POVEZNICA BR. 3

POVEZNICA BR. 4

mogu učinkovito, brzo i sigurno izvršiti međubankovne transakcije. Ulaskom Republike Hrvatske u europodručje 1. siječnja 2023. prestali su s radom platni sustavi u kunama te se danas nacionalni i prekogranični platni promet odvija preko tri europska platna sustava: TARGET-HR, EuroNKS i EuroNKSInst.

TARGET-HR

nacionalna je komponenta sustava TARGET koji služi za namiru platnih transakcija velikih iznosa u eurima u realnom vremenu na bruto načelu, a sastoji se od nacionalnih komponentata kojima upravljaju središnje banke zemalja članica Europske unije s jedinstvenom tehničkom platformom koja nudi svim svojim sudionicima istu razinu usluge. Upravitelj sustava TARGET-HR jest HNB. Na razini cijelog Eurosustava 20. ožujka 2023. uspostavljena je nova verzija sustava TARGET2 u sklopu projekta konsolidacije sustava T2-T2S.

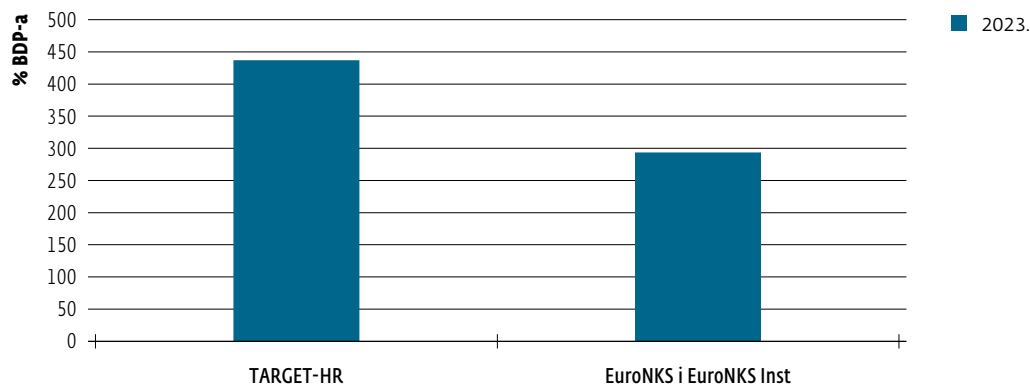
EuroNKS

platni je sustav koji obrađuje međubankovne platne transakcije SEPA kreditnih transfera i izravnih terećenja u eurima koje glase na relativno male iznose. Sustav je interoperabilan s drugim platnim sustavima za mala plaćanja ostalih država članica EU-a, čime je korisnicima platnih usluga omogućeno izvršenje, odnosno zadavanje i primanje prekograničnih SEPA kreditnih transfera. Fina je vlasnik i operativni upravitelj sustava EuroNKS, a HNB ima središnju ulogu banke (agenta) za namiru prekograničnih platnih transakcija sudionika EuroNKS-a.

EuroNKSInst

platni je sustav koji omogućuje tzv. instant platne transakcije u gotovo realnom vremenu, tj. u standardnom roku od najduže deset sekunda. Maksimalni iznos plaćanja po pojedinoj platnoj transakciji iznosi 100.000 EUR. EuroNKSInst

SLIKA 11.1. Platni sustavi u Republici Hrvatskoj – pregled prometa

Izvor: HNB

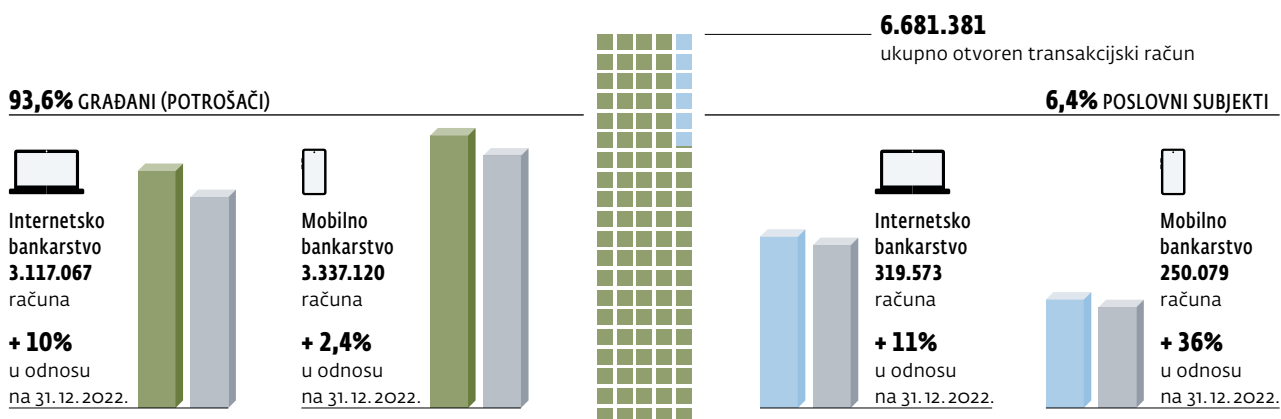
omogućuje izvršenje platnih transakcija 24 sata dnevno, 7 dana u tjednu i 365 dana u godini (24/7/365). Uslugom instant plaćanja, putem mobilnog ili internetskog bankarstva, trenutačno se mogu koristiti klijenti sedam banaka koje su sudionice sustava EuroNKSInst. Upravitelj je platnog sustava EuroNKSInst Fina. Svi sudionici sustava EuroNKSInst s Finom su 24. lipnja 2023. pristupili TIPS usluzi sustava TARGET, čime je klijentima sudionika platnog sustava EuroNKSInst omogućeno izvršenje, odnosno zadavanje i primanje prekograničnih instant platnih transakcija unutar prostora Europske unije.

RAST MOBILNOG BANKARSTVA

Pružatelji platnih usluga na dan 31. prosinca 2023. imali su ukupno 799 poslovnih jedinica, od kojih se većina odnosi na poslovnice banaka. Prihvat platnih transakcija obavljali su na 132.265 EFTPOS uređaja i 4277 bankomata. Istodobno, na kraju 2023. građani (potrošači) i poslovni subjekti u bankama su imali ukupno 6.681.381 otvoren transakcijski račun¹. Od ukupnog broja otvorenih računa 93,6% otvorili su građani, a ostatak od 6,4% odnosi se na broj otvorenih računa poslovnih subjekata.

Navike korisnika platnih usluga razvijaju se u smjeru stalnog rasta broja i vrijednosti bezgotovinskih plaćanja. Tome unatrag nekoliko godina uvelike pridonosi razvoj mobilnog bankarstva kao i razvoj kartičnih, ponajprije beskontaktnih plaćanja.

SLIKA 11.2. Otvoreni transakcijski računi i korištenje platnih usluga u 2023.

Napomena: Podaci ne uključuju blokirane transakcijske račune.

Izvor: HNB

U prilog tome govori i podatak da su krajem 2023. građani imali ugovoreno internetno bankarstvo za 3.117.067 računa, što čini porast od 10% u odnosu na stanje na dan 31. prosinca 2022., dok je mobilno bankarstvo bilo ugovoreno za 3.337.120

¹ Ne uključuju se blokirani transakcijski računi.

računa, što je porast od 2,4% u odnosu na kraj 2022. Poslovni subjekti imali su ugovoreno internetsko bankarstvo za 319.573 računa (porast od 11% u odnosu na 31. prosinca 2022.), a mobilno bankarstvo za 250.079 računa (porast od 36% u odnosu na 31. prosinca 2022.).

S porastom broja korisnika mobilnog bankarstva istodobno je rastao i broj platnih transakcija zadanih tim kanalom. Tako su građani u 2023. mobilnim bankarstvom zadali ukupno 141.795.039 transakcija, što je porast od 13,2% u odnosu na 2022., odnosno transakcije mobilnim bankarstvom u 2023. činile su 54% ukupnog broja i 46% ukupne vrijednosti platnih transakcija prema kanalima zadavanja prikazanim u Tablici 11.1.

Drugi najzastupljeniji kanal zadavanja platnih transakcija građana nakon mobilnog bankarstva još uvijek je šalter s 19% u ukupnom broju i 34% u ukupnoj vrijednosti prikazanih transakcija iz Tablice 11.1., a nakon njega slijede transakcije zadane internetskim bankarstvom koje u ukupnom broju transakcija imaju udio od 6%, a vrijednosti transakcija od 9%. Usporede li se transakcije internetskim bankarstvom u 2023. u odnosu na 2022. kada je njihov udio u ukupnom broju bio 7%, a u vrijednosti 10%, podaci upućuju na to da korisnici daju prednost mobilnom bankarstvu pri zadavanju transakcija u odnosu na internetsko bankarstvo.

Poslovni subjekti u Hrvatskoj također se najčešće koriste elektroničkim kanalima zadavanja platnih transakcija. Tako je od svih zadanih platnih transakcija poslovnih subjekata u 2023. njih 97% u broju i u vrijednosti transakcija zadano elektronički. Najzastupljeniji kanal zadavanja transakcija poslovnih subjekata i nadalje je kanal internetskog bankarstva, iako je i među poslovnim subjektima primjetljiv znatniji rast korištenja mobilnog bankarstva, kojim je u 2023. u odnosu na 2022. zadano 26% više u broju i 39% više u vrijednosti transakcija.

TABLICA 11.1. Kanali i načini zadavanja platnih transakcija građana (potrošača) za 2023.

Kanal/način	Broj transakcija	Udio ^b	Vrijednost transakcija (mil. EUR)	Vrijednost transakcija ^b (% BDP-a)	Udio ^b
Šalter ^a	49.156.138	19	14.975,9	20	34
Mobilno bankarstvo	141.795.039	54	20.159,5	27	46
Internetsko bankarstvo	15.399.716	6	3.977,2	5	9
Izravna terećenja	20.318.147	8	1.891,6	2	4
Trajni nalog	25.015.407	9	2.425,0	3	6
Usluga plaćanja računa	12.041.639	4	641,5	1	1
Ukupno	263.726.086	100	44.070,7	58	100

^a Papirni nalozi za plaćanje zadani na šalterima kreditnih institucija ili drugih osoba koje na osnovi ugovora rade u ime i za račun kreditnih institucija (npr. Fina, HP i sl.)

^b Udjeli su zaokruženi na cijeli broj.

Napomena: BDP u tekućim cijenama za 2023. iznosi 75.855,4 mlrd. eura.

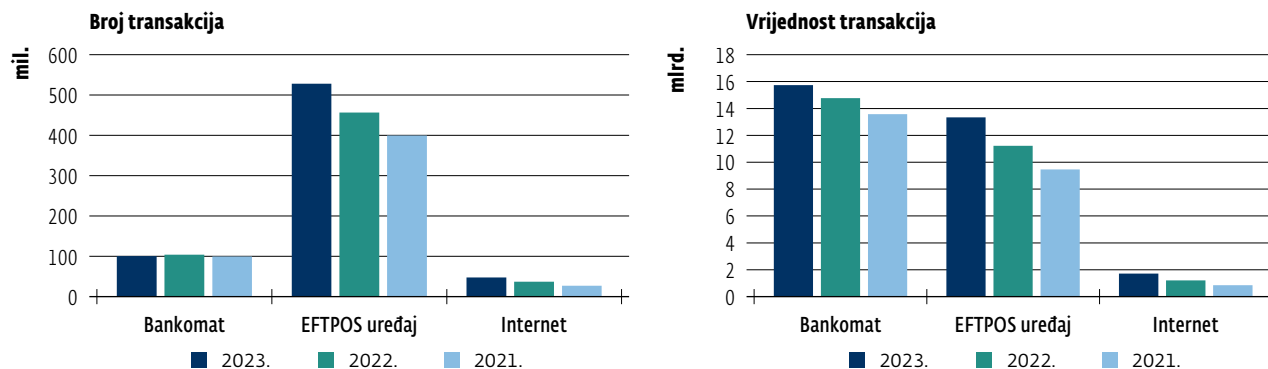
Izvori: DZS i HNB

Najčešće korišten platni instrument u Hrvatskoj jest platna kartica, pa je na dan 31. prosinca 2023. u Hrvatskoj ukupno bilo izdano 8.539.216¹ platnih kartica. Pritom je 94,2% platnih kartica izdano građanima, a ostatak od 5,8% poslovnim subjektima.

Međutim, od ukupnog broja kartica na dan 31. prosinca 2023. njih 3.229.168 odnosno 40% nije korišteno nijednom u proteklih godinu dana. I nadalje su među korisnicima najzastupljenije debitne kartice, koje su činile 79% ukupnog broja svih izdanih kartica u Hrvatskoj.

Da je u Hrvatskoj najčešće korišten platni instrument platna kartica potvrđuju i podaci o broju i vrijednosti kartičnih transakcija prema prihvatnim uređajima u protekle tri godine. Najveći udio u broju izvršenih kartičnih transakcija izdanim platnim karticama (Slika 11.3.) imaju transakcije na EFTPOS uređaju (78% u broju i 43% u vrijednosti), a nakon njega slijede transakcije na bankomatima (15% u broju i 43% u vrijednosti), a nakon njega slijede transakcije na bankomatima (15% u broju i 50% u vrijednosti) te internetske transakcije (7% u broju i 5% u vrijednosti).

SLIKA 11.3. Broj i vrijednost transakcija prihvaća na teritoriju Hrvatske platnim karticama izdanim u Hrvatskoj

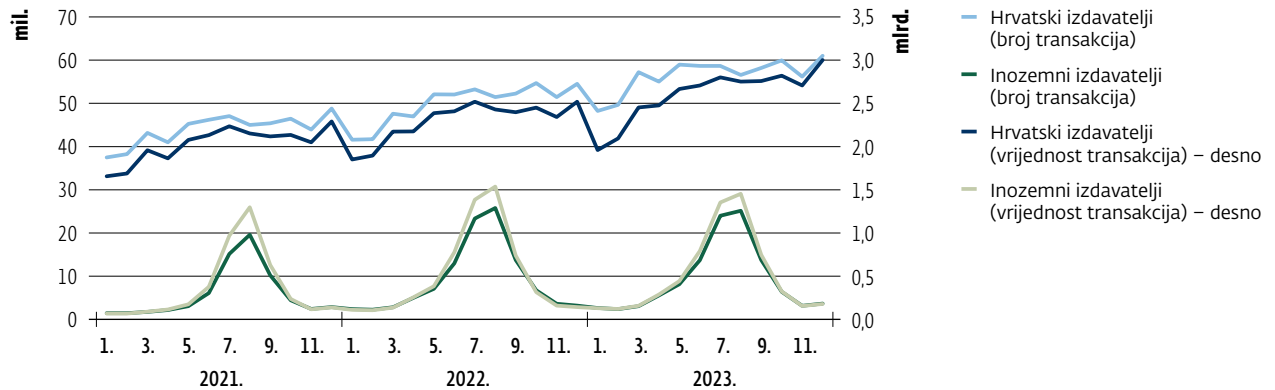

Napomena: Podaci se odnose na transakcije prihvaća na prihvatnim uređajima u Hrvatskoj (bankomat, EFTPOS i internet) platnim karticama izdanim u Hrvatskoj. Izvor: HNB

Iako se na teritoriju Hrvatske većina kartičnih transakcija provede karticama hrvatskih izdavatelja, udio kartičnih transakcija izvršenih karticama inozemnih izdavatelja nije zanemariv. Tako je od ukupnog broja transakcija prihvaća u promatranom razdoblju platnim karticama hrvatskih izdavatelja izvršeno 678 milijuna transakcija (85,9%) s ukupnom vrijednosti od 31.197,32 milijuna eura (83,6%), dok je ostalih 111,4 milijuna transakcija (14,1%) s ukupnom vrijednosti od 6.137,26 (16,4%) milijuna eura izvršeno platnim karticama inozemnih izdavatelja (Slika 11.4.). Kretanje broja i vrijednosti transakcija karticama inozemnih izdavatelja iznimno je sezonskog karaktera.

¹ Uključene su korištene, nekorištene i blokirane platne kartice u optjecaju.

SLIKA 11.4. Broj i vrijednost transakcija prihvata na teritoriju Hrvatske platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja

Izvor: HNB

GOTOVINA I NADALJE DOMINANTNA, UNATOČ RASTU KARTIČNIH TRANSAKCIJA

Plaćanje gotovinom i nadalje je najčešće sredstvo plaćanja u Hrvatskoj. Prema podacima Ministarstva financija RH – Porezne uprave od ukupnog broja izdanih fiskaliziranih računa udio računa plaćenih gotovinom u 2022. iznosio je 72,49%, dok je u 2023. udio računa plaćenih gotovinom iznosio 68,4%. Istodobno je u promatranom razdoblju udio broja računa plaćenih karticama u 2022. iznosio 23,18%, a u 2023. 26,8%.

POVEZNICA BR. 1

U proteklom razdoblju otprilike svaki četvrti fiskalizirani račun plaćen je karticom, dok su ostala tri računa plaćena gotovinom. Međutim, podaci iz sustava fiskalizacije upućuju na to da se navike potrošača razvijaju u smjeru stalnog i ubrzanog rasta broja i vrijednosti bezgotovinskih plaćanja, odnosno da potrošači sve češće odabiru platnu karticu kao sredstvo plaćanja računa i uz nastavak tog trenda udio broja računa plaćenih karticom u ukupnom broju plaćenih računa uskoro bi mogao dostići jednu trećinu.

POVEZNICA BR. 2

U odnosu na ukupnu vrijednost izdanih fiskaliziranih računa, prema podacima Ministarstva financija RH – Porezne uprave, u 2022. 45% vrijednosti plaćeno je gotovinom, a u 2023. 45,3%. Udio u ukupnoj vrijednosti računa plaćenih karticama u 2022. iznosio je 47,2%, a u 2023. 47,3%. Pritom je prosječna vrijednost jednoga fiskaliziranog računa plaćenog gotovinom u 2023. iznosila 10,7 eura, a karticom 28,6 eura. Navedeni podaci upućuju na to da potrošači češće odabiru platnu karticu u odnosu na gotovinu pri plaćanju računa s većim iznosima.

POVEZNICA BR. 3

Detaljniji pregled i analiza podataka prikupljenih u sklopu statistike platnog prometa objavljeni su u publikacijama [Platne kartice i kartične transakcije 1](#), [Platne transakcije i računi 2](#) i [Bezgotovinske platne transakcije 3](#).

3. FinTech i centralnobankarski digitalni novac

FinTech označuje primjenu tehnoloških inovacija u pružanju financijskih usluga i izradi novih financijskih proizvoda. Aktivnosti HNB-a na tom su se području u 2023. godini nadovezale na neke prethodno započete regulatorne inicijative, ali i krenule novim smjerovima. Jedna je od značajnijih europskih regulatornih inicijativa Uredba o tržištima kriptoomovine ¹ iz lipnja 2023. koja u punu primjenu stupa krajem 2024., a regulira izdavatelje i pružatelje usluga vezanih uz kriptoomovinu. Donesena je Uredba o digitalnoj operativnoj otpornosti ² koja u punu primjenu stupa u siječnju 2025., a na temelju koje se konsolidiraju i unaprjeđuju zahtjevi glede rizika vezanih uz informacijsko-komunikacijsku tehnologiju s fokusom na kibernetičke rizike. Prijedlogom Uredbe o okviru pristupa financijskim podacima obvezuju se, ali ujedno i ovlašćuju financijske institucije da pristupaju financijskim podacima klijenata uz njihovu privolu (tzv. inicijativa otvorenog bankarstva).

RAD INOVACIJSKOG HUBA HNB-a

Inovacijski hub HNB-a jest komunikacijsko-informacijska platforma uspostavljena 2019., a pokrenuta s ciljem pružanja neobvezujuće i neformalne podrške poslovnim subjektima koji razvijaju inovativni proizvod ili uslugu iz područja FinTecha. Inovacijski hub tijekom 2023. godine nastavio je pružati podršku zainteresiranim strankama bilo pisanim putem ili sastancima s prijaviteljima putem web-obrasca Inovacijskog huba. Primijećen je nastavak pojačanog interesa za alternativnim oblicima plaćanja i za uspostavom digitalne banke, a pojavilo se zanimanje za nove teme kao što su korištenje naprednih algoritama u obradi podataka – strojno učenje i umjetna inteligencija – kojima se u bankarskom poslovanju nastoji učinkoviteje upravljati rizicima, procijeniti kreditna sposobnost i sl.

IZDAVANJE CENTRALNOBANKARSKOGA DIGITALNOG NOVCA

Europska središnja banka dovršila je istraživačku fazu projekta digitalnog eura i od studenoga 2023. prešlo se u prvi dio pripreme faze projekta koji će trajati dvije godine. I dok se prethodna faza fokusirala na istraživanje potencijalnih modela dizajna i distribucije digitalnog eura, u sklopu pripreme faze očekuje se dovršetak sheme digitalnog eura, odabir ponuditelja za komponente infrastrukture digitalnog eura, testiranje i eksperimentiranje.

Digitalni euro nadopunjavao bi gotov novac i bio bi široko dostupan, besplatan za osnovnu upotrebu, dostupan *online* i *offline*, a ujedno bi nudio najvišu razinu privatnosti. Njime bi se obavljala trenutna plaćanja u centralnobankarskom novcu, a vodi se računa i o omogućivanju pristupa digitalnom euru osobama bez

POVEZNICA BR. ¹

POVEZNICA BR. ²

bankovnog računa ili digitalnih uređaja. Digitalni euro stavlja naglasak na zaštitu privatnosti korisnika budući da Europska središnja banka i nacionalne središnje banke neće imati pristup osobnim podacima korisnika niti će moći povezivati informacije o plaćanjima s identitetom pojedinca. Digitalni euro olakšat će pristup financijskim uslugama, a istodobno otvoriti prilike za inovacije i poticanje konkurentnosti na tržištu plaćanja male vrijednosti. Kako bi se izbjegao odljev depozita iz banaka / pružatelja platnih usluga, postojat će limit na posjedovanje digitalnog eura za korisnike.

Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uvođenju digitalnog eura ❶

objavljen je u lipnju 2023. Cilj je prijedloga uvođenje digitalnog eura kao javnoga digitalnog novca, koji će imati status zakonskog sredstva plaćanja, a predstavljat će obvezu Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka prema imateljima digitalnog eura.

Isto tako, HNB je u 2023. nastavio praćenje teme centralnobankarskoga digitalnog novca u sklopu Banke za međunarodne namire (BIS) u kojoj sudjeluje u radu BIS-ove mreže inovacijskih hubova (*Bank for International Settlement Innovation Network* ❷, BISIN), i to u radnoj grupi koja se bavi upravo temom centralnobankarskoga digitalnog novca (engl. *Central Bank Digital Currency*, CBDC). Nastavljeno je sudjelovanje u radu *Europskog foruma za inovacijske facilitatore* ❸ (EFIF), i to kao zajedničkog foruma triju europskih regulatora financijskog tržišta EBA/ESMA/EIOPA, Europske komisije te Europske središnje banke zaduženog za praćenje i uspostavu najboljih praksi glede inovacijskih facilitatora na području EU-a.

POVEZNICA BR. ❶

POVEZNICA BR. ❷

POVEZNICA BR. ❸

12. Poslovanje trezora

Jedna je od zadaća Hrvatske narodne banke osiguravanje neometane opskrbe banaka na području Hrvatske potrebnom količinom gotovog novca, što uključuje proizvodnju gotovog novca, dopremu, pohranu, obradu i organizaciju distribucije gotovog novca, zaštitu od krivotvorenja i uništavanje neprikladnoga gotovog novca te upravljanje logističkim pričuvama gotovog novca. Nakon što je 1. siječnja 2023. uveden euro kao službena valuta u Hrvatskoj, građani su do kraja te godine mogli u bankama, Financijskoj agenciji i Hrvatskoj pošti zamijeniti preostale kune. HNB je bio zadužen za operativno upravljanje cijelim procesom.

IZDAVANJE GOTOVOG NOVCA I OPSKRBA GOTOVIM NOVCEM

Izdavanje novčanica i kovanica te opskrba novčanicama i optjecajnim kovanicama banaka na teritoriju Hrvatske jedna je od aktivnosti HNB-a. Opskrba banaka gotovim novcem odnosi se na osiguravanje dovoljne količine gotovog novca za banke i njihove klijente (potrošače i poslovne subjekte), a uređena je **Odlukom o opskrbi banaka gotovim novcem** ❶ eura. Organizirana je preko osam gotovinskih centara, kojima su pokriveni svi dijelovi Hrvatske.

Euronovčanice i eurokovanice nabavljene na temelju **Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj** ❷ u svrhu predopskrbe krajem 2022. zadovoljile su i potrebe za optjecajem na području Hrvatske tijekom 2023. godine.

Dana 1. siječnja 2023. u optjecaj je pušten gotov novac eura koji su banke preuzele tijekom predopskrbe, i to 61,6 mil. komada novčanica ukupne vrijednosti 1,1 mlrd. eura i 388 mil. komada eurokovanica ukupne vrijednosti 159,8 mil. eura, što uključuje i kovanice sadržane u 1.126.939 početnih paketa za građane i u 125.059 početnih paketa za poslovne subjekte.

Stanje i kretanje gotovog novca u optjecaju

Vrijednost gotovog novca kune u optjecaju na dan 31. prosinca 2022. iznosila je 26 mlrd. kuna, dok je 31. prosinca 2023. u optjecaju bilo još 4,7 mlrd. kuna. Pad od 82% posljedica je uvođenja eura kao službene valute u Hrvatskoj i činjenice da su tijekom cijele 2023. banke, Financijska agencija i HP – Hrvatska pošta d.d. zaprimale gotov novac kune i zamjenjivale ga za euro, bilo da je riječ o zamjeni uz polog na račun ili o zamjeni gotovog novca kune u gotov novac eura. Pod optjecajem smatra se količina gotovog novca kune izvan HNB-a i gotovinskih centara, odnosno gotov novac kod banaka, poslovnih subjekata i građana.

Za razliku od kune, gotov novac eura u optjecaju prati se na razini europodručja. Tako je na kraju 2022. u optjecaju bilo 1.604,5 mlrd. eura, dok je na kraju 2023. bilo 1.600,7 mlrd. eura.

Iz gotovinskih centara diljem Hrvatske tijekom 2023. godine izdano je 271,1 mil. komada euronovčanica ukupne nominalne vrijednosti 6,2 mlrd. eura i 613,5 mil. komada eurokovanica ukupne nominalne vrijednosti 224,9 mil. eura, dok je u istom razdoblju u gotovinske centre položeno 240,9 mil. komada euronovčanica ukupne nominalne vrijednosti 7,9 mlrd. eura i 140,7 mil. komada eurokovanica ukupne nominalne vrijednosti 78,4 mil. eura.

Povlačenje gotovog novca

Tijekom 2023. banke, Financijska agencija i HP – Hrvatska pošta d.d. zamjenjivale su gotov novac kune u euro. Do 31. prosinca 2023. iz optjecaja je povučeno ukupno 175,5 mil. komada novčanica kune u vrijednosti 29,0 mlrd. kuna i ukupno 443 mil. komada kovanica kune u vrijednosti 453 mil. kuna.

POVEZNICA BR. ❶

POVEZNICA BR. ❷

Izdavanje prve prigodne kovanice od 2 eura
 "Uvođenje eura, 2023." – prigodna kovanica od 2 eura u povodu uvođenja eura kao novčane jedinice Republike Hrvatske, 1. siječnja 2023.

Od 1. siječnja 2024. gotov novac kune može se bez naknade zamijeniti isključivo u HNB-u, i to novčanice bez vremenskog ograničenja, a kovanice do 31. prosinca 2025.

HNB povlači euronovčanice i eurokovanice koje su postale neprikladne za optjecaj i zamjenjuje ih prikladnima. U 2023. iz optjecaja je povučeno 5,1 mil. komada neprikladnih euronovčanica ukupne vrijednosti 10,6 mil. eura i 6052 komada neprikladnih eurokovanica ukupne vrijednosti 7.700,3 eura.

IZDAVANJE PRIGODNIH I NUMIZMATIČKIH KOVANICA

HNB je tijekom 2023. pustio u optjecaj prvu prigodnu kovanicu od 2 eura u povodu uvođenja eura kao novčane jedinice u Hrvatskoj. Prigodne eurokovanice isključivo su apoena od 2 eura. Tehničke specifikacije, zajednička strana i obod prigodnih eurokovanica jednaki su onima redovitih odnosno optjecajnih kovanica apoena od 2 eura. Različitima ih čini motiv na nacionalnoj strani svojstven državi članici. Svaka država europodručja može izdati dvije prigodne kovanice od 2 eura godišnje.

Prigodne kovanice mogu izdati i sve države članice europodručja zajedno, a one u tom slučaju na nacionalnoj strani imaju isti dizajn. Dizajn se u tom slučaju

SLIKA 12.1. Zlatne i srebrne numizmatičke kovanice

a) Zlatna numizmatička kovanica od 100 eura i srebrna numizmatička kovanica od 6 eura "Konturna kravata"

c) Zlatne numizmatičke kovanice od 100, 25 i 10 eura "Čipkarstvo u Hrvatskoj"

b) Zlatna numizmatička kovanica od 100 eura i srebrna numizmatička kovanica od 4 eura "Inovacije Fausta Vrančića"

razlikuje jedino u segmentu naziva države izdavateljice koji je drugačiji za svaku državu i u jezičnoj inačici teksta ako je uključen u dizajn.

Osim prve prigodne eurokovanice, HNB je u istoj godini izdao različita numizmatička izdanja zlatnih i srebrnih kovanica s osnovnim motivima povezanim s Hrvatskom.

KRIVOTVORENE NOVČANICE I KOVANICE TE NJIHOVO SUZBIJANJE

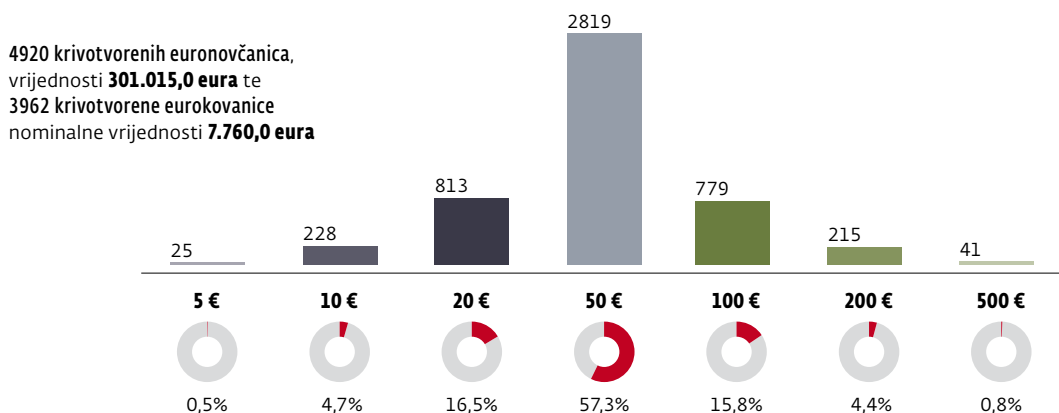
Tijekom 2023. Hrvatska narodna banka evidentirala je 4920 krivotvorenih euro novčanica nominalne vrijednosti 301.015,0 eura i 3962 krivotvorene eurokovanice nominalne vrijednosti 7.760,0 eura.

Tijekom 2023. evidentirana su 33 komada krivotvorenih novčanica kuna nominalne vrijednosti 16.120,00 kn, i to: 1 komad od 20 kuna, 8 komada od 200 kuna, 19 komada od 500 kuna i 5 komada od 1000 kuna. Krivotvorene kovanice kune nisu evidentirane u navedenom razdoblju. Znatna pad evidentiranih krivotvorina novčanica kune u usporedbi s 2022. godinom, kada ih je bilo registrirano 133 komada, posljedica je uvođenja eura kao službene valute u Hrvatskoj.

Kada je riječ o krivotvorinama ostalih valuta, njih je tijekom 2023. evidentirano ukupno 195 komada, od čega se 182 primjerka odnose na krivotvorene novčanice američkog dolara. Slijede krivotvorene novčanice funte sterlinga sa sedam primjeraka i šest primjeraka krivotvorenih novčanica australskog dolara.

Kako bi se osobe koje svakodnevno u obavljanju svoje osnovne djelatnosti rukuju gotovim novcem, a i šira javnost, educirale o gotovom novcu, HNB provodi Nacionalni program obuke za provjeru autentičnosti euronovčanica i eurokovanica.

SLIKA 12.2. Registrirane krivotvorene novčanice eura u 2023.

Godine **2023.** registrirana su **33** komada krivotvorenih novčanica kune, što je znatan pad u usporedbi s **2022.**, kada ih je bilo registrirano **133** kom. Posljedica je to uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj.

Način obuke sadržajem i satnicom prilagođen je ciljanim skupinama, a provodi se u nekoliko razina. Cilj je obuke stjecanje znanja o zaštitnim obilježjima euronovčanica i eurokovanica kako bi se uspješno provjerila njihova autentičnost i spriječilo zaprimanje krivotvorenoga gotovog novca kao originalnog.

Tijekom 2023. Nacionalni program obuke druge razine, namijenjen zaposlenicima banaka i financijskih institucija, upisala su 2004 nova polaznika, a stečeno je sveukupno 8967 uvjerenja o uspješno završenoj obuci (obnovljena postojeća i novostechena uvjerenja). Tijekom druge polovine 2023. održane su i radionice treće razine Nacionalnog programa obuke na kojima je provedena praktična edukacija za 105 zaposlenika banaka i financijskih institucija. Edukacija namijenjena javnosti i zaposlenima u maloprodaji dostupna je bez prijave i naknade na internetskoj stranici [Euro edukacija](#).

POVEZNICA BR. 1

HNB je tijekom 2023. u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom održao niz predavanja, radionica u više od deset gradova kao i više internetskih seminara te će nastaviti s održavanjem edukacija ciljanim skupinama diljem Hrvatske.

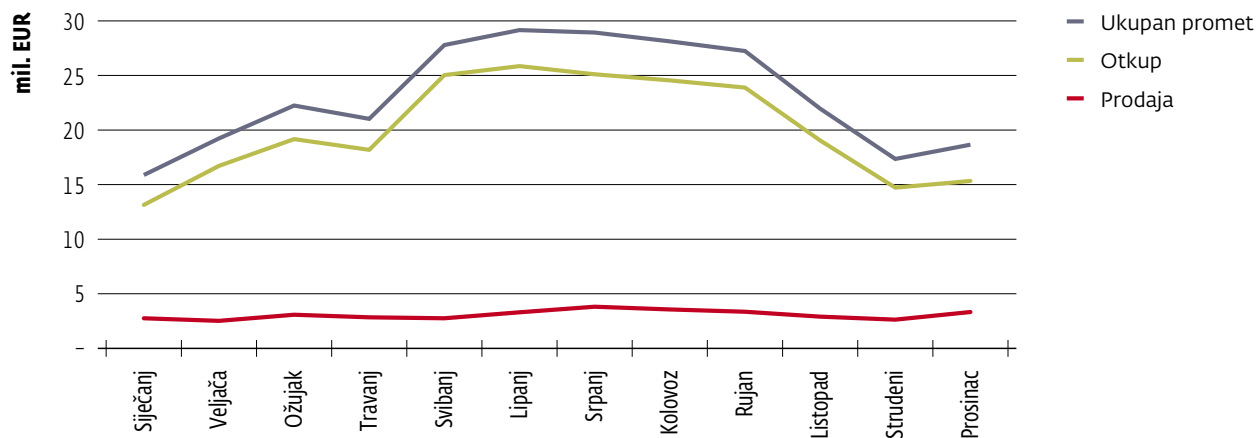
13.

Poslovanje ovlaštenih mjenjača

Uvođenje eura kao službene valute u Hrvatsku utjecalo je na prestanak važenja većine odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova koje je Hrvatska narodna banka započela izdavati 2006. godine. Tijekom 2023. broj ovlaštenih mjenjača smanjen je na četvrtinu, s 1065, koliko ih je bilo na kraju 2022., na 290 krajem 2023. godine. U prošloj je godini većina odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova, njih 711, prestala važiti dana 1. travnja "po sili zakona", odnosno bez vođenja upravnih postupaka. Broj ovlaštenih mjenjača ostao je od 2. travnja 2023. do kraja 2023. gotovo nepromijenjen, unatoč velikom smanjenju vrijednosti trgovanja stranim gotovim novcem, osobito tijekom ljetnih mjeseci, u odnosu na prethodne godine. Ostanak većeg broja ovlaštenih mjenjača na tržištu od broja koji se očekuje kao rezultat znatnog smanjenja vrijednosti trgovanja stranim gotovim novcem proizlazi iz namjere ovlaštenih mjenjača, osobito onih koji pružaju hotelijersko-turističke usluge, da svojim klijentima pruže cjelovitu uslugu, uključujući uslugu zamjene gotovog novca.

Od 290 ovlaštenih mjenjača, tijekom 2023. mjenjačke usluge pružalo je oko 240 ovlaštenih mjenjača. Trgovali su sa stranim gotovim novcem 46 valuta i ostvarili promet u vrijednosti od 277,61 milijun eura, od čega se 240,77 milijuna eura, odnosno 86,73% odnosi na otkup. Gotovo 54% prometa ostvareno je pri trgovanju američkim dolarom.

SLIKA 13.1. Kretanje ukupnog prometa te otkupa i prodaje strane gotovine u 2023.

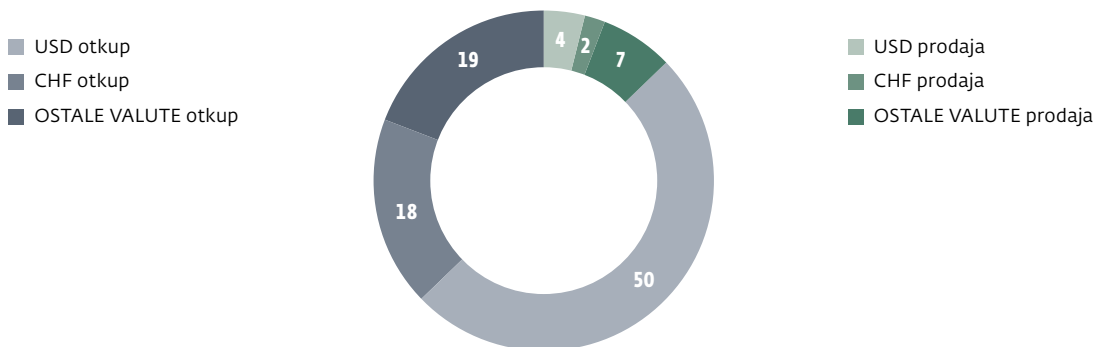

Izvor: HNB

U odnosu na 2022., promet ovlaštenih mjenjača manji je za 3.576,41 milijun eura, odnosno 92,8%.

Tijekom 2023. Hrvatska narodna banka izdala je četiri odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova, 56 rješenja o oduzimanju odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova i evidentirala je da su 723 odobrenja prestala vrijediti "po sili zakona".

SLIKA 13.2. Udio otkupa i prodaje strane gotovine po valutama u ukupnom prometu u 2023.

Napomena: Vrijednosti su zaokružene na cijeli broj.

Izvor: HNB

14. HNB u EU-u i međunarodnom okružju

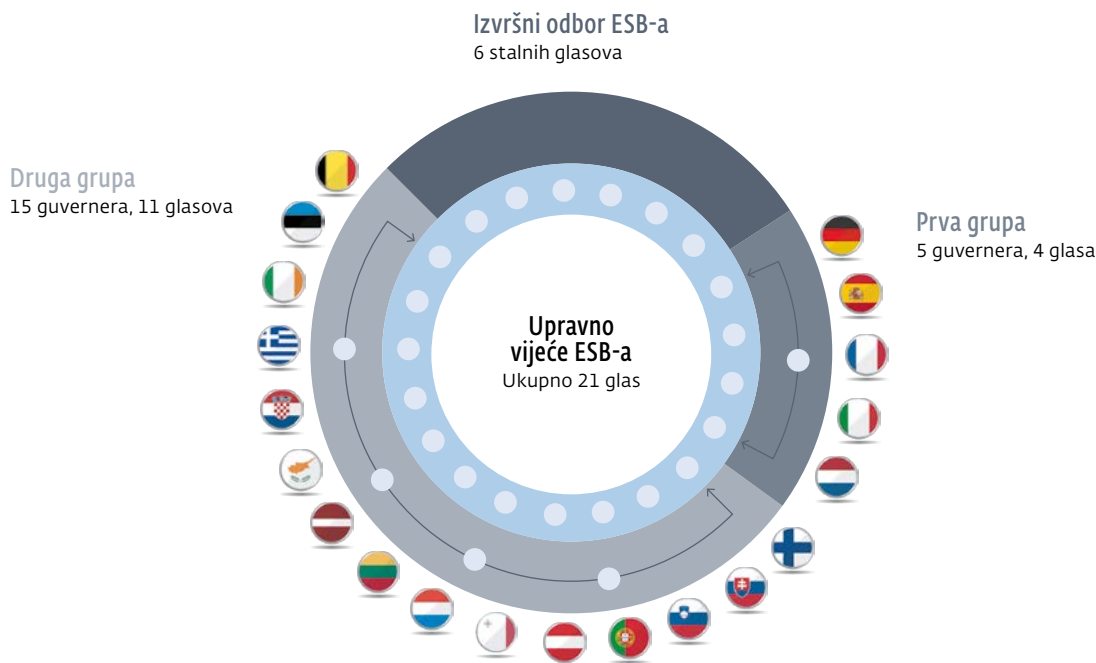
Od 1. siječnja 2023. Hrvatska narodna banka postala je dio Eurosustava, a guverner član Upravnog vijeća ESB-a. Također, guverner HNB-a kao član i nadalje sudjeluje u radu Općeg vijeća ESB-a i Općeg odbora Europskog odbora za sistemske rizike. U sklopu bankovne unije odnosno jedinstvenoga nadzornog mehanizma i jedinstvenoga sanacijskog mehanizma predstavnici HNB-a uključeni su u rad Nadzornog odbora ESB-a i Jedinstvenoga sanacijskog odbora kao i njihovih radnih tijela. Viceguverneri i stručnjaci HNB-a uključeni su u rad brojnih radnih tijela ESSB-a i Eurosustava kao i Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo te radnih tijela Vijeća Europske unije i Europske komisije. Suradnja HNB-a s MMF-om, BIS-om i drugim međunarodnim financijskim institucijama nastavila se i u 2023. godini, a posebno je intenzivna bila suradnja s OECD-om u sklopu pregovora o pristupanju Hrvatske toj organizaciji.

AKTIVNOSTI POVEZANE S ČLANSTVOM U EUROPSKOJ UNIJI

Europski sustav središnjih banaka (ESSB)

Uvođenjem eura kao nacionalne valute 1. siječnja 2023. Hrvatska narodna banka postala je dijelom Eurosustava¹, a guverner HNB-a punopravni član Upravnog vijeća Europske središnje banke. Upravno vijeće ESB-a oblikuje monetarnu politiku europodručja te donosi smjernice i odluke potrebne kako bi se osiguralo izvršavanje zadataka dodijeljenih ESB-u i Eurosustavu Ugovorom o funkcioniranju Europske unije. Čine ga šest članova Izvršnog odbora ESB-a i guverneri nacionalnih središnjih banaka država članica EU-a koje su uvele euro. U Upravnom vijeću primjenjuje se sustav rotacije glasačkog prava guvernera nacionalnih središnjih banaka. Rotacija pomaže da Upravno vijeće održi sposobnost za poduzimanje koraka usporedno s postupnim povećanjem broja članica europodručja, a time i broja članova Upravnog vijeća.²

SLIKA 14.1. Sustav rotacije glasačkog prava u Upravnom vijeću ESB-a

Napomena: Države europodručja podijeljene su, prema veličini gospodarstva i financijskog sektora, u dvije skupine. Guverneri nacionalnih središnjih banaka pet najvećih država međusobno dijele četiri glasa, a ostalih 15 međusobno dijele 11 glasova. Prvu grupu (u smjeru kazaljke na satu) čine: Njemačka, Španjolska, Francuska, Italija i Nizozemska. Drugu grupu (u smjeru suprotnom od kazaljke na satu) čine: Belgija, Estonija, Irska, Grčka, Hrvatska, Cipar, Letonija, Litva, Luksemburg, Malta, Austrija, Portugal, Slovenija, Slovačka i Finska. Guverneri se u korištenju glasačkim pravom smjenjuju mjesečnom rotacijom.

Izvor: HNB

- 1 Eurosustav čine ESB i nacionalne središnje banke država članica EU-a koje su uvele euro.
- 2 Države europodručja podijeljene su, prema veličini gospodarstva i financijskog sektora, u dvije skupine. Guverneri nacionalnih središnjih banaka pet najvećih država međusobno dijele četiri glasa, a ostalih 15 međusobno dijele 11 glasova. Guverneri se u korištenju glasačkim pravom mijenjaju mjesečnom rotacijom.

Tijekom 2023. održano je 17 sastanaka Upravnog vijeća ESB-a (osam posvećenih monetarnoj politici i devet sastanaka posvećenih nemonetarnim pitanjima). Upravno vijeće, dakle, svakih šest tjedana ocjenjuje gospodarska i monetarna kretanja te donosi odluke o zajedničkoj monetarnoj politici. Na drugim sastancima Upravno vijeće uglavnom raspravlja o pitanjima u vezi s drugim zadaćama i dužnostima ESB-a i Eurosustava.

Osim na sastancima Upravnog vijeća, guverner HNB-a sudjeluje i na sastancima Općeg vijeća ESB-a.¹ Tijekom 2023. održana su četiri sastanka Općeg vijeća, na kojima su se razmatrala makroekonomska, monetarna i financijska kretanja u EU-u.

Stručnjaci HNB-a sudjelovali su u radu 18 odbora ESSB-a i Eurosustava te brojnih pododbora i radnih skupina koji pružaju stručnu podršku tijelima ESB-a nadležnima za odlučivanje. U sklopu ESSB-a HNB sudjeluje i u izradi mišljenja ESB-a o prijedlozima pravnih akata Unije i pojedinih država članica.

Europski sustav financijskog nadzora

Kao dio Europskog sustava financijskog nadzora HNB aktivno sudjeluje u radu Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB). Guverner i glavni ekonomist HNB-a sudjeluju na redovitim tromjesečnim sastancima Općeg odbora ESRB-a na kojima se raspravlja o sistemskim rizicima za financijski sustav EU-a i mjerama makroprudencijalne politike. Tijekom 2023. financijski sustav EU-a bio je pod utjecajem nastavka stezanja monetarne politike ESB-a. Rast troškova zaduživanja doveo je do usporavanja gospodarskog rasta, a time i do zamjetnog slabljenja potražnje za kreditima banaka.

Također, HNB sudjeluje u radu Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo (EBA). Nadležni viceguverneri članovi su Odbora supervizora i Sanacijskog odbora, a zaposlenici odgovarajućih stručnih službi sudjeluju na sastancima brojnih odbora i radnih tijela EBA-e.

Bankovna unija

Nakon pristupanja Hrvatske bankovnoj uniji, čime je Hrvatska narodna banka postala sudionica jedinstvenoga nadzornog mehanizma, viceguverner HNB-a nadležan za nadzor banaka nastavio je i tijekom 2023. sudjelovati u radu Nadzornog odbora ESB-a. U sklopu jedinstvenoga sanacijskog mehanizma predstavnici HNB-a sudjeluju na svim plenarnim i izvršnim sjednicama Jedinstvenoga sanacijskog odbora, na kojima se donose odluke povezane sa sanacijskim planiranjem i upravljanjem Jedinstvenim sanacijskim fondom. Stručnu podršku Nadzornom odboru ESB-a i Jedinstvenom sanacijskom odboru pružaju odbori i radne skupine (njih više od 30) u čijem radu sudjeluju i stručnjaci HNB-a.

¹ Opće vijeće ESB-a čine predsjednica i potpredsjednik ESB-a te guverneri svih nacionalnih središnjih banaka država članica EU-a.

Vijeće EU-a i Europska komisija (EK)

Tijekom 2023. stručnjaci HNB-a nastavili su s uobičajenim aktivnostima u radnim tijelima Vijeća EU-a i EK-a, što uključuje rasprave o nacrtima zakonodavnih i drugih akata EU-a te sudjelovanje u pripremi stajališta Republike Hrvatske o temama iz područja u nadležnosti središnjih banaka, poput poboljšanja kvalitete financijskih usluga te stabilnosti financijskog sustava EU-a. Guverner i zamjenica guvernera sudjelovali su na neformalnim sastancima Vijeća EU-a za ekonomska i financijska pitanja (ECOFIN). Imenovani predstavnici HNB-a bili su uključeni u rad Gospodarskoga i financijskog odbora Vijeća EU-a (engl. *Economic and Financial Committee*, EFC) koji promiče koordinaciju nacionalnih ekonomskih politika te raspravlja o inicijativama EU-a poput, primjerice, izgradnje unije tržišta kapitala.

Znatan dio rasprava u Vijeću EU-a tijekom 2023. odnosio se na ekonomske i financijske posljedice ruske agresije na Ukrajinu kao i na povezane geopolitičke aspekte. Države članice EU-a u više su navrata odlučivale o paketima sankcija prema Ruskoj Federaciji te dogovarale dugoročnu financijsku pomoć iz proračuna EU-a za obnovu i oporavak Ukrajine, u kontekstu preispitivanja Višegodišnjega financijskog okvira (VFO) EU-a za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Raspravljale su i o poboljšanju modela tržišta električne energije u EU-u u svrhu jačanja otpornosti na vanjske poremećaje te većoj zaštiti potrošača od naglog rasta cijena energije.

Nadalje, u radnim tijelima Vijeća EU-a raspravljalo se o daljnjim mjerama za jačanje otpornosti banaka na potencijalne buduće šokove, a koje su predviđene u sklopu globalnog standarda "Basel III". Nastavljen je rad na smanjenju rizika u bankovnom sustavu, u kojemu je fokus stavljen na dovršetak zajedničkog okvira EU-a za krizno upravljanje i za daljnju harmonizaciju nacionalnih pravila za likvidaciju banaka. Vezano uz inicijativu izgradnje unije tržišta kapitala, intenzivirane su rasprave o mjerama za nastavak razvoja i integracije tržišta kapitala EU-a, poput poboljšanja pristupa nebankovnom financiranju za europska poduzeća te povećanja atraktivnosti i sigurnosti financijskog sustava EU-a za ulaganje građana. U tom kontekstu Vijeće je usvojilo uredbu kojom će se uspostaviti središnja platforma putem koje će ulagači dobiti lakši uvid u financijske i nefinancijske informacije o poduzećima u EU-u.

Započeo je rad na novim pravilima kojima će se modernizirati usluge digitalnih plaćanja i transakcija unutar EU-a s ciljem poboljšanja sigurnosti potrošača, povećanja izbora u odabiru pružatelja platnih usluga te smanjenja financijskih prijevара. Nastavile su se rasprave i o potencijalnom uvođenju digitalnog eura kao dopuni gotovom novcu te su donesena nova pravila o tržištima kriptovaluta.

Države članice tijekom 2023. učestalo su raspravljale i o izmjeni europskih fiskalnih pravila koja čine zajednički okvir EU-a za gospodarsko upravljanje. Planiranim izmjenama nastoji se osigurati veća transparentnost i predvidljivost nacionalnih fiskalnih politika te pridonijeti održivom smanjenju visokih razina javnog duga i ostvarivanju uravnoteženih proračuna država članica uzimanjem u obzir njihovih nacionalnih specifičnosti.

U EU-u i dalje je u primjeni Mehanizam za oporavak i otpornost (engl. *Recovery and Resilience Facility*, RRF) putem kojeg države članice na temelju svojih nacionalnih planova za oporavak i otpornost (NPOO) dobivaju sredstva za provedbu odgovarajućih reformi i investicija. EK je u studenome 2023. pozitivno ocijenio izmjene hrvatskog NPOO-a kojima se, između ostaloga, planira provedba novih mjera u sklopu europskoga energetskega plana “REPowerEU” za povećanje štednje i korištenja energije iz obnovljivih izvora.

Ostale aktivnosti povezane s Europskom unijom

HNB je tijekom 2023. nastavio ostvarivati kontakte s predstavnicima središnjih banaka država članica EU-a, Europske središnje banke te ostalih institucija i tijela EU-a. Vrijedi izdvojiti sastanke s predstavnicima Europske komisije kao i sedamnaesti godišnji dijalog HNB-a i Austrijske narodne banke.

Početak studenoga 2023. službeno je u Bruxellesu otvorena Kuća eura – novi zajednički prostor u kojemu će ESB i središnje banke Eurosustava zajedničkim radom promicati interese Eurosustava u Bruxellesu. U prvom redu to se odnosi na pitanja vezana uz bankovnu uniju, uniju tržišta kapitala te druge inicijative i politike EU-a koje su od interesa za središnje banke Eurosustava. Hrvatska narodna banka održava redovite kontakte s osobljem ESB-ova ureda u Kući eura, među kojima je i jedan stručnjak HNB-a.

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND (MMF)

Hrvatska narodna banka fiskalni je agent Republike Hrvatske za MMF i depozitar MMF-a, što znači da predstavlja Hrvatsku u odnosima s MMF-om, vodi depozitne račune MMF-a u RH te u ime i za račun RH provodi plaćanja na osnovi članstva u MMF-u. Kvota Republike Hrvatske pri MMF-u iznosi 717,4 mil. SDR-a (873,5 mil. EUR¹), na temelju koje Hrvatskoj pripada 0,17% ukupnih glasačkih prava u MMF-u.

Hrvatska je zastupljena u MMF-u preko konstitutivne skupine koju čini ukupno 16 zemalja², a predsjedaju joj naizmjenice Nizozemska i Belgija. Nizozemsko-belgijska konstitutivna skupina ima, s 5,46% ukupnih glasova u MMF-u, četvrtu najveću glasačku snagu u Odboru izvršnih direktora MMF-a, odmah nakon SAD-a, Japana i Kine. Hrvatska ima i stalnog predstavnika u Uredu izvršnog direktora konstitutivne skupine, i to na funkciji savjetnika izvršnog direktora, koju obnaša predstavnik iz HNB-a. Godina 2023. bila je posebno izazovna za nizozemsko-belgijsku konstitutivnu skupinu s obzirom na to da se pet njezinih članica koristi MMF-ovim programima pomoći, ali i s obzirom na ratna zbivanja u koja je bilo uključeno nekoliko zemalja članica, a čiji se učinci odražavaju i na druge, posebice susjedne zemlje članice.

¹ Preračunato prema tečaju EUR/XDR na dan 31. prosinca 2023.

² Andora, Armenija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Crna Gora, Gruzija, Hrvatska, Izrael, Luksemburg, Sjeverna Makedonija, Moldavija, Nizozemska, Rumunjska i Ukrajina

U sklopu redovitih godišnjih konzultacija s RH po članku IV. Statuta MMF-a, MMF-ov stručni tim u svibnju 2023. došao je u dvotjedni posjet Hrvatskoj, tijekom kojeg je održan niz sastanaka s predstavnicima HNB-a, Ministarstva financija i drugih tijela državne uprave, državnih institucija te privatnog sektora. U **priopćenju za javnost** nakon zaključenja konzultacija istaknuto je da je pridruživanje Hrvatske europodručju poboljšalo državni rejting, olakšalo pristup tržištima kapitala i uvelike uklonilo tečajni rizik. Usto, MMF je pohvalio otpornost hrvatskoga gospodarstva tijekom pandemije i rata u Ukrajini, a bankovni je sustav ocijenjen i dalje profitabilnim, dobro kapitaliziranim i vrlo likvidnim. Stručnjaci MMF-a tada su izrazili očekivanja da će se gospodarski rast u 2023. usporiti zbog slabije inozemne potražnje, pooštavanja uvjeta financiranja i globalnih neizvjesnosti, dok bi inflacija trebala postupno padati prema cilju od 2%, koji bi mogla dosegnuti krajem 2025. Naglašeno je i da je uvođenje eura imalo vrlo malen utjecaj na porast inflacije. MMF je upozorio da bi ekspanzivna fiskalna politika mogla pridonijeti inflatornim pritiscima i gubitku konkurentnosti te pozvao na nastavak provedbe strukturnih reformi, koje su ključne za ostvarenje pune koristi od uvođenja eura, uključujući i nastavak dosad odlučne provedbe Nacionalnog plana oporavka i otpornosti. Prioritetima su označeni povećanje produktivnosti, ubrzanje zelene i digitalne tranzicije i pronalaženje najboljih rješenja s obzirom na starenje i smanjenje broja stanovnika.

Suradnja i razmjena mišljenja sa stručnjacima MMF-a tijekom 2023. ostvarena je i sudjelovanjem hrvatskih predstavnika na redovitim Proljetnim sastancima u travnju i Godišnjoj skupštini MMF-a i Svjetske banke koja je u listopadu održana u Maroku.

Također, početkom lipnja 2023. u Dubrovniku je održana dvodnevna konferencija koju su zajednički organizirali HNB i MMF pod nazivom “Kreiranje politike u nemirnim vodama: poticanje otpornosti u Srednjoj, Istočnoj i Jugoistočnoj Europi”. Na konferenciji, koja je okupila predstavnike Vlade Republike Hrvatske, guvernera središnjih banaka i ministre financija iz Srednje, Istočne i Jugoistočne Europe, predstavnike MMF-a, Europske komisije, Europske investicijske banke i drugih međunarodnih institucija, razgovaralo se o ključnim izazovima i ekonomskim politikama za to područje, a naglasak je bio na jačanju energetske sigurnosti i zelene tranzicije, prilagodbi stalnim promjenama trgovinskih i investicijskih tokova i upravljanju makroekonomskim i strukturnim politikama u svjetlu sve učestalijih šokova opskrbe.

Što se tiče međunarodnih pitanja, tijekom 2023. u sklopu MMF-a najviše se razgovaralo o 16. općoj reviziji kvota MMF-a, unaprjeđenju MMF-ovih politika i instrumenata te usmjeravanju pomoći najpotrebitijim zemljama. Odbor guvernera MMF-a 15. prosinca 2023. zaključio je 16. opću reviziju kvota, čime je odobreno povećanje kvota za 50% na ukupno 715,7 mlrd. SDR-a. Zemlje članice sudjelovat će u tom povećanju proporcionalno svojim postojećim udjelima u ukupnoj kvoti, što za Hrvatsku znači povećanje kvote za 358,7 mil. SDR-a, na 1.076,1 mil. SDR-a. Ta dodatna sredstva, kao i revizija MMF-ovih instrumenata za pomoć zemljama

POVEZNICA BR.

članicama, omogućuju daljnju potporu potrebitim zemljama, među kojima je i Ukrajina, kojoj je u ožujku 2023. odobren četverogodišnji zajam u iznosu od 11,6 mlrd. SDR-a.

Naposljetku, valja istaknuti da je u lipnju 2023. postignut cilj globalne inicijative da razvijene zemlje dobrovoljno usmjere 100 mlrd. USD za pomoć najranjivijim zemljama svijeta. Velika većina prikupljenih sredstava usmjerena je u dva MMF-ova fonda – Fond za otpornost i održivost (engl. *Resilience and Sustainability Trust*), osnovan 2022. s namjenom dugoročnog financiranja strukturnih prilagodba povezanih s klimatskim promjenama i borbom protiv pandemije i Fond za smanjenje siromaštva i rast (engl. *Poverty Reduction and Growth Trust*), u sklopu kojeg se najsiromašnije članice MMF-a mogu financirati po povlaštenim uvjetima.

SURADNJA S BANKOM ZA MEĐUNARODNE NAMIRE (BIS) I OSTALIM MEĐUNARODNIM FINACIJSKIM INSTITUCIJAMA

Guverner HNB-a i u 2023. godini sudjelovao je u radu BIS-a, u kojemu guverneri središnjih banaka članica BIS-a raspravljaju o aktualnim temama iz područja međunarodnog bankarstva i financija. Na Godišnjoj općoj skupštini BIS-a u lipnju donesena je odluka da se dioničarima BIS-a isplati dividenda od 285 SDR-a po dionici. S obzirom na to da HNB drži 2.441 dionicu BIS-a, HNB-u je 29. lipnja 2023. isplaćena dividenda u protuvrijednosti od 695.685 SDR-a, što je iznosilo 848.908,79 EUR.

Hrvatska narodna banka, u sklopu svoje nadležnosti, i u 2023. nastavila je ostvarivati suradnju s ostalim međunarodnim financijskim institucijama. U sklopu te suradnje valja istaknuti konferenciju koju je HNB organizirao s Europskom investicijskom bankom (EIB) u veljači 2023. pod nazivom “Ulaganja za otpornost i strukturnu transformaciju”, u sklopu koje se raspravljalo o preprekama i poticajima za ulaganja u Hrvatsku i utjecaju energetske krize i klimatskih promjena na hrvatska poduzeća.

Uz redovnu suradnju s multilateralnim razvojnim bankama u kojima je Republika Hrvatska članica, nastavljena je uspješna suradnja s Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj (engl. *Organization for Economic Co-operation and Development* – OECD). Naime, tijekom 2023. intenzivirane su aktivnosti vezane uz proces pristupanja Republike Hrvatske OECD-u, započet 2022. godine. U sklopu svojih nadležnosti HNB sudjeluje, između ostalog, u pristupnom procesu u četiri od ukupno 25 OECD-ovih odbora koji ocjenjuju usklađenost RH s pravnim instrumentima i politikama OECD-a (Odbor za ulaganja, Odbor za financijska tržišta, Odbor za statistiku i Odbor za ekonomsku i razvojnu ocjenu). U prosincu 2023. pozitivno su zaključeni pregovori u sklopu Odbora za financijska tržišta. Hrvatska može pristupiti OECD-u najranije 1. siječnja 2026., za što je, uz pozitivnu ocjenu svih 25 odbora o spremnosti Hrvatske za članstvo u toj organizaciji, jedan od uvjeta i izrada dvaju Ekonomskih pregleda za Hrvatsku, koje OECD izrađuje svake dvije godine, a prvi je objavljen u rujnu 2023.

OSTALE AKTIVNOSTI

Donošenjem Zakona o potvrđivanju Ugovora o osnivanju Centra za razvoj financija (engl. *Center of Excellence in Finance*, CEF Ljubljana) koji je stupio na snagu 25. svibnja 2023. te deponiranjem instrumenata ratifikacije pri Ministarstvu vanjskih i europskih poslova Republike Slovenije 7. lipnja 2023. Hrvatska je službeno postala članica CEF-a. CEF je međunarodna organizacija koja služi kao “centar znanja” za službenike u javnoj upravi zemalja Jugoistočne Europe, a njegov je cilj jačanje suradnje i kapaciteta u upravljanju javnim financijama i središnjem bankarstvu tih zemalja. Zemlje članice CEF-a sudjeluju u njegovu radu putem Upravnog odbora, a članovi Upravnog odbora najčešće su ministar financija i guverner središnje banke. Savjet HNB-a stoga je na sjednici 7. lipnja 2023. imenovao guvernera za člana Upravnog odbora, a kao njegovu službenu zamjenu zamjenicu guvernera. Stručnjaci HNB-a nedugo su se potom angažirali u raznim aktivnostima CEF-a kao što su radionice, radne skupine i istraživanja, a rukovoditelji su sudjelovali na sastancima Upravnog odbora.

Predstavnici HNB-a sudjeluju također u međuresornim aktivnostima u sklopu Radne skupine za suradnju između Republike Hrvatske i Ukrajine te Povjerenstva za međunarodnu razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć inozemstvu.

PROGRAMI TEHNIČKE SURADNJE

Nakon što je tijekom 2022. došlo do ponovnog povećanja broja aktivnosti tehničke suradnje koje su zbog pandemije bolesti COVID-19 u prethodnom razdoblju bile smanjene, sličan trend nastavljen je i u 2023. godini. Osim toga, za razliku od 2022. kada je znatan broj sastanaka i konzultacija održan preko *online* platforma, u 2023. pretežan broj aktivnosti održan je uživo, većinom u instituciji koja je inicirala suradnju.

Najveći broj realiziranih aktivnosti održan je u bilateralnom obliku – na temelju izravnog dogovora dviju institucija – te je stoga financiran iz njihova vlastita proračuna. Međutim, u 2023. godini zabilježen je i znatan broj aktivnosti provedenih uz potporu TAIEX-a (engl. *Technical Assistance and Information Exchange*), instrumenta Europske komisije za prenošenje zakonodavstva i upoznavanje s najboljim praksama EU-a. Najveći obujam tih aktivnosti realiziran je za Centralnu banku Crne Gore, uglavnom na području legislative, nadzora i sanacije kreditnih institucija.

Općenito, u 2023. godini tehnička suradnja HNB-a bila je najintenzivnija s Centralnom bankom Crne Gore, i po samom broju i trajanju aktivnosti i po broju angažiranih stručnjaka. Osim toga, zabilježeno je i nekoliko aktivnosti s Narodnom bankom Ukrajine (NBU), a valja izdvojiti kako su stručnjaci HNB-a bili angažirani i na *twinning* projektu koji je za NBU provodila Narodna banka Poljske. Područje njihova rada u tom projektu bilo je vezano uz prijenos iskustava o pripremama za pristup jedinstvenom području plaćanja u eurima (SEPA), a jedan je predstavnik HNB-a u

sklopu projekta u veljači 2023. sudjelovao i na stručnom forumu o pripremama središnje banke za članstvo u EU-u/ESSB-u.

U rujnu 2022. započela je druga faza Regionalnog programa za jačanje kapaciteta središnjih banaka šest zemalja zapadnog Balkana u kontekstu njihova budućeg uključivanja u ESSB, a tijekom 2023. intenzivirale su se aktivnosti njegove provedbe. Kao i u prvoj fazi programa, i u ovoj HNB sudjeluje s 19 drugih središnjih banaka država članica EU-a i s ESB-om, pod vodstvom Deutsche Bundesbank. Predviđeno je da program traje do rujna 2025., a njegov proračun iznosi tri milijuna eura. I ovaj se program sastoji od dvije komponente: u prvoj je predviđeno održavanje ukupno 20 seminara (engl. *training events*) za stručnjake iz zemalja korisnica i tri radionice za njihove članove uprava i više rukovoditelje (engl. *high-level policy workshop*) o temama iz područja središnjeg bankarstva; u drugoj komponenti predviđeno je po šest bilateralnih mjera i po tri prakse u središnjim bankama ESSB-a (engl. *internship*) za zaposlenike svake od institucija korisnica. Predviđeno je da stručnjaci HNB-a sudjeluju kao predavači na dva seminara, jednoj radionici i u čak desetak bilateralnih mjera i praksi, što HNB čini jednom od najaktivnijih središnjih banaka u programu.

4. Klimatska strategija Hrvatske narodne banke

Hrvatska narodna banka usvojila je Klimatsku strategiju za razdoblje od 2024. do 2026. godine kojom se definiraju ciljevi i prioritete u području prilagodbe klimatskim promjenama i njihovu ublažavanju. Uključivanje klimatskih pitanja u rad HNB-a temelji se na njegovu zakonskom mandatu i ciljevima definiranim u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Pariškom sporazumu.

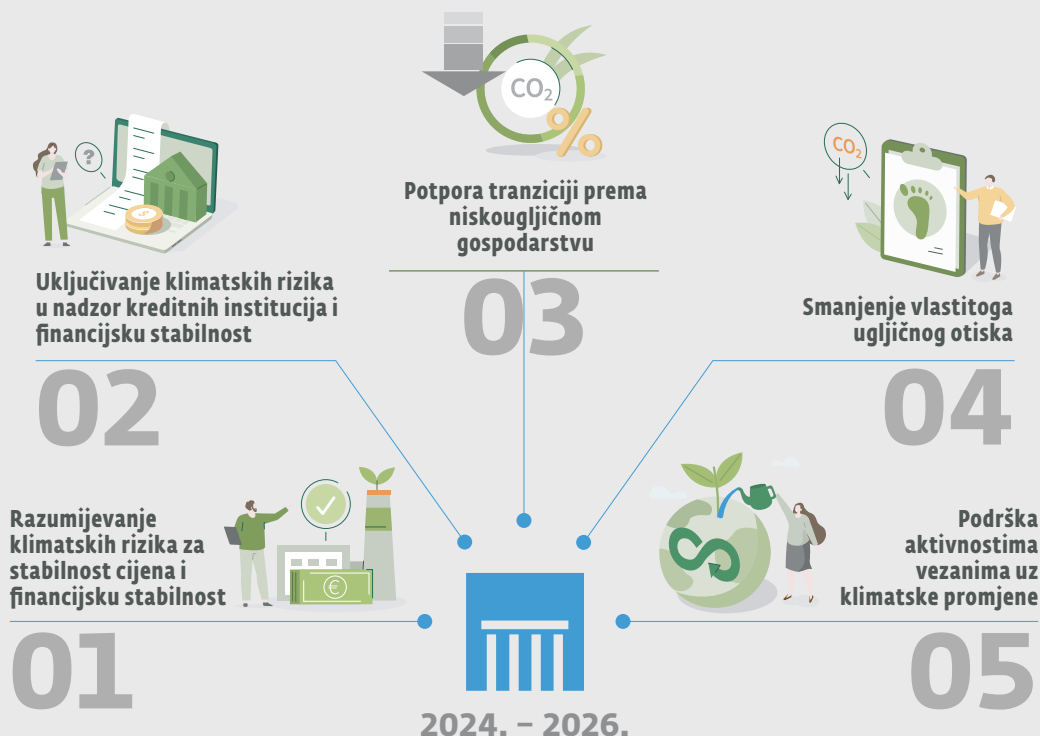
UVOD

HNB, kao i druge središnje banke Eurosustava, prepoznaje i prihvaća svoju ulogu u suočavanju s klimatskim promjenama, jednim od najvećih izazova današnjice. Klimatska strategija HNB-a definira ciljeve i prioritete HNB-a glede klimatskih promjena te u vezi s time naznačuje aktivnosti planirane u trogodišnjem razdoblju od 2024. do 2026. Usmjerena je na identifikaciju i upravljanje klimatskim rizicima koji mogu utjecati na stabilnost cijena i financijski sustav kao i na potporu procesu tranzicije prema niskougljičnom gospodarstvu i ozelenjivanju financijskog sustava.

Već nekoliko godina HNB proaktivno djeluje vezano uz klimatske promjene i zaštitu okoliša. Od 2021. godine hrvatska središnja banka snažnije se uključila u europske i međunarodne aktivnosti ulaskom u Mrežu za ozelenjivanje financijskog sustava (engl. *Network for Greening of the Financial Systems*, NGFS). Uključivanjem u jedinstveni nadzorni mehanizam (engl. *Single Supervisory Mechanism*, SSM) započeo je zajednički nadzor nad sistemski važnim kreditnim institucijama koji uključuje i razmatranje klimatskih rizika. Sudjeluje u zajedničkim aktivnostima radne skupine za klimatske promjene Bečke inicijative, a 2021. HNB donosi Klimatsku deklaraciju, u kojoj se obvezuje na daljnje uključivanje pitanja klimatskih promjena u svoj rad. S odlukom o pristupanju europodručju u srpnju 2022. HNB postaje član u odborima i skupinama u Eurosustavu koji provode opsežnu klimatsku agendu Europske središnje banke (ESB). U istoj godini jača suradnju u području klimatskih promjena s dionicima u Republici Hrvatskoj – Europskom investicijskom bankom, Hrvatskom udrugom banaka, Ministarstvom financija, Hrvatskom gospodarskom komorom i drugima. HNB započinje ocjenjivati izloženost svojeg portfelja klimatskim rizicima i procjenjivati visinu emisija koje financira svojim ulaganjima, a osnovana je i radna skupina za smanjivanje vlastitoga ugljičnog otiska.

GLAVNI CILJEVI I PRIORITETI KLIMATSKE STRATEGIJE

Klimatska strategija HNB-a utvrđuje sljedeće glavne ciljeve i prioritete za iduće trogodišnje razdoblje:

SLIKA 1. Glavni ciljevi i prioritete klimatske strategije

HNB će razvijati i redovito provoditi analize i procjene utjecaja klimatskih rizika na stabilnost cijena, gospodarska kretanja i stabilnost finansijskog sustava. Cilj je povećati razumijevanje mogućih posljedica klimatskih promjena na gospodarstvo i finansijski sektor te razviti odgovarajuće strategije za upravljanje tim rizicima i njihovu prevenciju i ublažavanje. HNB će jačati svoje nadzorne aktivnosti u području klimatskih rizika, uključujući procjenu i praćenje klimatske izloženosti kreditnih institucija u skladu s aktivnostima SSM-a i redovno provođenje klimatskih testova otpornosti na stres. Jačat će suradnju s vanjskim dionicima i finansijskim sektorom te podržavati tranziciju prema niskougljičnom gospodarstvu u području financiranja prilagodbe i borbe protiv klimatskih promjena i zaštite okoliša. Promicat će primjenu održivih praksi u upravljanju imovinom i resursima i raditi na postizanju klimatskih ciljeva, aktivnostima kao što su smanjenje emisija stakleničkih plinova, povećanje energetske učinkovitosti i promicanje održivih transportnih opcija. Intenzivirat će edukaciju zaposlenika u području klimatskih promjena i provoditi niz drugih aktivnosti kojima će se pružati podrška procesima vezanima uz klimatske promjene, posebice u segmentima koordinacije i praćenja tih aktivnosti na razini HNB-a, komunikacije s javnošću, revizije tih procesa ili izrade i praćenja izvršenja ciljeva ove klimatske strategije.

SLIKA 2. Provedba klimatske strategije i pratećih akcijskih planova uključuje pet ključnih područja

Za ostvarenje tih ciljeva HNB je donio akcijske planove za pojedina područja i funkcionalne cjeline kao i one povezane s podrškom procesima vezanima uz klimatske promjene.

Zaključno, identifikacijom i upravljanjem klimatskim rizicima, jačanjem nadzornih aktivnosti, podrškom tranziciji prema niskougljičnom gospodarstvu i smanjenjem vlastitoga ugljičnog otiska HNB će aktivno pridonijeti održivosti i otpornosti financijskog sustava. Pritom je u nadolazećem trogodišnjem razdoblju naglasak strategije na klimatskim aktivnostima, dok će se aktivnosti vezane uz okolišne ciljeve postupno uključivati u djelovanje HNB-a. Uz suradnju s drugim institucijama i aktivno sudjelovanje na nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini, HNB će biti prepoznatljiv partner u suočavanju s klimatskom krizom u skladu sa svojim mandatom.

15. Javnost rada

Ulazak Hrvatske u europodručje dominirao je u komunikacijskim aktivnostima Hrvatske narodne banke u prvom polugodištu 2023., kao i završetak nacionalne informativne kampanje o zamjeni kune eurom, koju je HNB provodio s Vladom Republike Hrvatske. Uz komunikacijske aktivnosti vezane uz prelazak na euro, tijekom 2023. naglasak je bio na informiranju javnosti o monetarnoj politici Europske središnje banke i njezinu utjecaju na inflaciju, gospodarstvo i kamatne stope u Hrvatskoj.

KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI

Tijekom 2023. godine HNB je nastavio redovno informirati i educirati javnost. Tako je objavljeno 90 priopćenja o raznim temama iz nadležnosti središnje banke – od redovnih priopćenja o odlukama Savjeta HNB-a koja su se objavljivala nakon održanih sjednica do izvješća o poslovanju HNB-a. Za Hrvatsku su od ulaska u euro-područje važne odluke Europske središnje banke o monetarnoj politici. Upravno vijeće ESB-a, čiji je član i guverner Hrvatske narodne banke, svakih šest tjedana ocjenjuje gospodarska i monetarna kretanja te donosi odluke o monetarnoj politici, a o tim odlukama HNB obavještava hrvatsku javnost putem priopćenja, svoje internetske stranice i društvenih mreža.

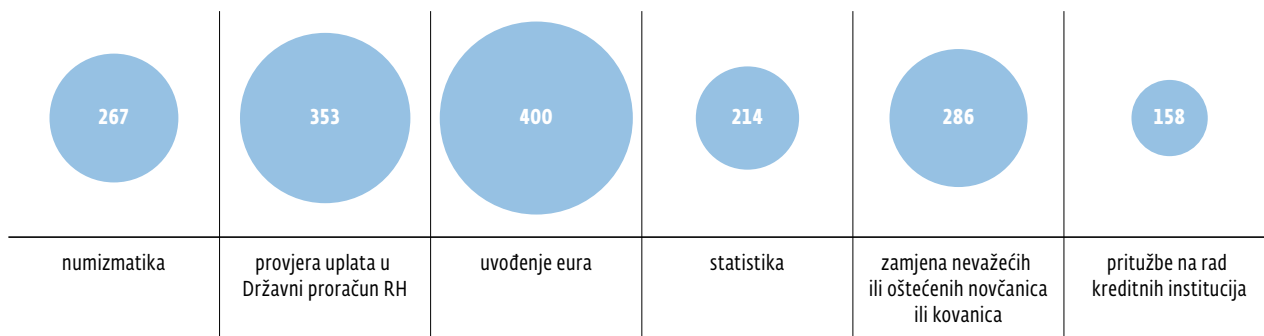
Redovno se objavljuju i komentari i analize podataka koje HNB prikuplja te se o njima na jednostavan način obavještava javnost, a mediji prate ove objave i često traže dodatne informacije i analize. HNB odgovara i na brojna pitanja novinara kako bi ih upoznao s radom središnje banke i Europske središnje banke te o svim detaljima povezanim s ulaskom u europodručje. Dužnosnici i zaposlenici iz različitih organizacijskih jedinica HNB-a intenzivno su nastupali u medijima i na tematskim skupovima tijekom 2023. s ciljem informiranja široke javnosti o zamjeni hrvatske kune eurom i na brojnim zadacima iz djelokruga hrvatske središnje banke.

Vijesti o radu HNB-a, regulativi i mjerama iz djelovanja središnje banke, ali i redovne publikacije te znanstveni i stručni radovi HNB-ovih analitičara redovito su tijekom 2023. objavljivani na službenoj internetskoj stranici i na službenim profilima društvenih mreža, YouTubeu, Facebooku, X-u, LinkedInu i Flickru, na kojima su puštene 332 objave u kojima su građani informirani o radu HNB-a. Najviše interesa potaknule su teme o uvođenju eura te o prigodnim kovanicama, zapošljavanju i klimatskim promjenama. Mobilna aplikacija mHNB, koja korisnicima pruža servisne informacije – tečajnu listu, informativnu listu ponude kredita i usporedbu bankovnih naknada – od pokretanja do kraja 2023. instalirana je na ukupno 18.750 uređaja. Tijekom 2023. HNB je odgovorio na više od 3600 upita koje su središnjoj banci uputili građani, poduzeća, predstavnici medija, državne institucije, veleposlanstva i drugi.

Nakon ulaska Hrvatske u europodručje 1. siječnja 2023. nacionalna informativna kampanja o zamjeni kune eurom, koja je bila u jeku 2022., usredotočila se na informiranje javnosti o zamjeni gotovog novca kune i utjecaju uvođenja eura na inflaciju. Važne informacije o zamjeni kune eurom objavljivane su na internetskoj stranici euro.hr i na službenim profilima kampanje na društvenim mrežama, kao i na svim kanalima HNB-a. Građani su i tijekom 2023. instalirali i upotrebljavali mobilnu aplikaciju euroHR, koja im je pomagala u konverziji. Aplikacija je do kraja 2023. instalirana na više od 436.000 uređaja, a starijim sugrađanima i posebno osjetljivim skupinama distribuiralo se 60 tisuća fizičkih kalkulatora za konverziju.

POVEZNICA BR. 1

SLIKA 15.1. Upiti građana HNB-u prema najzastupljenijim temama u 2023.

Izvor: HNB

Uspješna komunikacijska kampanja značajno je pridonijela boljoj informiranosti građana o zamjeni kune eurom pa je tako i Europska komisija u službenom izvješću o konverziji istaknula da je 61% građana Hrvatske promjenu ocijenilo kvalitetnom i učinkovitom te da je 88% građana smatralo da su dobro informirani o jedinstvenoj valuti. To je potvrdilo i nezavisno istraživanje provedeno na kraju kampanje koje je pokazalo da je dobro i jako dobro informirano 90% građana. Treba napomenuti da se uvođenje eura prvi put provodilo u okružju visoke inflacije, što je pridonijelo pojačanoj zabrinutosti građana zbog mogućeg rasta cijena.

Nastavili su se objavljivati autorski tekstovi stručnjaka HNB-a na HNBlogu. U tim tekstovima, ali i u drugim komunikacijskim oblicima, najviše su pozornosti privukle teme povezane s utjecajem monetarne politike Europske središnje banke na inflaciju, odnosno načinom na koji se kamatne stope ESB-a prenose na kamatne stope na depozite i kredite građana i poduzeća u Hrvatskoj te s raspodjelom depozita građana kod kreditnih institucija¹. Značajna komunikacijska pažnja posvećena je i utjecaju rasta plaća i profita poduzeća na inflaciju te utjecaju nedostatka radne snage na ukupno stanje gospodarstva u Hrvatskoj. Također je tema o aktivnostima središnjih banaka u borbi protiv klimatskih promjena bila u fokusu javnosti tijekom 2023.

Posebna je komunikacijska aktivnost bila usmjerena na informiranje javnosti o važnim događajima i konferencijama u organizaciji HNB-a. Tako smo u svibnju izvijestili da je Hrvatska narodna banka prvi put bila domaćin sastanka Nadzornog odbora Europske središnje banke.

Istog je mjeseca održana i Velika učenička debata. U Okrugloj dvorani Hrvatske narodne banke debata je okupila gotovo dvije stotine učenika i profesora iz sedamnaest škola iz petnaest hrvatskih gradova. Članovi Hrvatskoga debatnog društva diskutirali su o temi “Trebali li se o našoj financijskoj budućnosti brinuti sustav ili to moramo činiti sami?”, a pridružili su im se srednjoškolci iz Zagreba,

¹ Za više informacija vidi poglavlje 9. Istraživanja.

Dubrovnik, Vukovara, Županje, Virovitice, Čakovca, Gline, Knina, Zadra, Vrgorica, Ploča, Splita, Krka, Labina i Otočca te su aktivno iznosili svoja mišljenja i postavljali pitanja.

Krajem svibnja bila je održana 29. međunarodna ekonomska konferencija u Dubrovniku. Raspravljalo se o aktualnim financijskim uvjetima poslovanja i rizicima za ekonomske izgleda te razlozima visoke i (dugo)trajnije inflacije, kao i o monetarnoj politici, radovima o klimatskim promjenama, tržištu rada i fiskalnim i monetarnim politikama u uvjetima visoke inflacije.

Početak lipnja intenzivno je izvještavano o konferenciji HNB-a i MMF-a “Kreiranje politike u nemirnim vodama: poticanje otpornosti u Srednjoj, Istočnoj i Jugoslovenskoj Europi”. Konferencija takvog formata održana je po treći put, a domaćini su bili glavna direktorica MMF-a Kristalina Georgieva i guverner HNB-a Boris Vujčić. Konferencija je bila forum za raspravu o glavnim izazovima i mogućnostima politike za to područje, s naglaskom na jačanju energetske sigurnosti uz zelenu tranziciju, prilagodbu postojećim prijelazima u obrascima trgovine i stranih izravnih ulaganja i upravljanje makroekonomskim i strukturnim politikama u svijetu sve učestalijih šokova opskrbe.

U lipnju su HNB i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga predstavili rezultate trećeg istraživanja financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj. Cilj je istraživanja bio prikupiti informacije o financijskom ponašanju te stavovima i znanju hrvatskih građana o financijama. Hrvatska je ostvarila ukupni rezultat financijske pismenosti od 62%, a istraživanje je pokazalo da je financijsko ponašanje hrvatskih ispitanika ispod prosjeka zemalja OECD-a iako financijsko znanje građana kontinuirano raste.

Prvi Dan otvorenih vrata Hrvatske narodne banke organiziran nakon pandemije COVID-19 i potresa pokazao je da postoji izniman interes građana za rad središnje banke i njezinu zgradu. Tijekom cijelog dana građani su mogli sudjelovati na stručnim radionicama i razgledati Okruglu dvoranu. Više od 1100 građanki i građana posjetilo je HNB, a neki od njih sudjelovali su na radionicama “Zašto vrijedi štedjeti?”, “Pobliže upoznajte euronovčanice” i “Hrvatska narodna banka u Eurostavu”. U sklopu ovog događaja za studente i predstavnike udruga organiziran je i susret s guvernerom Borisom Vujčićem i zamjenicom guvernera Sandrom Švaljek. Guverner HNB-a održao je predavanje o donošenju odluka iz monetarne politike i načinu funkcioniranja Upravnog vijeća Europske središnje banke te o svojoj ulozi u tom tijelu, a zamjenica guvernera izlagala je o radu središnjih banaka u kontekstu klimatskih promjena.

U prvoj polovini prosinca HNB je donio Klimatsku strategiju za razdoblje od 2024. do 2026., koja je intenzivno promovirana svim komunikacijskim kanalima, a krajem prosinca javnost je **informirana o posjetu** 📍 Kluba zastupnika Hrvatske seljačke stranke i Radničke fronte HNB-u.

POVEZNICA BR. 1

16. Aktivnosti Centra za posjetitelje

Hrvatska narodna banka i tijekom 2023. godine u Centru za posjetitelje educirala je zainteresirane građane, u prvom redu mlade, o temama iz svog djelokruga nastojeći time pridonijeti jačanju opće ekonomske pismenosti. Izlaganja i radionice HNB-a bili su također prigoda da učenici i studenti upoznaju stručnjake središnje banke te dobiju informacije o njihovom radu u banci, što mladima može olakšati profesionalnu orijentaciju. Zaposlenici HNB-a – predavači u Centru za posjetitelje edukacije su iskoristili i za razgovor s polaznicima edukacijskih programa, za bolje upoznavanje s njihovim idejama i stavovima.

EDUKACIJE

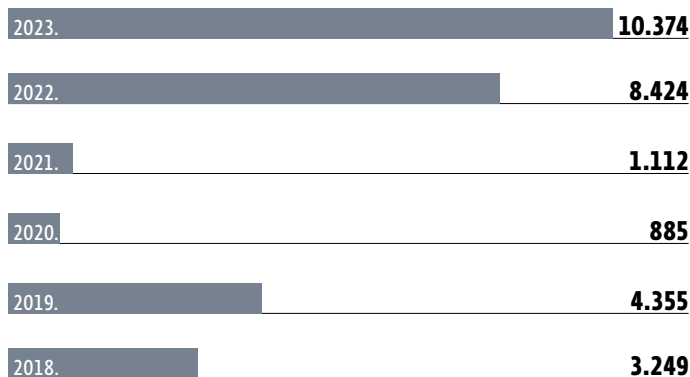
Izrazito velik interes za edukacije u organizaciji Centra za posjetitelje HNB-a nastavio se i tijekom 2023. godine. Edukacijama je prisustvovalo ukupno 10.374 sudionika, nakon 8424 korisnika u 2022. i 4355 u pretpandemijskoj, 2019. godini. Najbrojniji sudionici izlaganja i radionica stručnjaka HNB-a bili su učenici srednjih i osnovnih škola iz raznih dijelova Hrvatske¹.

Za predavanja stručnjaka HNB-a bili su zainteresirani i posjetitelji iz inozemstva, pa je nekoliko prezentacija održano za studente iz Belgije, Nizozemske, Španjolske, SAD-a i druge.

Predavači HNB-a edukacije su održavali i u školama u Slavonskom Brodu, Torčincima, Komarevu, Đakovu, Štitaru, Drnišu, Marčani, Kastvu, Macincu, Rijeci, Hrvatskoj Dubici, Čakovcu, Barbanu, Sv. Lovreču, Posedarju, Segetu Donjem i drugim mjestima. Nekoliko predavanja održano je i na fakultetima u Osijeku, Splitu i Zagrebu.

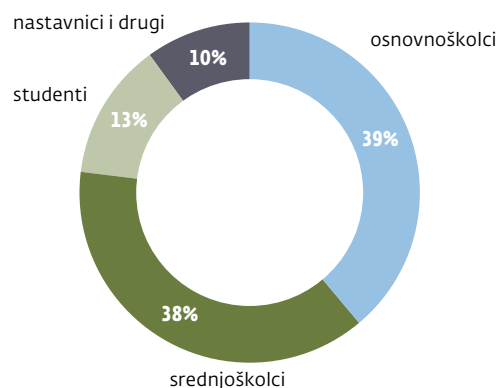
SLIKA 16.1. Broj i struktura korisnika edukacijskih programa HNB-a

Korisnici edukativnih programa po godinama:

Izvor: HNB

Struktura korisnika edukativnih programa:

Zanimanje najvećeg broja polaznika, u prvom redu osnovnoškolaca, srednjoškolaca i njihovih nastavnika, privukle su teme vezane uz euro. Najposjećenije edukacije bile su:

¹ Iz Šibenika, Korčule, Lovinca, Metkovića, Vinkovaca, Vukovara, Pazina, Ogulina, Novske, Splita, Gline, Drniša, Varaždina, Virovitice, Slavanskog Broda, Biograda na Moru, Makarske, Hrvatske Kostajnice, Poreča, Čakovca, Zadra, Križevaca, Rovinja, Novog Marofa, Plitvičkih Jezera, Opatije, Koprivnice, Trogira, Pule, Raba, Smiljevaca, Županje, Brdovca, Moravica, Ravne Gore, Ivanić-Grada, Drnja, Bedekovčine, Dugog Sela, Budaševa, Zaboka, Ivanca, Visa, Osijeka i Zagreba

- “Euro - naš novac”, edukacija o zadaćama HNB-a, procesu zamjene kune eura te obilježjima novčanica i kovanica eura, s naglaskom na zaštitna obilježja, u izvedbi stručnjaka iz Sektora za gotov novac i Centra za posjetitelje te
- “Uvođenje eura u Republici Hrvatskoj”, prezentacija Direkcije za europske odnose, koja pojašnjava proces uvođenja eura, odrednice tog procesa te koristi i troškove ulaska u europodručje.

Uz učenike i studente ova tema zanimala je i nastavnike, uključujući međužupanijska stručna vijeća nastavnika ekonomskih i drugih predmeta. Poraslo je i zanimanje za unaprjeđivanje financijske pismenosti u užem smislu, pa su se učenici educirali o upravljanju osobnim financijama, razvoju novca i osnovama bankarstva, o bankovnim proizvodima i uslugama te rizicima internetskih i mobilnih plaćanja.

Aktualna gospodarska kretanja, inflacija, uloga HNB-a u očuvanju financijske stabilnosti sustava, kretanja na tržištu nekretnina, sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma, kriptoimovina, digitalni novac, supervizija kreditnih institucija, stanje bankovnog sustava te upravljanje gotovim novcem također su bile teme koje su izazvale zanimanje korisnika HNB-ovih edukacijskih programa.

Većina edukacija održana je uživo u Hrvatskoj narodnoj banci, a manji dio internetski.

17.

Ljudski resursi i organizacija

Ključne funkcije ljudskih resursa uključuju privlačenje i pronalaženje novih zaposlenika, zapošljavanje, edukaciju i razvoj karijere, pomoć i podršku zaposlenicima te osuvremenjivanje i unaprjeđivanje organizacijskog ustroja na način da promjene organizacijskog ustroja prate promjene u užem i/ili širem okružju. Organizacijski razvoj i razvoj zaposlenika u 2023. bili su u podjednakoj mjeri usmjereni na stjecanje znanja i vještina za poboljšanje organizacijske učinkovitosti i potrebne organizacijske prilagodbe vezane uz euro. Na taj su način zaposlenici svojim specifičnim znanjima, vještinama i sposobnostima, a time i organizacijske jedinice HNB-a te cjelokupni HNB kao institucija, bili u mogućnosti uspješno odgovoriti na zahtjeve i dinamiku poslovanja u vrlo izazovnom i turbulentnom razdoblju prve godine poslovanja s eurom kao novom nacionalnom valutom.

VAŽNOST RAVNOTEŽE POSLOVNOG I PRIVATNOG ŽIVOTA ZAPOSLNIKA

Nastojanje da zaposlenik u isto vrijeme udovolji zahtjevima svojih različitih uloga može se odraziti na njegovu koncentraciju, usmjerenost na posao, učinkovitost i na povećanje razine stresa, što sve može dovesti do narušavanja zdravlja zaposlenika. Zbog činjenice da su zaposlenici ključni činitelj uspjeha, HNB je i u 2023. nastojao prepoznati potrebu zaposlenika za ravnotežom između poslovnog i privatnog života. Tako je pozornost bila usmjerena na skrb o djeci i drugim članovima uže obitelji zaposlenika te na održavanje zdravlja zaposlenika. Korištenje prava na stanku za dojenje, očinski dopust, roditeljski dopust i dopust za njegu djeteta s težim smetnjama u razvoju samo su neki od segmenata kojima ljudski resursi daju punu podršku u realizaciji. Nadalje, rad na izdvojenom mjestu odnosno rad kod kuće do pet dana u kalendarskom mjesecu još je jedna pogodnost koja je omogućena zaposlenicima.

Novim **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o radu** ¹ (NN, br. 151/2022.) zaposlenicima je omogućeno zatražiti izmjenu ugovora o radu, kojom bi se u trajanju duljem od pet dana mjesečno na određeno vrijeme ugovorio rad od kuće u situacijama predviđenima zakonskim odredbama.

U 2023. nastavila se dugogodišnja tradicija organiziranja cijepljenja zaposlenika protiv gripe, a tijekom godine u tri navrata organizirano je dobrovoljno darivanje krvi.

PROMJENE UNUTRAŠNJEG USTROJA

Kako bi se uspješno ostvarili ciljevi i zadaće HNB-a i unaprijedili poslovni procesi, HNB je i u 2023. nastavio unaprjeđivati i usklađivati unutrašnji ustroj. Izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjem ustroju 2023. bilo je obuhvaćeno deset organizacijskih jedinica razine sektora i ureda.

S obzirom na ulogu HNB-a i ulazak Hrvatske u europodručje, promjene su se odnosile prije svega na izmjene i dopune opisa poslova i funkcionalnih cjelina te usklađivanje terminologije vezano uz promjenu službene valute.

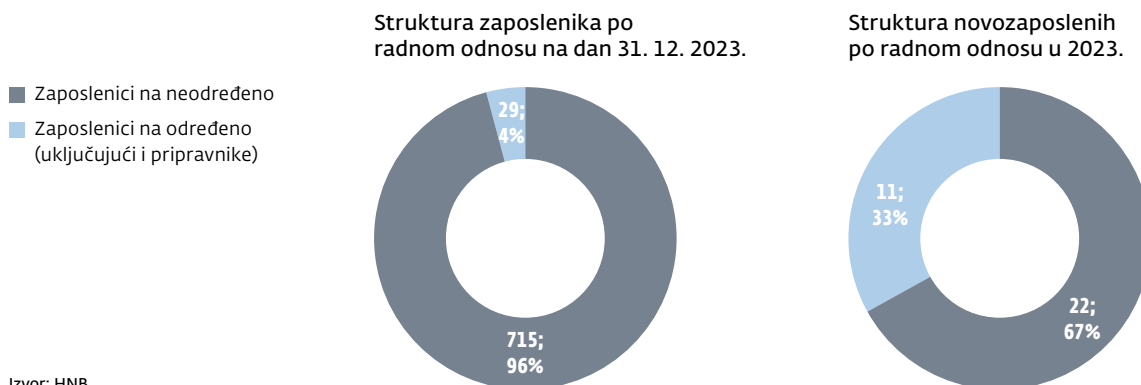
ZAPOŠLJAVANJE I RADNI ODNOSI

Na dan 31. prosinca 2023. HNB je imao 744 zaposlenika, što je za 1% više u odnosu na kraj 2022. Od ukupnog broja zaposlenika 96% zaposlenika imalo je ugovor o radu na neodređeno vrijeme, a 4% imalo je ugovor o radu na određeno vrijeme.

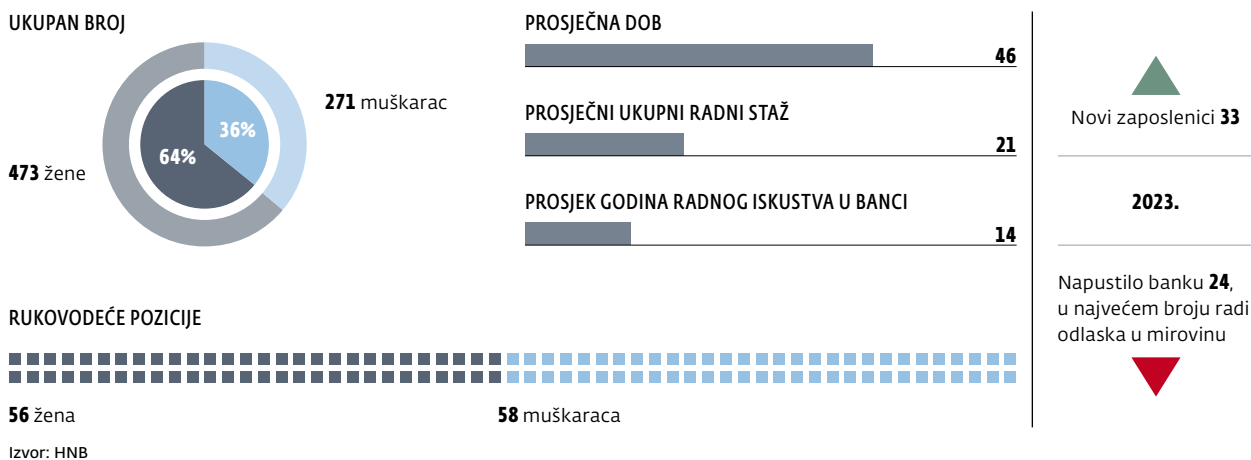
Većina su zaposlenih i nadalje žene pa HNB ostaje jedna od rijetkih središnjih banaka u Europskom sustavu središnjih banaka koja u strukturi zaposlenih ima veći

POVEZNICA BR. ¹

SLIKA 17.1. Zaposlenici prema vrsti radnog odnosa – stanje i struktura

Izvor: HNB

SLIKA 17.2. Struktura zaposlenih u HNB-u 2023.

Izvor: HNB

udio žena. Rade na svim vrstama poslova: istraživačkim, analitičkim, supervizorskim, pravnim, informatičkim i drugima, a dobro su zastupljene i na rukovodećim pozicijama.

Iako je u 2022. zaposlen velik broj tehničkih stručnjaka, pretežito na poslovima pohrane, obrade i opskrbe gotovim novcem, tijekom 2023. novozaposleni su ponovo pretežno bili ekonomske struke.

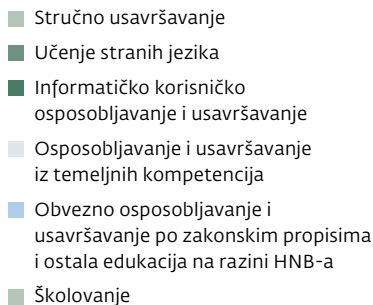
Tijekom 2023. HNB su trajno napustila 24 zaposlenika, i to najviše zbog odlaska u mirovinu. Prosječna je dob zaposlenika bila 46 godina, a prosječni ukupni radni staž zaposlenika iznosio je 21 godinu. Prosjek godina radnog iskustva u HNB-u iznosio je 14 godina.

S obzirom na to da HNB podržava i njeguje interdisciplinarnost u pristupu poslu, iako je većina visokoobrazovanih osoba ekonomske struke, u HNB-u radi relativno velik broj stručnjaka prirodnih, tehničkih, društvenih i ostalih struka. Kao i prijašnjih godina veliki udio visokoobrazovanih zaposlenika ima završen poslijediplomski studij, tj. doktorat, magisterij ili slično.

Razvoj zaposlenih

U različitim obrazovnim programima sudjelovalo je više polaznika nego prijašnjih godina. Najveći dio realiziranih sudjelovanja odnosio se na stručno usavršavanje, a u manjoj mjeri bilo je zastupljeno učenje stranih jezika, unaprjeđivanje i razvoj kompetencija, školovanje, informatičko korisničko osposobljavanje i usavršavanje i slično.

SLIKA 17.3. Razvoj zaposlenih po vrsti obrazovanja (2023.)

Izvor: HNB

Posebno treba istaknuti da su tijekom 2023., uz uobičajeno informatičko korisničko osposobljavanje i usavršavanje (Word, Excel, Access i sl.), organizirani tečajevi za specifične poslovne potrebe, npr. poduka iz računalnog programa za obradu i prikaz podataka Tableau, iz programskih jezika R, PYTHON, SQL i slično.

Nastavlja se s unaprjeđivanjem i razvojem kompetencija

HNB je tijekom 2023. održao i nekoliko radionica za ciljane veće skupine zaposlenika iz različitih organizacijskih jedinica kojima su se nastojale unaprijediti njihove postojeće kompetencije.

Za supervizore je organizirana i realizirana radionica “Klimatski kolaž” s pripadajućim predavanjima o klimatskim promjenama i bioraznolikosti. Radionica je interaktivnim sudjelovanjem na jednostavan način dala prikaz šire slike o uzrocima

i posljedicama klimatskih promjena i potencijalne klimatske katastrofe, a na predavanjima sudionicima su predstavljene europske i hrvatske klimatske politike te hrvatski doprinos borbi protiv klimatskih promjena i za očuvanje bioraznolikosti u Nacionalnom parku Plitvička jezera.

Za zaposlenike Sektora statistike i Ureda za sanaciju kreditnih institucija organizirana je i održana radionica “Organizacijska kultura i spremnost na promjene”. Radionica je polaznicima skrenula pozornost na ljudsku stranu projekta promjene i vodila sudionike kroz tehnike koje omogućavaju uspješniju suradnju i aktivno uključivanje pojedinca i skupina u promjenu. Osim upoznavanja s najboljim praksama uspješnih kompanija pri organizacijskim promjenama, sudionici su sudjelovali u razmjeni ideja pod nazivom “Prilika za poboljšanje moje karijere u Hrvatskoj narodnoj banci”, pri čemu je dobiven velik broj novih, kvalitetnih ideja koje su razvrstane u četiri ključna područja pogodna za uvođenje promjena u HNB-u (edukacija, mobilnost, dobrobit na poslu i unaprjeđivanje poslovnih procesa).

Za zaposlenike Sektora za međunarodne i europske odnose održana je radionica “Upravljanje vremenom i stresom”. Njome se htjelo praktično prikazati situacije upravljanja vlastitim vremenom te upozoriti na osobne i vanjske faktore koji “krađu” vrijeme te na bolje korištenje vremena. Dodatno, polaznici su osvijestili uzroke stresa te upoznali praktične i lako primjenjive tehnike koje im mogu pomoći u upravljanju vlastitim doživljajem stresa.

Za zaposlenike Sektora za centralnobankarske operacije i Ureda unutarnje revizije organizirana je i održana radionica “Učinkovita komunikacija”. Neki od ciljeva radionice bili su osvijestiti kako komuniciramo, kako učinkovito dati i primiti povratnu informaciju i kako oblikovati poruke koje iskazuju međusobno poštovanje i razumijevanje.

Za zaposlenike Sektora za gotov novac organizirana je i održana interna edukacija s temom “Kako prepoznati krivotvorene novčanice i kovanice”. Organizirano je i predavanje pod nazivom “Transhuman agenda – sljedećih 50 godina” s ciljem osvještavanja važnosti ključnih tehnologija te spremnosti pojedinaca za nove izazove. Za ciljanu skupinu razine direktora direkcije omogućen je i nastavak unaprjeđivanja temeljnih kompetencija godišnjim pristupom mrežnim programima iz područja kompetencija, tj. interpersonalnih vještina (engl. *soft-skills*) i poslovnoga stranog jezika.

HNB je ugostio strane predavače Europskog odbora za sistemske rizike, koji su održali seminar *Eurosystem Accounting and Reporting Framework*. U programu je sudjelovalo 17 polaznika iz raznih središnjih banaka, koji su se, uz usvajanje novih spoznaja i sadržaja, bolje povezali i razmijenili radna iskustva i dobre prakse.

Stručna praksa studenata

Krajem svibnja 2023. objavljen je natječaj HNB-a za obavljanje stručne studentske prakse u predviđenom trajanju od najviše 25 dana. Od 19 kandidata koji su zadovoljili uvjete (17 studenata iz polja/područja ekonomije, jedan iz polja/područja matematike i jedan iz polja/područja IT-a/računarstva), odabrano je šest studenata/studentica (pet ekonomske struke i jedan matematičke struke).

5. Etika i integritet

Najviši standardi etičkog ponašanja i integriteta zaposlenika Hrvatske narodne banke utvrđeni su Etičkim kodeksom Hrvatske narodne banke. Njime su prihvaćena i načela etičkog okvira Eurosustava i jedinstvenoga nadzornog mehanizma, a osobito načela neovisnosti, odgovornosti, transparentnosti i održavanja najviših standarda profesionalne etike i integriteta te nepostojanja tolerancije prema neprimjerenom ponašanju i uznemiravanju.

NOVI ETIČKI OKVIR HRVATSKE NARODNE BANKE

Novi etički okvir HNB-a stupio je na snagu 6. lipnja 2023., a sastoji se od:

- 1) **Etičkog kodeksa Hrvatske narodne banke** ❶ (u nastavku teksta: Etički kodeks)
- 2) Odluke o ograničenjima ključnih privatnih financijskih transakcija zaposlenika Hrvatske narodne banke
- 3) Odluke o iznimkama od zabrane primanja koristi i
- 4) Odluke o upravljanju sukobom interesa.

Novim etičkim okvirom HNB-a prihvaćena su načela etičkog okvira Eurosustava i jedinstvenoga nadzornog mehanizma, odnosno prenesene su odredbe **Smjernice (EU) 2021/2253 Europske središnje banke** ❷ od 2. studenoga 2021. o utvrđivanju načela etičkog okvira Eurosustava (ESB/2021/49) i **Smjernice (EU) 2021/2256 Europske središnje banke** ❸ od 2. studenoga 2021. o utvrđivanju načela etičkog okvira jedinstvenog nadzornog mehanizma (ESB/2021/50).

POVEZNICA BR. ❶

Smjernicama se propisuju mjere razvoja minimalnih standarda i pravila sprječavanja trgovanja na temelju povlaštenih informacija i zloporabe nejavnih informacija, sprječavanja sukoba interesa i upravljanja njime te izbjegavanja same percepcije ovakvih oblika neetičnog ponašanja. Pritom je nacionalnim središnjim bankama ostavljena određena sloboda u definiranju najprikladnijeg okvira za takve mjere.

POVEZNICA BR. ❷

Slijedom navedenog, Etičkim kodeksom utvrđeni su najviši standardi etičkog ponašanja i integriteta zaposlenika, koji su razvrstani u šest područja, a to su: a) zaštita dostojanstva i zabrana diskriminacije, b) izbjegavanje sukoba interesa, c) komunikacije, i to međusobna komunikacija među zaposlenicima, prema trećim osobama, kao i u javnim nastupima, pri podučavanju i u publicistici, d) čuvanje povjerljivih podataka i zabrana zloporabe informacija koje nisu javne, e) nepristranost i f) postupanje s imovinom i resursima HNB-a. Etičkim kodeksom utvrđena su i temeljna etička načela koja HNB promiče, i to: odgovorno, pošteno, neovisno i nepristrano djelovanje s poštovanjem i diskrecijom, izbjegavanje svakoga neprimjerenog ponašanja te profesionalnost, transparentnost, jednakost, raznolikost i uključivost.

POVEZNICA BR. ❸

S obzirom na važnost i opseg područja izbjegavanja sukoba interesa, ono je uređeno i u preostala tri interna akta koji uz Etički kodeks čine etički okvir HNB-a. Odluka o ograničenjima ključnih privatnih financijskih transakcija sadržava popis ključnih privatnih financijskih transakcija čije je provođenje zabranjeno i popis ključnih privatnih financijskih transakcija o kojima su zaposlenici dužni naknadno izvijestiti Ured za usklađenost poslovanja (u nastavku teksta: Ured). Odlukom o iznimkama od zabrane primanja koristi propisano je u kojim slučajevima zaposlenici mogu prihvatiti korist unatoč načelnoj zabrani traženja, primanja i prihvaćanja obećanja u vezi s primanjem koristi. Konačno, Odluka o upravljanju sukobom interesa sadržava proceduralne odredbe za prijavu i postupanje u slučaju sukoba interesa.

EDUKACIJA I SAVJETOVANJE ZAPOSLENIKA

Educiranje i savjetovanje zaposlenika, izrada mišljenja i tumačenje akata koji čine etički okvir HNB-a te preventivno djelovanje zadaci su Ureda koji se provode s ciljem jedinstvene i dosljedne primjene Etičkog kodeksa.

U svrhu upoznavanja zaposlenika s novim etičkim okvirom HNB-a Ured je tijekom 2023. provodio edukacije s temom Etičkog kodeksa, a nastavit će ih provoditi tijekom 2024.

Nadalje, Ured organizira i provodi edukacije za novozaposlene u HNB-u i u okviru programa pod nazivom “Razgovarajmo o etici”, kojemu je cilj novozaposlenim osobama pružiti osnovne informacije o etičkom okviru HNB-a, odnosno upoznati ih s najvišim standardima etičkog ponašanja i integriteta te s temeljnim etičkim načelima koja HNB promiče. Tijekom 2023. godine provedene su tri edukacije, na kojima je sudjelovalo ukupno 16 novozaposlenih.

U svrhu približavanja teme etičnosti u investiranju tijekom 2023. održane su četiri specijalizirane edukacije pod nazivom “Osnove tržišta kapitala i etički aspekti usklađenosti”, na temelju Ugovora o održavanju edukacije o osnovama tržišta kapitala i etičnosti u investiranju sklopljenog između HNB-a i Akademije Zagrebačke burze. Edukacije su održavali predavači koje je angažirala Akademija Zagrebačke burze.

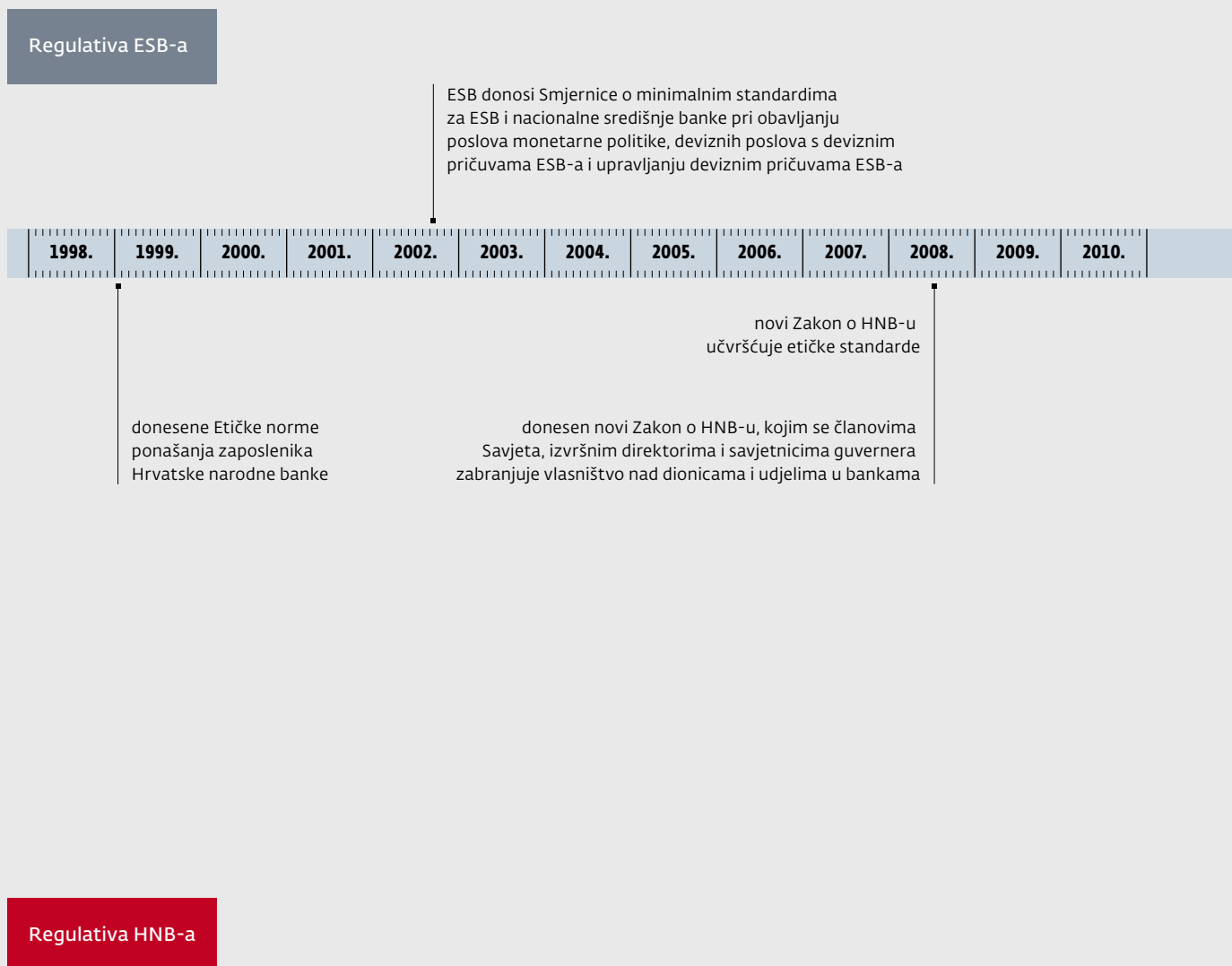
Osim planiranih edukacija koje organizira i/ili provodi, Ured ujedno i savjetuje zaposlenike, daje im upute te izrađuje mišljenja i tumačenja pojedinih odredbi akata koji čine etički okvir HNB-a, i to na temelju pojedinačnih upita zaposlenika ili organizacijskih jedinica. Upiti se najčešće odnose na obavljanje poslova za drugog poslodavca, ograničenja vezana uz ključne privatne financijske transakcije zaposlenika, sprječavanje sukoba interesa u postupku zapošljavanja te iznimke od zabrane primanja koristi, no mogu se odnositi i na bilo koje drugo područje Etičkoga kodeksa.

Naposljetku, Ured je putem internih kanala komunikacije informirao zaposlenike o stupanju na snagu novoga etičkog okvira HNB-a te o obvezama i ograničenjima propisanim tim okvirom.

NADZOR ETIČKE USKLAĐENOSTI

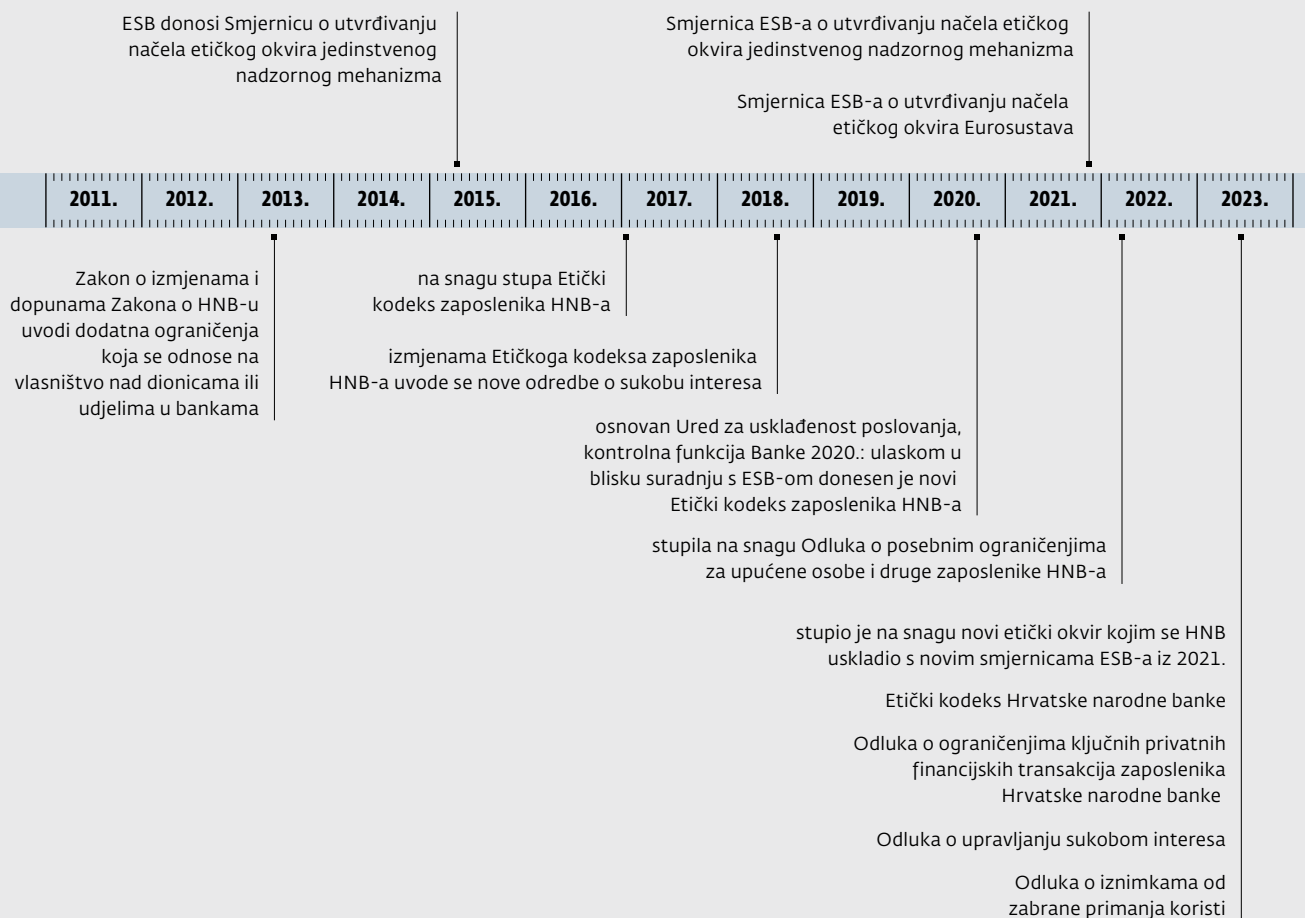
Ured provodi redovni nadzor etičke usklađenosti u svrhu prepoznavanja, utvrđivanja, praćenja i smanjenja ili otklanjanja rizika etičke neusklađenosti i izloženosti tom riziku. Nadzor se provodi na temelju Godišnjeg plana nadzora, a pri provođenju nadzora Ured ima nesmetan pristup informacijama, informacijskim sustavima i ostalim resursima HNB-a te može pribavljati izvještaje i iskaze zaposlenika u vezi s predmetom nadzora.

SLIKA 1. Razvoj etičkih standarda u HNB-u

Na temelju Godišnjeg plana nadzora za 2023. godinu proveden je redovni nadzor nad primjenom Etičkog kodeksa, Odluke o ograničenjima ključnih privatnih financijskih transakcija zaposlenika i Odluke o iznimkama od zabrane primanja koristi. U provedenom nadzoru sudjelovao je 71 zaposlenik iz 30 organizacijskih jedinica. Ured je zaposlenicima obuhvaćenima nadzorom dostavio upitnike, a od pojedinih je zaposlenika u svrhu dodatne provjere zatražio i dopunske informacije.

Ured će i u budućnosti nastaviti provoditi aktivnosti usmjerene upoznavanju svih zaposlenika s odredbama novoga etičkog okvira HNB-a, kao i redovni nadzor u svrhu utvrđivanja te smanjenja i otklanjanja rizika etičke neusklađenosti i izloženosti tom riziku.

Članovi Savjeta i osobe na rukovodećim zanimanjima u Hrvatskoj narodnoj banci

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Boris Vujčić, guverner
Sandra Švaljek, zamjenica guvernera
Michael Faulend, viceguverner
Bojan Fras, viceguverner
Tomislav Ćorić, viceguverner
Slavko Tešija, viceguverner
Roman Šubić, viceguverner
Ivana Jakir-Bajo, viceguvernerka

Glavni ekonomist: Vedran Šošić
Poslovni direktor: Tomislav Presečan

Izvršni direktori i izvršne direktorice

Sektor istraživanja
 Sektor kontrolinga, financija i računovodstva
 Sektor za informatičke tehnologije
 Sektor podrške poslovanju
 Sektor za centralnobankarske operacije
 Sektor komunikacija
 Sektor statistike
 Sektor bonitetne regulative i metodologije
 Sektor specijalističke supervizije i nadzora
 Sektor bonitetne supervizije
 Sektor pravnih poslova
 Sektor platnog prometa
 Sektor za međunarodne i europske odnose
 Sektor za gotov novac

Davor Kunovac
Diana Jakelić
Mario Žgela
Boris Zaninović
Irena Kovačec
Alemka Lisinski
Tomislav Galac
Sanja Petrinić Turković
Damir Blažeković
Renata Samodol
Dražen Odorčić
Ivan Biluš
Sanja Tomičić
Tihomir Mavriček

Direktori i direktorice ureda

Ured za sigurnost
 Ured unutarnje revizije
 Ured za devizne propise
 Ured za usklađenost poslovanja
 Ured za praćenje zaštite potrošača
 Ured za sanaciju kreditnih institucija
 Ured za koordinaciju poslova sukcesije
 Ured guvernera
 Ured za koordinaciju poslova bonitetne supervizije, nadzora i upravljanja rizicima

Zoran Bogdanović
Ivana Krečak
Zoran Jurak
Vjekoslav Kozina
Snježana Levar
Lidija Pranjić
Snježana Raić
Nina Srkalović

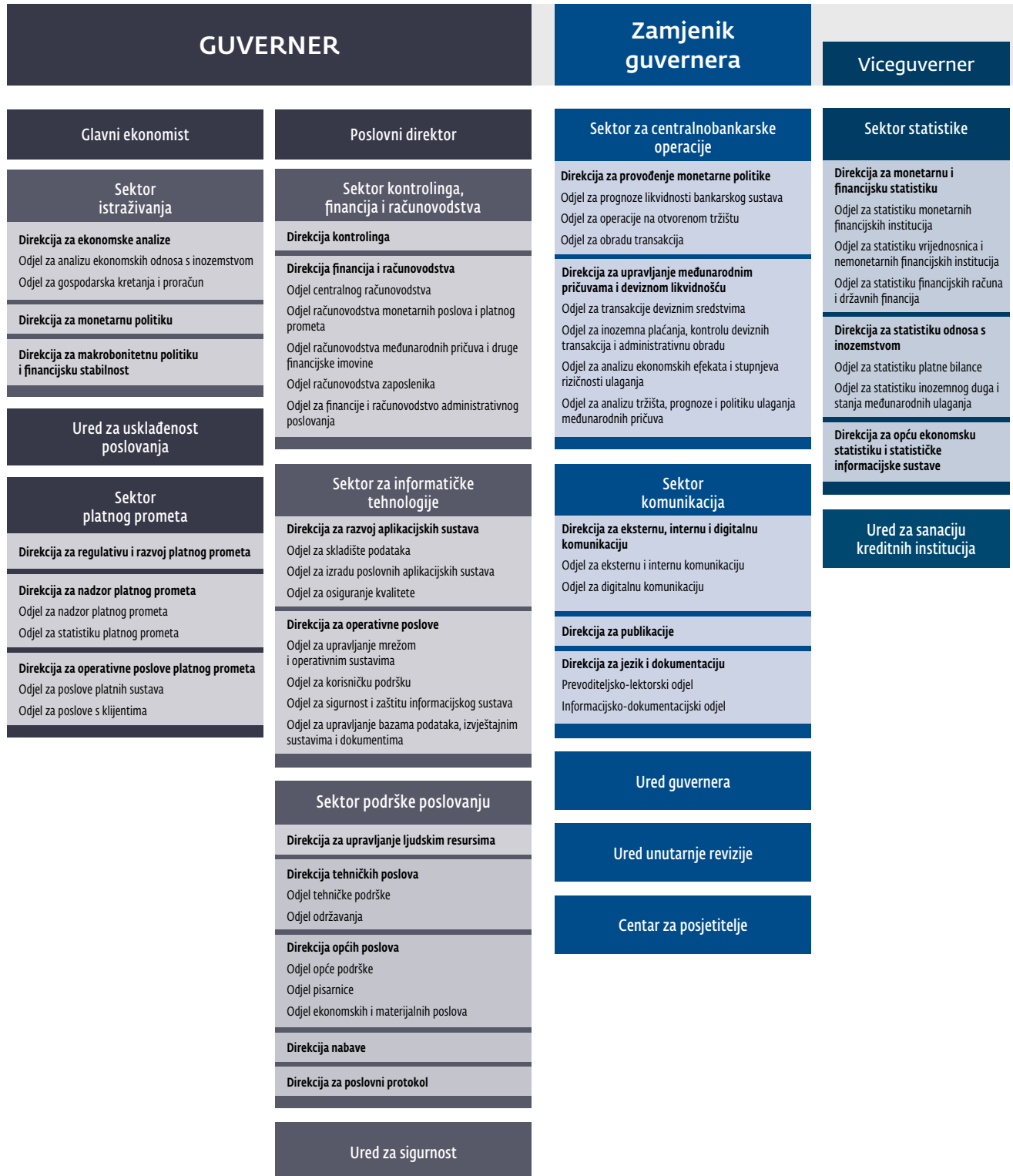
Mario Varjačić

Direktorica Centra za posjetitelje

Centar za posjetitelje

Dejana Rebernik

Organizacijska shema

Viceguverner	Viceguverner	Viceguverner	Viceguverner	Viceguverner
Sektor bonitetne regulative i metodologije Direkcija za bonitetnu regulativu i krizno upravljanje Direkcija za modeliranje rizika Direkcija za bonitetno izvješćivanje, metodologiju i analizu Odjel za bonitetno izvješćivanje Odjel za bonitetnu metodologiju i analizu	Sektor za međunarodne i europske odnose Direkcija za europske odnose Odjel za ESSB (Europski sustav središnjih banaka) i Eurosustav Odjel za politike EU Direkcija za odnose s međunarodnim financijskim institucijama Odjel za politike MFI Odjel za financijske poslove s MFI	Sektor pravnih poslova Direkcija za financijsko i supervizorsko pravo Odjel za financijsko pravo Odjel za supervizorsko pravo Direkcija za opće pravne poslove Ured za praćenje zaštite potrošača	Ured za devizne propise Ured za koordinaciju poslova sukcesije	Sektor za gotov novac Direkcija za regulativu, razvoj i kontrolu poslovanja s gotovim novcem Odjel za regulativu i razvoj poslovanja s gotovim novcem Odjel za kontrolu poslovanja s gotovim novcem Direkcija za pohranu, obradu i opskrbu gotovim novcem Odjel za pohranu i opskrbu gotovim novcem Odjel za obradu gotovog novca Direkcija nacionalnih centara za borbu protiv krivotvorenja, analizu novčanica i analizu kovanog novca Odjel nacionalnog centra za borbu protiv krivotvorenja Odjel nacionalnog centra za analizu gotovog novca
Sektor bonitetne supervizije Direkcija supervizije I Direkcija supervizije II Direkcija supervizije III Direkcija za neposredni nadzor				
Sektor specijalističke supervizije i nadzora Direkcija supervizije informacijskih sustava Direkcija nadzora sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma				
Ured za koordinaciju poslova bonitetne supervizije, nadzora i upravljanja rizicima				

Klimatsko izvješće **2023.**

Klimatsko izvješće

Ovo izvješće druga je objava financijskih podataka povezanih s klimom za nemonetarne portfelje Hrvatske narodne banke. Izvještavanjem o klimatskim pokazateljima HNB pridonosi povećanju transparentnosti glede potencijalnih klimatskih rizika i usklađenosti klimatskih pokazatelja na razini Eurosustava.

Klimatske promjene i tranzicija prema održivom gospodarstvu utječu na vrednovanje financijske imovine ne samo putem kamatnih stopa, stope inflacije, zaposlenosti, ulaganja i drugih makroekonomskih pokazatelja nego i preko financijske stabilnosti i transmisije monetarne politike. Upravo stoga tranzicija prema klimatski neutralnom gospodarstvu zahtijeva sveobuhvatne napore cijelog društva, sudionika na tržištu, vlada i središnjih banaka.

Središnje banke Eurosustava dogovorile su zajednički okvir za objave povezane s klimom za nemonetarne portfelje prihvativši preporuke Radne skupine za financijske objave povezane s klimom (engl. *Task Force on Climate-related Financial Disclosures*, TCFD), Partnerstva za računovodstvo stakleničkih emisija financijskih institucija (engl. *Partnership for Carbon Accounting Financials*, PCAF) i Mreže za ozelenjivanje financijskog sustava (engl. *Network for Greening the Financial System*, NGFS). Krajem prvog tromjesečja 2023. središnje banke Eurosustava prvi su put objavile financijske informacije povezane s klimom i obvezale se objavljivati ih jednom godišnje.

Hrvatska narodna banka objavila je u sklopu godišnjeg izvješća za 2022. klimatske pokazatelje za portfelj neto međunarodnih pričuva odnosno za nemonetarni portfelj HNB-a.

Kao što je navedeno, ovo izvješće prati preporuke TCFD-a i u skladu s time obuhvaća četiri tematska područja: a) upravljanje (engl. *governance*), b) strategiju (engl. *strategy*), c) upravljanje rizicima (engl. *risk management*) i d) pokazatelje i ciljeve (engl. *metrics and targets*).

1. UPRAVLJANJE

Upravljanje u Hrvatskoj narodnoj banci utvrđeno je Zakonom o HNB-u, Ugovorom o funkcioniranju Europske unije i Statutom ESSB-a i ESB-a. HNB uključuje klimatska pitanja u rad unutar granica svojega mandata i provodi prilagodbe aktivnosti u skladu s mandatom i ciljevima definiranim u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Pariškom sporazumu. Hrvatska narodna banka kao središnja banka Republike Hrvatske i dio Eurosustava podupire klimatske ciljeve, ne ugrožavajući pritom stabilnost cijena ni financijsku stabilnost.

HNB je 2021. donio Klimatsku deklaraciju, snažnije se uključio u europske i međunarodne aktivnosti i postao član Mreže za ozelenjivanje financijskog sustava (engl. *Network for Greening of the Financial Systems*, NGFS). Uz to, HNB sudjeluje u zajedničkim aktivnostima Radne skupine za klimatske promjene Bečke inicijative, a pristupanjem jedinstvenom nadzornom mehanizmu (SSM) započeo je i s razmatranjem klimatskih rizika u okviru supervizije kreditnih institucija. Pristupanjem europodručju intenzivirala se suradnja u odborima i radnim skupinama Eurosustava koji provode klimatsku agendu Europske središnje banke (ESB). Rezultat takve suradnje bila je i prva objava o utjecaju vlastite financijske imovine na klimu u godišnjem izvješću za 2022. godinu.

Uz navedeno, u HNB-u je djelovala Radna skupina za predlaganje mjera za smanjenje emisije stakleničkih plinova i zaštitu okoliša u poslovanju Hrvatske narodne banke i izradila prvo Izvješće o ugljičnom otisku Hrvatske narodne banke, koje uključuje izračun ugljičnog otiska HNB-a za 2019. i 2022. Krajem 2023. osnovana je Radna skupina za koordinaciju klimatskih aktivnosti s ciljem koordinacije klimatskih aktivnosti i praćenja provedbe Klimatske strategije HNB-a.

U prosincu 2023. HNB je donio Klimatsku strategiju za razdoblje od 2024. do 2026., kojom se definiraju ciljevi i prioriteti u području prilagodbe klimatskim promjenama i njihovu ublažavanju. Tom strategijom HNB ne samo da utvrđuje dugoročnu viziju već i integrira klimatska i okolišna pitanja u sve aspekte svog djelovanja. Time se identificiraju rizici povezani s klimatskim promjenama i upravlja njihovim utjecajem te istodobno pruža potpora tranziciji prema niskougljičnom gospodarstvu. Glavni ciljevi definirani Klimatskom strategijom za sljedeće trogodišnje razdoblje obuhvaćaju razumijevanje klimatskih rizika za stabilnost cijena i financijsku stabilnost, uključivanje klimatskih rizika u nadzor kreditnih institucija, podršku tranziciji prema niskougljičnom gospodarstvu, smanjenje vlastitoga ugljičnog otiska te aktivnu podršku inicijativama usmjerenima na klimatske promjene.

Financijsku imovinu kojom upravlja HNB čine devizna imovina Republike Hrvatske koja nije prenesena Europskoj središnjoj banci u skladu s člankom 30.1 i člankom 48.1 Statuta Europskog sustava središnjih banaka (ESSB) i Europske središnje banke (ESB) i imovina u domaćoj valuti euru koja nije povezana s monetarnom politikom. U navedenu imovinu uključen je i portfelj hrvatskih državnih obveznica kupljenih za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 s ciljem ublažavanja ekonomskih posljedica i poremećaja na tržištu, a kojim se ne upravlja aktivno. HNB upravlja financijskom imovinom podržavajući monetarnu politiku, financijsku stabilnost i povjerenje u financijski sustav, pri čemu se prije svega rukovodi načelima likvidnosti i sigurnosti ulaganja.

Strategiju i politiku upravljanja financijskom imovinom donosi Savjet HNB-a. Odlukom o upravljanju financijskom imovinom određuju se smjernice, kriteriji i limiti glede izloženosti rizicima. U skladu s ciljevima i kriterijima koje je postavio Savjet HNB-a Komisija za upravljanje financijskom imovinom razvija strategije njihova ulaganja te donosi taktičke odluke vodeći računa o tržišnim kretanjima. Direkcija za upravljanje financijskom imovinom na dnevnoj je razini zadužena za ulaganje financijske imovine, a Ured za upravljanje financijskim rizicima zadužen je za procjenu i mjerenje rizika, mjerenje učinka i izradu prijedloga strateške alokacije financijske imovine. Direkcija za upravljanje financijskom imovinom i Ured za upravljanje financijskim rizicima zaduženi su za izradu izvještaja za Komisiju, rukovodstvo i Savjet. Pri upravljanju financijskom imovinom održava se primjerena izloženost rizicima te se, s danim ograničenjima, nastoje ostvariti povoljne stope povrata ulaganja.

Analize rizika i mogućnosti povezanih s klimatskim promjenama razmatraju se u sklopu postojeće strukture upravljanja i strategija ulaganja.

SLIKA 1. Strategija i odluke u upravljanju financijskom imovinom HNB-a

Izvor: HNB

2. STRATEGIJA

Hrvatska narodna banka objavom Klimatske deklaracije 2021. upozorila je na važnost potrebe za djelovanjem radi prilagodbe klimatskim promjenama, ublažavanja klimatskih promjena i podrške klimatskoj tranziciji. U Deklaraciji HNB je kao jedan od ciljeva naveo razvoj i provedbu vlastite klimatske strategije u različitim područjima svoje nadležnosti pa tako i u području upravljanja financijskom imovinom.

Hrvatska narodna banka upravlja financijskom imovinom koju čine:

- imovina u domaćoj valuti euru koja nije povezana s monetarnom politikom te
- devizna imovina koja nije prenesena Europskoj središnjoj banci.

Financijskom imovinom HNB upravlja ne ometajući provođenje zajedničke monetarne politike Euro-sustava te podržavajući monetarnu politiku, financijsku stabilnost i povjerenje u financijski sustav, pri čemu se prije svega rukovodi načelima likvidnosti i sigurnosti ulaganja.

Veći dio financijske imovine uložen je u vrijednosne papire država i državnih institucija, kao najsigurnije i vrlo likvidne instrumente. To nadalje znači da ponašanje država izdavatelja tih vrijednosnih papira znatno utječe na razinu održivosti samog portfelja financijske imovine. Uz to, financijska imovina uložena je i u vrijednosne papire međunarodnih financijskih institucija i u osigurane obveznice.

Negativan utjecaj klimatskih promjena na financijsku imovinu (npr. pad cijene imovine, pogoršanje kreditne kvalitete portfelja itd.) mogao bi se materijalizirati u srednjem ili dugom roku te će se stoga uz navedene pokazatelje povezane s klimom u strategiju upravljanja financijskom imovinom uključiti i kriterij održivosti, a sve u skladu s prihvatljivim rizicima, adekvatnom vrstom imovine i operativnim mogućnostima. Uključivanje kriterija održivosti u strategiju podrazumijeva prepoznavanje pitanja vezanih uz zaštitu okoliša, društvenu problematiku i korporativno upravljanje te unaprjeđivanje upravljanja rizicima. Pri tome moraju biti poštovani kriteriji prihvatljivih rizika i vrste imovine, kao i

koncentracije ulaganja. Uz to, posebna se pozornost pridaje transparentnosti i kvaliteti objave financijskih podataka povezanih s klimatskim promjenama.

HNB dio ulaganja usmjerava i u obveznice povezane s projektima koji imaju pozitivan utjecaj na okoliš, tzv. ESG ulaganja. Prihvatljiva ESG izdanja prema vrsti vrijednosnih papira obuhvaćaju zelene obveznice (engl. *green bonds*), socijalne obveznice (engl. *social bonds*), održive obveznice (engl. *sustainability bonds*) i održive obveznice vezane uz učinak (engl. *sustainability performance-linked bonds*). Ulaganjem u ESG obveznice ulagači se indirektno uključuju u proces smanjivanja emisije stakleničkih plinova njihovih izdavatelja, iako se time ugljični otisak ulagača ne mijenja.

Određivanje udjela prihvatljivih ESG izdanja vrijednosnih papira u sklopu kriterija održivosti u odnosu na ukupne vrijednosne papire ovisi o tržišnim uvjetima te o količini ESG izdanja u ukupnim izdanjima prihvatljivih izdavatelja.

SLIKA 2. Aktivnosti koje će se provoditi s ciljem ozelenjivanja financijske imovine

ISTRAŽIVANJE

- analiza prihvatljivih rizika
- analiza izdavatelja
- testovi otpornosti na stres
- učinak

RAZVIJANJE

- izrada smjernica
- širenje lista izdavatelja
- edukacija
- izvještavanje

ULAGANJE I MJERENJE

- formiranje portfelja
- mjerni pokazatelji
- izvještavanje

Izvor: HNB

3. UPRAVLJANJE RIZICIMA

HNB prepoznaje važnost temeljitog razumijevanja rizika povezanih s klimatskim promjenama pri upravljanju financijskom imovinom te je stoga prihvatio terminologiju i metodologiju za identificiranje, procjenu i ublažavanje rizika povezanih s klimatskim promjenama koju je predložio TCFD. Uz to, HNB aktivno radi na uključivanju dugoročnih klimatskih rizika u upravljanje financijskom imovinom, kao i na kontinuiranom usvajanju novih znanja i unaprjeđivanju metodologija.

Financijska imovina HNB-a koja nije povezana s monetarnom politikom izložena je rizicima povezanim s klimatskim promjenama, a što bi moglo dovesti do neželjenih posljedica u slučaju postupne promjene pokretača rizika (npr. porasta temperature) ili akutnog pokretača rizika, kao što su ekstremni vremenski događaji (npr. suša, poplava). Klimatske promjene mogu uzrokovati dvije vrste rizika za financijsku stabilnost: tranzicijske i fizičke rizike. Tranzicijski rizici odnose se na vjerojatnost i utjecaj ekonomskih posljedica klimatske tranzicije poput regulatornih promjena i tehnološke transformacije. Za razliku od njih, fizički rizici odnose se na vjerojatnost i utjecaj ozbiljnih vremenskih neprilika ili prirodnih nepogoda.

Integracija rizika povezanih s klimatskim promjenama u proces sveobuhvatnog upravljanja rizicima u tijeku je, a navedeni rizici neće činiti zasebnu kategoriju rizika, već će se smatrati čimbenikom povećanja postojećih kategorija financijskih rizika: tržišnog i kreditnog rizika te rizika likvidnosti i operativnog rizika. Financijski rizici prate se kroz sustav dnevnih limita ulaganja financijske imovine u sklopu utvrđenog okvira za upravljanje rizicima. Utjecaj rizika povezanih s klimatskim promjenama na financijsku imovinu HNB-a neće biti znatan u kratkom i srednjem roku, no povećavat će se s produženjem horizonta na dugi rok.

Pokazatelji kojima se prate rizici povezani s klimatskim promjenama i koji su usklađeni unutar Euro-sustava obuhvaćaju ponderirani prosječni intenzitet ugljika (WACI), ukupnu apsolutnu emisiju stakleničkih plinova (TCE), ugljični otisak (CF) i ugljični intenzitet (CI) za tradicionalne vrste instrumenata kao što su obveznice država i državnih institucija, obveznice međunarodnih financijskih institucija, osigurane obveznice te korporativne obveznice i dionice. Navedeni pokazatelji objavljuju se jednom godišnje. Budući da se najveći udio ulaganja financijske imovine HNB-a odnosi na vrijednosne papire države i državnih institucija, ponašanje navedenih izdavatelja znatno utječe na rizike, uključujući i one povezane s klimatskim promjenama.

4. POKAZATELJI I CILJEVI

U skladu s preporukama Eurosustava i TCFD-a u svrhu mjerenja klimatskih rizika izračunavaju se sljedeći pokazatelji.

- **Ponderirani prosječni intenzitet ugljika** (engl. *Weighted Average Carbon Intensity, WACI*) mjeri izloženost portfelja izdavateljima odnosno njihovim intenzitetima emisije stakleničkih plinova, a izražava se u tonama CO₂e¹ po milijunu eura prihoda (za izdavatelje korporacije, nadnacionalne institucije i agencije) ili po milijunu eura BDP-a prema paritetu kupovne moći ili po broju stanovnika ili po milijunu eura finalne potrošnje opće države (za državne izdavatelje), odnosno vrijednost je normalizirana navedenim parametrima. Podaci o intenzitetu emisije korporacijskih, nadnacionalnih i agencijskih izdavatelja obuhvaćaju Opseg 1² i Opseg 2³, ali ne i Opseg 3⁴. Pokazatelj se rabi za usporedbu kompanija, država i sektora ili za usporedbu s referentnim portfeljem. Pruža tzv. *outside-in-perspective*, odnosno uvid u izloženost portfelja klimatskim tranzicijskim rizicima, tj. njihovu financijsku značajnost.
- **Ukupna apsolutna emisija stakleničkih plinova** (engl. *Total Carbon Emissions, TCE*) mjeri ukupnu emisiju stakleničkih plinova portfelja, a izražava se u tonama CO₂e. Ova mjera nije normalizirana i ne može se upotrebljavati za usporedbu, a veličina samog portfelja ponajviše utječe na razinu ovog pokazatelja. Pruža tzv. *inside-out-perspective*, odnosno uvid u okolišni otisak portfelja, tj. njihovu okolišnu značajnost.

1 Ekvivalent ugljikova dioksida ili ekvivalent CO₂ (CO₂e) metrička je mjera koja se upotrebljava za usporedbu emisija različitih stakleničkih plinova na temelju njihova potencijala globalnog zagrijavanja, i to tako da se količine drugih plinova pretvaraju u istovrijednu količinu ugljikova dioksida s istim potencijalom globalnog zagrijavanja. Protokol iz Kyota pokriva sedam kategorija stakleničkih plinova: ugljikov dioksid, metan, didušikov oksid, fluorirane ugljikovodične spojeve i sumporov heksafluorid. Ugljikov dioksid čini oko 74% globalne emisije stakleničkih plinova, metan oko 17%, didušikov oksid oko 6%, a ostali plinovi oko 2%.

2 Opseg 1 (engl. *Scope 1*) obuhvaća emisije za koje je organizacija izravno odgovorna zbog upotrebe svojih resursa, najčešće su to prirodni plin za grijanje, vlastiti automobili itd.

3 Opseg 2 (engl. *Scope 2*) obuhvaća neizravne emisije nastale za proizvodnju električne energije ili topline kojima se organizacija koristi (npr. koliko se plinova ispusti da bi se proizvela količina električne energije koja je potrošena).

4 Opseg 3 (engl. *Scope 3*) obuhvaća sve ostale neizravne emisije koje nastaju kroz cijeli lanac vrijednosti kojim se organizacija koristi (od resursa kojima se koriste dobavljači do emisija koje će nastati kako se kupci budu koristili proizvodima).

- **Ugljični otisak** (engl. *Carbon Footprint*, **CF**) služi za normalizaciju ukupne apsolutne emisije stakleničkih plinova (TCE) tržišnom vrijednošću portfelja, izražen u tonama CO₂e po milijunu ulaganja. Omogućuje usporedbu portfelja različitih veličina tijekom vremena.
- **Ugljični intenzitet** (engl. *Carbon Intensity*, **CI**) služi za normalizaciju ukupne apsolutne emisije stakleničkih plinova (TCE) prihodima ili BDP-om prema paritetu kupovne moći ili brojem stanovnika ili vrijednošću potrošnje središnje države, izražen u tonama CO₂e po milijunu prihoda/BDP-a. Ovaj pokazatelj mjeri ugljičnu učinkovitost portfelja u financiranju gospodarskih aktivnosti.

Sva četiri pokazatelja temelje se na standardiziranoj metodologiji i često se primjenjuju u klimatskim izvješćima financijskog sektora. Normalizirani pokazatelji (WACI, CF i CI) i apsolutni pokazatelj (TCE) međusobno se nadopunjuju i zajedno pružaju visok stupanj transparentnosti u smislu određivanja izloženosti portfelja klimatskim rizicima.

Pokazatelji za državna ulaganja tumače se odvojeno od pokazatelja za nedržavna ulaganja zbog različitih metoda alokacije emisija. Zajednički okvir za klimatske objave Eurosustava obuhvaća, s namjerom postizanja više razine transparentnosti, tri različite metode alokacije emisija za državne izdavatelje:

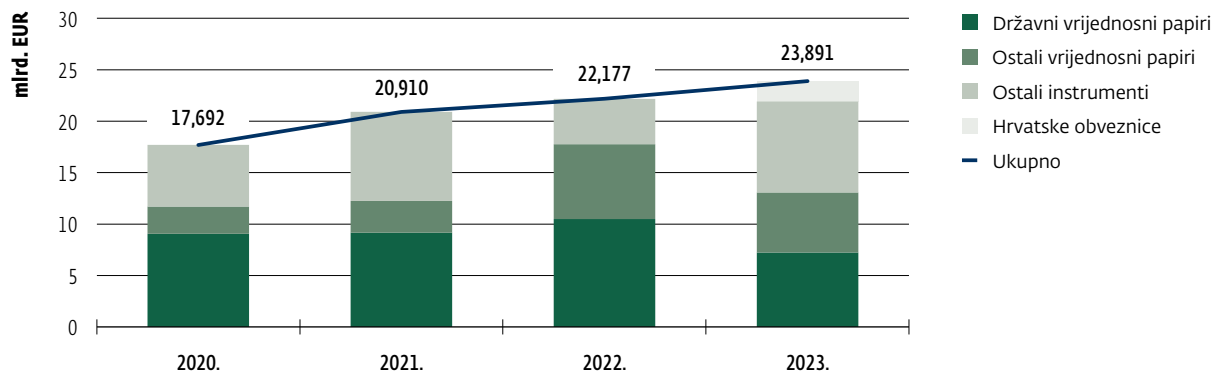
- **proizvodne emisije**, koje čine emisije stakleničkih plinova na domaćem tržištu, a uključuju domaću potrošnju i izvoz; ova definicija temelji se na teritorijalnom pristupu emisijama koju je donijela Okvirna konvencija UN-a o promjeni klime (engl. *United Nations Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC) za godišnje nacionalne popise emisija
- **emisije potrošnje**, koje čine sve emisije povezane s domaćom potražnjom, a koja je prilagođena tako da se nadoda emisija uvezene robe i oduzme emisija izvezene robe; ovaj pokazatelj daje širi pogled na emisije zemalja i rješava problem istjecanja ugljika, koji nastaje kao posljedica prebacivanja proizvodnje iz zemalja u kojima se roba poslije konzumira
- **emisije središnje države** čine izravne emisije (npr. iz zgrada, vozila) i neizravne emisije (npr. emisije povezane s potrošnjom energije, ali i troškovi, subvencije i ulaganja) središnje države.

HNB prikuplja podatke od dva pružatelja klimatskih podataka, a to su ISS Institutional Shareholder Services, Inc. (ISS) i Carbon4 Finance (C4F). Vodeće je pravilo da se uzimaju podaci koje je objavio izdavatelj, a ako oni nisu dostupni, uzimaju se modelirani podaci navedenih pružatelja. Uz to, primjenjuju se i podaci Svjetske banke za države (BDP prema paritetu kupovne moći, broj stanovnika, potrošnja središnje države). Tako se osigurava usporedivost podataka unutar Eurosustava. Svi podaci uključeni u izračun pokazatelja trebaju imati iste referentne godine, no objave emisija stakleničkih plinova i ekonomskih podataka objavljuju se s vremenskim pomakom i prirodno kasne pa se za novija izvještajna razdoblja referentne godine ne podudaraju (npr. posljednji dostupni podaci za emisije državnih izdavatelja odnose se na 2021., a za ostale izdavatelje za 2022.). Uz to, podaci o emisijama stakleničkih plinova nisu u potpunosti raspoloživi za sve izdavatelje, stoga je usporedivost pojedinih pokazatelja smanjena. Pokrivenost podacima veća je za državne izdavatelje, dok je dostupnost podataka za nadnacionalne institucije i agencije ograničena. Postotak pokrivenosti podacima izražen je u postotku uz svaki pokazatelj.

Klimatski pokazatelji

U strukturi ulaganja financijske imovine Hrvatske narodne banke najveći udio ulaganja čine najsigurniji i vrlo likvidni instrumenti poput državnih vrijednosnih papira. To nadalje znači da ponašanje država izdavatelja tih vrijednosnih papira znatno utječe na ugljični otisak samog portfelja.

SLIKA 3. Financijska imovina i njezina struktura

Napomena: Financijska imovina u 2023. uključuje i hrvatske obveznice kupljene za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 u sklopu monetarnog Programa otkupa obveznica, a koji nakon ulaska u europodručje više nije dio monetarne imovine HNB-a. Amortizirana vrijednost tog portfelja na dan 31. prosinca 2023. iznosila je 1,975 mil. EUR. Izvor: HNB

U promatranom razdoblju zabilježen je snažan rast financijske imovine, koja je krajem 2023. dosegula 23.891 mil. EUR, uključujući i hrvatske obveznice kupljene za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 u sklopu monetarnog Programa otkupa obveznica, a koji nakon ulaska u europodručje više nije dio monetarne imovine HNB-a. Ulaganja u državne vrijednosne papire smanjena su približno na trećinu financijske imovine, dok su udjeli ostalih vrijednosnih papira i ostalih instrumenata fluktuirali, a sve pod utjecajem priprema za ulazak u europodručje te prilagodbe okviru upravljanja financijskom imovinom Eurosustava. U valutnoj strukturi oko 90% udjela činili su euri, a ostatak američki dolari.

Krajem 2023. udio ulaganja u zelene obveznice u financijskoj imovini iznosio je 1,9%, a udio ukupnih ulaganja koja uzimaju u obzir ESG kriterije 6,8%.

Izračunom klimatskih pokazatelja obuhvaćeno je oko 15 mlrd. EUR financijske imovine u nominalnom iznosu jer su u izračun uključeni samo vrijednosni papiri.

Na dan 31. prosinca 2023. **WACI** za državne izdavatelje iznosio je 153,4 tCO₂e po mil. EUR BDP-a prema paritetu kupovne moći (proizvodna emisija koja isključuje LULUCF), dok je isti pokazatelj za proizvodnu emisiju koja uključuje LULUCF bio 139,7 tCO₂e. WACI emisije potrošnje iznosio je 12,0 tCO₂e po stanovniku, dok je emisija središnje države bila 83,3 tCO₂e po mil. EUR potrošnje središnje države. Ukupan WACI za ostale izdavatelje, koji se temelji na emisijama Opsega 1 i Opsega 2, iznosio je 1,5 tCO₂e po milijunu prihoda.

Ukupna apsolutna emisija stakleničkih plinova (TCE) za državne izdavatelje iznosila je krajem 2023. godine 1,42 mil. tCO₂e prema proizvodnoj emisiji koja isključuje LULUCF, dok je TCE proizvodne emisije

TABLICA 1. Klimatski pokazatelji financijske imovine na dan 31. prosinca 2023.

	Državni izdavatelji				Ostali izdavatelji		Ukupno
	Vrijednosni papiri država i državnih institucija				Vrijednosni papiri međ. fin. inst. i agencija	Osigurane obveznice	
	Proizvodna emisija (isključujući LULUCF)	Proizvodna emisija (uključujući LULUCF)	Emisija potrošnje	Emisija središnje države			
Veličina portfelja u nominalnom iznosu (mlrd. EUR)		9,2			5,4	0,4	5,8
WACI (tCO ₂ e po mil. EUR prihoda ili PPP BDP-a, stanovniku ili potrošnji)	153,4 100%	139,7 100%	12,0 100%	83,3 100%	1,5 87%	0,8 100%	1,5 88%
TCE (tCO ₂ e)	1.417.688 100%	1.291.573 100%	1.908.710 100%	140.039 100%	101,0 73%	18,6 78%	119,6 74%
Ugljični otisak (tCO ₂ e po mil. EUR ulaganja)	153,4 100%	139,7 100%	206,5 100%	15,1 100%	0,0 73%	0,0 78%	0,0 74%
Ugljični intenzitet (tCO ₂ e po mil. EUR prihoda ili PPP BDP-a, stanovniku ili potrošnji)	153,4 100%	139,7 100%	11,2 100%	74,7 100%	0,5 73%	1,0 78%	0,6 74%

Napomena: Veličina portfelja isključuje depozite, sredstva na računima, sredstva povjerena na upravljanje međunarodnoj financijskoj instituciji i drugo. Postotak pokrivenosti podacima izražen je u postotku uz svaki pokazatelj.

Kratica LULUCF (*Land use, land-use change and forestry*) odnosi se na korištenje i prenamjenu zemljišta i šumarstvo. Tako, na primjer, pošumljavanje snižava emisiju, dok krčenje šuma povećava emisiju stakleničkih plinova.

Izvori: ISS; C4F; Svjetska banka; Bloomberg; ESB; HNB

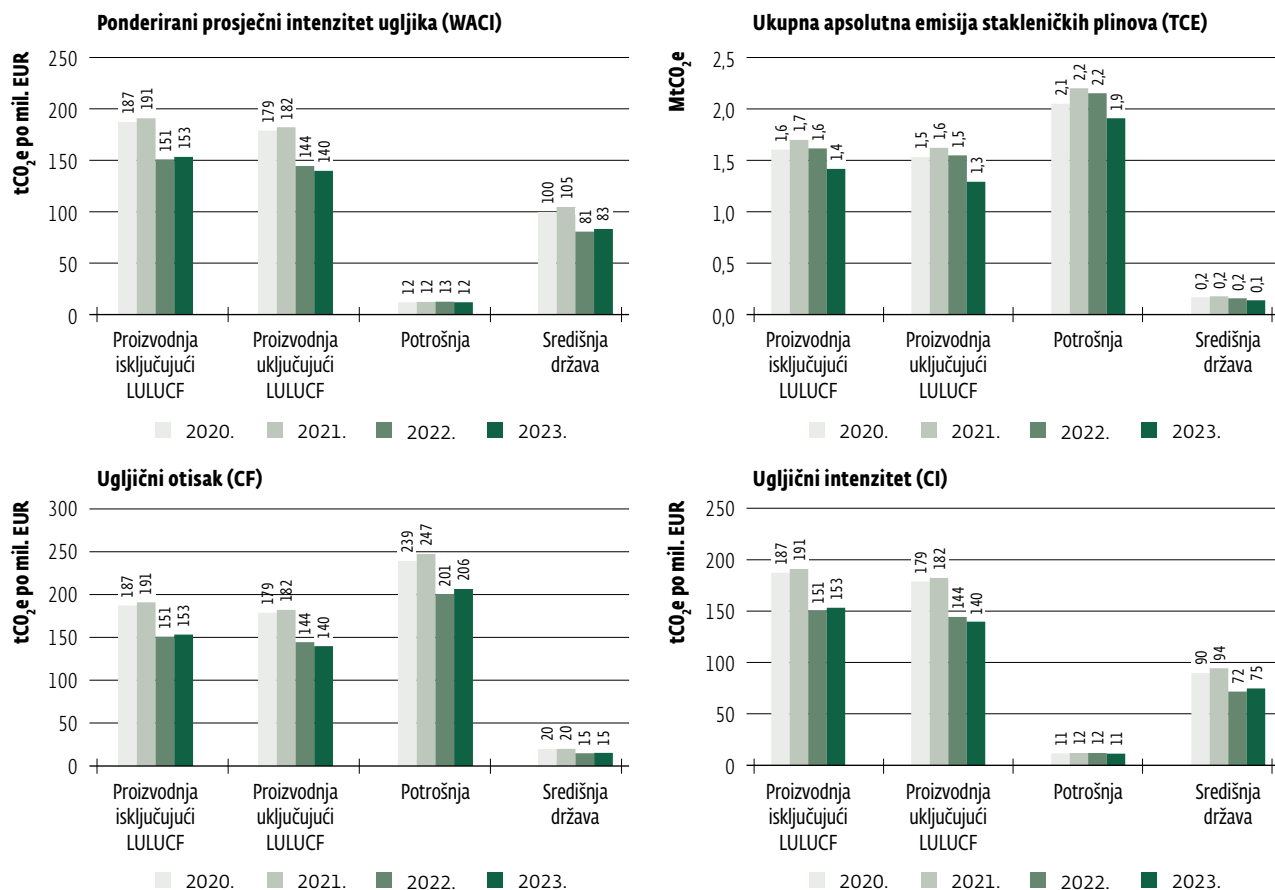
koja uključuje LULUCF bio niži (1,29 mil. tCO₂e). TCE emisije potrošnje iznosio je 1,91 mil. tCO₂e, a emisije središnje države 0,14 mil. tCO₂e. Ukupan TCE za ostale izdavatelje iznosio je 119,6 tCO₂e.

Na dan 31. prosinca 2023. **ugljični otisak (CF)** za državne izdavatelje iznosio je 153,4 tCO₂e po mil. EUR ulaganja prema proizvodnoj emisiji koja isključuje LULUCF te 139,7 tCO₂e prema proizvodnoj emisiji koja uključuje LULUCF. Ugljični otisak prema emisiji potrošnje bio je 206,5 tCO₂e po mil. EUR ulaganja i 15,1 tCO₂e po mil. EUR ulaganja prema emisiji središnje države. Ukupan ugljični otisak za ostale izdavatelje bio je blizu nule.

Ugljični intenzitet (CI) za državne izdavatelje na dan 31. prosinca 2023. iznosio je 153,4 tCO₂e po mil. EUR BDP-a prema paritetu kupovne moći (proizvodna emisija koja isključuje LULUCF) i 139,7 tCO₂e za proizvodnu emisiju koja uključuje LULUCF. Ugljični intenzitet za emisiju potrošnje iznosio je 11,2 tCO₂e po stanovniku i 74,7 tCO₂e po mil. EUR potrošnje središnje države (emisija središnje države). Ukupan ugljični intenzitet za ostale izdavatelje iznosio je 0,6 tCO₂e po mil. EUR prihoda.

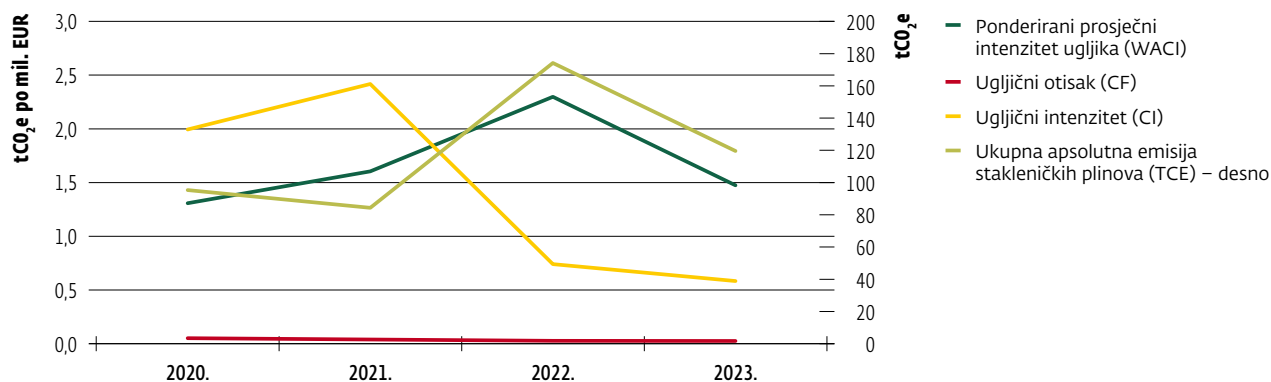
Slika 4. prikazuje kretanje klimatskih pokazatelja u razdoblju od 2020. do 2023. Kod pokazatelja WACI, TCE, CF i CI za državne izdavatelje zabilježen je u 2022. i 2023. pad jer su podaci za alokaciju emisija za te dvije godine bili jednaki kao 2021., dok su podaci iskorišteni za normalizaciju rasli. Uz navedeno, podaci za prethodne godine revidirani su i ažurirani, a poboljšana je i dostupnost podataka u odnosu na prvu objavu.

SLIKA 4. Kretanje klimatskih pokazatelja financijske imovine za državne izdavatelje

Izvori: ISS; C4F; Svjetska banka; Bloomberg; ESB; HNB

SLIKA 5. Kretanje klimatskih pokazatelja financijske imovine za ostale izdavatelje

Izvori: ISS; C4F; Svjetska banka; Bloomberg; ESB; HNB

Kod ostalih izdavatelja odnosno vrijednosnih papira međunarodnih financijskih institucija i agencija te osiguranih obveznica pokazatelji WACI i TCE pali su u 2023. nakon rasta u 2022. i promjene strukture portfelja tijekom priprema i prilagodba koje je bilo potrebno provesti zbog ulaska u europodručje s 1. siječnja 2023. Pokazatelj CF ostao je stabilan, a za pokazatelj CI u 2022. i 2023. zabilježen je pad nakon povećanja dostupnosti podataka.

Ciljevi

U skladu s Europskim zakonom o klimi i Pariškim sporazumom cilj je država članica Europske unije da europsko gospodarstvo i društvo postanu klimatski neutralni do 2050. godine te da smanje emisije stakleničkih plinova za najmanje 55% do 2030. u usporedbi s razinama iz 1990. Neutralnost podrazumijeva postizanje nulte neto emisije smanjenjem emisija te ulaganjem u zelene tehnologije i zaštitu prirodnog okoliša.

HNB ulaže u zelene, socijalne i održive obveznice i održive obveznice vezane uz učinak s ciljem podrške tranziciji prema niskougličnom gospodarstvu u skladu s okvirom prihvatljivih rizika i tržišnim uvjetima.

U okviru svog mandata HNB će podupirati dekarbonizaciju da bi se ostvarili ciljevi Pariškog sporazuma i klimatske neutralnosti EU-a. Stoga će produbljivati razumijevanje učinaka klimatskih promjena na portfelje financijske imovine kojima upravlja, provjeravati dostupnost i pouzdanost podataka i metodologija izračuna pokazatelja te raditi na poboljšavanju metodologija procjene izloženosti rizicima povezanim s klimatskim promjenama.

Daljnijim izvještavanjem o klimatskim pokazateljima za financijsku imovinu HNB će osigurati visoku razinu transparentnosti i odgovornosti prema javnosti.

DODATAK – ZAJEDNIČKI MJERNI POKAZATELJI EUROSUSTAVA

POKAZATELJ 1. Ponderirani prosječni intenzitet ugljika (WACI)

$$WACI = \sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost portfelja}} \right) \times \left(\frac{\text{emisija stakleničkih plinova izdavatelja}_i}{\text{prihod izdavatelja u mil. € ili BDP prema paritetu kupovne moći, broj stanovnika, finalna potrošnja opće države}_i} \right)$$

POKAZATELJ 2. Ukupna apsolutna emisija stakleničkih plinova (TCE)

$$TCE = \sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost kompanije uključujući gotovinu ili BDP prema paritetu kupovne moći}_i} \right) \times (\text{emisija stakleničkih plinova izdavatelja}_i)$$

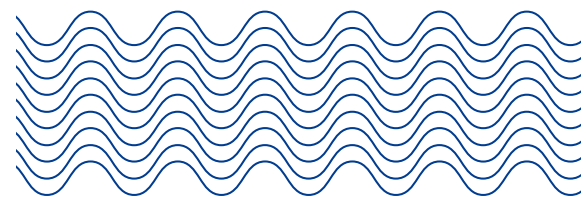
POKAZATELJ 3. Ugljični otisak (CF)

$$CF = \frac{\sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost kompanije uključujući gotovinu ili BDP prema paritetu kupovne moći}_i} \right) \times (\text{emisija stakleničkih plinova izdavatelja}_i)}{\text{vrijednost portfelja u mil. €}}$$

POKAZATELJ 4. Ugljični intenzitet (CI)

$$CI = \frac{\sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost kompanije uključujući gotovinu ili BDP prema paritetu kupovne moći}_i} \right) \times (\text{emisija stakleničkih plinova izdavatelja}_i)}{\sum_n^i \left(\frac{\text{vrijednost ulaganja}_i}{\text{vrijednost kompanije uključujući gotovinu ili BDP prema paritetu kupovne moći}_i} \right) \times \left(\frac{\text{prihod izdavatelja u mil. € ili BDP prema paritetu kupovne moći, broj stanovnika, finalna potrošnja opće države}_i}{\text{prihod izdavatelja u mil. € ili BDP prema paritetu kupovne moći, broj stanovnika, finalna potrošnja opće države}_i} \right)}$$

23

FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

za godinu koja je završila 31. prosinca 2023.

Izvešće neovisnog revizora Savjetu Hrvatske narodne banke

Mišljenje

Obavili smo reviziju financijskih izvještaja Hrvatske narodne banke, koji obuhvaćaju bilancu na dan 31. prosinca 2023. godine te račun dobiti i gubitka za tada završenu godinu, kao i bilješke koje sadrže značajne računovodstvene politike i ostala pojašnjenja (u nastavku „financijski izvještaji“).

Prema našem mišljenju, priloženi financijski izvještaji istinito i fer prikazuju financijski položaj Hrvatske narodne banke na dan 31. prosinca 2023. godine te njezinu financijsku uspješnost za godinu koja je tada završila, sukladno članku 60. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (»Narodne novine«, br. 75/08., 54/13. i 47/20.), kojim se uređuje primjena Smjernice (EU) 2016/2249 Europske središnje banke od 3. studenoga 2016. o pravnom okviru za računovodstvo i financijsko izvještavanje u Europskom sustavu središnjih banaka (ESB/2016/34), sa svim izmjenama („osnova pripreme“).

Osnova za izražavanje mišljenja

Obavili smo našu reviziju u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima. Naše odgovornosti, u skladu s tim standardima, detaljnije su opisane u našem izvješću neovisnog revizora u odjeljku *Odgovornosti revizora za reviziju financijskih izvještaja*. Neovisni smo od Hrvatske narodne banke u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju financijskih izvještaja u Hrvatskoj i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima. Uvjereni smo da su nam pribavljeni revizijski dokazi dostatni i primjereni te da čine odgovarajuću osnovu za potrebe izražavanja našeg mišljenja.

Odgovornosti Savjeta Hrvatske narodne banke za financijske izvještaje

Savjet Hrvatske narodne banke je odgovoran za sastavljanje financijskih izvještaja koji daju istinit i fer prikaz u skladu s osnovom pripreme te za one interne kontrole za koje Savjet Hrvatske narodne banke odredi da su potrebne, kako bi se omogućilo sastavljanje financijskih izvještaja, bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prijevare ili pogreške.

U sastavljanju financijskih izvještaja, Savjet Hrvatske narodne banke je odgovoran za procjenjivanje sposobnosti Hrvatske narodne banke da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem te objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja u skladu s relevantnim zakonskim odredbama.

Savjet Hrvatske narodne banke odgovoran je za nadziranje procesa financijskog izvještavanja, uspostavljenog od strane Hrvatske narodne banke.

Izvješće neovisnog revizora Savjetu Hrvatske narodne banke (nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju financijskih izvještaja

Naši su ciljevi steći razumno uvjerenje o tome jesu li financijski izvještaji, kao cjelina, bez značajno pogrešnog iskaza uslijed prijevare ili pogreške te izdati izvješće neovisnog revizora koje uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je visoka razina uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima uvijek otkriti postojanje značajno pogrešnih iskaza. Pogrešni iskazi mogu nastati uslijed prijevare ili pogreške, a smatraju se značajnim, ako se razumno može očekivati da bi, pojedinačno ili zbrojeni s drugim pogrešnim iskazima, utjecali na ekonomske odluke korisnika financijskih izvještaja, donesene na osnovi ovih financijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima, donosimo profesionalne prosudbe i održavamo profesionalni skepticizam tijekom revizije. Mi također:

- prepoznamo i procjenjujemo rizike značajno pogrešnog iskaza financijskih izvještaja, zbog prijevare ili pogreške; oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao odgovor na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni kako bi osigurali osnovu za donošenje našeg mišljenja. Rizik neotkrivanja značajno pogrešnog iskaza nastalog uslijed prijevare, veći je od rizika neotkrivanja onog nastalog uslijed pogreške, budući da prijevare može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola.
- stječemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u danim okolnostima, ali ne i u svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Hrvatske narodne banke.
- ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava od strane Savjeta Hrvatske narodne banke.
- donosimo zaključak o primjerenosti korištenja pretpostavke vremenske neograničenosti poslovanja od strane Savjeta Hrvatske narodne banke te, temeljeno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Hrvatske narodne banke da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem. Ukoliko zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pozornost u našem izvješću neovisnog revizora na povezane objave u financijskim izvještajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modificiramo naše mišljenje. Naši zaključci temelje se na revizijskim dokazima pribavljenim do datuma izdavanja našeg izvješća neovisnog revizora. Međutim, budući događaji ili uvjeti mogu uzrokovati da Hrvatska narodna banka ne bude u mogućnosti nastaviti s vremenski neograničenim poslovanjem.
- ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj financijskih izvještaja, uključujući i objave te razmatramo odražavaju li financijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kako bi se postigla fer prezentacija.

Izvešće neovisnog revizora Savjetu Hrvatske narodne banke (nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju financijskih izvještaja (nastavak)

Komuniciramo sa Savjetom Hrvatske narodne banke u vezi s, između ostalog, planiranim djelokrugom i vremenskim rasporedom revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i one u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama, koji su otkriveni tijekom naše revizije.

KPMG Croatia d.o.o. za reviziju
Hrvatski ovlaštani revizor
Ivana Lučića 2a
10000 Zagreb
Hrvatska

KPMG Croatia
d.o.o.
Eurotower, 17. kat
Ivana Lučića 2a, 10000 Zagreb

U ime i za KPMG Croatia d.o.o. za reviziju:

Goran Horvat
Predsjednik Uprave, Hrvatski ovlaštani revizor

Zagreb, 23. veljače 2024.

BILANCA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Imovina	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.
1. Zlato i potraživanja u zlatu	841	106.545
2. Potraživanja od rezidenata izvan europodručja nominirana u stranoj valuti	2.868.200	3.711.987
2.1. Potraživanja od Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF)	1.205.572	1.243.122
2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina	1.662.628	2.468.865
3. Potraživanja od rezidenata europodručja nominirana u stranoj valuti	486.471	576.035
4. Potraživanja od rezidenata izvan europodručja nominirana u eurima	852.849	2.764.498
4.1. Salda kod banaka, ulaganja u vrijednosne papire i krediti	852.849	2.764.498
4.2. Potraživanja koja proizlaze iz kredita u sklopu ERM-a II	–	–
5. Krediti kreditnim institucijama europodručja vezani uz operacije monetarne politike, nominirani u eurima	55.000	–
5.1. Glavne operacije refinanciranja	55.000	–
5.2. Operacije dugoročnijeg refinanciranja	–	–
5.3. Obratne operacije fine prilagodbe	–	–
5.4. Obratne strukturne operacije	–	–
5.5. Mogućnost posudbe na kraju dana	–	–
5.6. Krediti vezani uz poziv na uplatu marže	–	–
6. Ostala potraživanja od kreditnih institucija europodručja nominirana u eurima	366.317	6.337.134
7. Vrijednosni papiri rezidenata europodručja nominirani u eurima	12.554.465	17.058.001
7.1. Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike	–	–
7.2. Ostali vrijednosni papiri	12.554.465	17.058.001
8. Dug opće države nominiran u eurima	–	–
9. Potraživanja unutar Eurosustava	29.951.399	13.075.368
9.1. Sudjelujući udio u ESB-u	420.517	71.391
9.2. Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva	327.152	–
9.3. Potraživanja vezana uz izdavanje dužničkih certifikata ESB-a	–	–
9.4. Neto potraživanja povezana s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava	13.347.239	10.501.967
9.5. Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto)	15.856.491	2.502.010
10. Stavke u postupku namire	–	–
11. Ostala imovina	364.204	1.064.714
11.1. Kovanice europodručja	–	–
11.2. Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina	110.045	91.459
11.3. Ostala financijska imovina	15.675	868.040
11.4. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	2.196	–
11.5. Obračunati prihodi i unaprijed plaćeni troškovi	212.161	78.733
11.6. Razno	24.127	26.482
12. Gubitak tekuće godine	–	–
Ukupno	47.499.746	44.694.282

Bilješke na stranicama od 159 do 210 sastavni su dio ovih financijskih izvještaja.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Obveze	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.
1. Novčanice u optjecaju	12.081.286	14.887.495
2. Obveze prema kreditnim institucijama europodručja vezane uz operacije monetarne politike, nominirane u eurima	17.638.981	18.662.198
2.1. Tekući računi (koji obuhvaćaju sustav obveznih pričuva)	880.569	18.662.198
2.2. Mogućnost polaganja depozita na kraju dana	16.758.412	–
2.3. Oročeni depoziti	–	–
2.4. Obratne operacije fine prilagodbe	–	–
2.5. Depoziti vezani uz poziv na uplatu marže	–	–
3. Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja nominirane u eurima	9.428.593	3.307.609
4. Izdani dužnički certifikati	–	–
5. Obveze prema ostalim rezidentima europodručja nominirane u eurima	4.629.859	3.670.800
5.1. Opća država	3.912.926	2.796.238
5.2. Ostale obveze	716.933	874.562
6. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u eurima	70.877	119.508
7. Obveze prema rezidentima europodručja nominirane u stranoj valuti	259.353	214.065
8. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u stranoj valuti	–	–
8.1. Depoziti, salda i ostale obveze	–	–
8.2. Obveze koje proizlaze iz kredita u sklopu ERM-a II	–	–
9. Protustavka posebnim pravima vučenja koja dodjeljuje MMF	1.204.434	1.240.100
10. Obveze unutar Eurosustava	–	–
10.1. Obveze koje odgovaraju prijenosu deviznih pričuva	–	–
10.2. Obveze vezane uz izdavanje dužničkih certifikata ESB-a	–	–
10.3. Neto obveze povezane s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava	–	–
10.4. Ostale obveze unutar Eurosustava (neto)	–	–
11. Stavke u postupku namire	–	45
12. Ostale obveze	423.147	474.171
12.1. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	9.482	20.059
12.2. Obračunati rashodi i odgođeni prihodi	45.701	5.701
12.3. Razno	367.964	448.411
13. Rezervacije	495.927	499.936
14. Računi revalorizacije	783.405	1.147.890
15. Kapital i pričuve	483.884	470.465
15.1. Kapital	331.807	331.807
15.2. Pričuve	152.077	138.658
16. Dobit tekuće godine	–	–
Ukupno	47.499.746	44.694.282

Bilješke na stranicama od 159 do 210 sastavni su dio ovih financijskih izvještaja.

RAČUN DOBITI I GUBITKA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

	2023.	2022.
1.1. Kamatni prihodi	879.384	285.252
1.2. Kamatni rashodi	(876.568)	(154.277)
1. Neto kamatni prihod/rashod	2.816	130.975
2.1. Realizirani dobiti/gubici od financijskih operacija	305.398	75.133
2.2. Umanjenje financijske imovine i pozicija	-	(21.959)
2.3. Prijenos na/iz rezervacija za financijske rizike	-	(26.545)
2. Neto rezultat financijskih operacija, umanjena i rezervaci-ja za rizike	305.398	26.629
3.1. Prihodi od naknada i provizija	17.396	9.076
3.2. Rashodi od naknada i provizija	(9.975)	(5.475)
3. Neto prihod/rashod od naknada i provizija	7.421	3.601
4. Prihod od dionica i sudjelujućih udjela	849	849
5. Neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda	(224.667)	-
6. Ostali prihodi	6.324	1.413
Ukupni neto prihod	98.141	163.467
7. Troškovi za zaposlenike	(35.046)	(32.882)
8. Administrativni troškovi	(30.071)	(23.977)
9. Amortizacija materijalne i nematerijalne dugotrajne imo-vine	(9.763)	(7.273)
10. Troškovi izrade novčanica i kovanog novca	(23.173)	(35.179)
11. Ostali troškovi	(88)	(154)
Troškovi poslovanja	(98.141)	(99.465)
12. Dobit/(gubitak) tekuće godine	-	64.002

Financijske izvještaje prikazane na stranicama od 153. do 210. odobrili su dana 23. veljače 2024.:

direktor Direkcije financija i računovodstva:
Mario Varović

guverner:
Boris Vujčić

Bilješka br. 1 – Opći podaci i računovodstvene politike

1.1. OPĆI PODACI

Hrvatska narodna banka središnja je banka Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu, na Trgu hrvatskih velikana 3. Njezin je status utvrđen Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci (“Narodne novine”, br. 75/2008., 54/2013. i 47/2020.). Hrvatska narodna banka sastavni je dio Europskog sustava središnjih banaka (ESSB).

Odlukom Vijeća Europske unije (EU) 2022/1211 od 12. srpnja 2022. o usvajanju eura u Hrvatskoj 1. siječnja 2023. (SL L 187, 14. 7. 2022.) utvrđeno je da Hrvatska ispunjava potrebne uvjete za usvajanje eura i odstupanje iz članka 5. Akta o pristupanju iz 2012. prestaje s učinkom od 1. siječnja 2023.

Na temelju članka 5. Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (“Narodne novine”, br. 57/2022. i 88/2022.), a u vezi s Odlukom Vijeća (EU) 2022/1211 od 12. srpnja 2022. o usvajanju eura u Hrvatskoj 1. siječnja 2023. i Uredbom Vijeća (EU) 2022/1208 od 12. srpnja 2022. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2866/98 u pogledu stope konverzije eura za Hrvatsku (SL L 187, 14. 7. 2022.), Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o objavi uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (“Narodne novine”, br. 85/2022.). Odlukom o objavi uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj euro postaje službena novčana jedinica i zakonsko sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj na dan 1. siječnja 2023. Hrvatska narodna banka postaje dio Eurosustava od 1. siječnja 2023. Eurosustav se sastoji od Europske središnje banke (ESB) i nacionalnih središnjih banaka onih država koje su prihvatile euro. Europodručje se sastoji od država Europske unije koje su uvele euro kao svoju valutu.

Hrvatska narodna banka u vlasništvu je Republike Hrvatske, a u ostvarivanju svojeg cilja i u izvršavanju svojih zadataka samostalna je i neovisna. Cilj Hrvatske narodne banke jest održavanje stabilnosti cijena.

Hrvatska narodna banka u skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije i Statutom ESSB-a i ESB-a obavlja sljedeće zadatke:

- 1) sudjeluje u definiranju i provođenju monetarne politike Europske unije
- 2) izvršava devizne operacije (poslove) u skladu s člankom 219. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i
- 3) osigurava nesmetano funkcioniranje platnog sustava.

Ne dovodeći u pitanje navedene zadatke iz članka 88. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci i svoju neovisnost, Hrvatska narodna banka, u skladu s relevantnim pravnim aktima Europske unije, njezinih institucija i tijela, obavlja sljedeće zadatke:

- 1) upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske koje nisu prenesene ESB-u, kao i drugom imovinom Republike Hrvatske zatečenom u bilanci Hrvatske narodne banke na dan uvođenja eura kao službene novčane jedinice Republike Hrvatske
- 2) izdaje i oduzima odnosno ukida odobrenja i suglasnosti te donosi druga rješenja u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija i poslovanje kreditnih unija, pružatelja platnih usluga, izdavatelja elektroničkog novca i platnih sustava, platni promet, izdavanje elektroničkog novca te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača

- 3) obavlja superviziju i nadzor u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija i poslovanje kreditnih unija, pružatelja platnih usluga, izdavatelja elektroničkog novca i platnih sustava, platni promet i izdavanje elektroničkog novca
- 4) otvara račune i prima sredstva kreditnih institucija, obavlja platni promet po tim računima te odobrava kredite kreditnim institucijama
- 5) prikuplja i obrađuje statističke podatke
- 6) uređuje i unapređuje platni promet i osigurava njegovo nesmetano funkcioniranje
- 7) obavlja poslove fiskalnog agenta za Republiku Hrvatsku i obavlja ostale zakonom utvrđene poslove za Republiku Hrvatsku
- 8) donosi podzakonske propise za poslove iz svoje nadležnosti
- 9) provodi makrobonitetnu politiku radi pridonosa očuvanju stabilnosti financijskog sustava u cjelini, u granicama svoje nadležnosti i
- 10) obavlja ostale poslove utvrđene drugim propisima.

Tijela su Hrvatske narodne banke Savjet Hrvatske narodne banke i guverner Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke sastoji se od osam članova, a čine ga guverner, zamjenik guvernera i šest viceguvernera Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke nadležan je i odgovoran za ostvarivanje cilja i izvršavanje zadataka Hrvatske narodne banke te utvrđuje politike povezane s djelovanjem Hrvatske narodne banke.

Članovi su Savjeta Hrvatske narodne banke:

- prof. dr. sc. Boris Vujčić, guverner
- dr. sc. Sandra Švaljek, zamjenica guvernera
- dr. sc. Michael Faulend, viceguverner
- Bojan Fras, viceguverner
- mr. sc. Slavko Tešija, viceguverner
- dr. sc. Roman Šubić, viceguverner
- mr. sc. Ivana Jakir-Bajo, viceguvernerka
- dr. sc. Tomislav Čorić, viceguverner.

Konsolidirani financijski izvještaji ne sastavljaju se i u financijskim izvještajima Hrvatske narodne banke ne iskazuju se financijski izvještaji ovisnog društva Hrvatske kovnice novca d.o.o. jer nisu značajni za financijske izvještaje Hrvatske narodne banke.

1.2. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

1.2.1. Osnova pripreme

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke za 2023. pripremljeni su u skladu s člankom 60. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, kojim se uređuje primjena Smjernice (EU) 2016/2249 Europske središnje banke od 3. studenoga 2016. o pravnom okviru za računovodstvo i financijsko izvještavanje u Europskom sustavu središnjih banaka (ESB/2016/34), sa svim izmjenama (u nastavku teksta: Smjernica ESB-a). Člankom 60. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci utvrđeno je da Hrvatska narodna banka sastavlja financijske izvještaje u skladu sa Smjernicom ESB-a, a za izvještavanje o transakcijama koje

nisu regulirane Smjernicom ESB-a Hrvatska narodna banka primjenjuje, pod uvjetom da ne postoji suprotna odluka Savjeta Hrvatske narodne banke, načela vrednovanja u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koje je prihvatila Europska unija, a koji su bitni za poslove i izvještaje Hrvatske narodne banke. U izvještajnom razdoblju nije bilo odluka Savjeta Hrvatske narodne banke iz članka 60. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Podaci u Bilanci i Računu dobiti i gubitka prezentirani su u skladu s propisanom strukturom prema Smjernici ESB-a.

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke prezentirani su u eurima. Podaci u financijskim izvještajima na dan 31. prosinca 2022. preračunati su u eure na dan 1. siječnja 2023. uz primjenu fiksnog tečaja konverzije kune u euro: 1 euro= 7,53450 kuna.

Usporedne informacije za sve iznose prikazane u Bilanci na kraju izvještajnog razdoblja jesu podaci na početku izvještajnog razdoblja vrednovani i prezentirani u skladu s pravilima vrednovanja i propisanom strukturom Smjernice ESB-a i izraženi u eurima.

1.2.2. Promjene u računovodstvenim politikama

Određeni usporedni podaci reklasificirani kako bi bili u skladu s prezentacijom tekuće godine. Reklasifikacije su samo prezentacijske te nemaju utjecaja na rezultat za godinu ili kapital i pričuve.

Računovodstvene politike Hrvatske narodne banke izmijenjene su zbog uvođenja eura kao službene novčane jedinice u Republici Hrvatskoj i ulaska Hrvatske narodne banke u Eurosustav, a najznačajnije su promjene sljedeće:

- 1) U Bilanci i Računu dobiti i gubitka izrazi “Hrvatska” i “kuna” zamjenjuju se izrazima “europodručje” i “euro”.
- 2) Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke sadržavaju sve pozicije koje propisuje Smjernica ESB-a, što nije bilo moguće u razdoblju dok Hrvatska nije uvela euro kao službenu valutu.
- 3) Nakon uvođenja eura kao službene novčane jedinice Republike Hrvatske novčanice se prema Smjernici ESB-a iskazuju pod bilančnom stavkom Novčanice u optjecaju, a kovanice pod stavkom Ostale obveze. Kovanice kuna u optjecaju iskazivale su se zajedno s novčanicama u optjecaju u okviru bilančne stavke Novčanice i kovanice u optjecaju.

U skladu s člankom 29. Smjernice ESB-a nacionalne središnje banke moraju revalorizirati svu financijsku imovinu i obveze na dan kada su postale članice Eurosustava. Nerealizirani dobitci koji su nastali prije tog datuma ili na taj datum, razdvajaju se od svih nerealiziranih revalorizacijskih dobitaka koji mogu nastati nakon tog datuma i ostaju kod nacionalnih središnjih banaka. Prema tome, Hrvatska narodna banka formirala je predulazne revalorizacijske račune iz nerealiziranih dobitaka nastalih prije datuma ili na datum ulaska Hrvatske narodne banke u Eurosustav, i to:

- 1) Predulazni revalorizacijski račun od revalorizacije eura u odnosu na kunu (u nastavku teksta: predulazni revalorizacijski račun za EUR/HRK) formiran je iz stanja na revalorizacijskom računu za EUR/HRK zatečenog na dan 1. siječnja 2023. u ukupnom iznosu od 38.468 tisuća eura, a nastalog ponovnim vrednovanjem bilančnih i izvanbilančnih stavki izraženih u eurima u odnosu na kunu.
- 2) Predulazni revalorizacijski račun od revalorizacije američkog dolara u odnosu na kunu (u nastavku teksta: predulazni revalorizacijski račun za USD/HRK) formiran je iz stanja na revalorizacijskom računu za USD/HRK zatečenog na dan 1. siječnja 2023. u ukupnom iznosu od 296.252 tisuće eura, a nastalog

ponovnim vrednovanjem bilančnih i izvanbilančnih stavki izraženih u američkim dolarima u odnosu na kunu.

- 3) Predulazni revalorizacijski račun od nerealiziranih dobitaka od revalorizacije financijske imovine, obveza te izvanbilančnih stavki nastalih prije datuma ili na datum ulaska Hrvatske narodne banke u Eurosustav (u nastavku teksta: predulazni revalorizacijski račun za pokriće gubitaka) formiran je iz stanja na dan 1. siječnja 2023. na revalorizacijskim računima od revalorizacije financijske imovine, obveza te izvanbilančnih stavki (osim onih od revalorizacije eura u odnosu na kunu i revalorizacije američkog dolara u odnosu na kunu) i revalorizacijskih računa formiranih, prema Odluci Savjeta HNB-a, a slijedom odredbi Zakona o HNB-u pri prelasku na izvještavanje prema Smjernici ESB-a u ukupnom iznosu od 769.138 tisuća eura.

1.2.2.1. Utjecaj ulaska u Eurosustav na bilancu

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Imovina	31. 12. 2022.	Bilješka*	Utjecaj ulaska u Eurosustav 1. 1. 2023.	1. 1. 2023. nakon ulaska u Eurosustav
1. Zlato i potraživanja u zlatu	106.798	(a)	(253)	106.545
2. Potraživanja od rezidenata izvan europa područja nominirana u stranoj valuti	30.062.827	–	(26.350.840)	3.711.987
2.1. Potraživanja od Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF)	1.244.497	(b)	(1.375)	1.243.122
2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina	28.818.330	(c)	(26.349.465)	2.468.865
3. Potraživanja od rezidenata europa područja nominirana u stranoj valuti	17.086	(d)	558.949	576.035
4. Potraživanja od rezidenata izvan europa područja nominirana u eurima	–	(e)	2.764.498	2.764.498
4.1. Salda kod banaka, ulaganja u vrijednosne papire i krediti	–	–	2.764.498	2.764.498
4.2. Potraživanja koja proizlaze iz kredita u sklopu eERM II	–	–	–	–
5. Krediti kreditnim institucijama europa područja vezani uz operacije monetarne politike, nominirani u eurima	375.207	(f)	(375.207)	–
5.1. Glavne operacije refinanciranja	–	–	–	–
5.2. Operacije dugoročnijeg refinanciranja	375.207	–	(375.207)	–
5.3. Obratne operacije fine prilagodbe	–	–	–	–
5.4. Obratne strukturne operacije	–	–	–	–
5.5. Mogućnost posudbe na kraju dana	–	–	–	–
5.6. Krediti vezani uz poziv na uplatu marže	–	–	–	–
6. Ostala potraživanja od kreditnih institucija europa područja nominirana u eurima	–	(g)	6.337.134	6.337.134
7. Vrijednosni papiri rezidenata europa područja nominirani u eurima	2.150.942	(h)	14.907.059	17.058.001
7.1. Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike	2.150.942	–	(2.150.942)	–
7.2. Ostali vrijednosni papiri	–	–	17.058.001	17.058.001

Imovina	31. 12. 2022.	Bilješka*	Utjecaj ulaska u Eurosustav 1. 1. 2023.	1. 1. 2023. nakon ulaska u Eurosustav
8. Dug opće države nominiran u eurima	–	–	–	–
9. Potraživanja unutar Eurosustava	–	–	13.075.368	13.075.368
9.1. Sudjelujući udio u ESB-u	–	(i)	71.391	71.391
9.2. Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva	–	–	–	–
9.3. Potraživanja vezana uz izdavanje dužničkih certifikata ESB-a	–	–	–	–
9.4. Neto potraživanja povezana s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava	–	(j)	10.501.967	10.501.967
9.5. Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto)	–	(k)	2.502.010	2.502.010
10. Stavke u postupku namire	–	–	–	–
11. Ostala imovina	198.808	(l)	865.906	1.064.714
11.1. Kovanice europodručja	–	–	–	–
11.2. Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina	91.459	–	–	91.459
11.3. Ostala financijska imovina	17.132	–	850.908	868.040
11.4. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	–	–	–	–
11.5. Obračunati prihodi i unaprijed plaćeni troškovi	78.733	–	–	78.733
11.6. Razno	11.484	–	14.998	26.482
12. Gubitak tekuće godine	–	–	–	–
Ukupno	32.911.668	–	11.782.614	44.694.282

* U bilješkama u kojima se objašnjavaju razlike u bilanci na dan 31. 12. 2022. i 1. 1. 2023. za stavke imovine rabi se oznaka A, a za stavke obveza oznaka L.

(a) Stavka A 1. Zlato i potraživanja u zlatu umanjena u odnosu na dan 31. 12. 2022. zbog revalorizacije zlata prema tečaju ESB-a na dan 1. 1. 2023.

(b) Stavka A 2.1. Potraživanja od Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF) umanjena u odnosu na dan 31. 12. 2022. zbog revalorizacije SDR-a prema tečaju ESB-a na dan 1. 1. 2023.

(c) Stavka A 2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina smanjila za iznos od 26.349.465 tisuća eura u odnosu na dan 31. 12. 2022. zbog reklasifikacije vrijednosnih papira, tekućih računa, depozita, obratnih repo ugovora s obzirom na valutu (euro) i pripadnost europodručju, i to na sljedeće stavke: A 3. Potraživanja od rezidenata europodručja nominirana u stranoj valuti 576.035 tisuća eura, A 4. Potraživanja od rezidenata izvan europodručja nominirana u eurima 2.764.498 tisuća eura, A 6. Ostala potraživanja od kreditnih institucija iz Hrvatske nominirana u eurima 4.662.489 tisuća eura, A 7. Vrijednosni papiri rezidenata europodručja nominirani u eurima 14.907.059 tisuća eura, A 9. Potraživanja unutar Eurosustava 2.570.724 tisuća eura i A 11. Ostala imovina 868.556 tisuća eura. Preostali se iznos odnosi na isknjiženje novčanica i kovanica eura iz blagajne u izvanbilančnu evidenciju u ukupnom iznosu od 104 tisuće eura, čime su smanjene stavke L 1. Novčanice eura u optjecaju u iznosu od 102 tisuće eura i L 12. Ostale obveze u iznosu od 2 tisuće eura.

(d) Na stavku A 3. Potraživanja od rezidenata europodručja nominirana u stranoj valuti reklasificiran je iznos od 576.035 tisuća eura sa stavke A 2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina, a iznos od 17.086 tisuća eura reklasificiran je sa stavke A 3. Potraživanja od rezidenata europodručja nominirana u stranoj valuti na stavku A 6. Ostala potraživanja od kreditnih institucija europodručja nominirana u eurima tako da ukupan utjecaj ulaska u Eurosustav na ovoj stavci iznosi 558.949 tisuća eura.

(e) Ukupan iznos povećanja na stavci A 4. Potraživanja od rezidenata izvan europodručja nominirana u eurima rezultat je reklasifikacije sa stavke A 2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina u iznosu od 2.764.498 tisuća eura.

(f) Iznos na stavci A 5. Krediti kreditnim institucijama europodručja vezani uz operacije monetarne politike, nominirani u eurima smanjen je za 375.207 tisuća eura (kreditni vezani uz monetarnu politiku prije ulaska u Eurosustav) i prenesen na stavku A 6. Ostala potraživanja od kreditnih institucija europodručja, nominirana u eurima.

(g) Stavka A 6. Ostala potraživanja od kreditnih institucija europodručja nominirana u eurima povećala se za iznos od 6.337.134 tisuće eura, a čine ju reklasificirani iznosi sa stavke A 2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina od 4.662.489 tisuća eura, 17.086 tisuća eura sa stavke A3 Potraživanja od rezidenata europodručja nominirana u stranoj valuti, 375.207 tisuća eura

sa stavke A 5. Krediti kreditnim institucijama europodručja vezani uz operacije monetarne politike, nominirani u eurima i uknjiženje iznosa od 1.282.352 tisuće eura potraživanja od banaka za gotovinu eura u predopskrbi (protustavka novčanice eura u optjecaju i kovanice eura u optjecaju).

(h) Iznos na stavci A 7. Vrijednosni papiri rezidenata europodručja nominirani u eurima povećao za 14.907.059 tisuća eura, koji su reklasificirani sa stavke A 2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina, a također su reklasificirane podstavke unutar stavke A 7. tako da je iznos od 2.150.942 tisuće eura reklasificiran iz podstavke A 7.1. na podstavku A 7.2.

(i) Na dan 1. siječnja 2023. na stavci A 9.1. Sudjelujući udio u ESB-u evidentiran je iznos od 71.391 tisuće eura, i to 2.648 tisuća eura reklasificiranih sa stavke A 11. Ostala imovina, zatim preostali uplaćeni kapital ESB-u u iznosu od 68.714 tisuća eura i 29 tisuća eura od revalorizacije prema tečaju na dan 1. 1. 2023.

(j) Na stavci A 9.4. Neto potraživanja povezana s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava evidentirano je na dan 1. siječnja 2023. neto potraživanje povezano s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava u iznosu od 10.501.967 tisuća eura (protustavka L 1. Novčanice u optjecaju).

(k) Stavka A 9.5. Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto) na dan 1. siječnja 2023. povećana je zbog reklasifikacije sa stavke A 2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina u iznosu od 2.570.724 tisuća eura i smanjena zbog uknjiženja obveze za uplatu kapitala ESB-u u iznosu od 68.714 tisuća eura.

(l) Stavka A 11. Ostala imovina povećala za 865.906 tisuća eura jer je 2.648 tisuća eura uplaćenoga kapitala ESB-a reklasificirano na stavku A 9.1. Sudjelujući udio u ESB-u, iznos od 868.556 tisuća eura reklasificiran je sa stavke A 2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna, a iznos od 2 tisuće eura odnosi se na negativne efekte revalorizacije po tečaju ESB-a na dan 1. siječnja 2023.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Obveze	31. 12. 2022.	Bilješka	Utjecaj ulaska u Eurosustav 1. 1. 2023.	1. 1. 2023. nakon ulaska u Eurosustav
1. Novčanice u optjecaju	3.453.162	(m)	11.434.333	14.887.495
2. Obveze prema kreditnim institucijama europodručja vezane uz operacije monetarne politike, nominirane u eurima	16.327.272	(n)	2.334.926	18.662.198
2.1. Tekući računi (koji obuhvaćaju sustav obveznih pričuva)	16.327.272	–	2.334.926	18.662.198
2.2. Mogućnost polaganja depozita na kraju dana	–	–	–	–
2.3. Oročeni depoziti	–	–	–	–
2.4. Obratne operacije fine prilagodbe	–	–	–	–
2.5. Depoziti vezani uz poziv na uplatu marže	–	–	–	–
3. Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja nominirane u eurima	1.473.799	(o)	1.833.810	3.307.609
4. Izdani dužnički certifikati	–	–	–	–
5. Obveze prema ostalim rezidentima europodručja nominirane u eurima	1.243.100	(p)	2.427.700	3.670.800
5.1. Opća država	1.222.094	–	1.574.144	2.796.238
5.2. Ostale obveze	21.006	–	853.556	874.562
6. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u eurima	118.047	(r)	1.461	119.508
7. Obveze prema rezidentima europodručja nominirane u stranoj valuti	3.937.778	(s)	(3.723.713)	214.065
8. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u stranoj valuti	2.871.955	(t)	(2.871.955)	–
8.1. Depoziti, salda i ostale obveze	2.871.955	–	(2.871.955)	–
8.2. Obveze koje proizlaze iz kredita u sklopu ERM-a II	–	–	–	–
9. Protustavka posebnim pravima vučenja koja dodjeljuje MMF	1.241.472	(u)	(1.372)	1.240.100

Obveze	31. 12. 2022.	Bilješka	Utjecaj ulaska u Eurosustav 1. 1. 2023.	1. 1. 2023. nakon ulaska u Eurosustav
10. Obveze unutar Eurosustava	–	–	–	–
10.1. Obveze koje odgovaraju prijenosu deviznih pričuva	–	–	–	–
10.2. Obveze vezane uz izdavanje dužničkih certifikata ESB-a	–	–	–	–
10.3. Neto obveze povezane s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava	–	–	–	–
10.4. Ostale obveze unutar Eurosustava (neto)	–	–	–	–
11. Stavke u postupku namire	–	(v)	45	45
12. Ostale obveze	62.564	(z)	411.607	474.171
12.1. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	20.059	–	–	20.059
12.2. Obračunati rashodi i odgođeni prihodi	5.701	–	–	5.701
12.3. Razno	36.804	–	411.607	448.411
13. Rezervacije	499.936	–	–	499.936
14. Računi revalorizacije	1.148.116	(aa)	(226)	1.147.890
15. Kapital i pričuve	470.465	–	–	470.465
15.1. Kapital	331.807	–	–	331.807
15.2. Pričuve	138.658	–	–	138.658
16. Dobit tekuće godine	64.002	(ab)	(64.002)	–
Ukupno	32.911.668		11.782.614	44.694.282

(m) Stavka L 1. Novčanice u optjecaju povećala se zbog evidentiranja novčanica eura u predopskrbi i usklade euronovčanica unutar Eurosustava na dan 1. siječnja 2023. u iznosu od 11.641.582 tisuće eura, a smanjila se zbog isknjiženja novčanica eura iz blagajne u izvanbilančnu evidenciju u iznosu od 102 tisuće eura i reklasifikacije kovanica kuna u iznosu od 207.147 tisuća eura na stavku L 12. Ostale obveze.

(n) Stavka L 2. Obveze prema kreditnim institucijama europodručja vezane uz operacije monetarne politike, nominirane u eurima povećala se za iznos od 2.334.926 tisuća eura koji je reklasificiran iz stavke L 7. Obveze prema rezidentima europodručja, nominirane u stranoj valuti, a odnosi se na račune sudionika u sustavu TARGET prije ulaska u Eurosustav.

(o) Stavka L 3. Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja nominirane u eurima povećala se za 1.833.810 tisuća eura zbog reklasifikacije prema statusu europodručja i valuti knjiženja iznosa od 20.100 tisuća eura sa stavke L 7. Obveze prema rezidentima europodručja, nominirane u stranoj valuti i iznosa od 1.813.710 tisuća eura sa stavke L 8. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u stranoj valuti.

(p) Povećanje na stavci L 5. Obveze prema ostalim rezidentima europodručja nominirane u eurima u iznosu od 2.427.700 tisuća eura nastalo je zbog reklasifikacija prema statusu europodručja i valuti knjiženja sa stavke L 7. Obveze prema rezidentima europodručja, nominirane u stranoj valuti u iznosu od 1.571.913 tisuća eura, sa stavke L 8. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u stranoj valuti u iznosu od 853.556 tisuća eura i sa stavke L 12. Ostale obveze u iznosu od 2.231 tisuću eura.

(r) Iznos od 1.461 tisuću eura razlike na stavci L 6. Obveze prema rezidentima izvan europodručja, nominirane u eurima odnosi se na sredstva Europske komisije i Europskoga razvojnog fonda koja su reklasificirana sa stavke L 8. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u stranoj valuti.

(s) Zbog ulaska u Eurosustav stavka L 7. Obveze prema rezidentima europodručja, nominirane u stranoj valuti smanjila za iznos od 3.723.713 tisuća eura u odnosu na 31. prosinca 2022. Na stavku L 2. Obveze prema kreditnim institucijama europodručja vezane uz operacije monetarne politike, nominirane u eurima reklasificiran je iznos od 2.334.926 tisuća eura, iznos od 1.571.913 tisuća eura na stavku L 5. Obveze prema ostalim rezidentima europodručja nominirane u eurima, iznos od 20.100 tisuća eura na stavku L 3. Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja nominirane u eurima, a iznos od 203.228 tisuća eura reklasificiran je sa stavke L 8. Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u stranoj valuti. Osim već navedenih reklasifikacija, na smanjenje je utjecala i tečajna razlika zbog svođenja stavki bilance na tečaj ESB-a 1. siječnja 2023. u iznosu od 2 tisuće eura.

(t) Razlika u iznosu od 2.871.955 tisuća eura na stavci L 8. Obveze prema rezidentima izvan europodručja, nominirane u stranoj valuti rezultat je reklasifikacija na stavku L 3. Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja nominirane u eurima u iznosu od 1.813.710 tisuća eura, na stavku L 5. Obveze prema ostalim rezidentima europodručja nominirane u eurima u iznosu od 853.556 tisuća eura, na stavku L 6. Obveze

prema rezidentima izvan europodručja, nominirane u eurima u iznosu od 1.461 tisuću eura i na stavku L 7. Obveze prema rezidentima europodručja, nominirane u stranoj valuti u iznosu od 203.228 tisuća eura.

(u) Stavka L 9. Protustavka posebnim pravima vučenja koja dodjeljuje MMF razlikuje se za iznos od 1.372 tisuće eura zbog revalorizacije SDR-a prema tečaju ESB-a na dan 1. siječnja 2023.

(v) Iznos od 45 tisuća eura iz stavke L 12. Ostale obveze reklasificiran je na stavku L 11. Stavke u postupku namire.

(z) Stavka L 12. Ostale obveze povećala se za iznos od 411.607 tisuća eura zbog sljedećih reklasifikacija: kovanice kuna u iznosu od 207.147 tisuća eura reklasificirane su sa stavke L 1. Novčanice u optjecaju, iznos od 64.002 tisuće eura reklasificiran je sa stavke L 16. Dobit tekuće godine, iznos od 2.231 tisuću eura reklasificiran je na stavku L 5. Obveze prema ostalim rezidentima europodručja nominirane u eurima i iznos od 45 tisuća eura reklasificiran je na stavku L 11. Stavke u postupku namire. Također je uknjižen iznos od 142.736 tisuća eura kovanica eura u predopskrbi, a isknjižene su kovanice eura iz blagajne u izvanbilančnu evidenciju u iznosu od 2 tisuće eura.

(aa) Stavka L 14. Računi revalorizacije povećala se zbog pozitivnih efekata svođenja pozicija bilance na tečaj ESB-a 1. siječnja 2023.

(ab) Ostvarena dobit za 2022. godinu u iznosu od 64.002 tisuće eura reklasificirana je sa stavke L 16. Dobit tekuće godine na stavku L 12. Ostale obveze.

1.2.3. Kvalitativna obilježja i računovodstvene pretpostavke

Pri sastavljanju financijskih izvještaja primjenjuju se sljedeća kvalitativna obilježja i računovodstvene pretpostavke: gospodarska stvarnost i transparentnost, razboritost, značajnost, dosljednost i usporedivost, načelo trajnosti poslovanja, načelo nastanka događaja i događaji nakon datuma bilance.

1.2.4. Osnova mjerenja

Financijski izvještaji sastavljeni su primjenom obračunske metode i načela povijesnog troška, osim za utržive vrijednosne papire (osim onih koji se drže do dospelja i za potrebe monetarne politike), zlato i ostale plemenite metale i sredstva dana na upravljanje međunarodnim institucijama, koji se mjere po tržišnoj vrijednosti te zemljišta i zgrade, koji se mjere po revaloriziranoj vrijednosti, što je njihova fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za naknadno akumuliranu amortizaciju za zgrade i naknadno akumulirane gubitke od umanjenja, ako postoje.

1.2.5. Evidentiranje poslovnih događaja

Pristup evidentiranja poslovnih događaja prema datumu sklapanja posla primjenjuje se kao osnova za evidentiranje deviznih transakcija, financijskih instrumenata nominiranih u stranoj valuti i obračuna povezanih s njima, a za provedbu tog pristupa rabi se standardni pristup.

Transakcije s vrijednosnim papirima, uključujući vlasničke instrumente nominirane u stranoj valuti, evidentiraju se u skladu s pristupom evidentiranja poslovnih događaja na datum plaćanja/namire. S tim povezane obračunate kamate, uključujući premije ili diskonte, evidentiraju se na dnevnoj osnovi od datuma promptne namire.

Za evidentiranje svih specifičnih transakcija, financijskih instrumenata i povezanih obračuna, nominiranih u eurima, primjenjuje se pristup evidentiranja poslovnih događaja prema datumu plaćanja/namire.

1.2.6. Priznavanje imovine i obveza

Financijska ili druga imovina ili obveze priznaju se u bilanci HNB-a jedino ako su zadovoljeni svi sljedeći uvjeti:

- vjerojatno je da će svaka buduća gospodarska korist povezana sa stavkom imovine ili obveza pritići HNB-u ili od njega otići

- svi rizici i nagrade povezani s imovinom ili obvezama, u značajnom dijelu, prenose se na HNB
- trošak ili vrijednost imovine za HNB ili iznos obveza moguće je pouzdano izmjeriti.

1.2.7. Pravila vrednovanja bilance

Revalorizacija zlata, instrumenata u stranoj valuti, vrijednosnih papira (osim vrijednosnih papira koji su razvrstani kao vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća, neutrživih vrijednosnih papira i vrijednosnih papira koji se drže za potrebe monetarne politike koji su evidentirani po amortiziranom trošku), kao i financijskih instrumenata, bilančnih i izvanbilančnih, provodi se po srednjim tržišnim tečajevima i cijenama na datum izvještavanja.

Nema razlikovanja između revalorizacijskih razlika zbog promjene cijene i tečaja u odnosu na zlato, već se evidentira samo jedna razlika zbog revalorizacije zlata, koja se temelji na cijeni određene jedinice težine zlata u eurima na datum izvještavanja.

Za stranu valutu, uključujući bilančne i izvanbilančne transakcije, revalorizacija se provodi za svaku valutu posebno. Udjeli u posebnim pravima vučenja, uključujući određene pojedinačne udjele u stranim valutama, koji su osnovica za košaricu valuta za posebna prava vučenja, tretiraju se kao jedan udjel.

Tečajevi najznačajnijih valuta u izvještajnom razdoblju iznosili su:

Valuta	31. 12. 2023. (1 euro)	1. 1. 2023. (1 euro)	Promjena %
USD	1,10500	1,06660	3,60
XDR	0,82257	0,79891	2,96

Za vrijednosne papire revalorizacija se provodi prema pojedinim oznakama, odnosno prema istom međunarodnom identifikacijskom broju vrijednosnog papira / istoj vrsti, pri čemu se bilo kakve ugrađene opcije neće odvajati za potrebe vrednovanja. Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike ili koji su uključeni u stavke Ostala financijska imovina ili Razno, tretiraju se kao zasebni udjeli.

Utrživi vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike tretiraju se kao zasebni udjeli i vrednuju se po amortiziranom trošku (podliježu umanjenju).

Vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća vrijednosni su papiri s fiksnim ili točno utvrđenim plaćanjima i fiksnim rokom dospeljeća koje Hrvatska narodna banka namjerava držati do dospeljeća. Vrijednosni papiri koji se razvrstavaju kao oni koji se drže do dospeljeća tretiraju se kao zasebni udjeli i vrednuju se po amortiziranom trošku (podliježu umanjenju). Neutrživi vrijednosni papiri tretiraju se jednako. Vrijednosni papiri koji su razvrstani u one koji se drže do dospeljeća mogu se prodati prije njihova dospeljeća ako nastupi bilo koji od navedenih slučajeva:

- ako se smatra da prodana količina nije značajna, u usporedbi s ukupnim iznosom portfelja vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća
- ako se vrijednosni papiri prodaju tijekom jednog mjeseca prije datuma dospeljeća
- u iznimnim okolnostima, kao što je značajno pogoršanje kreditne sposobnosti izdavatelja.

1.2.8. Priznavanje i vrednovanje financijske imovine

Financijska imovina jest sva imovina koja je:

- a) gotovina
- b) ugovorno pravo na primanje gotovine ili drugoga financijskog instrumenta od drugog društva
- c) ugovorno pravo na razmjenu financijskog instrumenta s drugim društvom pod uvjetima koji su potencijalno povoljni ili
- d) vlasnički instrument drugog društva.

Zlato se vrednuje po tržišnoj vrijednosti.

Devizni utrživi dužnički vrijednosni papiri, osim onih koji se drže do dospijeca, vrednuju se po tržišnoj cijeni i tržišnom tečaju, a sve premije ili diskonti amortiziraju se.

Devizni utrživi dužnički vrijednosni papiri klasificirani kao oni koji se drže do dospijeca vrednuju se po trošku nabave koji podliježe umanjenju i po tržišnom tečaju, a sve premije ili diskonti amortiziraju se.

Utrživi dužnički vrijednosni papiri koji se trenutno drže za potrebe monetarne politike vrednuju se po amortiziranom trošku koji podliježe umanjenju.

Utrživi vrijednosni papiri (osim dužničkih vrijednosnih papira koji se trenutačno drže za potrebe monetarne politike i onih klasificiranih kao oni koji se drže do dospijeca) i slična imovina vrednuju se ili po srednjim tržišnim cijenama ili na temelju relevantne krivulje prinosa koja prevladava na datum bilance, za svaki vrijednosni papir. Opcije ugrađene u vrijednosne papire ne odvajaju se u svrhu vrednovanja. Za godinu koja je završila 31. prosinca 2023. korištene su srednje tržišne cijene na dan 31. prosinca 2023.

Utrživi dužnički vrijednosni papiri klasificirani kao oni koji se drže do dospijeca i neutrživi vrijednosni papiri vrednuju se po amortiziranom trošku koji podliježe umanjenju vrijednosti. Nelikvidne vlasničke dionice i svi drugi vlasnički instrumenti koji se drže kao trajna ulaganja vrednuju se po trošku nabave koji podliježe umanjenju vrijednosti.

Potraživanja, salda kod banaka i krediti vrednuju se po nominalnoj vrijednosti, a strane valute preračunavaju se po tržišnom tečaju.

Načelo vrednovanja ulaganja u društva kćeri ili značajne udjele jest neto vrijednost imovine. Obračuni po neto vrijednosti ove imovine izračunavaju se i evidentiraju na računima jednom godišnje, i to na kraju poslovne godine prema tada dostupnim podacima.

Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama vrednuju se po tržišnoj cijeni i tržišnom tečaju. Revalorizacija se provodi na neto osnovi, a ne na odnosnoj imovini.

Tržišna cijena

Tržišna cijena jest cijena koja se kotira za instrument za zlato, stranu valutu ili vrijednosne papire, obično ne uključuje obračunate ili umanjene kamate, ili na organiziranom tržištu, npr. burzi, ili na neorganiziranom tržištu, npr. izvanburzovnom tržištu.

Umanjenje vrijednosti financijske imovine

Financijska imovina procjenjuje se na datum bilance kako bi se utvrdilo postoji li objektivan dokaz umanjenja vrijednosti financijske imovine. Umanjenje vrijednosti jest smanjenje nadoknadivog iznosa ispod knjigovodstvene vrijednosti.

1.2.9. Repo ugovori

Hrvatska narodna banka ugovara kupnje/prodaje vrijednosnih papira ugovarajući ponovnu prodaju/kupnju u biti istih instrumenata na određeni datum u budućnosti po fiksnoj cijeni.

Obratna transakcija koja se provodi u sklopu obratnog repo ugovora evidentira se kao kolateralizirani dani kredit na strani imovine u bilanci u visini iznosa kredita. Vrijednosni papiri stečeni u sklopu obratnih repo ugovora ne revaloriziraju se, a dobit ili gubitak koji iz njih proizlaze ne iskazuju se u računu dobiti ili gubitka Hrvatske narodne banke.

Obratna transakcija koja se provodi u sklopu repo ugovora evidentira se kao kolateralizirani primljeni depozit na strani obveza u bilanci, dok stavka koja čini kolateral ostaje na strani imovine u bilanci. Prodane vrijednosne papire, koji se ponovno otkupljuju u skladu s repo ugovorima, Hrvatska narodna banka tretira kao da je ta imovina još uvijek dio portfelja iz kojeg je prodana.

1.2.10. Priznavanje i vrednovanje obveza

Obveza je sadašnja obveza Hrvatske narodne banke, proizišla iz prošlih događaja, za namiru koje se očekuje odljev resursa Hrvatske narodne banke kojima se ostvaruju gospodarske koristi, a iznos kojim će se ona podmiriti može se pouzdano izmjeriti.

Financijska obveza jest svaka obveza koja je zakonska obveza isporuke gotovine ili drugoga financijskog instrumenta drugom društvu ili razmjene financijskog instrumenta s drugim društvom pod uvjetima koji su potencijalno nepovoljni.

Novčanice i kovanice u optjecaju, obveze za primljene depozite, obveze po tekućim računima, obveze prema dobavljačima, obveze za plaće i druge obveze prema zaposlenicima te ostale obveze evidentiraju se u poslovnim knjigama i u financijskim izvještajima iskazuju prema nominalnoj vrijednosti transakcije koja se zasniva na ugovoru ili drugoj vjerodostojnoj ispravi koja potvrđuje nastanak obveze.

Troškovi izrade novčanica i kovanog novca eura iskazuju se u računu dobiti i gubitka onda kada su fakturirani ili kada nastaju na neki drugi način.

1.2.11. Novčanice u optjecaju

ESB i nacionalne središnje banke (NSB-ovi) europodručja, koje zajedno čine Eurosustav, izdaju euronovčanice^{1,2}. Ukupna vrijednost euronovčanica u optjecaju raspodjeljuje se središnjim bankama Euro-sustava posljednjega radnog dana svakog mjeseca u skladu s ključem za raspodjelu novčanica.³

ESB-u je dodijeljeno 8% udjela ukupne vrijednosti euronovčanica u optjecaju, dok je preostalih 92%

1 Odluka ESB-a od 13. prosinca 2010. o izdavanju euronovčanica (ESB/2010/29) (2011/67/EU) (OJ L 35, 9. 2. 2011., str. 26), sa svim izmjenama. Neslužbeni pročišćeni tekst s popisom svih izmjena dostupan je [ovdje](#).

2 Hrvatska narodna banka sudjeluje u Eurosustavu od 2023.

3 Ključ raspodjele novčanica znači postotke koji se izračunavaju uzimajući u obzir udio ESB-a u ukupnom izdanju euronovčanica i primjenu ključa upisanoga kapitala na udio nacionalnih središnjih banaka u preostalom ukupnom iznosu.

raspodijeljeno nacionalnim središnjim bankama prema njihovim ponderima u ključu kapitala ESB-a. Udio novčanica dodijeljen svakoj nacionalnoj središnjoj banci objavljen je u bilanci pod stavkom pasive “Novčanice u optjecaju”.

Razlika između vrijednosti euronovčanica koje su dodijeljene svakoj nacionalnoj središnjoj banci u skladu s ključem za raspodjelu novčanica i vrijednosti euronovčanica koje ona stvarno stavlja u optjecaj, također dovodi do remuneriranih⁴ salda unutar Eurosustava. Ta se potraživanja (ili obveze) objavljuju pod stavkom “Neto potraživanja (obveze) povezane s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava” (vidjeti “Salda unutar ESSB-a / salda unutar Eurosustava” u bilješkama o računovodstvenim politikama).

Od godine prijelaza na gotovinu eura⁵ do pet godina nakon godine prijelaza na gotovinu eura stanja unutar Eurosustava koja proizlaze iz raspodjele euronovčanica prilagođavaju se kako bi se izbjegle značajne promjene u relativnim prihodovnim pozicijama nacionalnih središnjih banaka u usporedbi s prethodnim godinama. Za usklađivanje se uzima u obzir razlika između prosječne vrijednosti novčanica u optjecaju svake nacionalne središnje banke u referentnom razdoblju⁶ i prosječne vrijednosti novčanica koje bi im bile dodijeljene tijekom tog razdoblja prema kapitalnom ključu ESB-a. Prilagodbe će se smanjivati u godišnjim fazama do prvog dana šeste godine nakon godine prijelaza na gotovinu eura, kada će se prihod od novčanica u potpunosti raspodijeliti razmjerno uplaćenim udjelima nacionalnih središnjih banaka u kapitalu ESB-a. U godini koja se razmatra prilagodbe su proizašle iz pristupanja Hrvatske narodne banke (u 2023.) i traju do kraja 2028.

Prihodi i rashodi od kamata na ova stanja namiruju se kroz račune ESB-a i objavljuju pod stavkom “Neto prihodi od kamata” u računu dobiti i gubitka.

1.2.12. Salda unutar ESSB-a / salda unutar Eurosustava

Salda unutar Eurosustava prvenstveno proizlaze iz prekograničnih plaćanja u Europskoj uniji (EU) koja se podmiruju novcem središnje banke u eurima (ove transakcije većinom pokreću privatni subjekti). One se primarno namiruju u sustavu TARGET – transeuropskom automatiziranom sustavu ekspresnih novčanih transakcija u realnom vremenu na bruto načelu – i dovode do bilateralnih salda na TARGET računima središnjih banaka EU-a. Plaćanja koja provode ESB i NSB-ovi također utječu na te račune. Sve se namire automatski agregiraju i prilagođavaju kako bi činile dio jedinstvene pozicije svakog NSB-a u odnosu na ESB. Kretanja na TARGET računima odražavaju se u računovodstvenim evidencijama ESB-a i NSB-a na dnevnoj bazi. Salda unutar Eurosustava Hrvatske narodne banke prema ESB-u proizašla iz sustava TARGET, kao i druga salda unutar Eurosustava nominirana u eurima (npr. privremena raspodjela dobiti ESB-a nacionalnim središnjim bankama, ako postoji, rezultati monetarnog prihoda), prikazani su u bilanci Hrvatske narodne banke kao jedna neto pozicija imovine ili obveza pod “Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto)” ili “Ostale obveze unutar Eurosustava (neto)”. Salda unutar ESSB-a prema NSB-ovima izvan europodručja koja ne proizlaze iz sustava TARGET objavljuju se ili pod “Potraživanja od rezidenata izvan europodručja nominirana u eurima” ili pod “Obveze prema rezidentima izvan europodručja nominirane u eurima”.

⁴ Odluka (EU) 2016/2248 ESB-a od 3. studenoga 2016. o raspodjeli monetarnog prihoda nacionalnih središnjih banaka država članica čija je valuta euro (ESB/2016/36), OJ L 347, 20. 12. 2016., str. 26, sa svim izmjenama. Neslužbeni pročišćeni tekst s popisom svih izmjena dostupan je [ovdje](#).

⁵ Godina prijelaza na gotovinu eura odnosi se na godinu u kojoj su euronovčanice uvedene kao zakonsko sredstvo plaćanja u dotičnoj državi članici, za Hrvatsku narodnu banku to je 2023.

⁶ Referentno razdoblje odnosi se na 24 mjeseca koji počinju 30 mjeseci prije dana kada euronovčanice postaju zakonsko sredstvo plaćanja u dotičnoj državi članici, za Hrvatsku narodnu banku to je razdoblje od srpnja 2020. do lipnja 2022.

Potraživanja unutar Eurosustava koja proizlaze iz sudjelujućeg udjela Hrvatske narodne banke u ESB-u iskazana su pod “Sudjelujući udio u ESB-u”. Posebice ova stavka bilance uključuje: (a) uplaćeni udio NSB-ova u upisanom kapitalu ESB-a, (b) bilo koji neto iznos koji plaćaju NSB-ovi zbog povećanja njihovih udjela u vrijednosti kapitala ESB-a⁷ koji proizlazi iz svih prethodnih prilagodbi ključa kapitala ESB-a i (c) doprinose u skladu s člankom 48.2 Statuta ESSB-a u odnosu na središnje banke država članica čija su odstupanja ukinuta.

Potraživanja unutar Eurosustava koja proizlaze iz prijenosa deviznih pričuva ESB-u, a koja je Hrvatska narodna banka prenijela u trenutku pridruživanja Eurosustavu, nominirana su u eurima i iskazuju se pod “Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva”.

Salda unutar Eurosustava koja proizlaze iz raspodjele euronovčanica unutar Eurosustava uključena su kao jedna neto stavka imovine (obveza) pod “Neto potraživanja (obveze) povezana s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava” (vidjeti “Novčanice u optjecaju” u bilješkama o računovodstvenim politikama).

1.2.13. Priznavanje prihoda

Na priznavanje prihoda primjenjuju se sljedeća pravila:

- a) realizirani dobiti i realizirani gubici iskazuju se u računu dobiti i gubitka
- b) nerealizirani dobiti ne priznaju se kao prihod, već se evidentiraju izravno na računu revalorizacije
- c) na kraju godine nerealizirani gubici iskazuju se u računu dobiti i gubitka, ako premašuju prethodne revalorizacijske prihode, evidentirane na odgovarajućem računu revalorizacije
- d) nerealizirani gubici, iskazani u računu dobiti i gubitka, ne poništavaju se u sljedećim godinama na teret novih nerealiziranih dobitaka
- e) nerealizirani gubici po bilo kojem vrijednosnom papiru, valuti ili udjelu u zlatu ne smiju se netirati s nerealiziranim dobitcima u drugim vrijednosnim papirima, valutama ili zlatu
- f) gubici zbog umanjjenja iskazuju se na kraju godine u računu dobiti i gubitka i ne smiju se poništavati u sljedećim godinama, osim ako se umanjjenje smanji, a to se smanjenje može povezati s konkretnim događajem koji je nastupio nakon što je to umanjjenje bilo prvi put evidentirano.

Dobici i gubici od tečajnih razlika po računima MMF-a koji su vezani uz stranu valutu (SDR) i izraženi su u eurima, ako sve tečajne rizike snosi Ministarstvo financija, priznaju se u računu dobiti i gubitka.

Premije ili diskonti koji proizlaze iz izdanih i kupljenih vrijednosnih papira, izračunavaju se i prikazuju kao dio kamatnog prihoda i amortiziraju se tijekom preostalog ugovornog razdoblja do dospijanja vrijednosnih papira, prema metodi interne stope prinosa (efektivna kamatna stopa).

Obračuni nominirani u stranoj valuti preračunavaju se po tečaju na datum evidentiranja i utječu na valutnu poziciju.

Valutni odljevi koji uključuju promjenu u udjelu u određenoj valuti mogu dovesti do realizirane pozitivne ili negativne tečajne razlike.

⁷ Kapital znači ukupni iznos ESB-ovih pričuva, računa revalorizacije i rezervacija ekvivalentnih pričuvama, umanjen za bilo koji gubitak prenesen iz prethodnih razdoblja. U slučaju prilagodba ključa kapitala tijekom financijske godine vrijednost kapitala također uključuje akumuliranu neto dobit ili neto gubitak ESB-a do datuma prilagodbe.

1.2.14. Trošak transakcije

Metoda prosječnog troška primjenjuje se na dnevnoj osnovi za zlato, instrumente i vrijednosne papire u stranoj valuti, za izračun troškova stjecanja prodanih stavki, uzimajući u obzir utjecaj kretanja tečaja i/ili cijena.

Prosječni trošak imovine ili obveza smanjuje se ili povećava za nerealizirane gubitke iskazane u računu dobiti i gubitka na kraju godine.

Za potrebe izračuna prosječnog troška nabave vrijednosnog papira sve kupnje tijekom dana dodaju se prema njihovoj kupovnoj cijeni držanju iz prethodnog dana kako bi se dobio novi ponderirani prosječni trošak prije primjene iznosa prodaje za isti dan.

Kad postoji duga pozicija, neto priljevi valuta i zlata tijekom dana dodaju se stanju udjela prethodnog dana, po prosječnom tečaju ili cijeni zlata priljeva tijekom dana za svaku pojedinačnu valutu i zlato, kako bi se dobio novi ponderirani prosječni trošak. U slučaju neto odljeva izračun realiziranog dobitka ili gubitka temelji se na prosječnom trošku udjela u pojedinoj valuti ili udjela u zlatu za prethodni dan, tako da prosječni trošak ostane isti. Razlike u prosječnom tečaju / cijeni zlata između priljeva i odljeva izvršenih tijekom dana također dovode do realiziranih dobitaka ili gubitaka. Kada postoji situacija obveze s obzirom na poziciju u stranoj valuti ili zlatu, na navedeni pristup primjenjuje se obratni postupak.

1.2.15. Revalorizacijski računi

Hrvatska narodna banka formira revalorizacijske račune radi ponovnog vrednovanja imovine i obveza. Revalorizacijski računi formiraju se iz nerealiziranih dobitaka od ponovnog vrednovanja imovine i obveza. Osim navedenih revalorizacijskih računa Hrvatska narodna banka formirala je i predulazne revalorizacijske račune iz nerealiziranih dobitaka nastalih prije datuma ili na datum ulaska Hrvatske narodne banke u Eurostav (bilješka 1.2.2. Promjene u računovodstvenim politikama i bilješka br. 3 pod 14. Računi revalorizacije).

1.2.16. Rezervacije

Rezervacije za buduće obveze

Hrvatska narodna banka priznaje rezervaciju ako ima sadašnju pravnu ili izvedenu obvezu koja je nastala na osnovi prošlih događaja, ako postoji vjerojatnost da će za podmirenje obveze biti potreban odljev resursa te ako je moguće pouzdano procijeniti iznos obveze. Ako sva tri navedena uvjeta nisu ispunjena, rezervacija se ne priznaje.

Rezervacije se pregledavaju na kraju svakoga izvještajnog razdoblja i usklađuju kako bi odražavale najbolju tekuću procjenu. Ako više nije vjerojatno da će podmirenje obveze zahtijevati odljev resursa s gospodarskim koristima, rezervacija se poništava. Prihodi ili rashodi nastali na osnovi rezervacija priznaju se u Računu dobiti i gubitka na kraju obračunskog razdoblja na koje se odnose.

Rezervacije za financijske rizike

Hrvatska narodna banka može formirati rezervacije za financijske rizike u skladu s odlukom koju donosi Savjet Hrvatske narodne banke.

Visina rezervacija za financijske rizike i daljnja potreba za njima preispituje se jednom godišnje na temelju procjene Hrvatske narodne banke o vlastitoj izloženosti navedenim rizicima. Odluku o povećanju ili smanjenju rezervacija za financijske rizike donosi Savjet Hrvatske narodne banke. Prihodi i/ili rashodi od rezervacija za rizike evidentiraju se na izvještajni datum u skladu s Odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

1.2.17. Računovodstvena pravila za izvanbilančne financijske instrumente

Terminske transakcije u stranoj valuti, terminske strane valutnih ugovora o razmjeni i drugi valutni instrumenti koji uključuju razmjenu jedne valute za drugu na određeni datum u budućnosti uključuju se u neto valutne pozicije za izračun prosječnog troška i pozitivnih i negativnih tečajnih razlika.

Dobici i gubici koji proizlaze iz izvanbilančnih instrumenata priznaju se i tretiraju na sličan način kao i kod bilančnih instrumenata.

Terminske transakcije u stranoj valuti

Terminske kupnje i prodaje priznaju se u računima izvanbilančne evidencije od datuma trgovanja do datuma namire po promptnom tečaju terminske transakcije. Realizirani dobiti i gubici od prodajnih transakcija izračunavaju se primjenom prosječnog troška valutne pozicije na datum trgovanja, u skladu s postupkom dnevnog netiranja za kupnje i prodaje.

Razlika između promptnog i terminskog tečaja tretira se kao obveza ili potraživanje na temelju kamata na obračunskom načelu (načelo nastanka događaja). Na datum namire izvanbilančna se knjiženja poništavaju. Na valutnu poziciju utječu terminske transakcije od datuma trgovanja po promptnom tečaju.

Terminske pozicije vrednuju se povezano s promptnom pozicijom iste valute, s prebijanjem svih razlika koje mogu nastati unutar jedne valutne pozicije. Saldo neto gubitka evidentira se terećenjem računa dobiti i gubitka kada premašuje prethodne revalorizacijske prihode evidentirane na računu revalorizacije. Saldo neto dobiti knjiži se u korist računa revalorizacije.

Valutni ugovori o razmjeni

Terminske i promptne kupnje i prodaje priznaju se u bilančnim računima na odgovarajući datum namire.

Terminske i promptne kupnje i prodaje priznaju se u računima izvanbilančne evidencije od datuma trgovanja do datuma namire po promptnom tečaju transakcija.

Prodajne transakcije priznaju se po promptnom tečaju transakcije. Stoga ne dolazi do dobitka ili gubitka.

Razlika između promptnog i terminskog tečaja tretira se kao obveza ili potraživanje na temelju kamata na obračunskom načelu (načelo nastanka događaja) i za kupnje i za prodaje. Na datum namire izvanbilančna se knjiženja poništavaju. Pozicija u stranoj valuti mijenja se samo zbog obračunatih transakcija nominiranih u stranoj valuti.

Terminska pozicija vrednuje se u vezi s povezanom promptnom pozicijom.

1.2.18. Oporezivanje

U skladu sa zakonskim odredbama Hrvatska narodna banka nije obveznik poreza na dobit.

1.2.19. Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina

Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina priznaje se u bilanci prema trošku nabave umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja. Iznimku čine zemljišta i zgrade koji se iskazuju u revaloriziranom iznosu, što je njihova fer vrijednost na datum revalorizacije umanjena za naknadno akumuliranu amortizaciju za zgrade i naknadno akumulirane gubitke od umanjenja. Pri obračunu amortizacije primjenjuje se linearna metoda. Fer vrijednost zemljišta i zgrada zasnovana je na procjenama neovisnih stručnjaka, a pri vrednovanju upotrijebljeni su određeni značajni ulazni podaci koji nisu tržišno provjerljivi.

Revalorizacijski dobitak od zemljišta i zgrada iskazuje se kao posebna stavka unutar pozicije Računi revalorizacije. Gubici iz revalorizacije terete revalorizacijske pričuve do visine prije priznatih revalorizacijskih viškova, a gubici iznad prije priznatih viškova terete račun dobiti i gubitka izvještajnog razdoblja.

Revalorizacijska se pričuva prenosi pri uporabi odnosne imovine. U tom je slučaju iznos prenesene pričuve razlika između amortizacije zasnovane na revaloriziranoj knjigovodstvenoj vrijednosti imovine i amortizacije zasnovane na izvornom trošku nabave imovine. Revalorizacijska pričuva u vezi sa zemljištem i zgradama prenosi se u opće pričuve kad se imovina prestane priznavati. To uključuje prijenos cijele pričuve kad se imovina povuče iz uporabe ili otuđi. Prijenosi iz revalorizacijske pričuve u opće pričuve ne provode se preko računa dobiti i gubitaka.

Korisni vijek uporabe materijalne i nematerijalne dugotrajne imovine prikazan je u sljedećoj tablici:

Naziv amortizacijske skupine	Korisni vijek uporabe za 2023. (broj godina uporabe)	Korisni vijek uporabe za 2022. (broj godina uporabe)
Nekretnine	20 – 50	20 – 50
Računala i računalna infrastruktura	5 – 8	5 – 8
Namještaj i oprema	2 – 20	2 – 20
Motorna vozila	4	4
Programska oprema i licencije	do 10	do 10

Najmovi

Na datum početka najma Hrvatska narodna banka priznaje imovinu s pravom uporabe i obveze po najmu.

Imovina s pravom uporabe početno se mjeri po trošku, a obveza po najmu mjeri se po sadašnjoj vrijednosti plaćanja najma koja nisu plaćena do tog datuma. Sadašnja vrijednost obveze na osnovi najma izračunava se s pomoću MRO (engl. *main refinancing operations*) stope ESB-a. Nakon datuma početka najma imovina s pravom uporabe mjeri se primjenom modela troška.

Hrvatska narodna banka ne priznaje imovinu s pravom uporabe kod kratkoročnih najмова i najмова s odnosnom imovinom niske vrijednosti. Plaćanja najмова povezana s kratkoročnim najmovima i najmovima s odnosnom imovinom niske vrijednosti priznaju se kao trošak na linearnoj osnovi tijekom razdoblja najma.

Komponente ugovora o najmu koje se ne odnose na najam ne odvajaju se od komponenata koje se odnose na najam, već se svaka komponenta koja se odnosi na najam i sve povezane komponente koje se ne odnose na najam obračunavaju kao jedinstvena komponenta najma.

Imovina s pravom uporabe amortizira se primjenom linearne metode, od datuma početka najma do kraja njezina korisnog vijeka uporabe ili do kraja razdoblja najma, ovisno o tome koji je datum raniji.

Umanjenje vrijednosti nefinancijske imovine

Neto knjigovodstvena vrijednost nefinancijske imovine preispituje se na kraju svakoga izvještajnog razdoblja kako bi se utvrdilo postoje li pokazatelji mogućeg umanjenja vrijednosti. Ako takvi pokazatelji postoje, procjenjuje se nadoknadiivi iznos imovine. Za imovinu s neodređenim korisnim vijekom upotrebe te nematerijalnu imovinu koja još nije u upotrebi nadoknadiivi iznos procjenjuje se na svaki datum izvještavanja.

Gubitak od umanjenja vrijednosti priznaje se kada je neto knjigovodstvena vrijednost imovine ili jedinice koja stvara novac veća od njezina nadoknadiivog iznosa. Jedinica koja stvara novac najmanja je određiva skupina imovine koja stvara priljeve novca koji su uglavnom neovisni o priljevu novca od druge imovine ili drugih skupina imovine. Jedinica koja stvara novac za Hrvatsku narodnu banku cijela je Hrvatska narodna banka.

Gubitak od umanjenja vrijednosti priznaje se u dobit ili gubitak.

Nadoknadiiva vrijednost imovine ili jedinice koja stvara novac njezina je fer vrijednost umanjena za troškove otuđenja ili njezina vrijednost pri uporabi, ovisno o tome što je više. Vrijednost pri uporabi sadašnja je vrijednost budućih novčanih tokova za koju se očekuje da će proizaći iz imovine ili jedinice koja stvara novac. Vrijednost pri uporabi procjenjuje se diskontiranjem očekivanih budućih gotovinskih tokova na njihovu sadašnju vrijednost s pomoću diskontne stope koja odražava trenutačnu tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za tu imovinu.

Gubitak od umanjenja vrijednosti priznat prethodnih godina procjenjuje se na svaki datum izvještavanja da bi se utvrdilo je li gubitak umanjen ili više i ne postoji. Gubitak od umanjenja vrijednosti ukida se ako je došlo do promjena u procjenama koje su bile primijenjene za određivanje nadoknadiivog iznosa. Gubitak od umanjenja vrijednosti ukida se samo do knjigovodstvene vrijednosti imovine umanjene za akumuliranu amortizaciju, kakva bi bila izračunata da nije bio priznat gubitak od umanjenja vrijednosti.

1.3. PRIMJENA PROCJENA I PROSUDBA

Pri pripremi financijskih izvještaja za 2023. rukovodstvo se koristilo određenim prosudbama, procjenama i pretpostavkama koje utječu na primjenu računovodstvenih politika te na objavljene iznose imovine, obveza, prihoda i rashoda. Te se procjene zasnivaju na najboljim saznanjima rukovodstva o aktualnim događajima i radnjama, a stvarni se rezultati na kraju mogu razlikovati od tih procjena. Procjene se primjenjuju pri procjeni korisnog vijeka uporabe materijalne i nematerijalne dugotrajne imovine te visine rezervacija za buduće obveze kao i pri procjeni izloženosti Hrvatske narodne banke financijskim rizicima u svrhu formiranja rezervacija za financijske rizike.

1.4. RASPORED DOBITI I POKRIVANJE GUBITAKA

Raspored dobiti i pokrivanje gubitaka Hrvatske narodne banke provodi se u skladu s člankom 57. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci. Dobit Hrvatske narodne banke iskazana u financijskoj godini raspoređuje se u opće pričuve i u korist državnog proračuna u skladu s odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke tako da se 20% dobiti rasporedi u opće pričuve, a 80% dobiti prihod je državnog proračuna. Iznimno, ako visina općih pričuva na posljednji dan financijske godine bude niža od donjeg iznosa općih pričuva utvrđenog u skladu s člankom 55. stavkom 2. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, Savjet Hrvatske narodne banke donijet će odluku da se u opće pričuve raspoređuje iznos dobiti potreban za doseganje donjeg iznosa općih pričuva, dok se preostala dobit raspoređuje tako da se 20% dobiti rasporedi u opće pričuve, a 80% dobiti jest prihod državnog proračuna.

Gubitak Hrvatske narodne banke najprije se pokriva iz općih pričuva, a ako je gubitak Hrvatske narodne banke veći od iznosa općih pričuva, iznos gubitka koji prelazi visinu općih pričuva pokrit će se iz dobiti sljedećih godina. Dobit koju će Hrvatska narodna banka iskazati u sljedećim godinama najprije će se iskoristiti za pokriće gubitka iz prethodnih godina.

Ako je tijekom dužeg razdoblja ukupni kapital Hrvatske narodne banke umanjen za gubitak iz prethodnih godina manji od temeljnoga kapitala Hrvatske narodne banke, potrebni iznos do visine temeljnoga kapitala osigurat će se u državnom proračunu u sljedećem srednjoročnom razdoblju. U smislu ove odredbe ukupni kapital Hrvatske narodne banke čine temeljni kapital, opće pričuve, revalorizacijski računi i rezervacije za financijske rizike.

Bilješka br. 2 – Stavke imovine

1. ZLATO I POTRAŽIVANJA U ZLATU

	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Količina u uncama zlata	450,25	62.450,25	(62.000,00)	(99,28)
<i>Cijena</i>				
EUR/unca zlata	1.867,828	1.706,075	161,753	9,48
Knjigovodstvena vrijednost u tisućama eura	841	106.545	(105.704)	(99,21)

Člankom 48. stavkom 1. zajedno s člankom 30. stavkom 1. Statuta ESSB-a i ESB-a propisano je da nacionalna središnja banka država članica čije je odstupanje stavljen izvan snage mora prenijeti devizne pričuve ESB-u. ESB je 30. prosinca 2022. donio Odluku (EU) 2023/135 o uplati kapitala, prijenosu deviznih pričuva i doprinosima Hrvatske narodne banke u pričuve i rezervacije ESB-a (ESB/2022/51).

Devizne pričuve izražene u eurima primjenom tečaja od 30. prosinca 2022. koje su prenesene u ESB iznosile su 639.850 tisuća eura, a struktura prijenosa deviznih pričuva bila je sljedeća: 15% u zlatu i 85% u američkim dolarima. Prema tome, 15% iznosa od 639.850 tisuća eura preneseno je u zlatu, što po tečaju od 30. prosinca 2022. iznosi 95.978 tisuća eura, odnosno 56.256,29 unca zlata, a 85% je preneseno u

američkim dolarima, što je po navedenom tečaju iznosilo 543.872 tisuće eura, odnosno 580.094 tisuće američkih dolara. Za ovu svrhu Hrvatska narodna banka nabavila je zlato u 2022., a preostali iznos nabavljenog zlata, nakon prijenosa u ESB, prodan je u siječnju 2023. (9.998 tisuća eura).

2. POTRAŽIVANJA OD REZIDENATA IZVAN EUROPODRUČJA NOMINIRANA U STRANOJ VALUTI

2.1. Potraživanja od Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF)

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
<i>Sredstva kod MMF-a nominirana u eurima</i>				
Članska kvota	872.143	897.970	(25.827)	(2,88)
Mjenice nominirane u eurima	(869.360)	(895.261)	25.901	(2,89)
Račun MMF-a 1	(2.272)	(2.247)	(25)	1,11
<i>Rezervna pozicija u MMF-u</i>	511	462	49	10,61
Račun MMF-a 2	(31)	(14)	(17)	121,43
<i>Ukupno</i>	480	448	32	7,14
<i>Sredstva kod MMF-a nominirana u posebnim pravima vučenja</i>				
Devizni tekući račun kod MMF-a	1.204.461	1.242.024	(37.563)	(3,02)
Depozit PRG-HIPC fonda	631	650	(19)	(2,92)
<i>Ukupno</i>	1.205.092	1.242.674	(37.582)	(3,02)
Ukupno	1.205.572	1.243.122	(37.550)	(3,02)

Hrvatska narodna banka fiskalni je agent Republike Hrvatske za Međunarodni monetarni fond i depozitar Međunarodnoga monetarnog fonda.

Devizni tekući račun i depozit te obveze za neto kumulativnu alokaciju kod Međunarodnoga monetarnog fonda nominirani su u posebnim pravima vučenja (SDR) i mjere se po nominalnoj vrijednosti.

Članska kvota, mjenice te računi Međunarodnoga monetarnog fonda 1 i 2 mjere se po nominalnoj vrijednosti, nominirani su u eurima i vezani uz SDR (revaloriziraju se na izvještajni datum primjenom tečaja SDR-a na taj datum).

Na temelju Odluke o davanju suglasnosti za sklapanje novoga Sporazuma o beskamatnome depozitu kod Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) u korist fonda *Poverty Reduction and Growth – Heavily Indebted Poor Countries Trust* (PRG-HIPC fond), koju je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici održanoj 20. prosinca 2018., potpisan je Sporazum o beskamatnom depozitu između Hrvatske narodne banke i MMF-a, kao upravitelja PRG-HIPC fonda, kojim se sredstva u iznosu od 519.161 SDR-a deponiraju beskamatno u korist PRG-HIPC fonda. PRGT – *Poverty Reduction and Growth Trust* poseban je fond unutar MMF-a koji pruža financijsku potporu zemljama s niskim dohotkom, uz vrlo povoljne (koncesivne) uvjete.

2.2. Salda kod banaka i ulaganja u vrijednosne papire, inozemni krediti i ostala inozemna imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Vrijednosni papiri	1.348.200	1.597.057	(248.857)	(15,58)
Salda kod banaka, inozemni krediti i ostala inozemna imovina	314.428	871.808	(557.380)	(63,93)
Ukupno	1.662.628	2.468.865	(806.237)	(32,66)

2.2.1. Vrijednosni papiri

U tablici u nastavku prikazana su Ulaganja u vrijednosne papire izvan europodručja nominirana u stranoj valuti.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Utrživi dužnički vrijednosni papiri osim onih koji se drže do dospijea	627.683	585.868	41.815	7,14
Utrživi dužnički vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	720.517	1.011.189	(290.672)	(28,75)
Ukupno	1.348.200	1.597.057	(248.857)	(15,58)

Ulaganja u vrijednosne papire po pojedinim valutama

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
USD	1.210.636	1.341.073	(130.437)	(9,73)
Ostale valute	137.564	255.984	(118.420)	(46,26)
Ukupno	1.348.200	1.597.057	(248.857)	(15,58)

Ulaganja u vrijednosne papire smanjena jer su sredstva, pri dospijecu, preusmjerena u pokrivene valutne razmjene.

2.2.2. Salda kod banaka, inozemni krediti i ostala inozemna imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Gotovina i sredstva na tekućim računima	2.536	6.282	(3.746)	(59,63)
Depoziti kod drugih banaka	18.099	18.751	(652)	(3,48)
Obratni repo ugovori	112.579	659.947	(547.368)	(82,94)
Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama	181.214	186.828	(5.614)	(3,00)
Ukupno	314.428	871.808	(557.380)	(63,93)

Na početku godine sredstva po dospelim obratnim repo ugovorima u američkim dolarima usmjerena su na tekuće račune, a sredstva na tekućim računima smanjena pri prijenosu deviznih pričuva u ESB za iznos od 543.872 tisuće eura (580.094 tisuće američkih dolara).

Salda kod banaka, inozemni krediti i ostala inozemna imovina po valutama

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
USD	312.175	867.186	(555.011)	(64,00)
Ostale valute	2.253	4.622	(2.369)	(51,25)
Ukupno	314.428	871.808	(557.380)	(63,93)

3. POTRAŽIVANJA OD REZIDENATA EUROPODRUČJA NOMINIRANA U STRANOJ VALUTI

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Utrživi vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	232.424	372.803	(140.379)	(37,66)
Salda kod banaka, krediti i ostala imovina	254.047	203.232	50.815	25,00
Ukupno	486.471	576.035	(89.564)	(15,55)

Ulaganja u vrijednosne papire smanjena su jer su sredstva, pri dospijea, preusmjerena u pokrivene valutne razmjene. Sva su ulaganja na ovoj stavci u američkim dolarima.

4. POTRAŽIVANJA OD REZIDENATA IZVAN EUROPODRUČJA NOMINIRANA U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Utrživi dužnički vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	852.849	844.498	8.351	0,99
Salda kod banaka, krediti i ostala imovina	–	1.920.000	(1.920.000)	(100,00)
Ukupno	852.849	2.764.498	(1.911.649)	(69,15)

Salda kod banaka, krediti i ostala imovina smanjeni su u 2023. jer su sredstva koja su ulagana u depozite kod BIS-a prebačena na račune Hrvatske narodne banke.

5. KREDITI KREDITNIM INSTITUCIJAMA EUROPODRUČJA VEZANI UZ OPERACIJE MONETARNE POLITIKE, NOMINIRANI U EURIMA

Ukupna imovina od monetarne politike koju drži Eurosustav iznosi 410.289.869 tisuća eura (ukupni iznos koji se navodi pod stavkom 5 imovine u konsolidiranoj bilanci Eurosustava), a Hrvatska narodna banka drži 55.000 tisuća eura.

U skladu s člankom 32.4. Statuta ESSB-a i ESB-a gubitke od operacija monetarne politike, ako bi se materijalizirali, dijele, odlukom Upravnog vijeća, u cijelosti nacionalne središnje banke Eurosustava, razmjerno važećim udjelima u ključu kapitala ESB-a (bilješka br. 3, pod 13. Rezervacije). Gubici se mogu materijalizirati samo ako i druga ugovorna strana propadne i ako povrat sredstava primljenih od re-

alizacije kolaterala koji je osigurala druga ugovorna strana nije dostatan. Za određene kolaterale, koje nacionalne središnje banke mogu prihvatiti prema vlastitoj odluci, Upravno vijeće ESB-a isključilo je podjelu rizika.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Glavne operacije refinanciranja	55.000	–	55.000	–
Operacije dugoročnijeg financiranja	–	–	–	–
Obratne operacije fine prilagodbe	–	–	–	–
Obratne strukturne operacije	–	–	–	–
Mogućnost posudbe na kraju dana	–	–	–	–
Kreditni vezani uz poziv na uplatu marže	–	–	–	–
Ukupno	55.000	–	55.000	–

5.1. Glavne operacije refinanciranja

Glavne operacije refinanciranja izvode se putem povratnih transakcija koje osiguravaju likvidnost s učestalošću i rokom dospijeca od obično tjedan dana, na temelju standardnih aukcija. Od listopada 2008. te su se operacije provodile putem aukcija s nepromjenjivom kamatnom stopom. Ove operacije igraju ključnu ulogu u postizanju ciljeva upravljanja kamatnom stopom, upravljanja tržišnom likvidnošću i prenošenja stajališta monetarne politike.

5.2. Operacije dugoročnijeg financiranja

Cilj je ovih operacija pružiti drugim ugovornim stranama dodatno dugoročnije refinanciranje. Ove su operacije provedene po nepromjenjivoj kamatnoj stopi s raspodjelom ukupnog iznosa ponude.

Seriji od sedam ciljanih tromjesečnih operacija dugoročnijeg refinanciranja (TLTRO III) uvedenih 2019. Upravno vijeće dodalo je u prosincu 2020. još tri operacije koje su provedene između lipnja i prosinca 2021. Ove operacije imaju dospijeca tri godine. Za sve TLTRO-III, počevši 12 mjeseci nakon namire svake operacije, sudionici imaju na tromjesečnoj osnovi opciju prekida ili smanjenja iznosa dotičnog TLTRO-a prije dospijeca. Stope zaduživanja u ovim operacijama mogu biti čak do 50 baznih bodova ispod prosječne kamatne stope na prekončne depozite u razdoblju od 24. lipnja 2020. do 23. lipnja 2022., ali ni u kojem slučaju ne mogu pasti ispod -1%, a mogu biti i jednake prosječnoj (za relevantno razdoblje) kamatnoj stopi na prekončne depozite tijekom ostatka trajanja iste operacije⁸.

Stvarne kamatne stope mogu biti poznate samo pri dospijecu ili prijevremenoj otplati svake operacije, a prije toga pouzdana procjena rabi se za izračun obračunatih kamata TLTRO III. Za financijske izvještaje za 2023. kamatna stopa za obračune bila je indeksirana prema prosječnoj primjenjivoj ključnoj kamatnoj stopi ESB-a od početka posljednjeg razdoblja obračuna kamata ovih operacija, koje je započelo 23. studenoga 2022.

Nadalje, od četiri dodatne pandemijske hitne operacije dugoročnijeg refinanciranja (PELTRO) dodijeljene 2021. na tromjesečnoj osnovi, svaka s rokom otplate od približno jedne godine, posljednja

⁸ Dana 27. listopada 2022. Upravno vijeće odlučilo je da će se, od 23. studenoga 2022. do datuma dospijeca ili datuma prijevremene otplate svake dotične nepodmirene operacije TLTRO III, kamatna stopa na operacije TLTRO III indeksirati prema prosječnim primjenjivim ključnim kamatnim stopama ESB-a tijekom ovog razdoblja.

je operacija dospjela tijekom 2023. Ove su operacije pružile zaštitu likvidnosti bankovnog sustava europodručja i pridonijele očuvanju nesmetanog funkcioniranja tržišta novca tijekom produljenog razdoblja pandemije. Operacije su provedene kao aukcije s nepromjenjivom kamatnom stopom s potpunom raspodjelom. Kamatna stopa bila je 25 baznih bodova niža od prosječne stope koja se primjenjuje u glavnim operacijama refinanciranja Eurosustava tijekom trajanja dotičnog PELTRO-a.

5.3. Obratne operacije fine prilagodbe

Obratnim operacijama fine prilagobe želi se regulirati stanje tržišne likvidnosti i usmjeravati kamatne stope, posebno kako bi se ublažili učinci na kamatne stope uzrokovani neočekivanim tržišnim fluktuacijama. Zbog svoje prirode izvršavaju se na *ad hoc* osnovi.

5.4. Obratne strukturne operacije

To su obratne transakcije na otvorenom tržištu na standardnim aukcijama kako bi se Eurosustavu omogućilo da prilagodi svoju strukturnu poziciju likvidnosti u odnosu na financijski sektor.

5.5. Mogućnost posudbe na kraju dana

Druge ugovorne strane mogu koristiti mogućnosti posudbe na kraju dana radi postizanja prekonoćne likvidnosti od nacionalnih središnjih banaka po prethodno određenoj kamatnoj stopi uz prihvatljivu imovinu kao kolateral.

5.6. Krediti vezani uz poziv na uplatu marže

Ova se stavka odnosi na gotovinu isplaćenu drugim ugovornim stranama u onim slučajevima kada tržišna vrijednost kolaterala premašuje utvrđenu točku aktivacije koja implicira višak kolaterala u odnosu na nepodmirene operacije monetarne politike.

6. OSTALA POTRAŽIVANJA OD KREDITNIH INSTITUCIJA EUROPODRUČJA, NOMINIRANA U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Tekući računi i depoziti	2	142	(140)	(98,59)
Obratni repo ugovori	–	4.662.348	(4.662.348)	(100,00)
Monetarne operacije prije ulaska u Eurosustav	366.315	375.207	(8.892)	(2,37)
Potraživanja za predopskrbu eurima	–	1.299.437	(1.299.437)	(100,00)
Ukupno	366.317	6.337.134	(5.970.817)	(94,22)

Ulaganja u obratne repo ugovore smanjena su u 2023. zbog preusmjeravanja sredstava na račune Hrvatske narodne banke.

Hrvatska narodna banka evidentirala je na dan ulaska u Eurosustav potraživanje od banaka za gotovinu eura u predopskrbi, a potraživanje je namireno iz sredstava financijskog osiguranja u skladu s linearnim modelom terećenja, u tri jednaka obroka, na datum namire prve, četvrte i pete glavne operacije refinanciranja Eurosustava (bilješka br. 3, pod 3. Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja, nominirane u eurima).

7. VRIJEDNOSNI PAPIRI REZIDENATA EUROPODRUČJA NOMINIRANI U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Ostali vrijednosni papiri	12.554.465	17.058.001	(4.503.536)	(26,40)
Ukupno	12.554.465	17.058.001	(4.503.536)	(26,40)

7.1. Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike

	Početak	Završetak	Odluka	Prihvatljivi vrijednosni papiri ⁹
Završeni programi				
CBPP1	srpanj 2009.	lipanj 2010.	ESB/2009/16	Pokrivene obveznice rezidenata europodručja
CBPP2	studenj 2011.	listopad 2012.	ESB/2011/17	Pokrivene obveznice rezidenata europodručja
SMP	svibanj 2010.	rujan 2012.	ESB/2010/5	Javni i privatni dužnički vrijednosni papiri izdani u europodručju ¹⁰
Program kupnje imovine (APP – Asset purchase programme)¹¹				
CBPP3	listopad 2014.	aktivan	ESB/2020/8, sa svim izmjenama	Pokrivene obveznice rezidenata europodručja
ABSPP	studenj 2014.	aktivan	ESB/2014/45, sa svim izmjenama	Nadređene i garantirane mezaninske tranše vrijednosnih papira osiguranih imovinom rezidenata europodručja
PSPP	ožujak 2015.	aktivan	ESB/2020/9	Obveznice koje su izdale središnje, regionalne ili lokalne vlasti europodručja ili priznate agencije, kao i međunarodne organizacije i multilateralne razvojne banke koje se nalaze u europodručju
CSPP	lipanj 2016.	aktivan	ESB/2016/16, sa svim izmjenama	Obveznice i komercijalni zapisi koje su izdale nebankovne korporacije osnovane u europodručju
Privremeni hitni program kupnje zbog pandemije (PEPP – Pandemic emergency purchase programme)				
PEPP	ožujak 2020.	aktivan	ESB/2020/17, sa svim izmjenama	Sve kategorije imovine prihvatljive pod APP

Do kraja veljače 2023.¹² Eurosustav je nastavio reinvestirati, u cijelosti, isplate glavnica dospjelih vrijednosnih papira kupljenih u okviru programa kupnje imovine (APP)¹³, a zatim se APP portfelj smanjio odmjerenom i predvidljivom brzinom. Do kraja lipnja 2023. smanjene je u prosjeku iznosio 15 milijardi eura mjesečno jer Eurosustav nije reinvestirao sve isplate glavnica vrijednosnih papira koji su dospjeli. U lipnju 2023. Upravno vijeće odlučilo je prekinuti ponovna ulaganja u okviru APP-a od srpnja 2023.¹⁴ Nakon toga, APP portfelj smanjio se zbog dopijuća vrijednosnih papira.

Što se tiče PEPP-a¹⁵, Eurosustav je nastavio reinvestirati, u cijelosti, isplate glavnica dospjelih vrijednosnih papira kupljenih tijekom godine. Upravno vijeće namjerava nastaviti reinvestirati, u cijelosti, isplate glavnica vrijednosnih papira kupljenih u okviru PEPP-a koji dopijevaju tijekom prve polovine

⁹ Dodatni kriteriji prihvatljivosti za pojedine programe mogu se pronaći u odlukama Upravnog vijeća.

¹⁰ U okviru SMP-a kupljeni su samo dužnički vrijednosni papiri javnog sektora koje je izdalo pet država europodručja.

¹¹ Ponovna ulaganja u okviru APP-a obustavljena su od 1. srpnja 2023.

¹² Pogledajte priopćenje za javnost o odlukama Upravnog vijeća od 15. prosinca 2022.

¹³ Dodatne pojedinosti o APP-u mogu se pronaći na mrežnoj stranici ESB-a.

¹⁴ Pogledajte priopćenje za javnost o odlukama Upravnog vijeća od 15. lipnja 2023.

¹⁵ Dodatne pojedinosti o PEPP-u mogu se pronaći na mrežnoj stranici ESB-a

2024. Također namjerava smanjiti portfelj PEPP-a za prosječno 7,5 milijardi eura mjesečno tijekom druge polovine 2024. i prekinuti ponovna ulaganja u okviru PEPP-a na kraju iste godine. Upravno vijeće¹⁶ i dalje će, radi smanjenja rizika za transmisijski mehanizam monetarne politike povezanih s pandemijom, fleksibilno reinvestirati dospjele iznose u portfelju PEPP-a.

Upravno vijeće redovito procjenjuje financijske rizike povezane s vrijednosnim papirima koji se drže u okviru ovih programa. U tom kontekstu, testovi umanjnja vrijednosti provode se na godišnjoj razini, primjenom podataka na kraju godine, a odobrava ih Upravno vijeće. U ovim se testovima pokazatelji umanjnja procjenjuju zasebno za svaki program. U slučajevima kada se uoče pokazatelji umanjnja, provodi se daljnja analiza kako bi se potvrdilo da umanjnje nije utjecao na novčane tokove odnosnih vrijednosnih papira.

Na kraju 2023. vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike nacionalnih središnjih banaka Eurosustava iznose ukupno 4.268.996.153 tisuće eura, a Hrvatska narodna banka nema vrijednosnih papira koji se iskazuju pod stavkom imovine 7.1. u bilanci stanja nacionalne središnje banke. U skladu s odlukom Upravnog vijeća donesenom na temelju članka 32. stavka 4. Statuta ESSB-a, gubitke od držanja vrijednosnih papira, ako bi se ostvarili, u cijelosti dijele nacionalne središnje banke Eurosustava, razmjerno važećem kapitalnom ključu ESB-a, osim za državne papire iz programa PSPP i PEPP.

U skladu s odlukom Upravnog vijeća donesenom na temelju članka 32. stavka 4. Statuta ESSB-a gubitke od programa CSPP (engl. *Corporate Sector Purchase Programme*) i PEPP-CORP (engl. *Pandemic Emergency Purchase Programme*), ako bi se ostvarili, u cijelosti dijele nacionalne središnje banke Eurosustava, razmjerno važećem kapitalnom ključu ESB-a. Kao rezultat testa umanjnja koji je proveden na vrijednosnim papirima iz ovog programa, Upravno vijeće smatralo je prikladnim uspostaviti zaštitu od kreditnih rizika u operacijama monetarne politike tijekom 2023. (vidi bilješku br. 3, pod 13. Rezervacije).

7.2. Ostali vrijednosni papiri

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Vrijednosni papiri koji se ne drže do dospijea	–	4.033.464	(4.033.464)	(100,00)
Vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	10.594.369	10.873.595	(279.226)	(2,57)
Obveznice RH	1.960.096	2.150.942	(190.846)	(8,87)
Ukupno	12.554.465	17.058.001	(4.503.536)	(26,40)

Ulaganja u vrijednosne papire koji se ne drže do dospijea preusmjerena su tijekom 2023. na račune Hrvatske narodne banke.

Na ovoj poziciji iskazuju se vrijednosni papiri kupljeni za potrebe monetarne politike prije ulaska u Eurosustav, i to obveznice Republike Hrvatske koje je Hrvatska narodna banka kupila s ciljem održavanja likvidnosti i stabilnosti financijskog sustava zbog pandemije bolesti COVID-19.

Hrvatska narodna banka u 2023. prodala je 98.000 tisuća eura (nominalna vrijednost) vrijednosnih papira iz portfelja koji se drži do dospijea zbog usklađivanja povezanih s ograničenim okvirom.

¹⁶ Pogledajte priopćenje za javnost o odlukama Upravnog vijeća od 14. prosinca 2023.

9. POTRAŽIVANJA UNUTAR EUROSUSTAVA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Sudjelujući udio u ESB-u	420.517	71.391	349.126	489,03
Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva	327.152	-	327.152	-
Neto potraživanja povezana s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava	13.347.239	10.501.967	2.845.272	27,09
Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto)	15.856.491	2.502.010	13.354.481	533,75
Ukupno	29.951.399	13.075.368	16.876.031	129,07

9.1. Sudjelujući udio u ESB-u

U skladu s člankom 28. Statuta ESSB-a nacionalne središnje banke ESSB-a jedini su upisnici kapitala ESB-a. Upisi ovise o udjelima koji su fiksni u skladu s člankom 29. Statuta ESSB-a i prilagođavaju se svakih pet godina ili kad god dođe do promjene u sastavu nacionalnih središnjih banaka ESSB-a. Za Hrvatsku narodnu banku ova stavka bilance uključuje uplaćeni udio u upisanom kapitalu ESB-a u iznosu od 71.391 tisuću eura i doprinose u skladu s člankom 48.2 Statuta ESSB-a u iznosu od 349.126 tisuća eura.

Odlukom Vijeća Europske unije (EU) 2022/1211 od 12. srpnja 2022. o usvajanju eura u Hrvatskoj 1. siječnja 2023. utvrđeno je da Hrvatska ispunjava potrebne uvjete za usvajanje eura i odstupanje iz članka 5. Akta o pristupanju iz 2012. prestaje s učinkom od 1. siječnja 2023.

Članak 48. stavak 1. Statuta ESSB-a i ESB-a određuje da nacionalna središnja banka države članice čije je odstupanje prestalo mora uplatiti svoj upisani udio u kapitalu ESB-a u jednakom iznosu kao nacionalne središnje banke drugih država članica čija je valuta euro. ESB-ova stavka obveze 15 "Kapital i pričuve" povećala se za 68.714 tisuća eura na 8.948.335 tisuća eura zbog uplate ostatka udjela Hrvatske narodne banke u upisanom kapitalu ESB-a.

TABLICA 1. DOPRINOSI NACIONALNIH SREDIŠNJIH BANAKA KAPITALU ESB-a

NSB	Ključ za upis kapitala, %	Uplaćeni kapital (u tisućama eura)
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2,9630	320.745
Deutsche Bundesbank	21,4394	2.320.817
Eesti Pank	0,2291	24.800
Central Bank of Ireland	1,3772	149.082
Bank of Greece	2,0117	217.767
Banco de España	9,6981	1.049.820
Banque de France	16,6108	1.798.120
Hrvatska narodna banka	0,6595	71.391
Banca d'Italia	13,8165	1.495.637
Central Bank of Cyprus	0,1750	18.944
Latvijas Banka	0,3169	34.304

NSB	Ključ za upis kapitala, %	Uplaćeni kapital (u tisućama eura)
Lietuvos bankas	0,4707	50.953
Banque centrale du Luxembourg	0,2679	29.000
Central Bank of Malta	0,0853	9.234
De Nederlandsche Bank	4,7662	515.941
Oesterreichische Nationalbank	2,3804	257.679
Banco de Portugal	1,9035	206.054
Banka Slovenije	0,3916	42.391
Národná banka Slovenska	0,9314	100.824
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,4939	161.715
Ukupno za nacionalne središnje banke europodručja	81,9881	8.875.218
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	0,9832	3.991
Česká národní banka	1,8794	7.629
Danmarks Nationalbank	1,7591	7.141
Magyar Nemzeti Bank	1,5488	6.287
Narodowy Bank Polski	6,0335	24.492
Banca Națională a României	2,8289	11.484
Sveriges Riksbank	2,9790	12.093
Ukupno za nacionalne središnje banke izvan europodručja	18,0119	73.117
SVEUKUPNO	100,00	8.948.335

9.2. Potraživanja koja odgovaraju prijenosu deviznih pričuva

Iznos od 327.152 tisuće eura čini potraživanje Hrvatske narodne banke proizašlo iz prijenosa deviznih pričuva ESB-u, kada se Hrvatska narodna banka pridružila Eurosustavu. U skladu s člankom 30. stavkom 2. Statuta ESSB-a ti su doprinosi fiksni razmjerno udjelu nacionalnih središnjih banaka u upisanom kapitalu ESB-a. Remuneracija ovih potraživanja izračunava se svakodnevno prema posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju primjenjuje Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja (MRO)¹⁷, prilagođenoj da odražava nulti povrat na zlatnu komponentu.

9.4. Neto potraživanja povezana s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava

Ova se stavka sastoji od potraživanja Hrvatske narodne banke prema Eurosustavu u vezi s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava (vidjeti “Novčanice u optjecaju” i “Salda unutar ESSB-a / salda unutar Eurosustava” u bilješkama o računovodstvenim politikama). Povećanje u usporedbi s 1. siječnjem 2023. nastalo je zbog smanjenja iznosa novčanica eura koje je Hrvatska narodna banka pustila u optjecaj u 2023. (bilješka br. 3, pod 1. Novčanice u optjecaju).

Remuneracija ovih potraživanja izračunava se svakodnevno prema posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju primjenjuje Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja.

17 Više o kamatnim stopama ESB-a vidjeti [ovdje](#).

9.5. Ostala potraživanja unutar Eurosustava (neto)

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Potraživanje od / (obveza prema) ESB-u u vezi s TARGET-om	16.080.813	2.570.724	13.510.089	525,54
Potraživanje od / (obveza prema) ESB-u u vezi s monetarnim prihodom	(224.322)	-	(224.322)	-
Ostala potraživanja / (obveze) unutar Eurosustava (neto)	-	(68.714)	68.714	(100)
Ukupno	15.856.491	2.502.010	13.354.481	533,75

Saldo od 15.856.491 tisuća eura na dan 31. prosinca 2023. čini zbroj triju komponenata: (1) pozicije Hrvatske narodne banke u odnosu na ESB u vezi s prijenosima zadanim i primljenim putem TARGET-a od strane nacionalnih središnjih banaka ESSB-a, uključujući ESB, (2) položaja u odnosu na ESB u pogledu udruživanja i raspodjele monetarnog prihoda prije namire unutar Eurosustava i (3) položaja Hrvatske narodne banke u odnosu na ESB glede svih iznosa potraživanja ili povrata.

Što se tiče prve komponente, neto transferi na kraju godine putem TARGET-a, Hrvatska narodna banka na dan 31. prosinca 2023. ima potraživanje u iznosu od 16.080.813 tisuća eura. Remuneracija za ovu poziciju izračunava se svakodnevno prema posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju primjenjuje Eurosustav na svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja.

U vezi s drugom komponentom, tj. pozicijom prema ESB-a glede godišnjeg udruživanja i raspodjele monetarnog prihoda između nacionalnih središnjih banaka Eurosustava, Hrvatska narodna banka ima obvezu u iznosu od 224.322 tisuća eura na kraju godine (bilješka br. 6, pod 5. Neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda).

11. OSTALA IMOVINA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina	110.045	91.459	18.586	20,32
Ostala financijska imovina	15.675	868.040	(852.365)	(98,19)
Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	2.196	-	2.196	-
Obračunati prihodi i unaprijed plaćeni troškovi	212.161	78.733	133.428	169,47
Razno	24.127	26.482	(2.355)	(8,89)
Ukupno	364.204	1.064.714	(700.510)	(65,79)

11.2. Materijalna i nematerijalna dugotrajna imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	Nekretnine u vlasništvu HNB-a (zemljišta i zgrade)	Nekretnine s pravom uporabe (poslovni prostori)	Računala i oprema	Namještaj i oprema vozila	Motorna vozila	Investicije u toku – nekretnine, postrojenja, oprema	UKUPNO NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA	Softver i licencije nematerijalna imovina	Investicije u toku – nematerijalna imovina	UKUPNO NEMATERIJALNA IMOVINA	SVEUKUPNO nekretnine, postrojenja, oprema i nemater. imovina
Stanje 1. siječnj 2023.											
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	64.138	7.152	34.393	7.237	1.182	4.041	118.143	9.462	2.918	12.380	130.523
Akumulirana vrijednost	(2.925)	(1.475)	(21.106)	(5.766)	(1.159)	–	(32.431)	(6.633)	–	(6.633)	(39.064)
Neto knjigovodstvena vrijednost	61.213	5.677	13.287	1.471	23	4.041	85.712	2.829	2.918	5.747	91.459
Za godinu koja je završila 31. prosinca 2023.											
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	61.213	5.677	13.287	1.471	23	4.041	85.712	2.829	2.918	5.747	91.459
Nove nabavke	124	3.692	6.958	2.607	27	3.457	16.865	–	–	–	16.865
Prijenos u upotrebu	171	–	2.165	37	–	(2.373)	–	897	(897)	–	–
Revalorizacija	11.484	–	–	–	–	–	11.484	–	–	–	11.484
Umanjenje vrijednosti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Neto otpisi	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Amortizacijski trošak za razdoblje (bilješka broj 6, točka 7)	(982)	(2.090)	(5.212)	(728)	(15)	–	(9.027)	(736)	–	(736)	(9.763)
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	72.010	7.279	17.198	3.387	35	5.125	105.034	2.990	2.021	5.011	110.045
Stanje 31. prosinca 2023.											
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	72.010	10.844	43.067	9.380	1.209	5.125	141.635	10.359	2.021	12.380	154.015
Akumulirana vrijednost	–	(3.565)	(25.869)	(5.993)	(1.174)	–	(36.601)	(7.369)	–	(7.369)	(43.970)
Neto knjigovodstvena vrijednost	72.010	7.279	17.198	3.387	35	5.125	105.034	2.990	2.021	5.011	110.045

11.3. Ostala financijska imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Dionice BIS-a	5.563	5.563	-	-
Dionice SWIFT-a	10	10	-	-
Ulaganje u Hrvatsku kovnicu novca	10.102	8.911	1.191	13,37
Obratni repo depoziti kod ostalih bankovnih institucija	-	853.556	(853.556)	(100,00)
Ukupno	15.675	868.040	(852.365)	(98,19)

U skladu sa Statutom BIS-a uplaćeno je 25% vrijednosti upisanih dionica, a ostatak od 75% čini “kapital na poziv”, tj. uplaćuje se po pozivu BIS-a. U 2023. Hrvatska narodna banka dobila je dividendu u iznosu od 849 tisuća eura (2022.: 849 tisuća eura).

Hrvatska kovnica novca d.o.o. domaće je trgovačko društvo čija je osnovna djelatnost proizvodnja novca i medalja od zlata i drugih plemenitih metala, proizvodnja kovanoga i prigodnoga optjecajnog novca, proizvodnja nakita i srodnih proizvoda te trgovina zlatom i drugim plemenitim metalima, jubilarnim kovanim novcem i medaljama od zlata i drugih plemenitih metala. Vlasnički udio Hrvatske narodne banke u kapitalu Hrvatske kovnice novca iznosi 100%, a načelo vrednovanja jest neto vrijednost imovine. Obračuni po neto vrijednosti ove imovine izračunavaju se i evidentiraju na računima jednom godišnje, i to na kraju poslovne godine prema tada dostupnim podacima. Konsolidirani financijski izvještaji ne sastavljaju se jer ulaganje u Hrvatsku kovnicu novca nije kvantitativno ni kvalitativno značajno.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Neto vrijednost imovine 1. 1. 2023.	8.911
Revalorizacija u 2023.	1.191
Neto vrijednost imovine 31. 12. 2023.	10.102

Ulaganja u obratne repo depozite kod ostalih bankovnih institucija preusmjerena su tijekom 2023. na račun Hrvatske narodne banke.

11.4. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente

Na ovoj poziciji iskazuju se neto rezultati vrednovanja izvanbilančnih instrumenata u stranim valutama od datuma trgovanja do datuma namire. U tablici koja slijedi iskazane su revalorizacijske razlike izvedenih instrumenata po instrumentima i valutama, a koje su priznate u bilanci.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP) u JPY	2.196	-	2.196	-
Ukupno	2.196	-	2.196	-

11.5. Obračunati prihodi i unaprijed plaćeni troškovi

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Depoziti kod drugih banaka	89	495	(406)	(82,02)
Devizni vrijednosni papiri koji se ne drže do dospjeća	1.561	1.111	450	40,50
Vrijednosni papiri u eurima koji se ne drže do dospjeća	–	2.286	(2.286)	(100,00)
Devizni vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	5.523	7.451	(1.928)	(25,88)
Vrijednosni papiri u eurima koji se drže do dospjeća	36.401	37.712	(1.311)	(3,48)
Vrijednosni papiri koji su se držali za potrebe monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	14.974	15.229	(255)	(1,67)
Kreditni kreditnim institucijama iz RH vezani uz operacije monetarne politike	28	–	28	–
Kreditni kreditnim institucijama iz RH vezani uz operacije monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	3.411	2.921	490	16,78
Devizni obratni repo ugovori	561	7.134	(6.573)	(92,14)
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP)	4.761	1.896	2.865	151,11
Remuneracija za potraživanja unutar Eurosustava	141.151	–	141.151	–
Unaprijed plaćeni troškovi	3.699	2.341	1.358	58,01
Ostalo	2	157	(155)	(98,73)
Ukupno	212.161	78.733	133.428	169,47

Na podstavci A 11.5. iskazuju se obračunate kamate po raznim osnovama, a najveći dio ove stavke odnosi se na obračunate remuneracije za potraživanja unutar Eurosustava, i to za TARGET iznos od 55.038 tisuća eura, s osnove usklade euronovčanica unutar Eurosustava iznos od 75.417 tisuća eura (vidi bilješku 1.2.11. Novčanice u optjecaju), a za prenesene devizne pričuve u ESB iznos od 10.696 tisuća eura.

11.6. Razno

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Numizmatika	1.341	1.429	(88)	(6,16)
Potraživanja	1.342	976	366	37,50
Dani predujmovi	19.790	22.394	(2.604)	(11,63)
Ostala materijalna imovina	1.285	1.310	(25)	(1,91)
Ostalo	369	373	(4)	(1,07)
Ukupno	24.127	26.482	(2.355)	(8,89)

Najveći iznos u okviru Danih predujmova odnosi se na dane predujmove za izradu eurokovanica u iznosu od 19.719 tisuća eura (1. siječnja 2023.: 7.285 tisuća eura). Na dan 1. siječnja 2023. dani predujmovi uključivali su i dani kolateral za predopskrbu kovanicama eura u iznosu od 15.000 tisuća eura.

Bilješka br. 3 – Stavke pasive

1. NOVČANICE U OPTJECAJU

Pod stavkom novčanice u optjecaju iskazuje se udio Hrvatske narodne banke u ukupnom iznosu novčanica eura u optjecaju i novčanice kuna u optjecaju.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Novčanice eura koje Hrvatska narodna banka stavlja u optjecaj	(1.749.759)	1.139.513	(2.889.272)	(253,55)
Obveza koja proizlazi iz ESB-ova udjela u novčanicama eura u optjecaju	(1.008.523)	(1.012.349)	3.826	(0,38)
Potraživanje prema ponderu Hrvatske narodne banke u kapitalnom ključu ESB-a	14.355.762	11.514.316	2.841.446	24,68
<i>Ukupno novčanice eura u optjecaju</i>	<i>11.597.480</i>	<i>11.641.480</i>	<i>(44.000)</i>	<i>(0,38)</i>
Novčanice kuna u optjecaju	483.806	3.246.015	(2.762.209)	(85,10)
Ukupno novčanice u optjecaju	12.081.286	14.887.495	(2.806.209)	(18,85)

Tijekom 2023. ukupna vrijednost novčanica u optjecaju unutar Eurosustava smanjila se za 0,38%. Prema ključu raspodjele Hrvatska narodna banka imala je u optjecaju novčanica eura u vrijednosti od 11.597.480 tisuća eura na kraju godine, u usporedbi s 11.641.480 tisuća eura na početku 2023. Vrijednost novčanica eura koje je stvarno izdala Hrvatska narodna banka smanjila se tijekom 2023., a budući da je to bilo manje od dodijeljenog iznosa, razlika od 13.347.239 tisuća eura (u usporedbi s 10.501.967 tisuća eura na dan 1. siječnja 2023.) prikazana je pod podstavkom imovine 9.4. "Neto potraživanja povezana s raspodjelom novčanica eura unutar Eurosustava".

Osim novčanica eura u optjecaju na ovoj se poziciji u godini prelaska na gotovinu eura iskazuju i novčanice kuna u optjecaju. Kovanice eura i kuna u optjecaju iskazuju se pod podstavkom L 12.3. Razno. Novčanice kune zamjenjuju se bez vremenskog ograničenja, a kovanice kune do proteka tri godine od dana uvođenja eura.

2. OBVEZE PREMA KREDITNIM INSTITUCIJAMA EUROPODRUČJA VEZANE UZ OPERACIJE MONETARNE POLITIKE, NOMINIRANE U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Tekući računi (koji obuhvaćaju sustav minimalnih pričuva)	880.569	18.662.198	(17.781.629)	(95,28)
Mogućnost polaganja depozita na kraju dana	16.758.412	–	16.758.412	–
Oročeni depoziti	–	–	–	–
Obratne operacije fine prilagodbe	–	–	–	–
Depoziti vezani uz poziv na uplatu marže	–	–	–	–
Ukupno	17.638.981	18.662.198	(1.023.217)	(5,48)

2.1. Tekući računi (koji obuhvaćaju sustav minimalnih pričuva)

Tekući računi jesu stanja na transakcijskim računima kreditnih institucija koje su obvezne držati minimalnu pričuvu, isključujući sredstva kreditnih institucija koja nisu slobodno raspoloživa i račune kreditnih institucija izuzete od obvezne minimalne pričuve, koji se objavljuju zasebno pod stavkom obveza “Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja nominirane u eurima”.

Salda minimalne pričuve banaka remuneriraju se po posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju je primijenio Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja do 20. prosinca 2022., a između 21. prosinca 2022. i 19. rujna 2023. po stopi Eurosustava na depozit položen na kraju dana (prekonoćni depozit). Dana 27. srpnja 2023. Upravno vijeće odlučilo je da će se, počevši od 20. rujna 2023., ta stanja remunerirati po nula posto.

2.2. Mogućnost polaganja depozita na kraju dana

Mogućnost polaganja depozita na kraju dana odnosi se na prekonoćne depozite koje su položile hrvatske banke koje imaju pristup stalno raspoloživim mogućnostima Eurosustava za povlačenje likvidnosti po prethodno utvrđenoj određenoj stopi.

2.3. Oročeni depoziti

Oročeni depoziti jesu operacije fine prilagodbe za povlačenja likvidnosti koje imaju oblik depozita.

2.4. Obratne operacije fine prilagodbe

Obratne operacije fine prilagodbe koriste se za neutralizaciju visokih likvidnosnih neravnoteža.

2.5. Depoziti vezani uz poziv na uplatu marže

Ova se stavka odnosi na depozite koje su položile druge ugovorne strane u onim slučajevima kada je tržišna vrijednost založenoga kolaterala niža od utvrđene točke aktivacije.

3. OSTALE OBVEZE PREMA KREDITNIM INSTITUCIJAMA EUROPODRUČJA, NOMINIRANE U EURIMA

	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Repo depoziti banaka	9.423.063	1.813.710	7.609.353	419,55
Računi banaka za limite u EuroNKSInst-u	–	20.100	(20.100)	(100,00)
Novčani depoziti – kolaterali za predopskrbu eurima	–	1.464.311	(1.464.311)	(100,00)
Depoziti izdvojeni po nalogu suda	5.530	9.488	(3.958)	(41,72)
Ukupno	9.428.593	3.307.609	6.120.984	185,06

Stavka Ostale obveze prema kreditnim institucijama europodručja, nominirane u eurima uključuje sredstva kreditnih institucija koja nisu slobodno raspoloživa i račune kreditnih institucija izuzetih od obveze minimalne pričuve.

U skladu sa Zakonom o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj kreditne institucije sklopile su u 2022. s Hrvatskom narodnom bankom ugovor o predopskrbi, nakon čega je Hrvatska narodna banka započela predopskrbu kreditnih institucija gotovim novcem eura. U svrhu zasnivanja financijskog osiguranja na novčanim sredstvima kreditna institucija bila je dužna za iznos eura koji će zaprimiti u predopskrbi, kao i za ispunjenje obveza preuzetih ugovorom, na račun Hrvatske narodne banke prenijeti novčana sredstva u kunama. Financijsko osiguranje smatra se financijskim osiguranjem u smislu propisa kojim se uređuje financijsko osiguranje koje je zasnovano prijenosom tih sredstava na račun Hrvatske narodne banke i ta novčana sredstva ne mogu biti predmetom ovrhe. Iznos novčanih sredstava koje je kreditna institucija prenijela na račun Hrvatske narodne banke radi zasnivanja financijskog osiguranja na tim sredstvima te korištenje i povrat novčanih sredstava uređeni su navedenim ugovorom između Hrvatske narodne banke i kreditne institucije. Hrvatska narodna banka, nakon dana uvođenja eura, za ukupan iznos nominalne vrijednosti gotovog novca eura koji je banka preuzela u razdoblju predopskrbe namirila se iz sredstava financijskog osiguranja u skladu s linearnim modelom terećenja, u tri jednaka obroka, na datum namire prve, četvrti i pete glavne operacije refinanciranja Eurosustava.

Depoziti izdvojeni po nalogu suda jesu novčana sredstva zaplijenjena na temelju Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima.

5. OBVEZE PREMA OSTALIM REZIDENTIMA EUROPODRUČJA NOMINIRANE U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Opća država	3.912.926	2.796.238	1.116.688	39,94
Ostale obveze	716.933	874.562	(157.629)	(18,02)
Ukupno	4.629.859	3.670.800	959.059	26,13

Pod postavkom Opća država iskazuju se sredstva na računima države, a pod Ostalim obvezama iskazuju se repo ugovori i depoziti financijskih institucija koje ne podliježu obveznim minimalnim pričuvama.

6. OBVEZE PREMA REZIDENTIMA IZVAN EUROPODRUČJA NOMINIRANE U EURIMA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Obveze prema Europskoj komisiji	70.867	119.498	(48.631)	(40,70)
Ostale obveze	10	10	-	-
Ukupno	70.877	119.508	(48.631)	(40,69)

Obveze prema Europskoj komisiji čine transakcijski računi u eurima: račun vlastitih sredstava i račun Europskoga razvojnog fonda.

7. OBVEZE PREMA REZIDENTIMA EUPODRUČJA NOMINIRANE U STRANOJ VALUTI

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Obveze prema ugovornim stranama financijskog sektora	254.041	203.229	50.812	25,00
Opća država	5.312	10.836	(5.524)	(50,98)
Ukupno	259.353	214.065	45.288	21,16

Obveze prema ugovornim stranama financijskog sektora odnose se na repo depozite financijskih institucija iz europa područja nominirane u stranoj valuti.

9. PROTUSTAVKA POSEBNIM PRAVIMA VUČENJA KOJA DODJELJUJE MMF

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Obveze za neto kumulativnu alokaciju	1.204.434	1.240.100	(35.666)	(2,88)
Ukupno	1.204.434	1.240.100	(35.666)	(2,88)

Ova pozicija bilance obuhvaća eursku protuvrijednost 990.733 tisuće SDR-a (1. siječnja 2023.: 990.733 tisuće SDR-a).

12. OSTALE OBVEZE

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente	9.482	20.059	(10.577)	(52,73)
Obračunati rashodi i odgođeni prihodi	45.701	5.701	40.000	701,63
Razno	367.964	448.411	(80.447)	(17,94)
Ukupno	423.147	474.171	(51.024)	(10,76)

12.1. Revalorizacijske razlike za izvanbilančne instrumente

Na ovoj poziciji iskazuju se neto rezultati vrednovanja izvanbilančnih instrumenata u stranim valutama od datuma trgovanja do datuma namire. U tablici koja slijedi iskazane su revalorizacijske razlike izvedenih instrumenata po instrumentima i valutama, a koje su priznate u bilanci.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP) u USD	9.482	15.012	(5.530)	(36,84)
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP) u JPY	–	5.047	(5.047)	(100,00)
Ukupno	9.482	20.059	(10.577)	(52,73)

12.2. Obračunati rashodi i odgođeni prihodi

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Depoziti RH	13.530	310	13.220	4.264,52
Repo ugovori	26.754	2.000	24.754	1.237,70
Prekonoćni depoziti kreditnih institucija	3.724	–	3.724	–
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP)	792	–	792	–
Negativne kamate na tekuće račune	–	4	(4)	(100,00)
Ostalo	901	3.387	(2.486)	(73,40)
Ukupno	45.701	5.701	40.000	701,63

12.3. Razno

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Kovanice eura	146.651	159.820	(13.169)	(8,24)
Kovanice kuna	148.723	207.146	(58.423)	(28,20)
Obveze prema zaposlenicima	1.592	2.642	(1.050)	(39,74)
Porezi i doprinosi	1.316	1.683	(367)	(21,81)
Obveze prema dobavljačima	6.703	6.971	(268)	(3,84)
Računi banaka za gotovinu sudionika u TARGET-u	54.971	–	54.971	–
Ostalo	8.008	70.149	(62.141)	(88,58)
Ukupno	367.964	448.411	(80.447)	(17,94)

Račun banke za gotovinu jest namjenski račun banke otvoren u Hrvatskoj narodnoj banci za potrebe obavljanja opskrbe banke gotovim novcem preko gotovinskih centara koji nije transakcijski račun u smislu propisa kojim se uređuje platni promet. Prijenosi novčanih sredstava u svrhu opskrbe banaka gotovim novcem eura provode se preko sustava TARGET.

Pod stavkom Ostalo iskazana je sadašnja vrijednost obveza na osnovi najma u iznosu od 7.391 tisuću eura (1. siječnja 2023.: 5.728 tisuća eura) te na dan 1. siječnja 2023. neraspodijeljena dobit iz prethodne godine u iznosu od 64.002 tisuće eura.

13. REZERVACIJE

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Rezervacije za vrijednosne papire koji se drže za potrebe monetarne politike	345	–	345	–
Rezervacije za financijske rizike	491.074	491.074	–	–
Rezervacije za sudske sporove	88	4.849	(4.761)	(98,19)
Rezervacije za primanja zaposlenih	4.420	4.013	407	10,14
Ukupno	495.927	499.936	(4.009)	(0,80)

Prema rezultatu testa umanjenja provedenog na vrijednosnim papirima korporativnog sektora koji se drže u okviru programa CSPP / PEPP-CORP, Upravno vijeće smatralo je prikladnim uspostaviti zaštitni sloj od ukupno 42.918 tisuća eura od kreditnih rizika u operacijama monetarne politike tijekom 2023.

U skladu s člankom 32.4 Statuta ESSB-a, ovaj će zaštitni sloj financirati sve nacionalne središnje banke država članica (NSB-ovi) razmjerno njihovim ključevima za upis kapitala ESB-a koji su važeći u 2023.

Kao rezultat toga stvorena je rezervacija u iznosu od 345 tisuća eura, što je 0,80439 % ukupnih rezervacija.

Odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke rezervacije za financijske rizike na dan 31. prosinca 2023. ostaju neizmijenjene u odnosu na visinu rezervacija za financijske rizike na dan 31. prosinca 2022.

Visina rezervacija za financijske rizike i daljnja potreba za njima preispituje se jednom godišnje na temelju procjene Hrvatske narodne banke o vlastitoj izloženosti financijskim rizicima. Pri procjeni adekvatne visine rezervacija za financijske rizike Hrvatske narodne banke uzimaju se u obzir modeli za ocjenu visine rizičnosti, očekivanja o promjenama izloženosti riziku zbog novih ulaganja ili smanjenja postojećih ulaganja kao i očekivanja o kretanju kamatnih stopa, tečajeva valuta i drugih tržišnih čimbenika te druge stručne procjene.

Izloženost Hrvatske narodne banke financijskim rizicima detaljnije se opisuje u bilješci br. 7 – Upravljanje rizicima.

Rezervacije za sudske sporove smanjene za iznos od 4.761 tisuću eura zbog okončanja sudskih sporova u korist Hrvatske narodne banke.

14. RAČUNI REVALORIZACIJE

U sljedećoj su tablici iskazana stanja na revalorizacijskim računima.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Vrijednosni papiri	1.166	–	1.166	–
Devizne pozicije	5	–	5	–
Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama	878	–	878	–
Zlato	73	–	73	–
Značajni udjeli	1.191	–	1.191	–
Revalorizacijske pričuve dugotrajne imovine	54.898	44.032	10.866	24,68
Predulazni revalorizacijski računi	725.194	1.103.858	(378.664)	(34,30)
Ukupno	783.405	1.147.890	(364.485)	(31,75)

Revalorizacijske pričuve dugotrajne imovine povećale su se zbog revalorizacije dugotrajne materijalne imovine (zemljišta i zgrada) koja je provedena 2023., a zasnovana je na procjenama neovisnih stručnjaka.

U sljedećoj tablici iskazana su stanja na predulaznim revalorizacijskim računima:

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Predulazni revalorizacijski račun za EUR/HRK	–	38.468	(38.468)	(100,00)
Predulazni revalorizacijski račun za USD/HRK	158.161	296.252	(138.091)	(46,61)
Predulazni revalorizacijski račun za pokriće gubitaka	567.033	769.138	(202.105)	(26,28)
Ukupno	725.194	1.103.858	(378.664)	(34,30)

Nerealizirani dobiti s predulaznoga revalorizacijskog računa za EUR/HRK priznati su u računu dobiti i gubitka za 2023., i to nakon ulaska Hrvatske narodne banke u Eurosustav, a nerealizirani dobiti s predulaznoga revalorizacijskog računa za USD/HRK priznati su u računu dobiti i gubitka pri prijenosu deviznih pričuva Hrvatske narodne banke u Europsku središnju banku, a priznaju se i pri prodaji američkih dolara nakon ulaska Hrvatske narodne banke u Eurosustav te su korišteni i za pokriće gubitaka po nerealiziranim tečajnim razlikama na kraju godine od revalorizacije američkih dolara. Nerealizirani dobiti s predulaznoga revalorizacijskog računa za pokriće gubitaka korišteni su za pokriće gubitka po nerealiziranim tečajnim razlikama od ostalih valuta, pokriće gubitaka od promjene cijena vrijednosnih papira koji se ne drže do dospeljeća i pokriće neto negativnog rezultata udruživanja monetarnog prihoda Hrvatske narodne banke (vidi bilješku br. 6, pod 2. Neto rezultat financijskih operacija, umanjenja i rezervacija za rizike).

15. KAPITAL I PRIČUVE

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	31. 12. 2023.	1. 1. 2023.	Promjena	
			Apsolutno	%
Temeljni kapital	331.807	331.807	–	–
Opće pričuve	152.077	138.658	13.419	9,68
Ukupno	483.884	470.465	13.419	2,85

Temeljni kapital u iznosu od 331.807 tisuća eura nije prenosiv i ne može služiti kao sredstvo osiguranja. Opće pričuve formiraju se radi pokrića općih rizika poslovanja Hrvatske narodne banke, a donji iznos općih pričuva određen je na temelju Odluke o određivanju donjeg iznosa općih pričuva Hrvatske narodne banke koju je donio Savjet HNB-a i iznosi 66.361 tisuću eura.

Na povećanje općih pričuva utjecao je prijenos revalorizacijskih rezerva za dugotrajnu materijalnu imovinu (zgrade) u opće pričuve (realizacija revalorizacijske rezerve zbog amortizacije) u iznosu od 618 tisuća eura te raspored dobiti za 2022. prema kojem je dio dobiti za 2022. u iznosu od 12.801 tisuću eura raspoređen u opće pričuve.

Bilješka br. 4 – Događaji nakon izvještajnog razdoblja

U skladu s člankom 29. Statuta ESSB-a ponderi dodijeljeni nacionalnim središnjim bankama u ključu za upis kapitala ESB-a prilagođavaju se svakih pet godina i kad god dođe do promjene u broju nacionalnih središnjih banaka koje doprinose kapitalu ESB-a (to su nacionalne središnje banke država članica Europske unije). Deveta takva prilagodba nakon uspostave ESBa izvršena je 1. siječnja 2024., kako slijedi:

NSB	Ključ za upis kapitala od 1. 1. 2024., %	Ključ za upis kapitala do 31. 12. 2023., %
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	3,0005	2,9630
Deutsche Bundesbank	21,7749	21,4394
Eesti Pank	0,2437	0,2291
Central Bank of Ireland	1,7811	1,3772
Bank of Greece	1,8474	2,0117
Banco de España	9,669	9,6981
Banque de France	16,3575	16,6108
Hrvatska narodna banka	0,6329	0,6595
Banca d'Italia	13,0993	13,8165
Central Bank of Cyprus	0,1802	0,1750
Latvijas Banka	0,3169	0,3169
Lietuvos bankas	0,4826	0,4707
Banque centrale du Luxembourg	0,2976	0,2679
Central Bank of Malta	0,1053	0,0853
De Nederlandsche Bank	4,8306	4,7662
Oesterreichische Nationalbank	2,4175	2,3804
Banco de Portugal	1,9014	1,9035
Banka Slovenije	0,4041	0,3916
Národná banka Slovenska	0,9403	0,9314
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,4853	1,4939
Ukupno za nacionalne središnje banke europodručja	81,7681	81,9881
Българска народна банка (Bulgarian National Bank)	0,9783	0,9832
Česká národní banka	1,9623	1,8794
Danmarks Nationalbank	1,7797	1,7591
Magyar Nemzeti Bank	1,5819	1,5488
Narodowy Bank Polski	6,0968	6,0335
Banca Națională a României	2,8888	2,8289
Sveriges Riksbank	2,9441	2,9790
Ukupno za nacionalne središnje banke izvan europodručja	18,2319	18,0119
SVEUKUPNO	100,00	100,00

Dana 1. siječnja 2024. udio Hrvatske narodne banke u upisanom kapitalu ESB-a smanjio s 0,6595% na 0,6329% i stoga se stavka imovine 9.1. "Sudjelujući udio u ESB-u" smanjila za 2.880 tisuća eura te sada iznosi 68.511 tisuća eura.

U skladu s člankom 30.2 Statuta ESSB-a doprinosi nacionalnih središnjih banaka prijenosu deviznih pričuva ESB-u utvrđeni su razmjerno njihovu udjelu u upisanom kapitalu ESB-a. S obzirom na smanjenje pondera Hrvatske narodne banke u upisanom kapitalu ESB-a potraživanje koje je ekvivalentno ovom prijenosu također je usklađeno u skladu s tim. To je rezultiralo smanjenjem od 13.195 tisuća eura 1. siječnja 2024., koje je uplatio ESB.

Nakon 31. prosinca 2023. nije bilo drugih značajnih događaja koji bi imali utjecaja na financijske izvještaje Hrvatske narodne banke.

Bilješka br. 5 – Izvanbilančna evidencija i sustav trezorskih zaliha

VALUTNI UGOVORI O RAZMJENI (FX SWAP)

U 2023. Hrvatska narodna banka zaključila je valutne ugovore o razmjeni, a iznosi potraživanja i obveze koje proizlaze iz ovih transakcija na dan 31. prosinca 2023. i 1. siječnja 2023. iskazani su u tablicama u nastavku.

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Valutni ugovori o razmjeni	31. 12. 2023.			
	USD	JPY	EUR	Ukupno
Potraživanja	715.356	–	–	715.356
Obveze	–	(137.643)	(585.000)	(722.643)
Ukupno	715.356	(137.643)	(585.000)	(7.287)

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)

Valutni ugovori o razmjeni	1. 1. 2023.		
	USD	JPY	Ukupno
Potraživanja	236.013	–	236.013
Obveze	–	(256.072)	(256.072)
Ukupno	236.013	(256.072)	(20.059)

KOLATERALI

Ukupna fer vrijednost primljenih kolaterala po operacijama monetarne politike Eurosustava na dan 31. prosinca 2023. iznosila je 66.204 tisuće eura.

Ukupna fer vrijednost primljenih kolaterala po kreditima uz financijsko osiguranje vezanim uz monetarnu politiku prije ulaska u Eurosustav na dan 31. prosinca 2023. iznosila je 434.801 tisuću eura (1. siječnja 2023.: 460.796 tisuća eura).

Ukupna fer vrijednost primljenih kolaterala po deviznim obratnim repo ugovorima (obveznice država i državnih institucija rejtinga od AAA do A) na dan 31. prosinca 2023. iznosi 396.574 tisuće eura (1. siječnja 2023.: 5.758.666 tisuća eura).

Ukupna fer vrijednost danih kolaterala po deviznim repo ugovorima na dan 31. prosinca 2023. iznosi 10.489.418 tisuća eura (1. siječnja 2023.: 2.816.596 tisuća eura).

NEPREDVIĐENA IMOVINA

U ranije pravomoćno okončanom parničnom postupku u kojem je tužitelj bila Hrvatska narodna banka, Vrhovni sud Republike Hrvatske rješenjem je ukinuo pravomoćnu presudu te je predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje. U tijeku je ponovljeni parnični postupak čiji je ishod neizvjestan pa je u izvanbilančnoj evidenciji evidentirana nepredviđena imovina u iznosu od 22.667 tisuća eura (1. siječnja 2023.: 22.667 tisuća eura).

POTENCIJALNE I PREUZETE OBVEZE

Sudski sporovi: Na dan 31. prosinca 2023. u tijeku je bilo nekoliko pravnih sporova. Prema mišljenju rukovodstva i internih pravnih savjetnika Hrvatske narodne banke postoji mogućnost da Hrvatska narodna banka izgubi neke sporove, pa su rezervirana sredstva za potencijalne gubitke u tim sporovima u iznosu od 88 tisuća eura (vidi bilješku br. 3, pod 13. Rezervacije).

Preuzete obveze za kapitalna ulaganja: Na dan 31. prosinca 2023. Hrvatska narodna banka imala je preuzetih obveza za kapitalna ulaganja u iznosu od 4.908 tisuća eura (1. siječnja 2023.: 2.473 tisuće eura).

Bilješka br. 6 – Bilješke uz Račun dobiti i gubitka

1. NETO KAMATNI PRIHOD/RASHOD

(svi iznosi izraženi su u tisućama eurima)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Kamatni prihod u devizama:				
Devizni depoziti	4.072	7.773	(3.701)	(47,61)
Devizni obratni repo ugovori	12.570	22.068	(9.498)	(43,04)
Devizni vrijednosni papiri koji se ne drže do dospijea	30.986	29.138	1.848	6,34
Devizni vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	18.455	129.832	(111.377)	(85,79)
Valutni ugovori o razmjeni (SWAP)	27.164	4.857	22.307	459,28
Krediti domaćim bankama	5	-	5	-
Devizni repo ugovori (negativne kamate)	-	10.907	(10.907)	(100,00)
Remuneracija TARGET2 HR komponente	-	185	(185)	(100,00)
Ostalo	-	16.467	(16.467)	(100,00)
Ukupno	93.252	221.227	(127.975)	(57,85)
Kamatni prihod u domaćoj valuti:				
Operacije monetarne politike	133	1.294	(1.161)	(89,72)
Potraživanja unutar Eurosustava za:				
TARGET	338.116	-	338.116	-
Raspodjela euronovčanica unutar Eurosustava	182.227	-	182.227	-
Prijenos deviznih pričuva u ESB	10.696	-	10.696	-
Vrijednosni papiri koji se ne drže do dospijea	3.069	-	3.069	-
Vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	150.411	-	150.411	-
Obratni repo ugovori	39.645	-	39.645	-
Vrijednosni papiri koje se drže za potrebe monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	60.442	62.731	(2.289)	(3,65)
Operacije monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	1.031	-	1.031	-
Ostalo	362	-	362	-
Ukupno	786.132	64.025	722.107	1.127,85
Ukupno kamatni prihod	879.384	285.252	594.132	208,28
Kamatni rashod u devizama:				
Depoziti Ministarstva financija	-	(326)	(326)	(100,00)
Devizni repo ugovori	(12.215)	(15.813)	(3.598)	(22,75)
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se ne drže do dospijea	(43)	(33.308)	(33.265)	(99,87)

(svi iznosi izraženi su u tisućama eurima)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se drže do dospjeća	(3.837)	(38.014)	(34.177)	(89,91)
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP)	(5)	(200)	(195)	(97,50)
Valutne terminske transakcije (FX FORWARD)	–	–	–	–
Tekući računi komitenata HNB-a	–	(3.314)	(3.314)	(100,00)
Devizni depoziti (negativne kamate)	–	(7.163)	(7.163)	(100,00)
Devizni obratni repo ugovori (negativne kamate)	–	(11.400)	(11.400)	(100,00)
Ostalo	–	(32)	(32)	(100,00)
Ukupno	(16.100)	(109.570)	(93.470)	(85,31)
Kamatni rashod u domaćoj valuti:				
Depoziti Ministarstva financija	(102.680)	(153)	102.527	67.011,11
Ostali depoziti države	(10.028)	–	10.028	–
Repo ugovori	(165.665)	–	165.665	–
Minimalna pričuva banaka (MRR)	(11.999)	–	11.999	–
Prekonoćni depoziti banaka	(478.926)	–	478.926	–
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se ne drže do dospjeća	(5)	–	5	–
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se drže do dospjeća	(36.103)	–	36.103	–
Valutni ugovori o razmjeni (FX SWAP)	(11.497)	–	11.497	–
Valutne terminske transakcije (FX FORWARD)	–	–	–	–
Tekući računi komitenata HNB-a	–	–	–	–
Devizni depoziti (negativne kamate)	–	–	–	–
Devizni obratni repo ugovori (negativne kamate)	–	–	–	–
Amortizacija premija za vrijednosne papire koji se drže za potrebe monetarne politike prije ulaska u Eurosustav	(42.687)	(44.447)	(1.760)	(3,96)
Najmovi	(186)	(107)	79	73,83
Ostalo	(692)	–	692	–
Ukupno	(860.468)	(44.707)	815.761	1.824,68
Ukupno kamatni rashod	(876.568)	(154.277)	722.291	468,18
Ukupno neto kamatni prihod/(rashod)	2.816	130.975	(128.159)	(97,85)

2. NETO REZULTAT FINANCIJSKIH OPERACIJA, UMANJENJA I REZERVACIJA ZA RIZIKE

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Realizirani dobiti/(gubici) od financijskih operacija:				
Tečajne razlike	171	66.321	(66.150)	(99,74)
Vrijednosni papiri	2.668	8.812	(6.144)	(69,72)
Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama	8.242	-	8.242	-
Gubici pri kupoprodaji vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća	(2.838)	-	(2.838)	-
Ostali dobiti:				
Prihod od otpuštanja predulaznoga revalorizacijskog računa za EUR/HRK i USD/HRK	95.542	-	95.542	-
Prihod od otpuštanja predulaznog računa za pokriće gubitaka (negativni neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda)	201.613	-	201.613	-
Ukupno	305.398	75.133	230.265	306,48
Umanjenje financijske imovine i pozicija:				
Promjene tečaja:				
Tečajne razlike	(81.037)	(4)	(81.033)	2.025.825,00
Prihod od otpuštanja predulaznoga revalorizacijskog računa za USD/HRK i za pokriće gubitaka od tečajnih razlika / revalorizacijskih pričuva za tečajne razlike	81.037	4	81.033	2.025.825,00
<i>Ukupno tečajne razlike:</i>	-	-	-	-
Promjene cijena:				
Vrijednosni papiri	(443)	(65.166)	64.723	(99,32)
Sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama	-	(349)	349	(100,00)
Ostali plemeniti metali	(29)	-	(29)	-
Prihod od otpuštanja predulaznog računa za pokriće gubitaka od promjena cijena	472	43.556	(43.084)	(98,92)
<i>Ukupno promjene cijena:</i>	-	(21.959)	21.959	(100,00)
Ukupno	-	(21.959)	21.959	(100,00)
Prijenos na/iz rezervacija za financijske rizike:				
Troškovi rezerviranja za financijske rizike	-	(26.545)	26.545	(100,00)
Ukupno	-	(26.545)	26.545	(100,00)
Ukupno neto rezultat financijskih operacija, umanjenja i rezervacija za rizike	305.398	26.629	278.769	1.046,86

Stavka Realizirani dobiti/gubici od financijskih operacija također uključuje realizirane gubitke koji proizlaze iz prodaje vrijednosnih papira iz portfelja koji se drži do dospjeća zbog usklađivanja povezanosti s ograničenim okvirom.

Nerealizirani dobiti s predulaznoga revalorizacijskog računa za EUR/HRK u iznosu od 38.468 tisuća

eura priznati su u računu dobiti i gubitka za 2023., i to nakon ulaska Hrvatske narodne banke u Euro-sustav, a iznos od 57.074 tisuća eura s predulaznoga revalorizacijskog računa za USD/HRK priznat je u računu dobiti i gubitka za 2023. pri prijenosu deviznih pričuva u ESB. Neto negativan rezultat udruživanja monetarnog prihoda djelomično je pokriven iz predulaznoga revalorizacijskog računa za pokriće gubitaka, i to u iznosu od 201.613 tisuća eura.

Gubici od tečajnih razlika za 2023. pokriveni su u cijelosti iz predulaznoga revalorizacijskog računa za USD/HRK (81.017 tisuća eura) i predulaznoga revalorizacijskog računa za pokriće gubitaka (20 tisuća eura), a gubici od promjena cijena vrijednosnih papira i ostalih plemenitih metala za 2023. pokriveni su u cijelosti iz predulaznoga revalorizacijskog računa za pokriće gubitaka (472 tisuće eura).

Za 2022. gubici od tečajnih razlika pokriveni su u cijelosti, a gubici od promjena cijena vrijednosnih papira djelomično, iz revalorizacijskih računa koji su formirani odlukom Savjeta HNB-a, a slijedom odredbi Zakona o HNB-u pri prelasku na izvještavanje prema Smjernici ESB-a.

3. NETO PRIHOD/RASHOD OD NAKNADA I PROVIZIJA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Prihodi od naknada i provizija				
Naknade za superviziju kreditnih institucija	14.742	7.737	7.005	90,54
Manipulacija gotovim novcem prema bankama	2.569	–	2.569	–
Ostalo	85	1.339	(1.254)	(93,65)
Ukupno	17.396	9.076	8.320	91,67
Rashodi od naknada i provizija				
Troškovi pohrane i čuvanja vrijednosnih papira	(1.124)	(1.755)	(631)	(35,95)
Obvezni doprinos proračunu EBA-e	(683)	(652)	31	4,75
Manipulacija gotovim novcem – FINA GS	(7.623)	(2.065)	5.558	269,15
Ostalo	(545)	(1.003)	(458)	(45,66)
Ukupno	(9.975)	(5.475)	4.500	82,19
Neto prihod/(rashod) od naknada i provizija	7.421	3.601	3.820	106,08

Hrvatska narodna banka naplaćuje naknadu za superviziju kreditnih institucija na temelju Zakona o kreditnim institucijama, a obveznici plaćanja naknade za superviziju jesu kreditne institucije sa sjedištem u Republici Hrvatskoj i podružnice kreditnih institucija sa sjedištem izvan Republike Hrvatske. Visina, osnovica, način izračuna i način plaćanja naknade za superviziju određuju se Odlukom o naknadi za superviziju kreditnih institucija, koju donosi guverner Hrvatske narodne banke.

Bankama se za pružene usluge u skladu s Odlukom o opskrbi banaka gotovim novcem eura naplaćuje naknada prema Tarifi naknada koju donosi guverner Hrvatske narodne banke. Poslove opskrbe banaka gotovim novcem za Hrvatsku narodnu banku radi FINA gotovinski servisi d.o.o., za što joj Hrvatska narodna banka plaća naknadu.

Uredbom (EU) br. 1093/2010 o osnivanju Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo (engl. *European Banking Authority* – EBA) definirano je da su nadležna tijela članovi Europskog sustava financijskog nadzo-

ra (engl. *European System of Financial Supervision* – ESFS), koji čini i Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA). Hrvatska narodna banka prema navedenoj je Uredbi kao tijelo nadležno za nadzor kreditnih institucija sastavni dio Europskog sustava financijskog nadzora (ESFS-a) te u skladu s njom predstavnik Hrvatske narodne banke sudjeluje kao član u rukovodećem tijelu EBA-e Odboru nadzornih tijela (engl. *Board of Supervisors* – BoS). Odbor nadzornih tijela svake godine na način propisan člankom 63. navedene Uredbe donosi proračun EBA-e. Prihodi EBA-e iz kojih se financira proračun sastoje se, među ostalim, od obveznih doprinosa nacionalnih nadležnih tijela koji se uplaćuju u skladu s formulom koja se zasniva na ponderiranju glasova.

4. PRIHOD OD DIONICA I SUDJELUJUĆIH UDJELA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Prihod od dividenda BIS-a	849	849	–	–
Ukupno	849	849	–	–

5. NETO REZULTAT UDRUŽIVANJA MONETARNOG PRIHODA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Neto monetarni prihod koji udružuje Hrvatska narodna banka	(552.186)	–	(552.186)	–
Neto monetarni prihod raspoređen Hrvatskoj narodnoj banci	327.864	–	327.864	–
Preraspodjela monetarnog prihoda za godinu	–	–	–	–
Udio u rezervacijama za rizike	(345)	–	(345)	–
Ukupno	(224.667)	–	(224.667)	–

Ova stavka sadržava neto rezultat udruživanja monetarnog prihoda za 2023., odnosno rashod od 224.667 tisuća eura, zajedno s udjelom Hrvatske narodne banke u neto rezultatu rezerviranja za rizike u operacijama monetarne politike Eurosustava u iznosu rashoda od 345 tisuća eura (vidi bilješku br. 3, pod 13. Rezervacije). Neto gubitak iskazan na ovoj stavci djelomično je pokriven iz predulaznoga revalorizacijskog računa za pokriće gubitaka (vidi bilješku br. 6, pod 2. Neto rezultat financijskih operacija, umanjenja i rezervacija za rizike).

Iznos monetarnog prihoda svake nacionalne središnje banke Eurosustava određuje se mjerenjem godišnjeg prihoda koji proizlazi iz imovine za posebne namjene koju drži u odnosu na svoju osnovicu obveza. Osnovicu obveza čine uglavnom sljedeće stavke: novčanice u optjecaju; obveze prema kreditnim institucijama europodručja povezane s operacijama monetarne politike nominirane u eurima; neto obveze unutar Eurosustava koje proizlaze iz transakcija u TARGET-u; neto obveze unutar Eurosustava koje se odnose na raspodjelu euronovčanica unutar Eurosustava, obračunate kamate koje svaka nacionalna središnja banka bilježi na kraju tromjesečja na obveze monetarne politike čije je dospijeće jedna godina ili duže; obveze prema ESB-u koje jamče potraživanje u vezi s ugovorima o zamjeni koji ostvaruju neto prihod za Eurosustav i depozitne obveze prema drugim ugovornim stranama Eurosustava koje nisu ispunile svoje obveze i koje su reklasificirane iz stavke obveza 2.1. Tekući računi (koji pokrivaju sustav minimalnih pričuva). Sve kamate plaćene na obveze uključene u osnovicu obveza oduzimaju se od monetarnog prihoda koji se objedinjuje.

Imovina za posebne namjene sastoji se uglavnom od sljedećih stavki: kredita kreditnim institucijama europodručja vezanih uz operacije monetarne politike nominiranih u eurima; vrijednosnih papira koji se drže za potrebe monetarne politike; potraživanja unutar Eurosustava koja su ekvivalent prijenosu deviznih pričuva u ESB; neto potraživanja unutar Eurosustava koja proizlaze iz TARGET transakcija; neto potraživanja unutar Eurosustava povezanih s raspodjelom euronovčanica unutar Eurosustava; potraživanja od drugih ugovornih strana u europodručju povezanih s ugovorima o zamjeni između ESB-a i središnjih banaka izvan Eurosustava koje ostvaruju neto prihod za Eurosustav; obračunatih kamata koje svaka nacionalna središnja banka bilježi na kraju tromjesečja na imovinu monetarne politike čije je dospjeće jedna godina ili duže i ograničenog iznosa zlata svake nacionalne središnje banke razmjerno kapitalnom ključu svake nacionalne središnje banke.

Iznos monetarnog prihoda svake nacionalne središnje banke utvrđuje se mjerenjem stvarnog prihoda koji proizlazi iz imovine za posebne namjene evidentirane u njegovim poslovnim knjigama. Iznimno od ovoga, smatra se da zlato ne stvara prihod, a smatra se da prihod po posljednjoj dostupnoj (graničnoj) kamatnoj stopi koju primjenjuje Eurosustav u svojim aukcijama za glavne operacije refinanciranja ostvaruju: (a) vrijednosni papiri koji se drže u svrhu monetarne politike prema Odluci ESB/2009/16 od 2. srpnja 2009. o provedbi programa kupnje pokrivenih obveznica, (b) vrijednosni papiri koji se drže u svrhu monetarne politike prema Odluci ESB/2011/17 od 3. studenoga 2011. o provedbi drugog programa kupnje pokrivenih obveznica i (c) dužnički instrumenti koje su izdale središnje, regionalne i lokalne vlasti i priznate agencije te zamjenski dužnički instrumenti koje su izdale javne nefinancijske korporacije prema Odluci ESB/2020/9 od 3. veljače 2020. o programu kupnje imovine javnog sektora na sekundarnim tržištima ili Odluci ESB/2020/17 od 24. ožujka 2020. o privremenom hitnom programu kupnje zbog pandemije. Ako vrijednost imovine za posebne namjene nacionalne središnje banke premašuje ili je manja od vrijednosti njezine osnovice obveza, razlika se prebija primjenom posljednje dostupne (granične) stope za glavne operacije refinanciranja Eurosustava.

Monetarni prihod koji udružuje Eurosustav raspodjeljuje se između nacionalnih središnjih banaka prema ključu upisanoga kapitala ESBa. Udruživanje i preraspodjela monetarnog prihoda nacionalnim središnjim bankama dovodi do određenih učinaka neto preraspodjele. Jedan je razlog to što se prinosi ostvareni na određenu imovinu za posebne namjene i troškovi kamata koji se plaćaju na određene stavke osnovice obveza mogu značajno razlikovati među nacionalnim središnjim bankama Eurosustava. Osim toga, obično udio svake nacionalne središnje banke Eurosustava u imovini za posebnu namjenu i u osnovici obveza odstupa od njezina udjela u upisanom kapitalu ESB-a. Razlika između monetarnog prihoda koji je Hrvatska narodna banka udružila u iznosu od 552.186 tisuća eura i monetarnog prihoda dodijeljenog Hrvatskoj narodnoj banci u iznosu od 327.864 tisuće eura jest neto rezultat koji proizlazi iz izračuna monetarnog prihoda.

Raščlamba neto rezultata udruživanja monetarnog prihoda u njegove različite komponente prikazana je u sljedećoj tablici:

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	Neto MP koji udružuje HNB	Neto MP Ukupno NSB-ovi	Preraspodjela MP-a prema ključu Eurosustava	Neto rezultat udruživanja MP-a za 2023.
Krediti kreditnim institucijama europodručja	133	26.849.936	215.977	215.844
Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike koji podliježu podjeli rizika	–	8.483.281	68.238	68.238
Vrijednosni papiri koji se drže za potrebe monetarne politike koji ne podliježu podjeli rizika	–	127.854.247	1.028.440	1.028.440
Potraživanja unutar Eurosustava koja su ekvivalentna prijenosu deviznih pričuva u ESB	10.696	1.334.524	10.735	39
Neto potraživanja (obveze) povezane s raspodjelom euronovčanica	182.227	(4.816.858)	(38.746)	(220.973)
Potraživanja koja proizlaze iz transakcija u TARGET-u	338.021	14.159.899	113.900	(224.121)
GAP (razlika između imovine za posebne namjene i osnovice obveza)*	512.034	(2.718.135)	(21.864)	(533.898)
Obveze prema kreditnim institucijama europodručja	(490.925)	(130.387.326)	(1.048.816)	(557.891)
Ukupno	552.186	40.759.568	327.864	(224.322)

* Za potrebe prezentacije preostali prihod koji se odnosi na potraživanja koja proizlaze iz osiguranja likvidnosti središnjim bankama izvan Eurosustava i iznosi 4.317 tisuća eura uključen je u ovu stavku.

6. OSTALI PRIHODI

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Prihodi od prodaje numizmatike i investicijskog zlata	399	307	92	29,97
Ostali prihodi	5.925	1.106	4.819	435,71
Ukupno	6.324	1.413	4.911	347,56

Pod stavkom Ostali prihodi iskazan je prihod od ukinutih rezervacija za sudske sporove u iznosu od 4.761 tisuću eura.

7. TROŠKOVI POSLOVANJA

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Troškovi za zaposlenike	(35.046)	(32.882)	2.164	6,58
Administrativni troškovi	(30.071)	(23.977)	6.094	25,42
Amortizacija materijalne i nematerijalne dugotrajne imovine	(9.763)	(7.273)	2.490	34,24
Troškovi izrade novčanica i kovanog novca	(23.173)	(35.179)	(12.006)	(34,13)
Ostali troškovi	(88)	(154)	(66)	(42,86)
Ukupno	(98.141)	(99.465)	(1.324)	(1,33)

U sklopu administrativnih troškova iskazani su troškovi održavanja zgrada i druge materijalne imovine, režijski troškovi, troškovi održavanja mrežnih programa, troškovi uredskog materijala, troškovi sitnog inventara, troškovi stručnog usavršavanja, troškovi rezervacija za sudske sporove te drugi tekući troškovi. Troškovi amortizacije imovine s pravom uporabe u 2023. iznose 2.090 tisuća eura (2022.: 1.208 tisuća eura) i iskazuju se u okviru Troškova amortizacije.

7.1. Troškovi za zaposlenike

(svi iznosi izraženi su u tisućama eura)	2023.	2022.	Promjena	
			Apsolutno	%
Neto plaće	(18.088)	(17.432)	656	3,76
Doprinosi iz plaća i na plaće	(9.583)	(8.701)	882	10,14
Porezi i prirezi	(3.666)	(3.215)	451	14,03
Ostali troškovi za zaposlenike	(3.302)	(3.144)	158	5,03
Troškovi rezervacija za primitke zaposlenika	(407)	(390)	17	4,36
Ukupno	(35.046)	(32.882)	2.164	6,58

Prosječan broj zaposlenika u 2023. godini bio je 745 (2022.: 727).

12. DOBIT/(GUBITAK) TEKUĆE GODINE

Hrvatska narodna banka ostvarila je za 2023. poslovni rezultat nula eura nakon pokrića gubitaka iz predulaznih revalorizacijskih računa (bilješka br. 6, pod 2. Neto rezultat financijskih operacija, umanjnja i rezervacija za rizike). Odluku o financijskim izvještajima Hrvatske narodne banke za 2023. donosi Savjet Hrvatske narodne banke.

Odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke o financijskim izvještajima za 2022. ostvarena dobit u iznosu od 64.002 tisuće eura raspoređena je na sljedeći način: 20% dobiti, odnosno iznos od 12.801 tisuće eura raspoređen je u opće pričuve, a 80% dobiti, odnosno iznos od 51.201 tisuće eura raspoređen je kao prihod državnog proračuna.

Bilješka br. 7 – Upravljanje rizicima

Hrvatska narodna banka upravlja nemonetarnom financijskom imovinom (eurskim vlastitim sredstvima i međunarodnim pričuvama u devizama), a na visinu rizika značajno utječe i provođenje monetarne politike koje se odražava u monetarnom dijelu bilance Hrvatske narodne banke.

Hrvatska narodna banka upravlja nemonetarnom financijskom imovinom na osnovi načela likvidnosti i sigurnosti ulaganja, što znači da održava visoku likvidnost financijske imovine i primjerenu izloženost rizicima te uz dana ograničenja nastoji ostvariti povoljne stope povrata na svoja ulaganja.

Rizici prisutni pri upravljanju nemonetarnom financijskom imovinom ponajprije su financijski rizici, a to su kreditni, likvidnosni i tržišni rizik, ali velika se pozornost posvećuje i operativnom riziku.

Operativni rizik podrazumijeva rizik od gubitka koji nastaje zbog neprimjerenih ili neuspješnih unutarnjih procesa, zaposlenika ili sustava ili zbog vanjskih događaja. Operativni rizik kontrolira se strogim razdjeljivanjem funkcija i odgovornosti, točno propisanim metodologijama i procedurama te redovitim unutarnjim i vanjskim revizijama.

Revalorizacijski računi i rezervacije za financijske rizike čine zaštitne slojeve za rizike s time da se revalorizacijski računi rabe kao prva razina zaštite od rizika pada cijena i tečaja, a rezervacije za financijske rizike i predulazni revalorizacijski račun za pokriće gubitaka mogu se upotrebljavati za pokriće negativnih utjecaja na račun dobiti i gubitka proizašlih iz svih financijskih rizika.

7.1. Kreditni rizik

Kreditni rizik jest rizik nepodmirenja obveza, odnosno mogućnost da se uložena sredstva neće pravodobno i/ili u potpunosti vratiti ili da se neće vraćati planiranom dinamikom.

Hrvatska narodna banka ograničuje izloženost kreditnom riziku ulaganjem financijske imovine u visokokvalitetne instrumente s najmanjim stupnjem rizičnosti poput državnih obveznica, obveznica za koje jamči država, bankovnih obveznica s državnim jamstvom i osiguranih obveznica, u instrumente međunarodnih financijskih institucija visokoga kreditnog rejtinga te u kolateralizirane i nekolateralizirane depozite. Kolateralizirani depoziti osigurani su državnim obveznicama iste vrijednosti ili vrijednosti veće od one samog depozita, a nekolateralizirani depoziti ulažu se samo kod središnjih banaka i međunarodnih financijskih institucija. Ulaganja sredstava financijske imovine limitirana su po vrstama izdavatelja i financijskim institucijama, čime se kreditni rizik diversificira.

Ocjena kreditne sposobnosti financijskih institucija zasniva se na rejtinzima koje su objavile velike međunarodne agencije za procjenu rejtinga (Moody's, Standard & Poor's i Fitch).

Hrvatska narodna banka ulaže financijsku imovinu u obveznice država i obveznice za koje jamči država rejtinga od Aaa do Baa3 (po agenciji Moody's), u osigurane obveznice rejtinga od Aaa do Aa2, u obratne repo ugovore kod komercijalnih banaka rejtinga od Aaa do Baa3, u depozite kod središnjih banaka rejtinga od Aaa do Baa3, u instrumente kod međunarodnih financijskih institucija od Aaa do A2, kao i u depozite po viđenju kod komercijalnih banaka rejtinga od Aaa do A3 za potrebe obavljanja deviznoga platnog prometa.

7.2. Likvidnosni rizik

Likvidnosni rizik proizlazi iz nemogućnosti podmirenja dospjelih obveza ili ostalih obveza u stranoj valuti iz poslovanja Hrvatske narodne banke u ugovorenom roku. Zbog toga Hrvatska narodna banka svojom strategijom upravljanja likvidnošću mora svakodnevno osigurati dostatnu raspoloživost sredstava za namiru svih dospjelih i ugovorenih obveza. Likvidnosni rizik kontrolira se ulaganjem financijske imovine u sredstva po viđenju, lako utržive obveznice i djelomično u depozitne instrumente s kratkim dospijecem.

Likvidna sredstva obuhvaćaju svu imovinu koju je moguće unovčiti u roku od jednog do tri dana. Hrvatska narodna banka ulaže ukupnu financijsku imovinu u depozite ročnosti do najviše tri mjeseca i u vrijednosne papire. Na dan 31. prosinca 2023. likvidno je bilo oko 40% financijske imovine, dok je na dan 1. siječnja 2023. bilo likvidno oko 18,5% financijske imovine.

7.3. Tržišni rizik

Tržišni rizik jest rizik fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova financijskog instrumenta zbog promjena tržišnih cijena. Tržišni rizik obuhvaća valutni rizik, kamatni rizik i ostale cjenovne rizike.

Valutni rizik (rizik promjene vrijednosti jedne valute u odnosu na drugu) rizik je fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova financijskog instrumenta zbog promjena tečaja stranih valuta.

Kamatni rizik jest rizik fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova financijskog instrumenta zbog promjena tržišnih kamatnih stopa.

Ostali cjenovni rizici obuhvaćaju rizik fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova po financijskim instrumentima zbog promjena tržišnih cijena koje ne proizlaze iz kamatnog rizika ili valutnog rizika.

7.3.1. Valutni rizik

Hrvatska narodna banka dio svoje imovine drži u stranoj valuti, zbog čega je izložena valutnom riziku, odnosno fluktuaciji međuvalutnih odnosa između eura i američkog dolara. Te međuvalutne promjene utječu na stanje revalorizacijskih računa u Bilanci i na konačan financijski rezultat u Računu dobiti i gubitka.

Hrvatska narodna banka izložena je valutnom riziku samo za financijsku imovinu kojim se upravlja u skladu s vlastitim odrednicama (nisu uključena sredstva Ministarstva financija, SDR-i kod MMF-a ni ulaganja u repo poslove). Premda se izrađuje VaR analiza za valutni rizik te različiti testovi otpornosti na stres, valutna struktura nije definirana tim mjerama, već prije svega valutnom strukturom duga i uvoza. U skladu s tim ne postavljaju se VaR limiti niti se provodi retroaktivno testiranje.

Dijelom financijske imovine koju čine sredstva Ministarstva financija, repo poslovi i sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) središnja banka upravlja pasivno, u skladu s valutnom strukturom ugovorenih deviznih obveza, te on nije izložen valutnom riziku.

Valutni VaR za razdoblje od jedne godine s razinom pouzdanosti od 95% iznosi 296 milijuna eura.

7.3.2. Kamatni rizik

Kamatni rizik jest rizik pada vrijednosti portfelja financijske imovine Hrvatske narodne banke zbog mogućeg porasta kamatnih stopa na tržištima instrumenata s fiksnim prinosom.

Financijska imovina kojom se upravlja u skladu s vlastitim odrednicama, uložena je u portfelje vrijednosnih papira za trgovanje i investicijski portfelj vrijednosnih papira. Investicijski portfelj vrijednosnih papira može biti formiran kao portfelj koji se ne drži do dospijeca te kao portfelj koji se drži do dospijeca, a oba služe kao dugoročniji izvor stabilnih prihoda i dugoga su prosječnog dospijeca.

Hrvatska narodna banka kroz Račun dobiti i gubitka ima otvorenu izloženost kamatnom riziku samo s portfeljima za trgovanje, dok s investicijskim portfeljima gotovo da nema izloženosti kamatnom riziku.

Dijelom financijske imovine koji se sastoji od sredstava Ministarstva financija, sredstava na osnovi repo ugovora s bankama te na osnovi članstva u MMF-u i druge imovine koja je vlasništvo drugih pravnih osoba, Hrvatska narodna banka upravlja u skladu s preuzetim obvezama, a radi zaštite od kamatnog rizika.

7.3.3. Ostali cjenovni rizici

Hrvatska narodna banka izložena je ostalim cjenovnim rizicima za sredstva povjerena na upravljanje međunarodnim financijskim institucijama i plemenite metale jer cjenovni rizici utječu na promjenu vrijednosti tih financijskih instrumenata.

Kratice i znakovi

KRATICE

2LoD	Izvešća druge linije obrane (engl. <i>Second line of defense</i>)
AIS	usluga pružanja informacija o računu (engl. <i>account information service</i>)
AMLSCO	Odbor za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma (engl. <i>Standing Committee on anti money laundering and countering terrorist financing</i>)
AnaCredit	skup podataka s analitičkim podacima o kreditima (engl. <i>analytical credit database</i>)
API	sučelje za programiranje aplikacija (engl. <i>application programming interface</i>)
APN	Agencija za promet nekretninama
BCBS	Bazelski odbor za nadzor banaka (engl. <i>Basel Committee for Bank Supervision</i>)
BDP	bruto domaći proizvod
BDV	bruto dodana vrijednost
BIS	Banka za međunarodne namire (engl. <i>Bank for International Settlements</i>)
BISIN	BIS-ova mreža inovacijskih hubova (engl. <i>Bank for International Settlement Innovation Network</i>)
BRRD	Direktiva 2014/59/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o uspostavi okvira za oporavak i sanaciju kreditnih institucija i investicijskih društava (engl. <i>Bank Recovery and Resolution Directive</i>)
CBDC	digitalna valuta središnje banke (engl. <i>central bank digital currency</i>)
CCD	Direktiva o potrošačkim kreditima (engl. <i>Consumer credit directive</i>)
CEF	Centar za razvoj financija, Ljubljana (engl. <i>Center of Excellence in Finance</i>)
CF	ugljični otisak (engl. <i>Carbon Footprint</i>)
CHF	švicarski franak
CI	ugljični intenzitet (engl. <i>Carbon Intensity</i>)
CIR	pokazatelj opterećenosti neto prihoda općim troškovima (engl. <i>cost-to-income ratio</i>)
CMDI	krizno upravljanje i osiguranje depozita (engl. <i>crisis management and deposit insurance</i>)
CO ₂ e	ekvivalent ugljikova dioksida ili ekvivalent CO ₂
CRD	Direktiva o kapitalnim zahtjevima (engl. <i>Capital Requirements Directive</i>)
CRR	Odluka o regulatornom kapitalu (engl. <i>Capital Requirements Regulation</i>)
CSDB	centralizirana baza podataka o vrijednosnim papirima (engl. <i>Centralised Securities Database</i>)
C4F	Carbon4 Finance
DFR	kamatna stopa na novčani depozit (engl. <i>deposit facility rate</i>)
DGSD	Direktiva o sustavima osiguranja depozita (engl. <i>Deposit Guarantee Schemes Directive</i>)
DLT	tehnologija distribuirane glavne knjige (engl. <i>distributed ledger technology</i>)
DORA	Direktiva o digitalnoj operativnoj otpornosti (engl. <i>Digital Operational Resilience Act</i>)
DWH	spremište statističkih podataka (engl. <i>Data Warehouse</i>)
DZS	Državni zavod za statistiku
EBA	Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (engl. <i>European Banking Authority</i>)
EBRD	Europska banka za obnovu i razvoj (engl. <i>European Bank for Reconstruction and Development</i>)

ECC	Odbor za etiku i usklađenost (engl. <i>Ethics and Compliance Committee</i>)
ECL	očekivani gubici po kreditima (engl. <i>expected credit loss</i>)
ECOFIN	Vijeća EU-a za ekonomska i financijska pitanja
EDIS	europski sustav osiguranja depozita (engl. <i>European deposit insurance scheme</i>)
EEA	Europski gospodarski prostor (engl. <i>European Economic Area</i>)
EFC	Gospodarski i financijski odbor (engl. <i>Economic and Financial Committee</i>)
EFIF	Europski forum za inovacijske facilitatore (engl. <i>European Forum for Innovation Facilitators</i>)
EFTPOS	uređaj za korištenje platnih instrumenata na prodajnom mjestu (engl. <i>Electronic Funds Transfer at Point of Sale</i>)
EGP	Europski gospodarski prostor
EIB	Europska investicijska banka
EIOPA	Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (engl. <i>European Insurance and Occupational Pension Authority</i>)
EK	Europska komisija
ERM II	europski tečajni mehanizam (engl. <i>Exchange Rate Mechanism</i>)
ESB	Europska središnja banka
ESG	održiva ulaganja (engl. <i>environmental, social, governance</i>)
ESM	europski stabilizacijski mehanizam (engl. <i>European Stability Mechanism</i>)
ESMA	Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (engl. <i>European Securities and Markets Authority</i>)
ESRB	Europski odbor za systemske rizike (engl. <i>European Systemic Risk Board</i>)
ESSB	Europski sustav središnjih banaka
EU	Europska unija
EUR	euro
EURIBOR	referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankovnom tržištu (engl. <i>Euro Interbank Offered Rate</i>)
EuroNKS	Nacionalni klirinški sustav za transakcije u eurima (engl. <i>Euro National Clearing System</i>)
€STR	referentna eurska kratkoročna kamatna stopa (engl. <i>euro short-term rate</i>)
Fed	američka središnja banka (engl. <i>Federal Reserve System</i>)
Fina	Financijska agencija
FinRep	mreža pravnih propisa vezanih uz područje FinTecha, u sklopu BIS-a (engl. <i>FinTech repository</i>)
FinTech	financijska tehnologija
GDPR	Uredba o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka (engl. <i>General Data Protection Regulation</i>)
Hanfa	Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HAOD	Hrvatska agencija za osiguranje depozita
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HFCN	Mreža za financije i potrošnju kućanstava (engl. <i>Household Finance and Consumption Network</i>)
HICP	harmonizirani indeks potrošačkih cijena (engl. <i>Harmonized Index of Consumer Prices</i>)
HLTF	Radna grupa za digitalni euro (engl. <i>High Level Task Force on Digital Euro</i>)

HNB	Hrvatska narodna banka
HRK	kuna
HSVP	Hrvatski sustav velikih plaćanja
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
IKT	informatička i komunikacijska tehnologija
ILAAP	interni postupak procjene likvidnosti kreditne institucije (engl. <i>Internal Liquidity Adequacy Assessment Process</i>)
IMFC	Međunarodni monetarni i financijski odbor (engl. <i>International Monetary and Financial Committee</i>)
IMI	nadzor internih modela (engl. <i>internal model inspection</i>)
INET41	indeks nominalnoga efektivnog tečaja eura prema 41 najvažnijem trgovinskom partneru europodručja
IRB	pristup zasnovan na internim rejting-sustavima (engl. <i>Internal Ratings Based Approach</i>)
IReF	Okvir za integrirano izvještavanje (engl. <i>Integrated Reporting Framework</i>)
IRT	interni sanacijski timovi (engl. <i>Internal Resolution Team</i>)
ISS	Institutional Shareholder Services, Inc.
IT	informatičke tehnologije
LCR	koeficijent likvidnosne pokrivenosti (engl. <i>liquidity coverage ratio</i>)
LGD	procjena gubitka zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (engl. <i>loss given default</i>)
MF	Ministarstvo financija
MiCA	Uredba o tržištima kriptoinovine (engl. <i>Markets in Crypto-Assets Regulation</i>)
mil.	milijun
MLF	mogućnost posudbe na kraju dana (engl. <i>marginal lending facility</i>)
mlrd.	milijarda
MMF	Međunarodni monetarni fond
MREL	minimalni zahtjev za regulatorni kapital i prihvatljive obveze (engl. <i>minimum requirement for own funds and eligible liabilities</i>)
MRO	glavne operacije refinanciranja (engl. <i>main refinancing operations</i>)
MSFI	Međunarodni standardi financijskog izvještavanja
NBU	Narodna banka Ukrajine
NGFS	Mreža za ozelenjivanje financijskih sustava (engl. <i>Network for Greening of the Financial Systems</i>)
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NKS	Nacionalni klirinški sustav
NN	Narodne novine
NPE	neprihodonosne izloženosti (engl. <i>non-performing exposures</i>)
NPL	neprihodonosni krediti (engl. <i>non-performing loans</i>)
NPOO	Nacionalni plan za oporavak i otpornost
NRS	nacionalna referentna stopa
NSFR	pokazatelj neto stabilnih izvora financiranja (engl. <i>net stable funding ratio</i>)
OECD	Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (engl. <i>The Organization for Economic Co-operation and Development</i>)
OSI	neposredni nadzor (engl. <i>on-site inspection</i>)
OSV	ostale sistemski važne (institucije)

PCAF	Partnerstvo za računovodstvo stakleničkih emisija financijskih institucija (engl. <i>Partnership for Carbon Accounting Financials</i>)
PD	vjerojatnost nastanka statusa neispunjavanja obveza (engl. <i>probability of default</i>)
PIS	usluga iniciranja plaćanja (engl. <i>payment initiation service</i>)
PMB	nadzorni program s uključenošću Odbora izvršnih direktora MMF-a (engl. <i>Program Monitoring with Board Involvement</i>)
PRGT	Fond za smanjenja siromaštva i rast (engl. <i>Poverty Reduction and Growth</i>)
PSD2	Druga direktiva o platnim uslugama (engl. <i>Payment Services Directive</i>)
PSD3	Direktiva o platnim uslugama i uslugama elektroničkog novca (engl. <i>The Third Payment Services Directive</i>)
PSR	Uredba o platnim uslugama (engl. <i>Payment Services Regulation</i>)
RFI	instrument hitne pomoći MMF-a (engl. <i>Rapid Financing Instrument</i>)
RH	Republika Hrvatska
RIAD	Registar podataka o institucijama i povezanim društvima (engl. <i>Register of Institutions and Affiliates Data</i>)
RIAD TS	transakcijski sustav (engl. <i>Register of Institutions and Affiliates Data, Transaction System</i>)
ROAA	profitabilnost prosječne imovine (engl. <i>return on average assets</i>)
ROAE	profitabilnost prosječnoga kapitala (engl. <i>return on average equity</i>)
RST	Fond za otpornost i održivost (engl. <i>Resilience and Sustainability Trust</i>)
RRF	Mehanizam za oporavak i otpornost (engl. <i>Resilience and Recovery Fund</i>)
RTA	dugoročni twinning savjetnik (engl. <i>Resident Twinning Adviser</i>)
SAD	Sjedinjene Američke Države
SCT SEPA	kreditni transferi (engl. <i>SEPA Credit Transfer</i>)
SCTInst SEPA	instant kreditni transfer (engl. <i>SEPA Credit Transfer Instant</i>)
SDR	posebna prava vučenja (engl. <i>special drawing rights</i>)
SEPA	jedinstveno područje plaćanja u eurima (engl. <i>Single Euro Payment Area</i>)
SHSDB	statistička baza podataka o držanju vrijednosnih papira (engl. <i>Securities Holdings Statistics Database</i>)
SIE	Srednja, Istočna i Jugoistočna Europa
SKDD	Središnje klirinško i depozitarno društvo
SMS	kratka poruka (engl. <i>Short message system</i>)
SPNFT	sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
SRB	Jedinstveni sanacijski odbor (engl. <i>Single Resolution Board</i>)
SREP	postupak nadzorne provjere i ocjene (engl. <i>Supervisory Review and Evaluation Process</i>)
SRM	jedinstveni sanacijski mehanizam (engl. <i>Single Resolution Mechanism</i>)
SRMR	Uredba (EU) br. 806/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. srpnja 2014. o utvrđivanju jedinstvenih pravila i jedinstvenog postupka za sanaciju kreditnih institucija (engl. <i>Single Resolution Mechanism Regulation</i>)
SRMS	Uredba o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu (engl. <i>Single Resolution Mechanism Regulation</i>)
SSM	jedinstveni nadzorni mehanizam (engl. <i>Single Supervisory Mechanism</i>)
SudReg	Sudski registar

TAIEX	instrument Europske komisije za prenošenje zakonodavstva i upoznavanje s najboljim praksama EU-a (engl. <i>Technical Assistance and Information Exchange</i>)
TARGET DCA	TIPS namjenski novčani račun u sustavu TARGET2-HR (engl. <i>TARGET Instant Payment Settlement</i>)
TARGET2	Transeuropski automatizirani sustav ekspresnih novčanih transakcija u realnom vremenu na bruto načelu (engl. <i>Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system</i>)
TARGET2-HR	nacionalna komponenta sustava TARGET2
TCE	ukupna apsolutna emisija stakleničkih plinova (engl. <i>Total Carbon Emissions</i>)
TCFD	Radna skupina za financijske objave povezane s klimom (engl. <i>Task Force on Climate-related Financial Disclosures</i>)
tCO ₂ e	tona ekvivalenta ugljikova dioksida ili tona ekvivalenta CO ₂
TIPS	namira trenutačnih plaćanja u sustavu TARGET2-HR (engl. <i>TARGET Instant Payment Settlement</i>)
tis.	tisuća
TREA	ukupni iznos izloženosti riziku (engl. <i>Total risk exposure amount</i>)
UN	Ujedinjeni narodi (engl. <i>United Nations</i>)
UNFCCC	Okvirna konvencija UN-a o promjeni klime (engl. <i>United Nations Framework Convention on Climate Change</i>)
USD	američki dolar
WACI	ponderirani prosječni intenzitet ugljika (engl. <i>Weighted Average Carbon Intensity</i>)
ZSPNFT	Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma

ZNAKOVI

-	- nema pojave
....	- ne raspoláže se podatkom
0	- podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
-	- prosjek
a, b, c,...	- oznaka za napomenu ispod tablice i slike
*	- ispravljen podatak
()	- nepotpun, nedovoljno provjeren podatak

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka
Trg hrvatskih velikana 3
10000 Zagreb

www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1331-6397 (tisak)

ISSN 1334-0093 (online)

HRVATSKA NARODNA BANKA: GODIŠNJE IZVJEŠĆE 2023.

ISSN 1331-6397

120